Bir Alman'ın Gözüyle Çanakkale

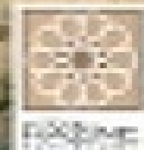
GELİBOLU CEHENNEMİ

Walter von Schoen

Mütercimler

Dilek Ekiz - Hayrettin Ekiz

Bir Alman'ın Gözüyle Çanakkale

Gelibolu Cehennemi

Walter von Schoen
Mütercimler
Dilek EKİZ - Hayrettin EKİZ

Editör
Salih GÜLEN

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni
Bekir YILDIZ

ISBN
978-9944-766-21-0

Yayın Numarası
39

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan A. Ş.
TS EN ISO 9001:2000
Ser No: 300-01
Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir / İZMİR
Tel: (0232) 252 22 85
Nisan 2010

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi

Mahmutbey / İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Yitik Hazine Yayınları
Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No:1
34696 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 522 11 44 Faks: (0216) 522 11 78
www.hazineyayinlari.com
hazine@hazineyayinlari.com

YAYINCININ NOTU

Bu Eser Neden Basıldı?

Çanakkale üzerine yazılmış en sıra dışı kitaplardan biriyle karşınızdayız.

Bir Alman'ın gözüyle Çanakkale Savaşı'nın anlatıldığı eserde temel tez bütün bir savaşın kazanılmasında Almanların çok büyük rolünün olduğu şeklindedir. Sayıları yaklaşık 500 kadar olan Alman subay ve askerleriyle bir yıla yakın süren çetin bir harbin kazanılmış olması ihtimalini okurlarımızın takdirine bırakırken bazı hususları hatırlatmakta fayda görüyoruz. Eserde müellif Osmanlı askerinin kahramanlığı konusunda hakkını vermekle birlikte Osmanlı silah ve mühimmatını küçümsemekte, askerlerin organize olamadıklarından bahsetmektedir. Savaşı 5. Ordu'nun yapması ve bu ordunun komutanının Alman olmasından dolayı zaferi kendilerine mal etmektedir.

Eserin içinde Almanların çok fazla nazara verilmesinden rahatsızlık duyacağınız başka satırlar da olacaktır. Anlatılan hususlar tamamen yazarın şahsi kanaatleridir, yayınevimizi bağlayıcı bir tarafı yoktur. Kitabın en mühim yanı, Çanakkale Savaşlarını cepheden görünüşü ile bir roman tadında anlatmış olmasıdır. Vızıldayan kurşunlar, sulara gömülen gemiler, siperlerdeki kanlı çarpışmaların anlatıldığı yerlerdeki teşbihler, kendinizi 1915 senesinde Gelibolu cehenneminin yanıbaşında gibi hissetmenizi sağlayacaktır.

1937 yılında Berlin'de basılan eser savaşın hemen ardından yazılmış olması hasebiyle savaşın sıcaklığını da yansıtmaktadır.

Kitap içinde mevcut siyah beyaz fotoğraflar eserin Almanca orijinal nüshasında da yer almaktadır. Tarafımızdan esere yeni görsel ilave edilmesi yapılmamıştır.

Eserin tercümesinde birebir kelime tercümeleri yerine Türk okurun en rahat anlayacağı cümleler kurulmaya çalışılmıştır. Zaman kipleri Türkçe mantığına uygun şekilde değiştirilmiştir. Gotik karakterle yazıldığı için bazı kısımlarda yer alan özel isimlerde hatalar olabilir.

Eseri dilimize kazandıran Sn. Dilek ve Hayrettin Ekiz’e teşekkür ederiz.

Yeni kitaplarda buluşmak dileğiyle…

Yitik Hazine Yayınları

GİRİŞ

Çanakkale ve İstanbul Boğazları, Avrupa'yı Asya kıtasından ayırır. Bu Boğazlarla deniz yolu Karadeniz'den Akdeniz'e gitmekte ve Avrupa'dan Ön Asya'ya uzanan kara yoluyla kesişmektedir. Şimdiye kadar kavimler tarihinde hemen hemen hiçbir zaman bu küçücük bölge bu kadar büyük bir rol oynamamış -dünyanın en mühim ulaşım yollarından olan Boğazlar- bu kadar hararetle arzulanmamış ve tartışılmamıştır. Kazılarda ortaya çıkartılan mevcut duvar katmanları ve istihkâmlar bölgenin kronolojisini milattan önce, 4.000'e kadar, yani taş devrine kadar getirmektedir.

Surları, on yıl boyunca kuşatmada bulunan Yunanlılara mukavemet eden gururlu Truva burada bulunuyordu. M.Ö. 480'de yarı ilah sayılan kahraman Hera (Xerres) salların üzerine oluşturulan iki köprüyle buradan karşıya geçti. Büyük İskender de. M.Ö. 334'te savaşçılarıyla Asya yolunu ele geçirdi. İmparator Friedrich Barbarossa idaresindeki Haçlı şövalyelerinin 1190'da kutsal vatan (Kudüs) topraklarının kurtarılması için yürürken çıkan nal ve silah sesleri bu derin vadilerde yankılanmaktaydı. Burada Bizans İmparatorluğu'nun mükemmel metropolü olan Bizans ortaya çıktı, ihtişam ve zenginliğe ulaştı.

Daha sonra 1354'te Asya'dan Osmanlı denen vahşi ve savaşçı bir kavim geldi. Bütün Küçük Asya ona tabi kılındı, onları Viyana kapıları önlerine kadar götüren zafer yürüyüşünü Boğazlar bile durduramadı.

Böylece Osmanlı, Boğazlar üzerinde hâkimiyet elde etti, yüzyıllar boyunca saldırılara karşı Boğazları mükemmel bir şekilde müdafaa etti ve bugün de Dünya Savaşı'nda verdiği büyük mücadeleden sonra buraları sağlam bir şekilde elinde tutmaktadır.

Türkiye haklı olarak, büyük Petro’dan (Peter) beri yılmadan, usanmadan Konstantinopol’ün (İstanbul) ve Boğazların fethini kendine hedef edinen komşusu Rus İmparatorluğu’nu tarihî düşman olarak algılamaktaydı.

Güney Rusya’nın devasa boyuttaki zengin bölgelerinden yapılacak ihracat tamamen deniz yoluna bağımlıydı.

Ancak Rus ekonomisinin kısıtlanması manasına gelen, gemi trafiği için Boğaz yolunu kapamak, transit geçişi durdurmak her an Türkiye’nin isteğine kalmıştı.

1912 – 1913 Balkan Savaşları esnasında bu ulaşım damarlarının kapatılması gerçekleşti ve bu yüzden milyonlarca çuval (her biri 50 kg.) tahıl Rusya’nın Karadeniz limanlarında çürümeye terk edilmek zorunda kalındı. Rusya bu savaşlara katılmamasına rağmen çok fazla etkilendi bütün ithalatı durdu.

Rusya’nın Dünya Savaşı’na müdahalesinin sebebi ittifak üyelerinin galibiyet ödülü olarak Rusya’ya İstanbul’u söz vermeleriydi.

Lakin Rusya asla uzun süre bu galibiyet ödülünü bekleyemezdi, çünkü derhal serbest geçiş hakkına ihtiyaç duyuyordu. Savaş endüstrisi ne milyonluk bir ordunun ihtiyacına göre düzenlenmiş, ne de uzun süreli bir savaşa göre ayarlanmıştı.

Devletlerarasındaki dostane bağlar, birleşik Rusya’nın savaş gücünü devam ettirebilmesi için bol miktarda mühimmat ve silaha sahipti. Fakat Rusya’nın Baltık Denizi limanları Alman filolarıyla kapatılmıştı, Beyaz Deniz’deki Arhangelsk Limanı sadece yaz aylarında buzsuzdu ve Vladivostok’un cepheyle irtibatı 10.500 km. uzunluğunda tek hatlı Sibirya demiryolu vasıtasıyla oldukça yetersiz ve güvensizdi.

Böylece Çanakkale Boğazı, savaşın başında, Rus ordusunun ikmali için en mühim, en kısa ve en güvenilir bir menzil olarak ön plana çıktı. Boğazlardan serbest geçiş Rusya için hayati bir önem taşıyordu Boğazlar tek başına dev heykelin (Osmanlı’nın) vaktinden önce yıkılmasını engelleyebilirdi.

Buna karşın Konstantinopolis ve Boğazlar iddiası Türkiye için hayati ehemmiyet arz ediyordu. Esasen epeydir kifayetsiz olan savaş endüstrisi ve ülkenin bütün idaresi başkentte temerküz etmişti. Türkiye'nin bu üsler olmadan daha kapsamlı bir mukavemeti düşünülemezdi, böylece ülkenin çöküşü gecikiyordu.

Türkiye bu savaşa yeteri kadar hazır değildi. Balkan Savaşlarının yarası henüz kapanmamıştı, mali durumlar bozulmuş, hemen hemen mühimmatsız ve savaş alet ve cihazlarından yoksun olan ordu bir çöküş durumuna gelmişti.

Bundan da anlaşılacağı üzere bu hususta miyar kabul edilen hükümet çevrelerinin büyük bir kısmı kesin bir tarafsızlıktan yana tavır koymuştu. Bu tavır dostluğa dayalı bir diplomasiyi ve Amiral Limpus idaresindeki İngiliz deniz gücünün büyük desteğini beraberinde getirmişti.Fakat böyle bir tarafsızlık mümkün müydü?

İngiltere'nin baskısı altındaki Türkiye'nin tarafsızlığı, gerçekte nakliye gemilerinin engelsiz bir şekilde Rusya'ya mühimmat temin etmek için Boğazlar yolunu kullanabilmesi anlamına geliyordu. Bu cebri ve tek yönlü tarafsızlığın neticesi olarak Bulgaristan ve Romanya derhal (dostluğa dayalı ilişkiler sebebiyle) silaha başvurmuş, ordularını Avusturya – Macaristan'a karşı harekete geçirmişti.

Bunun engellenmesi gerekiyordu. Almanya, düşmanlarına Batı ve Doğu cepheleri arasında bir kalkan oluşturmak için Türkiye'yi müttefiki yapmak zorundaydı. Bu konuda, Türkiye'nin ittifak güçleriyle hangi kaderi paylaşacağını tam olarak bilen diğer Türk vatanseverleri de hesaba katılmalıydı.

Paris'teki Rus büyükelçisi Z(T)Wolski'nin tek bir telgrafı hükümetine ulaştığında, -ki bu telgraf bilahare müttefik güçlerin de eline ulaşmıştır (Almanya, Avusturya – Macaristan ve daha sonra da Bulgaristan), her Türk devlet adamının gözlerinin açılması gerekiyordu. Fransız hükümetinin görüşüne göre bu telgrafta, Türkiye'ye sunulan garanti teklifiyle, savaşın bitiminde Boğazlar Meselesi'nin Rusya'nın arzuladığı görüş doğrultusunda

çözümünün engellenmediği belirtiliyordu. Bundan da mantıki olarak, daha sonra İngiltere ve Fransa'nın da Türkiye'nin silahsızlandırılmış birkaç bölgesini kendilerine mal edebilecekleri -ki bu bölgeler savaştan sonra Cemiyeti Akvam tarafından "manda bölgeleri" olarak tayin edilecek yerler olacağı- neticesi çıkmaktaydı.

Kararlı Türk vatanperverleri için Türkiye'nin kaderinin tarafsızlar tarafından mühürlendiği ve müttefiklerin içinde bulundukları savaşta, yaklaşan bir çöküşte kaçabilecekleri fikrine açık kapı bırakılmıştı.

Böylece, aralarında gizli dostluk antlaşmaları bulunan devletlerin politikaları ve bu politika içinde saklı olan gizli ilhak arzuları, Alman ve Türk menfaatlerini kaynaştırıyordu.

3 Ağustos 1914'te Almanya ile Türkiye arasında ittifak antlaşması imzalandı. Buna rağmen Türkiye, Almanya Batı ve Doğu cephelerinde savaşa başlamışken, hâlâ tereddütlü bir tutum sergiliyordu.

Sadrazam ve kabine üyelerinin çoğunluğu bilhassa eksik donanımlı bir deniz gücünü, çabuk karar vermelerini engelleyen bir faktör olarak görüyordu. Ancak bu arada Almanya'nın müzakere zeminini oldukça kuvvetlendiren bir hadise oldu: 10 Ağustos 1914'te Amiral Souchon idaresindeki "Goben" zırhlı kruvazörü ve küçük "Breslau'' kruvazörü, üstün düşman güçlerinin hâkim olduğu Akdeniz'den geçerek Çanakkale Boğazı'na girdi. Amiralin karar gücü, cesareti, savaş hırsıyla birleşerek büyük askerî ve siyasi başarılar elde etmişti. Birkaç gün sonra her iki gemi resmen Türkiye'nin mülkiyetine geçti ve Türk bayrağı (bandırası) altında Altın Boynuz denen Haliç'e demirledi.

Rahatlıkla ifade edilebilir ki bu iki Alman kruvazörü gibi münferit savaş gemileri bir ülkenin politikasını böylesine bir şekilde etkilememiştir.

En sonunda Türkiye'nin ve Bulgaristan'ın, müttefik güçlerin tarafında yer almasının sadece "Goben" ve "Breslau"un ortaya çıkmasına bağlanacak olursa fazla bir şey iddia edilmemiş olur.

Türk donanması çok daha kötü bir durumda bulunuyordu ve kesinlikle savaş gücü yoktu. 1877'den beri hiçbir Türk savaş gemisi Karadeniz'de

gözükmemişti. Gemiler gayri faal olarak İstanbul Boğazı'nda demirli kaldılar ve açıkça "Mukim Gemiler" olarak ifade ediliyorlardı.

Büyük bir enerji ve titizlikle Amiral Souchon, yeni Türk donanma komutanı sıfatıyla donanmayı savaşa hazırlama çabalarına girişti. Ateşli bir gayret, güçlü bir enerji ve büyük bir iştiyakla Alman subaylar ve ekipler kendilerini bu vazifeye hasretti.

Aynı zamanda Boğazlardaki tabyaların tamirine de başlandı. Orduları mobilize etme çabaları bütün hızıyla devam ediyordu.

Türkiye'nin savaşa girişini daha da geciktirmemeleri için donanma ve istihkâmların savaşa hazır olduğu eylül ortasında açıklandı. Buna rağmen sadrazam ve kabine hâlâ nihai kararı vermekte tereddüt ediyordu, çünkü onlar Marne'deki Alman ordularının ve Avusturya-Macaristan birliklerinin Karpatların arkasına çekilmelerinden sonra, imkânları daha iyi görmek istiyorlardı.

Almanya'dan sürekli olarak Türkiye'nin hücuma geçmesini çabuklaştıracak olan teşvikler (tahrikler) geliyordu, ancak Türkler bir karara varamıyordu. Böylece bir ay boyunca verimsiz görüşmeler sürüp gitti.

Amiral Souchon, kendisinin müessir bir biçimde desteklenmemesi durumunda, yakın bir gelecekte Türk vatanperverlerinin hükümetin erteleme taktiğine karşı başarılı olamayacağına kanaat getirmişti. Bu arada ekim ortası olmuştu ve cephelerdeki durum harekete geçmek için sıkıştırıyordu. Bu arada Amiral bütün sorumluluğu üzerine almaya ve asla dönüşü olmayan bir yola karar verdi. Böylelikle enerjik, mümtaz Savaş Bakanı Enver Paşa nezdinde tam bir destek buluyordu.

22 Ekim'de Amiral Souchon Enver Paşa'dan mühürlü bir yazı aldı. Yazı şöyle diyordu:*"Türk Donanması Karadeniz'deki deniz hükümranlığını elde etmelidir. Rus donanmasını arayınız ve bulduğunuz yerde savaş ilan etmeksizin saldırınız."'*

27 Ekim 1914'de, Alman sevk ve idaresindeki Osmanlı donanmasının kruvazörler ve torpido botları sahilleri aydınlatarak Karadeniz'e hareket ediyordu.

29 Ekim sabahı saat dörtte aleni bir Rus telsizinde şu sözler yankılanıyordu: “Bon Odessa (Yaşa Odessa). Savaş başladı.” “Topçu Gemisi Kubanef parçalandı.” Savaş gemisi Odessa Limanı’na gider ve gemileri parçalar.’’

Bunlar, kimse fark etmeden Odessa Limanı’na girmeyi başaran “Gayret” ve “Muavenet” torpido gemileriydi. “Goben” seher vaktinde Sivastopol önlerinde görüldüğünde, hemen ateş açan istihkâmı muharebeye hazır buldu.

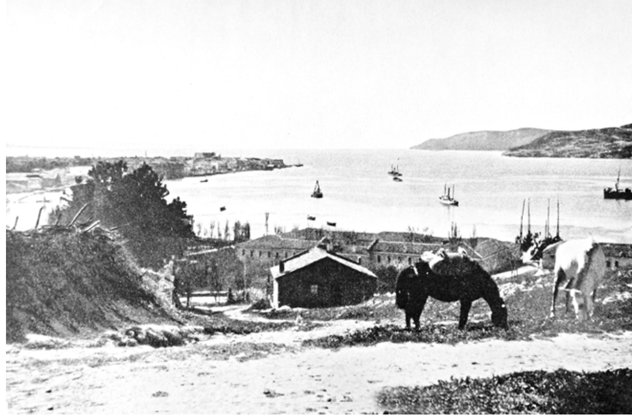
“Goben” tabyaları bombardımana tuttu, liman ağzında demir atan Rus filolarına birkaç yaylım ateşi açtı ve sonra da boş yere Yalta’dan gelen Sivastopol’a ulaşmayı deneyen mayın dikme gemisi “Pruth”u batırdı. Aynı zamanda küçük kruvazör “Breslau’’ ve “Berk” Novorossi petrol tanklarını ateşe vermişti.

Böylelikle zarlar atılmıştı. Artık ne Türkiye ne de Rusya için geri dönüş yoktu. Rus, İngiliz ve Fransız büyükelçileri pasaportlarını talep ettiler ve Konstantinopol’ü terk ettiler. Birden bütün dünyanın bakışları Boğazlar ve küçük yarımada Gelibolu’nun üzerine çevrildi. Gerçekten dünyanın savaşlar yönünden zengin tarihi asla mekân olarak böylesi bir sıkışık savaş meydanı görmedi.

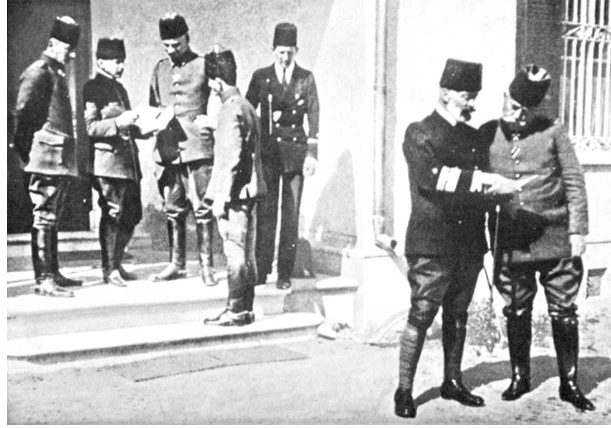
Galibiyet ve yenilginin bıçak sırtında bulunduğu, stratejik ve politik açıdan her iki taraf için tehlikenin olduğu, buradaki gibi dramatik anlarla dolu bir savaş yoktu. Her türlü deniz gücünün ve ordunun bütün silahlarının dar bir alanda karşılıklı işbirliği içinde Çanakkale’yi ele geçirmek için bu savaşlardaki gibi birlikteliği henüz görülmemişti. Bir tarafta modern silah ve bol mühimmatla üstün kuvvetler, diğer tarafta ise yetersiz savunma araçlarına rağmen inançla ve hırsla savaşan, asla sarsılmayan ve baş eğmeyen, kaçmayan mükemmel Anadolu askeri.

Türk ordusu bu savaşlarla tarihine en güzel şeref sayfalarından birini eklerken, bu konuda en büyük pay orada savaşan Almanlara aittir. Sayıları azdı ama general ve amiralinden en alt kademedeki topçusuna kadar tesirleri mühimdi. Gelibolu’yu bir Alman general savunuyordu. Çanakkale

Boğazı ve donanma Alman amiralin idaresine bırakılmıştı, her Türk karargâhında, her tabyada, her bataryada Almanlar görevliydi. Almanların organizasyon kabiliyeti, hayal gücü sevk ve idaresi, en çaresiz durumlardaki müdahaleleri olmasaydı Türk ordusu asla zafere ulaştırılamazdı ve üstün düşman gücünün taarruzu hiçbir zaman engellenemezdi.[1]

Çanakkale Boğazı, Çanakkale'ye bakış

Çanakkale'nin savunucuları, Amiral Usedom ve Amiral Mertin konuşurken

Bunlar sadece 500 kişiydi, bunların kahramanlıkları Alman halkının içinde unutulmadan kalmalıdır. En umutsuz anlarda bile mükemmel bir dayanışma ruhuyla bu zor durumdan kurtulmayı başarmalıydılar.

Bu, ruhun maddeye galebe çaldığı, bir araya toplanan arzu ve isteklerin bunaltıcı maddi yapının üstüne çıktığı, ruhi gücün maddi gücün üstünde olduğunu gösteren bir zaferdi.

Bu büyük tarihî hadise her şeyden önce gençliğimize daima bir misal olarak kalmalıdır. Bu vaziyet gençlerimize samimi bir arzuyu, sebat ve

organizasyon kabiliyetiyle birleştiren bir avuç Alman'ın ve fanatiklik derecesinde vatan sevgisiyle dolu, ölüm korkusu tanımayan Türk askerinin, başarıya olan sarsılmaz inancının nasıl mükemmel bir zafere ulaştığını göstermelidir.

1 Editörün Notu: Alman subayın bu ifadelerini ve kitabın ilerleyen sayfalarında sıkça karşılaşılan benzer subjektif yorumlarını her hatıratta karşılaşılabilen kendini ve bağlı bulunduğu milleti üstün gösterme ve bütün başarıyı kendine mal etme çabası olarak değerlendirmek gerektiği kanaatindeyiz.

ONLAR GELİYOR

Haftalardır Çanakkale Boğazı'ndaki tabyalardaki gözcüler, her gece monoton gece nöbetini icra ediyor, makaslı dürbünlerle girişi bucak bucak tarıyor, Ege Denizi'nin karanlıklarını gözlemeye devam ediyordu. Bataryalar daima ateşe hazır hâlde bulunuyordu, projektörlerin ışık demeti Kilitbahir civarını, –Boğaz'ın en dar yerini– gün gibi aydınlatıyordu. Orada bir dizi basit mayın adeta kurbanlarının (gemilerin) altında bekleşiyordu.

Gözler her ne kadar ağrısa, aşırı yorgunluktan yaşarsa da bir an bile dikkat elden bırakılmıyordu. Aksi takdirde İngiltere'nin güçlü gemileri karanlık gecede savaş ilan etmeden kolayca tabyalara baskın düzenleyebilir ve cepheyi yarabilirdi.

3 Kasım'da gün ağarmasıyla güneşin ilk ışıkları doğu tarafını kızıla boyuyor, Çanakkale Boğazı'nın o yöne doğru akan sularının ve sahilinin üzerine doğru süzülüyordu. Gelibolu'nun tepeleri koyu vişneçürüğü rengiyle kaplıydı. Görüş berraklaşıyor, nöbetçi erler daha uzakları görebiliyordu. Bu arada nöbetçilerin bakışları birdenbire savaş gemilerinin havada uzanan dumanlarına ve sancak direklerine yöneldi. Boğaz girişinde yol alan İngiliz gemilerinin bacalarından çıkan kesif dumanlar ve sancak direkleri son zamanlarda ne kadar da sık görünür olmuştu.

Bugün sekiz büyük gemi ve birkaç torpido botu eskisinden daha da yakınlaşmış gözüküyor. 16 km mesafede bulunuyorlar. Devasa gemilerin üstünde aniden şimşek çakar gibi parıltılar oluşuyor ve derin bir homurtuyla ilk ağır obüs mermileri yaklaşarak vızıldayıp gidiyor.

Dış tabyalardaki her yerde -Seddülbahir, Kumkale ve Orhaniye'de- obüsler patlıyor, taşı, toprağı havaya savuruyor, âdeta yerin altı üstüne

geliyor ve fasılasız bir gök gürültüsü Gelibolu'nun tepelerinden yuvarlanıp gidiyordu.

Kudretli İngiltere çelik yumruklarıyla kapıları dövüyor, bununla da Boğaz'a girmeyi çok arzuladığını ve transit geçiş istediğini göstermek istiyordu.

Bir atış talimindeki gibi uzun menzilli İngiliz topları kendilerine cevap veremeyen, verse de atışları ulaşamayan bu eskimiş bataryaların üstüne ateş açtı. Seddülbahir üzerindeki korkunç bir patlama havayı titretti. Ağır bir top, batarya avlusunun ortasında bulunan cephaneliğin toprak siperlerine isabet etti, aynı ikiz kuleden çıkan ikinci bir mermi onu takip etti ve atış siperlerini tamamıyla delip geçti. Hemen hemen 10 bin kg. kara barut ve onlarla birlikte 51 Türk topçusu ve üç subay da havaya uçtu. Kundaklanmaktan kurtulan bataryanın iki top namlusu kullanılamaz hâlde kumda gömülü olarak durmaktaydı.

Obüs mermileri dış tabyaları susturmak için mütemadiyen tabyaların üstünde patlıyordu. Ancak öğleye doğru ateş durdu. Yavaş yavaş gemiler gözden kayboldu.

Gelibolu'nun üzerinde tekrar sessizlik hâkimdi. Harap olan dış tabyaların istihkâm siperleri derhal düzeltilmiş ve çevrede obüs mermilerinin sebebiyet verdiği çukurlar derhal doldurulmuştu. Ağır kalibreli yüzlerce obüs mermisi sadece iki, eskimiş, pek de işe yaramayan topu kullanılamaz hâle getirmişti.

Tek düze yorucu gece nöbetleri devam ediyordu. Fakat bundan böyle İngiliz–Fransız donanmasının Boğazlardan geçerek yarma harekâtını deneyeceğinden de şüphe yoktu ve Boğaz'daki bütün askerler bu saldırının beklentisi içinde yaşıyordu. Düşman şimdi güçlü zırhlılarıyla gelse de galibiyet kolay olmayacaktı.

Onlar istihkâmları bir kaç haftadan önce ele geçiremezdi, tabya ve bataryalardaki sahil toplarının savaş gücü de zaten azdı. Buralar, modern istihkâmdan ziyade, bir müzeye ait olabilecek, modası geçmiş bir tophaneden başka bir şey değildi. Hususi hazırlıkların da birçok eksiği

vardı. Bundan başka mühimmatta da epey bir noksan vardı. Ne mayın, ne de deniz hizmetleri için araç ve projektör mevcuttu. Telemetre, telsiz, telefon emirlerini ulaştıracak cihazlar ve diğer birçok elzem malzemenin eksikliği hissediliyordu.

Her şeyden önce acil durumlarda zarar ziyanı bertaraf edecek uzman eksikliği vardı. Bu sebeple Amiral Souchon memleketten gerekli personelin gönderilmesini rica etti. Konu çok acildir, çünkü tüm savaşın sevk ve idaresi için büyük bir öneme sahip olması gereken Çanakkale Boğazı konusunda her gün savaş kararı alınabilirdi.

Böylece Boğazlar Başkomutanı olarak Amiral Sounhon ve Usedom, Çanakkale Boğaz komutanı olarak Tümamiral Mertin idaresinde Berlin'de 26 subay ve her biri donanmanın seçkin, kabiliyetli ve güçlü adamlarından müteşekkil 432 kişilik bir hususi komutanlık oluşturuldu.

Böylesi büyük bir nakliyeyi Romanya'dan geçerek getirmek zor bir görevdi. Sivil giyimli mühendis ve isçiler, sahte pasaportla, tebdil-i kıyafetle, yola çıktı ve 29 Ağustos'ta salimen, İstanbul'a ulaştı. Hemen bir vapurun üzerinde karanlık bir gecede ve büyük bir gizlilikle sevk edilen kişiler önlerindeki Kilitbahir Tabyası'na ulaştı. O kişiler iki gün sonra iyi giyimli, mavi yakalı, haki asker ceketi içinde ve başlarındaki fesle halis muhlis Türkler olarak kendilerini takdim edebilene kadar dünyada tanınmıyordu.

Takımın sadece bir kısmı gemilere çıktı, diğer kısmıysa farklı özel gruplara ayrıldı: Topçular tabyalara yöneldi, mayın takımı komandoları oluşturuldu, kıyı boyunca alarm hizmeti organize edildi.

Bahriyeli topçular, hemen topları kendi gözleriyle tetkik etti. Böylesi müzelik parçaları hiç görmemişlerdi. Bunlarla büyükbabalarının çağında ateş edilmiş olmalıydı. Toplarla uzun süredir kaybolup giden zaman içinde olduğu gibi, nişangâh ve arpacıkla nişan alınabiliniyordu. Doğrudan atışların hedefi olan pirinç nişangâh, Türk arkadaşlar tarafından 10 yıllık süreç zarfında büyük bir gayretle öylesine tertemiz hâle getirilmişti ki bütün çentik izleri kaybolmuş ve mermi vinci ancak el faaliyetleriyle hizmet

verebilmişti. Batarya telefonlarının aranması beyhudeydi, zira netice itibariyle cephanelik imkânları gözden geçirildiğinde mükemmel topçular gözlerine inanamadılar, stok öyle azdı ki… Bu arada ciddi bir durum da bu obüs mermilerinin ne kadar süre yetebileceğiydi ki kolayca hesaplanabilirdi.

Mayın komando erleri de kendilerini pek iyi hissetmiyordu. Onlar depolarda boş yere kullanılabilir mayın aradı. Evet, birkaç tane buldular, fakat mayınlar belli ki düşman gemileri için tehlike oluşturamayacak hâldeydi. Çok değişik modellerin oluşturduğu bu koleksiyon, daha ziyade son Balkan Savaşı’ndan kalma ganimet parçaları diyebileceğimiz Bulgar mayınları, eski pılı pırtılar gibi etrafa saçılmış duruyordu. Uzun araştırma ve soruşturmalardan sonra bir miktar daha mayının bulunduğu ve bunların daha çok boş mayın gövdesi olduğu tespit edildi. Bu mayınlar toprak üzerinde dağılmıştı ve orada “savaş abideleri” olarak bulunuyordu. Projektörlerin ve böyle birçok teknik eşyanın aranması da boşunaydı. Çanakkale Boğazı için her şey mahzun gözüküyordu, çok mahzundu. Bütün bu eksik malzemeler nereden temin edilmeliydi, mevcut değersiz savaş araç ve gereçleriyle dünyanın en büyük ve en modern donanmasının taarruzlarına başarıyla mukavemet edebilecek güçlü bir savunma nasıl hazırlanacaktı?

Ne sövüp sayıp sızlanmakla ne de ihmalleri eleştirerek zarar ziyana çare bulunamazdı. İş yapılması gereken yerde boş eleştiriler yakışık almazdı. Böylece erler büyük bir hararetle çok söz söylemeden derhal işe koyuldu, çünkü artık zaman kaybedilemezdi. Herkes yapabileceğinin en iyisini yapıyor ve görevinin başında bulunuyordu. Almanlar Türk askerleri arasında, gönüllü, anlayışlı, zeki ve heyecanlı öğrenciler ve silah arkadaşları buldu.

Büyük bir gayretle istihkâm tabyalarının iyileştirilmesi için çalışırken, topçu takımı gece gündüz uygulama ve tatbikat yapıyordu. Eksikliği giderilemeyen şeyler, topçu erlerinin sarsılmaz arzuları ve tam iştirakleriyle dengelenmeliydi.

Bu konuda Almanya'da bütün gerekli materyal bol miktarda mevcuttu. Gerçi Romanya üzerinden Türkiye'ye geçiş henüz açıktı. Fakat müttefiklerin ajan ve hafiyeleri bu ülkeyi istila etmiş ve bütün tren istasyonlarında casusluk yapıyordu, gece gündüz ayaktaydılar. Eğer güzel Alman altın külçeleri Rumen demiryolu memurlarının ve demiryolu bekçilerinin çantalarına girseydi bunun ne faydası olurdu? Çoğunlukla vagonlar ertesi sabah aynı yerde bulunuyor veya iz bırakmadan ortadan kayboluyordu. Müttefiklerin altınları sanki çok daha fazlaymış gibi gözüküyordu.

Savaş materyali dolu, sadece 19 vagon birkaç hafta zarfında salimen İstanbul'a ulaştı.

Cephaneyi ve teknik donanımı el altından gizlice Romanya'dan geçerek getirmek için çok uyanık olmak gerekiyordu. Bağdat Demiryolu için hazırlanan beton bloklar içinde makineli tüfekler saklandı, topların ve yedek parçalarının kapakları yağ dolu fıçıların tabanına istinat ediliyordu; birçok mal vagonu, eşyaların istif edildiği çift duvara sahipti.

Bu arada Alman kuryeleri de azimli bir şekilde Berlin ve İstanbul arasında hiç durmadan gidip geliyordu. Bu tam anlamıyla bir mekik trafiğiydi ve kuryelerin bagajlarına mayınlar için ateşleyici ve kontak kapakları gizlenmişti.

Parıldayan yüzleriyle torpido kaptanı Gehl ve donanma mühendisi Reeder, kurye yükünü teslim aldı. Onlar, şimdi en azından cüzi miktardaki müzelik parçayı kullanabilen mayınlar hâline getirebilecekti. Bunlar öncelikle seri ve parça hâlinde donanma depolarında bulunan 190 parçaydı. Hemen hemen pek az parça, geceleri Çanakkale Boğazı'nın istihkâmları önüne sabitlenmiş, atışa hazır duruma getirilmişti. Düşman gemilerinin ilerleyişini engellemek için gene de güçlü bir şekilde karşı durabilen, sadece 10 ince sıra mayın.

Her denizci için mayın ambargosu ihtimali ifade edilemeyen bir huzursuzluk yapıyor, denizcinin soğukkanlılığını yok ediyor ve azmini kırıyordu. Suyun yüzeyi her ne kadar sakin ve sessiz bir şekilde gözlerinin

önünde aksa da denizci her an tehlikeyi sezer, her yerde pis şeytani kurşunların kurbanlarına pusu kurduğunu hisseder, her saniye mahvedici infilakı bekler. Korku, gözleri fal taşı gibi açar, gizlice fırsat kollayanların tehlikesi karsısında daha da açılır. Bu sebeple, İngilizlerin önceden arama tarama botlarıyla su yolundaki mayınları toplamadan kesinlikle gemilerini tehlikeye atmayacağı açıkça bellidir.

Eğer bu güçsüz engellerin görevlerini yapmaları isteniyorsa özellikle korunması gerekiyordu. Bu sebeple her yerden seyyar toplar toparlandı. -Mesela: depolardan, müzelerden, donanmanın kullanmadığı ve herhangi bir zaruret teşkil etmeyen yerlerden-. Böylece değişik özelliklere sahip olan bu bataryalar gayet iyi bir şekilde toprak altına saklandı, engellerin tahdit ettiği sahilin her iki tarafına yerleştirildi.

Apaçık gün ışığında arama tarama botları elbette ki gelmeyecek, siyah karanlık gecede gizlice yavaş yavaş yaklaşacaklardı. Eğer projektörler yeterli sayıda olsa karanlığı gün aydınlığına çevirmek kolay bir işti, ne yazık ki yeterli projektör yoktu. Gemilerden sadece uzaklara ulaşamayan tek tük (dağınık ışıklar) gönderilebiliyordu. Şimdi bu projektörler nereden temin edilecekti?

Tevekkeli Almanların icat kabiliyeti bütün dünyada bilinir. Burada da bir çıkış yolu bulundu. Eski ark lambaları bir yerde depolandı. Aynı zamanda İstanbul'da mağazalardaki bütün cep aynaları toplandı. Binlerce ayna atölyeye getirildi ve hemen hemen hiçbir bayan bir ayna bile bulamadı. Bu alışılagelmiş bir durumdu, fakat mühim olan yeni ithal projektörlerin ortaya çıkmasıydı. Sanatkârane bir şekilde bir araya getirilen küçük aynalar iyi bir reflektör oluşturdu. Derhal bu projektörler yerlerinde konuşlandırıldı ve geceyi aydınlattı. Böylesine hilkat garibesi bir şey kendi memleketlerinde olsa kahkaha atacaklardı ama bu projektörler burada etrafı aydınlatıyordu, Mühim olan da buydu.

(Boğaza döşediğimiz) mayınlarımızı en iyi şekilde koruyabilmek için boğazı yarıp geçen gemilerin gövdelerinde torpidolarıyla delik açacak bir torpido bataryası daha Çanakkale Boğazı'nın en dar yeri olan Kilitbahir'de

konuşlandırıldı. Kıt savaş imkânlarına rağmen düşman donanmasının saldırılarına karşı koymak için yapılabilecek her şey imkânlar dâhilinde yapılmıştı.

Askerî kabiliyet ve savaş gücünü ortaya koyabilmek için bütün silahların planlı bir müşterek hareketi elzemdi. Buna sürekli tatbikatla ulaşılabilirdi ve bu tatbikat yapıldı. Gece gündüz alarm ve atış tatbikatları, haberleşme hizmetlerinde de mesafe ölçümleri ve uygulamalar dönüşümlü olarak yapılıyordu..

Serin hava, yeni bir esinti ile Çanakkale Boğazı'nın dış tabyalarına nüfuz ederek esiyordu. Alman denizcilerin serbestce hareket edebilmeleri sebebiyle Türkler ataletlerinden ve kader karşısında mani olunamaz sessiz mütevazılıklarından kurtuldular, coştular, mukavemet arzularını ve galibiyete olan inançlarını kuvvetlendirdiler.

İngiliz ve Fransız donanmaları 3 Kasım'da ilk kez dış tabyalara çelik mermiler yağdırdığında, Çanakkale Boğazı'nda durum böyle gözüküyordu.

Mesudiye'den Gelen Siren Uğultusu

Askerler şimdi boş yere hücumun tekrarını bekliyordu. Günler, haftalar akıp gidiyor, ama düşman gelmiyordu. Yalnız çok uzaklarda Çanakkale Boğazı'ndan bir aşağı bir yukarı gidip gelen düşman gemilerinin dumanları alçalıp yükseliyordu.

Bu çok iyi idi, evet onların gelmemesi çok iyiydi, çünkü kazanılan her gün, mukavemet gücünü arttırmaktaydı. Hedefini müdrik, enerjik bir sevk ve idare altında; ilkel, basit destek tabyaları sürekli tahkim edilmekte ve kuvvetlendirilmekteydi.

Her an ve her defasında savunmadakilerin meşgul olduğu soru şuydu: “Düşman neden gelmiyor, neden tereddüt ediyor?” Muhakkak ki bu tereddüdün, her haftası, her günü ve her saatinin tabyadakilerin savaş gücünü arttıracağını düşmanların da kesinlikle bilmesi gerekir.

Bugün bu tereddüdün en mühim sebebini biliyoruz: Londra'da, yeşil masa etrafındaki toplantıda hükümranların sadece hemfikir olmadığını değil, bilakis kudretli İngiltere'nin de o zamanlarda bir donanma saldırısına

kendisini hazırlamak için yeterli gemisinin bulunmadığını da öğreniyoruz. Kont Spee von Coronel’in kruvazör filosunun galibiyeti tam manasıyla İngilizlere pek ağır geldi. Gururlu kruvazör filosu, tekrar ortadan kaybolmuştu ve kimse nerede ortaya çıkacağını, İngilizlerin hangi destek noktalarını tehdit edeceğini tahmin edemiyordu. “Büyük Filo”, Alman yurt filolarınca engellenirken Albion; gemilerini bütün rizikolu noktalardan topluyordu. Sonra kara muharebesi ve Kont Spee ve filosunun kendini feda edişi. Tevekkeli bu kahramanlar boş yere ölüme gitmedi, çünkü neticeleriyle askerî ve siyasi bir felaket hâsıl edebilecek olan Çanakkale Boğazı’nın o zamanlar zapt edilmemiş olmasını, bu kahramanların varlıklarına borçluyuz.

Kuşbakışı harita (İhata haritası)

Böylece Çanakkale Boğazı önlerinde ilk kez bir gönül açıcı sükûnet hüküm sürüyordu.

Hamidiye Tabyalarından birkaç yüz metre uzakta Dardanos Körfezi’nde filonun büyük hat gemisi “Mesudiye” demir atmıştı. “Mesudiye” eski bir muharipti, 1874’te inşa edilmişti, artık uzun süredir deniz savaşında kullanılmaya elverişli değildi ve de kulelerinde ağır topları yoktu.

Fakat hâlâ orta topçu sınıfı mevcuttu ve Alman denizciler bunları tekrar düzene soktu. Şimdi ise burada Dardanos Körfezi’nde ileri karakollarda “Mesudiye” mayın tarlalarının korunması için hazır durumda beklemekteydi.

16 Aralık pazar günü, öğle saatlerinde şiddetli bir patlama sesi, sessiz havanın kalbine saplandı. Tabya mürettebatı anında istihkâm siperlerine

girdi. Hayrola, neler oluyor ki? Orada “Mesudiye” civarında âdeta alevlerin şimşek gibi aydınlattığı gökyüzüne uzanan, sınırsız su tepeleri yükseliyordu. Koyu ve kesif bir duman yavaş yavaş yana yatan, öldürücü yara almış olan gemiyi tamamen kaplıyordu.

Torpido İsabeti! Denizaltı!

Orada sahilin çok yakınında birkaç saniyeliğine bir periskop gözüktü. Gemi toplarının şiddetli seri ateşleri hemen bu yerde toplandı, çünkü toplar daha şimdiden sulara dalıyordu. Güverte dalgalar sebebiyle sular altında kalıyor ve gemi batıyor. “Mesudiye” gittikçe daha fazla bir şekilde dümen tarafına doğru yatmakta, direkler ve geniş akıntıda bacalardan geçerek uğuldayan su yüzeyinde şakırdamaktaydı. Bahriyeliler ümitsiz bir hâlde kaygan ve kaypak omurgada kurtuluşa erişmek için çabalıyor, kudurmuş selin içine kayıyorlar ki akıntılar onları sürükleyip götürmekte. Son bir hareket, ölüm irkilmesindeki gibi ani bir hareket, sonra da “Mesudiye” alabora oldu. Hâlâ bordonun ve omurganın küçük bir kısmı sığ sularda çıkıntı yapmakta, insanlar ümitsizce gemi kalıntıları ve molozlara sarılmakta. Botlar yardıma koştu, lakin ölümden kurtulan talihlilerin sayısı pek azdı.

Bir İngiliz denizaltısı çok güçlü akıntılara ve zor seyrüsefer şartlarına rağmen su altında kör bir yolculukla ilerleyip Çanakkale Boğazı’na sızmayı başardı. Böylece bir kısım mayın engellerinin arasından içeri sızarak “Mesudiye”ye torpido atmayı başarmıştı.

Mutlu bir dönüşe matuf, kısa bir bakışla gözünü budaktan esirgemeyen tereddütsüz bir teşebbüs ve neticede bu iş başarılmıştır.

Bir denizaltının başardığını diğerleri de başarabilirdi. Onların mayın engelleri altında Marmara Denizi’ne ve hatta İstanbul’a sızma teşebbüsünün planları ellerinde hazırdı. Ondan sonra ne olurdu? Evet, su yolundaki bütün nakliyat ve Türk donanması bizzat tehlikeye sokulacak ve bu hâl, savunma için felaket derecesinde neticeler doğurabilirdi. Bunun manası, şimdi iki kez daha müteyakkız olmak ve gözleri açık tutmak zaruretiydi.

Gece alçalmaktaydı. Ayın gümüş ışığı, Çanakkale Boğazı'nın o tarafa doğru tembel tembel akan sularında yakamozlar çizmekte, "Mesudiye" nin gövdesi hayal meyal aydınlanmaktaydı. En azından hâlâ işe yarayan bazı şeyleri kurtarmak için Türk istihkâmcıları orada çalışmaktaydı.

Onlar can veren gövdeden çıkarmışçasına mahzun bir uğultuyu, iniltiyi büyük bir hüzünle müşahede ediyordu.

Eğer Alman bahriyeliler kendilerini yakalamamış olsaydı, şarkın bu çocukları dehşet dolu bir hayalî korku yüzünden botlarına kaçmış olacaktı. Onlar öyle kolayca cinlere, hayaletlere inanmaz. Onlar şimdi gövdenin içindeki, uzaktan müşteki bir feryat gibi gayet belirgin bir şekilde gelen bu gürültüyü duymaktaydı. Evet, o zaman hayatta kalanlar, su geçirmez bir mekânda tıpkı bir tabuta kapatılmış gibiydi.

Bunların içinde felaket anında öğleyin yemekhanelerinde oturan ve aynı zamanda su geçirmez bölümleri tam zamanında kilitleyebilen 23 Türk subayı da bulunuyordu. Şayet bir subay bir köşede dikkatsizce yere düşürülen el sirenini keşfetmemiş olsaydı, onların mütereddit bir hâlde yüzeye (satha) vuruşlarının ve bağırışlarının bir tesiri olmayacaktı. Bu endişe verici şikâyet ondan kaynaklanmaktaydı.

Alman dostlar, bir saniye bile tereddüt göstermeden kurtarma faaliyetine koyuldu. Gövdenin çelik levhaları sertti ve kurtarıcıların ise elinde sadece basit keski, çekiç ve baltalar bulunuyordu. Fakat yumruklar güçlüydü, silah arkadaşlarının ölüm tehlikesinde olduğunun şuurunda olmaları onlara insanüstü bir güç bahşediyordu. Kapıları çalmak, çekiçlemek ve dövmenin oluşturduğu bu hiç bitmeyen tınlama sesi mehtaplı gecenin derinliklerine nüfuz ediyordu. Suyun altında bulunanlar da bunları işitebilirdi. Sürekli oksijeni azalan havaya rağmen, mutlak bir ölümden tam vaktinde kurtulma ümidi… Neredeyse kaybolan ümit yeniden ışıldar.

Saatler sonsuz bir şekilde o yöne sızmakta, gün ağarmaktaydı. O anda "Mesudiye"de sonsuz bir sükûnet oluştu. İçeri sızmak için açılan delik iyice büyütüldü. Kurtarma ameliyesi başarıldı. Son dakikada 23 Türk subay hayata geri döndü. Büyük bir şükran duygusuyla kurtarıcılarına sarıldılar.

Bol bol temiz hava teneffüs ederlerken parıldayan ışıklarını görebilme umudunu kaybettikleri güneşin doğduğu doğu yönüne bakakaldılar.

Çift yönlü bir gayretle o andan itibaren gece postaları makaslı dürbünler vasıtasıyla suları gözetlemekte, her gece düşman denizaltılarını kollamaktadır.

19 Şubat

Bu arada şark kışı tesirini göstermeye başlamıştı. Fırtına adeta ıslık çalıyor ve insanın içine işliyordu ve fasılasız bir yağmur yağıyordu.

Tabyanın hiçbir yerinde kuru bir köşe kalmamıştı. Batarya avlusunda su dizi aşıyor, yüksek çadırlarda her şey yüzüyordu ve kimsenin vücudunda kuru bir yer kalmamıştı.

Bir ay geçmişti. Gece postaları boş yere gözlerini yordu. Hiçbir denizaltı, hiçbir periskop görünmüyordu.

15 Ocak'ta (1915) birkaç abluka bataryasında birdenbire canlanma, oldu ve "Maydos" Körfezi yakınlarında bir yerde kesif bir ateş oluştu. Bulunduğu yerin yönünü tayin etmek için periskopunu göstermesi gerekmeyen bir denizaltı fark edildi. Çünkü Boğaz'ın dar yeri burada bir büklüm oluşturuyordu. Top gürültüleri kesilmiş, gözetleme araçları yer araştırıyordu, hemen denizaltıyı keşfettiler. Berrak sularda deniz tabanındaki gövde belirgin şekilde tanınabiliyor ve hasarlı görünüyordu.

Deniz Üsteğmen Prens Reuss mavnalarla yaklaştı, derinliklere atılan su bombaları infilak etti ve düşmanı su üstüne çıkmaya zorladı. Teslim olmak için fevri bir telaşla ekip kuleden indi. Sonra Fransız denizaltısı "Saphir" batış siboblarıyla tekrar yüzeyden kayboldu.

Mevcut şüpheler, korkular sebepsiz değildi. Neredeyse bu denizaltı Marmara Denizi'ne sızmayı başaracaktı, çünkü mayınların altından geçmeyi başarmıştı. Bu düşmana yolu kapamak aslında ne kadar kolaydı. Birkaç metre kalibrelik gözü olan çelik ağlarla bu iş yapılabilirdi., Kuzey Denizi ve kanalda; filoların ve limanların emniyet altına alınması gereken her yerde uzun süredir böyle denizaltı ağları kullanılıyordu. Sadece

Çanakkale Boğazı'nda hiç yoktu. Ağlar nereden temin edilecek veya nerede yaptırılacaktı, zaten her türlü materyalin eksikliği vardı?

Bunun için çok fazla kalın çelik halata ihtiyaç duyuluyordu ve bunlar İstanbul'un hiçbir deposunda bulunamıyordu. Oysa eksilen ağlar büyük bir dikkatle ikame edilmeliydi. Çanakkale Boğazı önlerinde en derin bir sükûnet durumunda olduğu gibi tam bir sessizlik hâkimdi. Düşman bunun nasıl bir cehenneme sebebiyet vereceğini önceden sezdiği için hâlâ kesin bir darbeye karar verememiş gözüküyordu. Ocak'ın ortasında İngilizlerin bir saldırıya hazırlandığı haberleri sıklaşmıştı.

Ege Denizi'nin Çanakkale Boğazı ağzında yayılmış olan güzel Yunan adaları Bozcaada, İmroz ve Limni bulunmaktadır. Bu adaların Yunanistan'a ait olması İngilizleri asla rahatsız etmemekteydi. Adalar işgal edilir ve filo destek noktası tahkim edilebilirdi. Şimdi adalarda canlı bir faaliyet hüküm sürmekteydi, adaya yeni savaş gemileri vasıl olmakta, nakliye gemileri gidip gelmekte, askerî hastane gemilerinin geldiği istihbarat edilmekteydi. Keşif uçaklarıyla kesin bilgi temin etmek ne kadar kolay olurdu. Fakat bu kesin bilgi yoktu. Sadece Seddülbahir'den keskin dürbünlerle bakıldığında, en yakınında bulunan İmroz adasında küçüklü büyüklü kaç tane gemi olduğu, gemilerin direk uçlarından fark edilebiliyordu.

Ancak hiçbir şey olmuyor, hiçbir şey sükûneti bozmuyordu. Günler akıp gitmekte, belirsizliğin ve bekleyişin hâkim olduğu kahredici günler sürmekteydi. Fırtına öncesi sessizlikteki gibi havada kurşuni bir ağırlık vardı.

Böylece bir ay daha bu aldatıcı sessizlikle geçti. Şubat ortası oluvermişti bile. Orhaniye Tabyası'nda güç sadece Alman denizcilerdeydi, gönüllülerden oluşan özel komando birliği mevcuttu, komutanları Deniz Üsteğmen Boermann ve emrinde 18 kişi vardı.

Orhaniye, bütün dış tabyaların en yükseğiydi, donatılmış, en uzak menzilli iki adet eski güçlü topu mevcuttu. Bunlar etkin mesafeyi haizdi. Orhaniye Tabyası'nın sadece 23 obüs mermisi vardı, sadece 23 atış… Bu tespit çok karışık duygularla ilk kez oraya ulaşan gönüllüler tarafından

yapıldı. Bu mermilerle bir filonun saldırılarına karşı koymaları gerekecekti. Bu özel komando birliği, düşmana karşı koyacaktı, kendini ölüme adamışlardı.

19 Şubat sabahı gün ağarmaktayken Kıdemli Topçu Çavuşu Walla, kesif dumanların arasından çıkan ve Boğaz girişine yönelen iki gölge keşfetti.

Torpido Botları! Toplara!

İki mermi düşmana doğru uçtu. Atışların gürültüsü Çanakkale Boğazı'ndan gelenler olduğuna işaretti. Köpüren kıç dalgalarıyla iki eski dost hezimete uğradı.

Dış tabyada her şey kamp istasyonlarında durmakta ve beklemekteydi. Evet, beklemek onların kaderidir ve şayet fırtına koparsa sabr u sebat etmek, son atışa kadar dayanmak, sonuna kadar beklemek onların tek vazifesiydi.

Saat 8'e yaklaşıyordu. Uzaktan düşman geliyor, bu arada Amiral Garden armadasıyla yaklaşıyor. Arkalarında kruvazörler ve destroyerler uzun bir saldırı hattı oluşturuyor.. Suskun, mahzun ve tehditkâr bir tavırla kurşun grisi denizden içeri doğru süzülüyor. Muhafızlar oldukça mütereddit bir hâlde korkarak küçük mermi yığınlarını sayıyor. Ne kadar sayarlarsa saysınlar, mermiler çoğalmaz, her defasında birkaç düzine kalır.

Şimdi on iki savaş gemisi giriş etrafında büyük bir yarım daireye yerleşti. Bu devasa gemilerin üzerinde şimşekler çakıyor ve dört dış tabyaya çelikten dolular yağıyordu.

Kum ve taşlar devasa fıskiyeler gibi göğe savruluyordu, dış tabyalar Seddülbahir, Kumkale, Ertuğrul ve Orhaniye duman ve barut bulutu altında kayboldu.

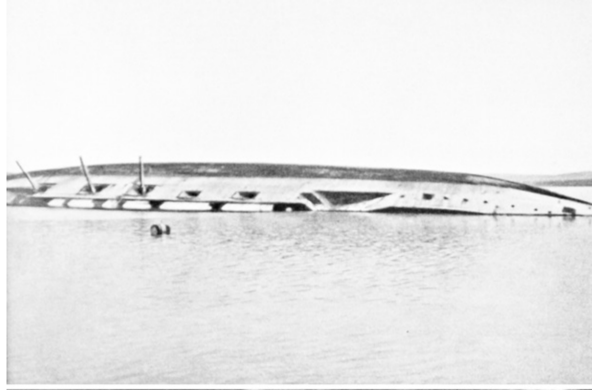
İnsanlar ileri geri savruluyor, kum çığları ve toprak parçaları üzerlerine yağıyordu.

Siper al! 16 kilometrelik bu alanda tabyanın eski topları suskunluğa mahkûm edilmişti.

Sadece Üsteğmen Boermann, gözetleme yerinde ısrar ediyordu ve kendisiyle birlikte bir telefoncu ve bir Türk tercüman vardı. Onlar

etraflarını kuşatan, patlayan mermilere, ateş ve çelik cehennemine aldırış etmiyordu. Gözlerinin önünde sadece düşman vardı ve yaklaşmasını bekliyorlardı. Bir ıslık, düdük ve homurdanma sesi havayı kaplıyor ve her saniye kulakları sağır eden gürültüleriyle patlamalar meydana geliyordu. Saatler öylesine geçiyordu ki… Aralıksız… Fasılasız… Güneş hemen hemen tepeleri aşmıştı, çelik fırtına kudurmaya devam ediyordu. Sanki yer yarılmak istermişçesine bir çatlama sesi sığınağı sarsıyordu. Ve peşinden gelen acı bir feryat... Gözetleme yeri sanki yok olmuş gibiydi. Ondan geriye hiçbir şey kalmadı, cesur Üsteğmen Boermann gözlerini sonsuza dek kapattı. Çanakkale Boğazı'nın ilk Alman savaşçısı olarak o sonsuza giden fedakârlık yolunda yürüdü, kanıyla Alman-Türk silah arkadaşlığını teyit etti, bu kardeşliğe mührünü bastı.

Gemilerde hâlâ alev demetleri titreşmekte ve tunçtan yapılan toplardan dış tabyalara çelik yağmuru sürmekteydi. Ancak gelip çatmakta olan gece, onları durdurabilirdi. Armada daha fazla yaklaşmaya cesaret edemeden akşamın alacakaranlığında kayboldu. O vakit, tabyalarda yeniden bir canlılık başladı. Her yerde insanlar yarı gömülü sığınaklardan çıkarak kendilerini kurtarmayı başardı gözlerindeki kumları ovuşturdu. İstihkâmların üzerinden atladılar ve büyük bir sevinçle -bir mucize eseri- hemen hemen bütün topların zarar görmeden kaldığını tespit ettiler.

Torpillenen "Mesudiye"

Hamidiye Tabyası

Ertesi gün, topları kum ve yıkıntılardan kurtarılmış olarak tekrar savaşa hazır hâlde buldular.

Mühim olan topların hâlâ ateş edebilmeleriydi. İstihkâm siperlerinin, batarya avlularının hırpalanması; obüs mermileriyle tarumar edilmesi; Gelibolu'nun güney tepelerinde eski Osmanlı sarayının bir bölümünün yıkıntılar içinde bulunması; heybet ve gururla yükselen kulesinde büyük deliklerin olmasına bakacak zaman değildi. İstihkâm siperlerinin elemanları, büyük bir gerginlik içinde denize bakıyor ve yaklaşmakta olan gemilerin duman bulutlarını keşfe hazır hâlde bekleşiyordu. Tahribat faaliyetine devam etmek için düşman elbet gelmek zorundaydı.

Ancak düşman gözükmüyordu. Sadece denizin dalgaları köpükten taçlarıyla yuvarlanıp geliyor, köpüklerini dik sahillere vurarak dağıtıyordu. Fırtına döven ağır bulutlar, deniz üzerinde aşağı sarkarcasına duruyordu. Sanki Neptün veto edercesine ve öfkesinden titreyerek üç çatallı asayı havaya fırlatmış gibiydi.[2] Amiral Garden gelmeyecekti. O gelmeyecekti çünkü fırtına dinene kadar beklemek zorundaydı.

Mayınlar Gitmek Zorunda

Deniz ancak 25 Şubat'ta sakinleşti ve güçlü düşman hemen ikinci hücumuna başladı. Tekrar Kumkale, Seddülbahir ve Orhaniye güçlü mermilerin hedefi oldu, bombardıman öyle şiddetliydi ki yer bile sarsılıyordu. Sabah erken saatlerden öğleye kadar uzun namlular mermilerini kusuyor, gök gürültüsü adeta yuvalanıyor, siyah sarı dumanlar patlamaların alevleriyle aniden aydınlanıyor ve tabyaları kaplıyordu. Bir rüzgârın harekete geçirdiği sakin bir havada yoğun gri bir duman, sahil üzerinde süzülüyordu. Sadece fasılasız birbiri ardınca gelen patlamalar saniyeler içinde bu havayı parçalıyordu.

Burası bir cehennem olmalı ve bu cehennemde "Artık bir fare bile yaşayamaz" diye düşünür İngilizler. Geniş cephede olanlar (İngilizler) Asya sahiline doğru yönelir, gittikçe de yaklaşırlar. Fakat imkânsız olan gerçekleşir. Osmanlı muhafızları hâlâ yaşıyor, onlar bu cehennemde sonuna kadar sabretti, vadeleri gelinceye kadar bekledi. Her yerde Almanlar ve Türkler yıkılan sığınaklardan sürünerek çıktı, yıkıntıların hercümerç içindeki karışıklarından fırlayarak toplara doğru yöneldiler.

Mesafe 3.000 metre. Ateş!

İngilizler, tahrip ettiklerini düşündükleri tabyalardan üzerlerine çakan şimşekleri görüp mermi gürültüleri kulaklarını deldiği zaman gözlerine inanamadı. Orhaniye Bataryası'nın ikinci atışı tam isabet sağladı ve amiral gemisinin bacasının ön tarafının bir parçasını koparmaya yetti, iki tane daha isabetli atış geldi. Gemilerdeki topçular, büyük bir öfkeyle kendilerini inançla savunanlara hücum ediyordu. Şimdi artık hiçbir sütre yoktu, bomba yağmurunun altında cesur yürekler ellerinden gelen her şeyi yapmak zorundaydı. Topları en hızlı şekilde yükleyip ateş etmeleri gerekiyordu. Kendileri için zamanın daraldığının fevkindeydiler.

Toplar kısa süre sonra birbiri ardına sustu. Orhaniye Bataryası hâli hazırda susmuştu. Bir topun üst kundağı çalışmıyordu ve arızayı düzeltmek için verilen bütün uğraşlar boşa çıkmıştı. İkinci topa bir İngiliz mermisi isabet etmişti. Sağ kalan Alman savaşçılar ağır bir yürekle görevlerini terk ediyordu.

Kumkale hâlâ dayanıyordu. İngiliz – Fransız filosu bataryaların ölüm menziline girecek kadar yakındı. Böylesine bir uzun atış karaya kadar uzanıyordu ve Truva'nın klasik mekânın altını üstüne getiriyordu.

Düşman Ateşi Devam Ediyor

Güneş, Limni'nin arkasındaki tepelerden batarken dış tabyalar düşmüştü. "Denizin Kilidi" olan Seddülbahir artık yoktu. Kumkale ve Ertuğrul'un omuz siperleri yok edilmişti, topları kumların içine saçılmıştı. Çanakkale Boğazı'na giriş kapısı patlatılmıştı.

İlk zaferin mutluluğuyla Amiral Garden filosunu dayanak noktalarına geri götürdü. Buna rağmen amiral kendine tam güvenemiyordu. Karşılarındakinin cesur ve inançlı olduğunu, esas merkeze saldırının bu kadar kolay olmayacağını biliyordu. Şayet gemilerin amansız düşmanı mayınlar, kapının arkasında bulunursa Çanakkale Boğazı'nın girişinin açık olmasının neye faydası dokunacak? Tabii ki bütün su yolları bu mayınlarla tehlikeli bir yola dönüşür.

Gemileri kurtarmak ve ana tabyaları ele geçirebilmek için onların da öncelikle toparlanması gerekmektedir. Amiral Limpos’un tevdi ettiği bataryaların taslaklarıyla hakikat tamamen uyuşmuyordu. Şimdi gerçekten bu birkaç eski, savaş gücü pek olmayan topun mevcut olması gerekmez mi? Umulur ki pek değil!

Orada karşıda Almanların bütün imkânlarını ortaya koymaları göz ardı edilemez. Bu itibarla Türkler inançlı ve cesur askerlerdir, ölümü tamamen hiçe sayan fanatiklerdir. Onlarda eksik olan ise iyi bir sevk ve idare… Evet bu sevk ve idare de şimdi orada...

Tepelerde ve aşağılarda mutlaka bazı nahoş sürprizler saklıydı.

Amiral Garden’in, birçok sürprizi vardır: Dardanos tepesinde gemi toplarından oluşan 15 cm’lik yeni bir hızlı atış bataryası oluştu ve tepelerin arkasına gayet iyi gizlenerek Erenköy Boğazı’na, İntepe’ye ve Tenker’e (Alman) Üsteğmen Mehrle 15 cm’lik obüslerini ve Bulgar ganimet toplarını konuşlandırdı. Bu toplar eski (savaş) meydanında ateşlenmek zorunda kaldığında her an bütün yeni mevzileri ele geçirebilecekti ve sahillerdeki (deniz kıyısındaki) çukur alanlarda (çöküntülerde) mayın tarlalarının korunmasına yönelik yeni küçük engelleme ateşi yapabilecek bataryalar ortaya çıktı. Böylece birçok yeni mayın diğer mayınların yanına yerleşti. Rusların elinde bunlardan arta kalan daha birçok mayın vardı. Onlar tarafından İstanbul Boğazı önlerindeki bir tahliye esnasında denize de zarar verebilecek bazı kullanılabilir küçük mayın parçaları denize düştü. Evet, Türklerin de ancak çok az obüsü vardı. Türk donanmasının yeni organizatörü Amiral Limpus bunu tafsilatlı bir şekilde rapor ediyordu.

Bu tam anlamıyla gerçeği ifade ediyordu. Bu şimdiye kadar böyleydi fakat bundan sonra böyle olmayacak! İlk deniz lordu Winston Churchill ve diğer yetkililer Londra’da yeşil masa etrafında kararsızlıkları ve fikrî ayrılıkları yüzünden kıymetli haftaları Çanakkale’yi müdafaa edenlere bahşetmiş oldu, Amiral Garden de plansız faaliyetleri ve Londra’dan gelecek talimatları sonsuza dek beklemesi yüzünden değerli haftaları heba etti.

Bu haftalarda Deniz Albayı Bieper çok çalıştı. Ağır kalibreli obüsler ne üretilebildi ne de herhangi bir yerden temin edilebildi. Az olan stoku yetirebilmek için her obüs dikkatli kullanılmalıydı. Hafif ve orta toplar için mermi imalatı mümkündü ve bütün güç ve enerjisiyle Bieper çalışmaya koyuldu.

Yetersiz sanayi de göz ardı edilmeden, işyerleri cephane imalathanelerine çevrilmeliydi. Az sayıdaki cephane (mühimmat) fabrikası Alman personelin yönetiminde en üst verimlilik seviyesine ulaştı. Üç kademeli çalışma vardiyasıyla mermiler imal edildi. Uzun süreden beri vurdumduymaz ve üşengeç durumdaki Türk işçiler uyandı. İşletmelerde her yerde Alman ruhu, Alman düzeni ve nizamı hüküm sürüyordu. Böylece semere mermi şeklinde ortaya çıktı; zor yüklenen gemiler ve babafingolar[3] Marmara Denizi’ni boydan boya geçerek arzulanan ürünleri Çanakkale Boğazı’ndaki bataryalarına getirirlerdi.

Amiral Garden, huzursuz bir gece geçirdi. Mayın tarama filolarının tehlikeli göreve başlayabilmeleri için dış tabyalar gerçekten tamamen bertaraf edildi mi? Evet, küçük birliklerin karaya inmesiyle bu kolayca bertaraf edilebilir, evet bu hemen yapılmalı, hatta hemen yarın.

Böylece Amiral seher vaktinde etrafında sır dolu bir örtünün bulunduğu, kendisi için galibiyet ve şan kapısını açacak olan Çanakkale Boğazı’na Ege Denizi’nden geçerek geldi ve sevk idareyi ele aldı. İlk olarak güzergâh gemisi “Majestic” in başarıyla girişi gerçekleşti. Onun güvertesinden bir zafer marşının yankısı duyuluyordu. Dış tabyaların üzerinde ölüm sessizliği hüküm sürüyordu. İstihkâmlardan hiçbir atış gelmiyordu ve hiçbir canlılık eseri yoktu.

Bahriyeli takımlar Kumkale’ye indi. Sadece yıkıntılar, yıkıntılar, yıkıntılardan başka bir şey yok. Birkaç eski müzelik top etrafta bulunmakta, diğerlerinin ise hâlâ kundakları üzerinde durmaktadır. İnfilak fişekleri çatırdamakta ve onları tamamen tahrip etmektedir. Şimdi bir kez daha Avrupa tarafındaki Seddülbahir’e bir göz atmalı.

60 kişi botlardan indi, yukarı tırmandı ve tepelerin arkasında kayboldu. Burada da hayat mahvolmuş gözüküyordu. Etraf sessiz ve sakindi.

İngilizlerin batarya arama-araştırma takımı gittikçe sahilden uzaklaşır. Birdenbire İngilizlerin yaylım ateşinin patırtıları duyulur, mermiler ıslık çalar ve her şeyden habersiz kalabalığın üzerine düşer. Bu düşmana karşı koyan Astsubay Mehmet Alioğlu ve askerleridir. Fişekleri yakında bitmiş olacak. Bu kahramanlar süngülü tüfekle üstün kuvvetlere saldırır. Takviye yaklaşmaktadır. Adam adama savaşılıyor. Uzun süredir biriken vahşi kin hiç kimseyi tanımıyor. İngilizler karaya çıkan askerlerinin dönüşünü boş yere bekliyor.

Gerçi Amiral Garden, şimdi dış tabyaların ebediyen susturulduğundan emindir.

Şimdi sıra mayın tarama botlarında onlar donanmanın galibiyetini kolaylaştırmak zorunda. Her yerden gelen balıkçı gemileri ve şilepler düzineler hâlinde hazır duruyor. Henüz gece olmuştu ki bahriyeliler tehlikeli vazifelerini ifa etmek için girişten süzüldü. Mehrle'nin obüsleri ve sahil boyunca duran engel bataryaları tetikte bekliyor. Projektörler parlıyor ve ışık hüzmeleriyle sızmak isteyenleri tespit ediyor. Mermiler küçük araçların üzerinde uçuşuyor, her taraftan ıslık çalarak geliyorlar. İngiliz kruvazörleri ve torpido botları hızla yaklaşıyor, savunma bataryalarıyla savaşa katılıyorlar. Bazı tarama botları dalgalarda batıyor, ancak her gece yenileri onlarla beraber kruvazörler destroyerler gözüküyor. Ancak uydurma projektörler ne de güzel çalışıyor. Suyun yüzeyi onların ışıklarıyla aydınlanıyor ve mermiler gaddarca mayın arayanların aralarına düşüyor.

Hayalet gibi onların etrafında bu projektör ışığında sanki bir fıskiye ormanı yükselmektedir. (Düşman) Kruvazörler mükemmel yapılı projektörleriyle yeraltındaki savunma bataryalarını keşfetmek ve yok etmek için boş yere çaba harcamaktadır. Onlar her gece tarama botlarının bütün mürettebatıyla nasıl battıklarını müşahede eden çaresiz şahitler olmak zorundaydı ve bizzat birçok derin yara aldılar. Elbette ki Amiral Garden de

merhametsizdi. Ona göre her ne pahasına olursa olsun mayınlar temizlenmeli.

Düzinelercesi batsa da daima yeni araçlar (tekneler) donatılır. Ancak Albion'un yardımcı vasıtaları pek çoktur. Bundan dolayı gemiler mayın tarama komandolarıyla tekrar cehenneme yani ölüme doğru yol alır. Korkusuz denizciler (öleceklerini) biliyorlar, buna rağmen gidiyor ve ölüyorlar. Fakat onlar mayın aradıkları yerde esasen hiçbir mayının olmadığını bilmiyor. Düşüncesiz ve gayesizcesine meydana gelen bu hadisede büyük bir trajedi mevcuttur. Şayet engel ateşinden sağ salim kaçıp kurtulanlar aradıkları yerde esasen hiçbir mayının bulunmadığını ifade ederlerse, o zaman inanılacak hiçbir şey bulamazlar. Çanakkale Boğazı'nın yarısının bile mayınlardan temizlenmesi mümkün değildir! Ve de böyle oldu!

Sonra cehennem devam etti. Daima daha da ilerleyerek mayınları temizlemeyi sürdüreceklerdi. Çanakkale boğazı sahillerine yapılan atışlar hiçbir gece susmuyordu. Şimdi ise tarama botlarında yok olmaya koşan gönüllüler vardı.

Martın ilk günlerinde nihayet büyük savaş gemileri hem de güpegündüz ilerlemeye teşebbüs etti, öyle ki Hamidiye, Kilitbahir ve Dardanos tabyaları onların ateş çemberi içine girdi. Fakat esas hedeflerinde Mehrle'nin obüslerinin yok edilmesi vardı. Muhalifler (İtilaf güçleri) yerlerini keşfeder etmez, âdeta karşı tarafı mermi yağmuruna tuttu, öyle ki Mehrle'nin çelik mermileri tahmin edilemez bir şekilde tamamen bambaşka bir istikametten mırıldanmaya, ses vermeye başladı.

Üsteğmen Mehrle ve askerlerini yormak mümkün değildi. Onlar pek çok bedeni meşakkate katlanıyordu! Hiçbir gece uyku uyuyamadılar, elleri yara bere içindeydi, hemen hemen bir azaları bile sağlam değildi ve onlar her defasında ağır mermileri yolu ve patikası olmayan yamru yumru dağlık arazilerden, yıkıntılardan ve kumlardan geçerek taşıdı. Ertesi gün düşman gemileri girdiği ve pilotlarınca bir gün evvelden belirlenen yerler ateş altına alındığı zaman Mehrle'nin mermileri tamamen bambaşka bir istikametten

yağmaya başlayacaktı. Güvertelerine isabet edecek atışlardan kaçınmak için gemiler daima hareket hâlinde bulunuyordu, bu yüzden isabetli ve güvenli atış yapamamaktan muzdariptiler. Esasen Mehrle'yi engellemek pek mümkün değildi. Bilahare onun obüsleri yüksek tepelerin arkasındaydı ve oradan atılan mermiler büyük bir kavisle tepelerin üzerinden savrulup gitmektedir, tepeler muhaliflerin modern uzun namlulu yatık ateşli toplarına nüfuz edilemez bir engel oluşturur.

Pilotlar gün boyu büyük bir gayretle çalışır, havada döner, gözcüleri çizer ve fotoğrafını çeker. Ancak orada itina ile haritalarına çizdikleri yerlerin sahte yerler olduğunu bir bilseler...

Üsteğmen Weber ajanlarıyla yorulmadan gece dahi iş başındadır, her yerde -sarp yamaçlarda, dağ geçitlerinde- basit havan topları, toprak istihkâmlar, sahra bataryaları ve modern yatık atışlı toplar yapılır.

Oysa havanlar sadece siyah olarak katranlanmış ringa balığı fıçıları, sahra bataryaları eski soba boruları ve yatay atışlı toplar sandık tahtalarından ve zorla yükseltilen ağaç gövdelerinden inşa edildiği, yükseklerde süzülenler tarafından fark edilemez. Doğrusunu söylemek gerekirse havadaki gözcülerden yerdekiler ustalıkla saklanmıştır.

Şayet Albion'un bu gururlu gemileri harekete geçer ve böylesi sahte mevziler için cephanelerini israf ederse istihkâmcılar acaba karşılarındakine zarar verdiklerine sevinir, insanüstü gayretlerinin neticelerini gözlemleyebilirler mi? Gayet tabi ki onlar için bu söz konusu değildi,zira mühimmatlardan ellerinde çok vardı. Ortadan kaldırılması gereken savunmacıların sahip oldukları güçsüz bataryalar muhafaza edildi ve nihai muharebeye hazır hâlde bekletildi.

Eğer düşmanlar mahirane bir şekilde ölü noktaları arar ve böylece bir hayli cephaneyi çarçur ederse bu ne işlerine yarar. Ana istihkâmlar asla bu hücumlara cevap vermek istemiyor, susuyorlar, çünkü onların birkaç düzine ağır obüsü mevcuttur ve çok kıymetlidir. Yalnız Mehrle, fasılasız işinin başındadır, o yakalanamaz ve vazifesinde başarılıdır.

Böylece çelik mermiler sözde mevzilere yağmaya başlar. Artık İngilizler esasen fevkalade işler gösteremiyor. Çok fazla atış yapıyorlar. Her defasında bu bataryaların üzerinde şimşekler çakıyor. İngilizler kolay lokma değildir. Cephede her yerde sadece yiğit Türkler İngilizlerin büyüsünü bozar. Türkler zaman zaman fişek kovanlarının ateşleme fitilini tutuşturur ve mümkün olduğunca çabucak siperlere zıplarlar. Kısa alevler yükselir ve kartuşlar yoğun bir duman üretir. Ateş eden bataryaları bu şekilde taklit ederek düşmanı yanıltırlar. Düşman ateş ettiğinde batarya değişimi yapılır. Bu "batarya değişimi'' çok kolaydır: fişek kovanları omuzlara alınır ve "Marş marş" yürünür. Batarya, hemen fişek kovanını tekrar havaya diker ve birkaç yüz metre uzağa heyecanlı bir şekilde ateşler.

Böylece İngilizler, günbegün bu sözde bataryalarla ve Mehrle tarafından dâhiyane kullanılan obüslerle bu faydasız savaşın içinde kalır.

Amiral Garden hâlâ güçlü filosunun tam manasıyla kullanılmasına ve ana tabyalara genel bir saldırıya karar veremez. Bazı İngiliz zırhlıları ağır yaralarla akşam savaş alanını terk ederken, bu tabyalar eskisi gibi hasarsız ve kullanıma hazır durmaktadır. Geceleri (İngilizler) limanlarda ve komşu adaların körfezlerinde istirahat eder ve güvende olduklarını zannederler. Onların karakol gemileri sağ salim ön nöbettedir ve destroyerleri de denizde devriye gezmektedir. Eskiden beri güçlü olmaları mutat bir durumdu, onlar her ne kadar doğrudan bir tehlikeye maruz kalsa da huzurlarını ve güvenliklerini kim bozabilir: Türklerin denizaltısı yoktu ve modası geçmiş, uzakta konuşlanan torpido botları İngilizlere saldırmaya asla cesaret edemez. Onlar (Türkler)barış içindeyken dahi neredeyse yeraltındaki yerlerini terk etmedi, hele de güçlü İngiliz donanmasının kapılarına dayandığında buna cesaret etme ihtimalleri çok azdır.

Timurhisar[4] Seferi

7 Mart gecesi zifiri karanlıktır. Yeniay vardır. Dar bir gölge yavaşça Çanakkale Boğazı'nın Avrupa sahillerinden süzülür, girişten geçer ve denizin karanlıklarında kaybolur gider. Bu, Kaptan Teğmen Freiherr von Fircks'in tecrübeli torpido bot kumandanlığının komutasındaki küçük, eski,

liman torpido botu “Timurhisar”dır. Sadece 97 grostondur, hemen hemen 19 deniz mili hız yapabilir, güvertesinde 2 küçük 3,7 santimlik topu ve 2 eski torpido namlusu bulunmaktadır.

Yeni bir ruh bu küçük bota hayat verir; bu Amiral Touchon ve Alman askerlerinin Türk gemilerine büyük bir çaba ve aylar süren bir çalışmayla aşıladığı, sadece başarıyı hedefleyen saldırı arzusu ve kendine güvenin getirdiği bir ruhtur.

Bot böylece gecenin derinliklerine dümen kırar. Belki de kendini tam bir emniyet içinde sanan, Tenedos (Bozcaada) veya İmros (Gökçeada) civarında bulunan zırhlı düşman gemisine başarıyla saldırır ve yok edebilir. Belki… Şayet hızlı İngiliz destroyerini kendinden uzak tutabilirse ne ala, yoksa bu onun sonu olur.

Tam Seddülbahir girişinden geçerken, orada düşmanın en mühim görevlileri diyebileceğimiz altı destroyer ve bir kruvazör ortaya çıkar. “Timurhisar” sert bir dümen hareketiyle yine fark ettirmeden hemen sahilin alt tarafından maharetle içeri sızmayı başarır. Rotasını İmroz’a çevirerek ileri doğru kayar gider. Bulutlar çekilir. Berrak gecenin yıldızları açık açık parıldamakta ve soluk bir ışık yaymaktadır. Ne yazık ki yeniden büyük bir geminin silueti ortaya çıkar, o kadar yaklaşır ki bot fark edilir. İlk tanınma belirtileri görülür, ama sualler cevapsız kalır. Tam yol ileri… Makinenin gidebildiği kadar ve en kısa sürede takipçi, mutlu bir şekilde atlatılır. Ancak hemen Saros körfezi istikametinden ilk tanınma belirtileri verilmesine matuf bir çağrı gerçekleşir. Bu gece İmroz civarındaki düşman filolarına planlanan saldırı ile ilgili hiçbir şey yapılmaz. Düşman ikaz edilmiştir ve bu endişesiz sükûnetten uyanmıştır. Şayet İngilizler bir Türk gemisinin gerçekten buna cesaret ettiğini akıllarından geçirecek olsalar, elbette ki gündüz gayretli bir tarama (arama) yapacaklardır. O hâlde buradan uzaklaşıp Ege Denizi’ne doğru yol almalı. Seher vaktinde “Timurhisar” artık uzaklardadır ve Selanik Körfezi’nden pek de uzak olmayan bir yerde gizlenmiş olarak durmaktadır.

Boydan boya Ege Denizi’ne dümen kırarak Asya sahiline ulaşmak ve oradan da ortalık kararırken Tenedos’a (Bozcaada) doğru ilerlemek için öğleye doğru yeniden sefere başlanır.

Atıştan çok uzak olan burada elbette ki hiçbir nöbetçi beklenemez. İkinci gece olur, berrak bir hava vardır. Küçük Asya’nın (Anadolu’nun) yüksek sahilleri aydınlanır ve hemen Baba Burnu’nun altında sık bir şekilde duran ön savaşçı güçler de onlarla birlikte aydınlanır. Şimdi av tekrar başlar. Albion’un antenlerini ve kollarını (muhtemelen askerlerini) her yere uzanacak şekilde uzattığı görünür. Küçük “Timurhisar” ın motoru haldır huldur ses çıkarmaktadır, buharı yukarıda tutabilmek için kazancılar ağır ve zahmetli bir iş görmektedir. Düşman araçları giderek yaklaşmaktadır ve görünüşe göre küçük bir kruvazör ve iki destroyer vardır. Timurhisar, kuzeye doğru sert bir çark edişle kendilerini tehdit eden takipçilerin (düşmanın) felaketinden bir kez daha kaçıp kurtulmayı başarır. Kömür stokları tükenmiş ve akaryakıt pek az kalmıştır. Akaryakıtı tamamlamak ve sonra da ertesi gece tekrar Tenedos’a yönelmek için rota İzmir’e yönlendirilir.

Yeni gün ağarmaktadır. Artık “ Timurhisar” uzaklara, İzmir Körfezi’ne girmiştir. Orada “zafer” sınıfı bir hat gemisi ortaya çıkar, hemen onun arkasından kaygısız bir şekilde duran ve körfezi kapatan bir kruvazör ve büyük bir vapur vardır. Derhal nihai karar verilir: Hava kararır kararmaz buradan saldırılmalıdır. Fark ettirmeden ve sezdirmeden cesur bot gün boyu dar “Mavra Buni” Körfezi’nde saklanır. Bir fikir aşırı derecede yorgun askerleri kemirir durur: Bu iş başarılacak mı?

Akşamleyin, demir atan gemiler tekrar harekete geçer ve karanın hemen alt tarafında Karaburun civarına dümen kırar. Rüzgâr eser, şiddetlenir. Küçük gemi, dalgalı denizden zorlukla geçer. Denizden gelene karşı hiçbir korunak yoktur ve kimsenin vücudunda kuru bir yer kalmamıştır. Daima ileri ve içeriye İzmir Körfezi’ne doğru bir yöneliş gerçekleşir ki Körfezi’n projektörleri uzaktan parıldamaktadır.

Şimdi de onların arkasında hat gemisinin, kruvazörün ve vapurun siluetleri ortaya çıkar. İzmir Körfezi'nin projektörleri üzerlerinden geçip gittiğinde, onlar fırtınalı gecenin karanlığında gayet belirgin bir şekilde görülür.

Torpidolar açıkça bellidir. Eski uzman topçu öğretmeni olan Deniz Üsteğmen von Mellenthin, bizzat namlunun başında durmaktadır. Şimdi hat gemilerinin siluetleri oldukça yakın ve büyükçe bir biçimde görülmekte projektör ışıkları karşısında sanki bir nevi farklılık arz etmektedir.. İsabetsiz bir atış yapmak tamamen imkânsızdır.

"Haydi Torpido!"

Keskin bir çark (yöneliş). Nakliye gemisine yönelen ikinci bir torpido suyun içine düşer.

Askerler nefes nefese kulak kesilmiş, sonsuz gözüken saniyeler... Ancak sükûnet hâkim, hiçbir patlama havayı sarsmaz. Sadece kruvazörde bir canlılık oluşur, projektörler onun civarında parıldar ve o takibe başlar. Ancak o kruvazör hemen yok edilir ve 10 Mart'ta "Timurhisar" Çeşme Limanı'na demirler. Küçük bir Türk gemisinin bu denli güçlü bir düşmana kafa tutmaya cesaret etmesi, kendisinden böyle bir başarı beklemeyen resmî görevliler ve halk tarafından coşkuyla karşılanır. Hummalı bir telaşla kömürler, akaryakıt ve gıda maddeleri teslim alınır ve sevgi seli dağ gibi büyür. Güneş hemen hemen ufukta batmaktayken, bot tekrar harekete geçer. Hâlâ bir torpido namludadır ve düşmanı gidip bulması gerekir; bu başarılmalıdır, çünkü ateş almama-işlememe durumunda şaşkınlık büyük olacaktır.

Gece büsbütün karanlıktır. Rüzgâr hâlâ inlemekte, deniz yükselmektedir. İzmir'in projektörleri gece yarılarına doğru tekrar gözükür ve nihayet – bir ana uçak gemisi olan kruvazör ve vapur keşfedilir. Ancak hat gemisi eksiktir. Birinci başarı! "Timurhisar" tam saldırıya başlar, o anda birdenbire geminin 50 metre önünde bir ileri karakol gemisi ortaya çıkar: Dikkatlice ve fark ettirmeden geminin sol iskele tarafından dönme başarılır; kruvazöre yapılan saldırı akamete uğrar.

Kısacası kararlı bir şekilde şimdi ana uçak gemisi hedef olarak alınır. Son torpido 300 metre yukarıdan vızlayıp geçer ve boğuk bir patlamaya kulak kesilen görevlilerin kulaklarını zorlar. Hurra! Hurra! Öğleden önce mutlu bir şekilde İzmir Limanı’na demir atmak için “Timurhisar” ileri doğru hücuma başlar. Oradaki cesur insanlar büyük bir sevinç gösterisinde bulunur, çünkü İngiliz gemilerinin bombardımanlarını kesmesi ve tamamen kaybolmasını gemidekilere borçludurlar.

Ancak birkaç hafta sonra cesur “Timurhisar”ın arkasından kaderi yetişir. Yeni torpidolarla mücehhez olarak tekrar Ege Denizi’ne doğru açılarak büyük bir askeri nakliye gemisine saldırır. Torpidolar gene iflas eder, bu yaşlı Türk çelik sigara kâğıtları. Elbette ki silahları daima en üst seviyede tutmak ne kadar da önemlidir! Eğer başarı eksik materyalden ötürü akamete uğrarsa, bütün azim, soğukkanlılık ve savaşa hazır olma neye yarayacaktır!

Düşman kruvazörleri ve destroyerlerince takip edilerek kritik bir konumda görevini yapamayan makineyle (motorla) komutan botunu Yunan adası Chios’un (Sakız) kayalık sahiline yöneltmek ve düşmanın ateşi altında tayfaların karaya çıkmasından sonra patlatarak tamamen yok etmek zorunda kalır. Böylece küçük “Timurhisar” kısa savaş kariyerini sona erdirdi. Onun kahramanlık hikâyeleri Çanakkale Boğazı’nı savunanlara kadar uzanmakta, onları coşturmakta, aynı ruhu takiben onları teşvik etmekteydi.

Kasırga Kopuyor

Bu arada Amiral Garden, Çanakkale Boğazı’nda bir adım bile ilerleyemedi. Martın ikinci yarısına kadar hiçbir gemi, tabyalarla ve Mehrle’nin obüsleriyle savaşı devam ettiremedi. Az miktarda zarardan başka, Mehrle’nin bataryaları savaşma gücünden hiçbir şey kaybetmedi. Sadece sürekli ağır bir ateş altında bulunan Dardanos Bataryası’nın, toplar zarara uğramadan kalsa da subay ve ekip yönünden kayba uğraması şayanı teessüftür. 11 Mart gecesi özellikle bir canlılık vuku buldu. Kruvazör ve destroyerlerce himaye edilen tarama botları, projektör ışığında boş yere mayınları bulup çıkarma zahmetinde bulundu. Toplar bütün gece her iki tarafta gürleyip durdu. Sabah tan ağarırken düşman geri çekildi. Savaş

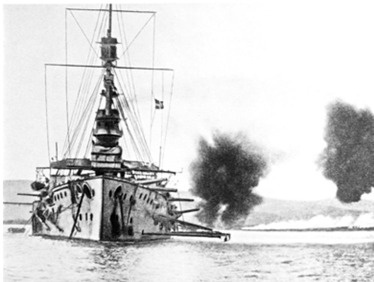
meydanında hâlâ yavaş yavaş mürettebatlarıyla suya batan 3 mayın tarama gemisi görülebilmekteydi.

Amiral Garden hâlâ bütün savaş gücünün taarruz için hazırlanmasına karar verememektedir. O kara çıkarma ordusunun desteğini talep eder, buna karşın Churchill filoların derhal hücuma geçmesini ister. Teşvik edici telgraflar gönderir.

İtilaf Devletlerinin askerleri

İtilaf Devletlerinin askerleri

Rusya acilen Boğazların açılmasında ısrar etmektedir. Rus orduları hali hazırda Karpatlar’da bulunmakta ve acilen Macaristan kapılarına son saldırı için silaha ihtiyaç duymaktadır. Akdeniz limanlarında birkaç haftadır Rus orduları için büyük miktarda savaş malzemeleriyle yüklü kargo (yük) gemisi, şilebi beklemektedir. Ruslar Boğazları geçemez, çünkü Garden de aynı gayeyi başaramamıştır.. Tükenmiş, sinirleri bitmiştir, umduğu kolay galibiyet, onun için uzaklara gitmiş, hedefi, Türk muhafızların ve onların Alman ustalarının mukavemet arzuları karşısında paramparça olmuştur.

Amiral Garden hasta olduğunu bildirir ve İtilaf güçlerinde Amiral de Robeck komutayı alır. Bütün filoda o gözü pek biri olarak bilinir. O galibiyeti başaracaktır!

17 Mart’ta savaş konseyi Tenedos‘ta toplanır. Genel saldırının hemen takip eden gün başlaması kararı alınır.

Çanakkale Boğazı’nda ise fırtına öncesi sessizlik hâkimdir. Savaş tecrübesine sahip askerler kati neticenin yaklaşmakta olduğunun farkındadır. Bunu yürekten hissederler. Artık bundan böyle hiçbir hazırlık, inceden inceye düşünülmeden yapılmamalı, on defa düşünülüp bir defa hareket edilmelidir.

Son âcizane yardım malzemeleriyle mukavemet gücünün kuvvetlendirilmesi gerekmektedir. Sadece ağır mermilerdeki eksiklik üzerlerinde büyük bir yük oluşturmaktadır. Eğer son mermi de işe yaramayan, üzücü bir şekilde ateşlenirse ne olur? Ardından bir felaket patlak verir, daha sonra da İstanbul yolu açılır ve Türkiye kaybeder.

Alman Amiral von Usedom birçok riziko alır, İstanbul Boğazı’nın istihkâmlarının bütün cephanesini temin etmek emrini alınca, cesur bir oyun oynar.

O gece İstanbul’da hemen hemen hiçbir otomobil ortaya çıkarılmaz. Hepsi haczedilir ve o araçlar. ağır mermileri Çanakkale tabyalarına sevk eder. Eğer Rus filosu İstanbul Boğazı önlerinde gözükürse, o zaman toplar susmak zorunda kalır. Rus filosu gelmeyecek, gelemez. Ve Rus filosu eğer

elini silahsız boğaza uzatacak olursa, Goben cephede öne atılmalı ve girişe mani olmalıdır.

Çanakkale Boğazı bataryalarında şimdi sadece parlayan, gülen yüzler vardır, çünkü onlar düşmanı artık layıkıyla karşılayabilir. Bu umutları yükselten, pembe hayalleri uyandıran ikinci bir sebep daha vardır. Bütün savaş süresince, ölü noktalardan tabyaları ateş altına almak için düşman gemilerinin Erenköy Körfezi'nde nasıl toplandıkları (tertip oldukları), hiç bir şey yapılamadan, gözlemlenmek zorunda kalındı. Keşke orada birkaç mayın kalabilseydi, sadece birkaç tane... Bunlar kurbanları uzun süre beklemezdi.

Gemiler körfeze girdiklerinde Türk askerleri küçük bir mayın tarlasının olmasını arzulardı ve o tarla şimdi karşılarında duruyor!

Doğan günün ilk soluk şafağında mayın gemisi "Nusret" Alman gönüllülerle Erenköy Körfezi'ne sızar ve Gemi Mühendisi Reeder'in idaresinde[5] İngilizlerin burnunun dibine mayınları yerleştirir. 26 mayın, 26 şeytani mermi, bütün bir muharebenin kaderini içinde saklayan, göz açıp kapayıncaya kadar düşmanı yakın galibiyetten yenilgiye sürükleyebilecek mayınlar...

Mayınların Döşenmesi Tanrı'nın Bir Lütfu Gibidir

Bu mayınlar çok uzaktan geliyor, açık motorlu sandallarla, 500 deniz mili uzunluğundaki bir yolu geride bıraktılar. Trabzon'dan İstanbul'a kadar, inadına bütün fırtınalardan geçerek geldiler. Hemen hemen iki hafta geçmemişti ki bir sabah birçok karamayın,Trabzon önlerinde dalgaların üzerinde dans ediyordu. Ruslar normalde mayın döşemede pek mahirdir. Yalnız burada ilk defa başarılı olamamışlar, mayınlar deniz yüzeyinin altında kaybolmamış, suya gömülmemişlerdi. Trabzon civarındaki özel komandolar tarafından tehlikelerle dolu, fedakârane bir çalışmayla sudan çıkarılan ve getirilen mayınlar şimdi burada Erenköy Körfezi'nde duruyor.

Şimdi Çanakkale Boğazı'nın savunucuları muhaliflerini karşılamaya hazırdır. Günbegün düşmanların görünmesini beklerler. Evet, onların kaderi beklemek ve denize yorgun gözlerle bakmaktır. İngiliz – Fransız donanma

kuvvetlerinin büyüklüğü onlar için meçhuldür. Düşman destek noktalarının limanlarda ne yaptığına da vâkıf değildirler, çünkü bir tek uçak bile onların emrinde değildir, bir tane bile.

Amiral de Robeck'in savaş şurasını topladığı gün olan 17 Mart'ta hiç beklenmedik bir şekilde gökyüzünün yükseklerinden, bir hediye, bir lütuf iner. Bu, Romanya üzerinden serdengeçti bir uçuştan sonra iniş yapan eski, hafif bir uçaktır. Nihayet bir uçak… Artık Çanakkale Boğazı'nın gökyüzünde gözleri vardır!

Yeni günün sabahında motor vızıldar ve uçak ilk istihbarat uçuşu için havalanır. Bu mükemmel bir ilkbahar günüdür. Güneşin ilk ışıkları çiçeklerle bezenmiş muhteşem arazilerin üzerini kaplar, muhteşem minareleriyle huzur dolu köylerin ve Gelibolu'nun vahşi, kesik sarp kayalıklarının üzerine yayılır. Uçak yükselir, sürekli helezonik bir uçuşla gökyüzünün koyu maviliklerine dalar ve görüş menzilinden çıkar. Daha yükseklerde motor çalışmadığı için 1.600 metrede pilotlar, mavi sularda büyük gri bir leke gibi beliren Tenedos'a rastlarlar.

Orada demir atmış kırkın üzerinde gemi bulunmaktaydı, her tip ve büyüklükte gemiler. Şimdi bu devasa donanma hayat bulmuş gözüküyordu. Altı çelik zırhlı dev gemi, yola koyuldu. "Queen Elizabeth" in başında Amiral de Robeck bulunuyordu. Onun amiral forsu açıkça fark edilebilmekteydi. İleride "Irresistible" vardı. Geminin gövdesindeki açık renkli yerler tanınabilmekteydi. O yaralar belli ki Kont Graf Spee'nin[6] kara savaşında gemide açtığı yaralardı.

Fransız gemileri de demir aldı ve amirali takip ettiler. Şimdi "Bouvet" aydınlatma uçağını keşfetti, beyaz bulutlar etrafında zıplayan şarapnellerini yukarı gönderdi. Sürekli yeni gemi üniteleri harekete geçti, direklerde sinyaller uçuşmakta ve Albion'un mağrur sancağı veya üç renkli Fransız bayrağı antenlerde dalgalanmaktaydı.

Onlar Geliyor! Onlar Geliyor!

Şimdi tabyalara geri dönelim, motordan elde edilebilecek ne varsa alalım ve rapor yazalım.

Tabyalardaki ve bütün uzun sahil boyunca uzanan bataryalardaki herkes şunu bilmektedir: Önlerinde büyük genel saldırı vardır, büyük gün başlamaktadır. Çanakkale Boğazı savaşçılarının sabrı uzun süre sınanamaz. Havada uzanan dumanlar ortaya çıkar, iki, dört, altı, on her defasında daha da fazlası; hemen hemen bütün ufku kaplarlar ve artık sayılamazlar.

Ön cephede dörderli bir kademelendirme yapılır, on iki savaş gemisinin dumanı tütmektedir, sayısız küçük araç, torpido botları ve mayın tarama gemileriyle çevrili olarak Çanakkale Boğazı'na girer.

Trampetler ve borular bütün bataryalardakileri toplara çağırmaktadır. Gemilerin devasa topları siyah namlularıyla tehditkâr bir şekilde sabitlenmiştir.

Saat 11.30'da fırtına kopar. Donanma ve kara bataryaları arasında kuduran en büyük muharebe başlamaktadır. Gri- siyah duman bulutlarıyla çevrili, kırmızı -sarı ateş şimşekleri içlerindekini kusmaktadır. Bir hayli uzaklığı sebebiyle suskunluğa mahkûm olan tabyaların üzerine demirden dolular yağmaktadır.

"Siperlere!" diye sesler batarya komutanlarının hoparlörlerinden yankılanır. İğrenç haykırışlı çelik mermiler yaklaşarak vızıldayıp gelirken, kuru ve kulakları sağır edici bir çıtırtıyla patlarken, göğüs duvarları sıkıştırılmış (bastırılmış) durumdaki batarya ekibi savaş çağrılarına koşmaktadır. Her saniye binlerce infilak parçası havaya doğru dairevi hâlde fırlamakta, toprak parçaları ve taşlar oradakilerin üstüne düşmektedir. Yer bir depremdeki gibi sallanmakta, siyah topraktan fışkıranlar göğe doğru yükselmektedir. Hamidiye Tabyası yanında bulunan küçük liman şehri Çanakkale'ye uzaktan yaylım ateşleri sıçramaktadır. Her köşe ve kenar ateş kaynamaktadır. Evler, kart yığınları gibi çökmekte bütün yollar toprak ve küllere batmaktadır. Fakat gemiler etrafında da bir canlılık oluşur: Mehrle'nin obüsleri her iki sahilden de görünmektedir. Fıskiyeler savaş gemilerinin etrafında yükselmekte, atışlar güvertelerine ve içerilere isabet etmektedir. Yaralı yerlerden duman bulutları çıkmaktadır. Patlayan mermilerden ve sık sık güverte ve komutan köprüsü üzerine boşalan

fıskiyeler yüzünden suyun adeta altı üstüne gelmiştir. Onlar düşmanın görüş alanını daraltır, atışları zorlaştırır.

“Daha yaklaşın” diye Amiral de Robeck emir verir.

Hamidiye Tabyası Komutanı Deniz Binbaşı Mossidlo yavaş yavaş ama sürekli giderek azalan mesafeyi tespit eder.

Tabyasında sadece Alman ekipler vardır ve onlar en yakın zamanda ne yapabileceklerini gösterecektir. Mesafe 12 bin metre. Şimdi tamam!

“Siperlere…” onun kısa komutu hoparlörden yankılanır.

Nihayet! Siperden cehenneme! Fişek kovanlarını takip ettiği ağır mermiler bir anda namludadır. Tamam! Ateş! Şimdi mermi üstüne mermi namluyu terk etmektedir. Dardanos Tabyası ateş etmektedir. Avrupa tarafındaki kardeş batarya aynen katılır, Mecidiye Tabyası da ateş eder, Dardanos Tabyası da.. Görevliler ağır ağır soluyarak çalışmakta ve gayretle çabalamaktadır! Bulutsuz gökyüzünden gelen güneş hararetli bir şekilde yakmakta, tenlerden ateşli bir seyelan fışkırmakta. Etrafta alev sellerinin ve patlayan devasa bombaların ateş sütunlarının oluşturduğu bir seyelan…

Düşünmeden, etrafa bakmadan sadece düşmanı göz hapsinde tutarak namluyu doldurmak ve ateş etmek... Hiçbir söz söylenmiyor. Yağmur gibi ter akmakta. Bu cehennem konseri giderek daha da iğrençleşiyor, gemiler etrafında sürekli harikalaşan tam bir ateş püskürtme dansı. Bu vızıldamalar, ıslık çalmalar ve haşırtılar düşman rotasına giden 35 cm’lik Türk toplarının derin homurtularını sesleriyle bastırmaktadır. Mehrle’nin obüslerinin bulunduğu en dış tepelerden istihkâmın kalbine kadar sahil ateş, duman ve sis altındadır, -sanki bir kuduran yanardağ gibi.

Saat: 12.00. Savaş gürültüsü sürekli artmakta ve kasırgaya dönüşmektedir. Çanakkale yanmakta, Kilitbahir yanmakta, Hamidiye yanmakta, duman ve toz bulutları tabyayı kaplamakta. Onlar susuyor.

Tabyalar düşmüş gözüküyor, Amiral de Robeck zafer kazanıyor, gemileri birkaç isabet almasına rağmen hâlâ savaş yeteneğine sahip.

Daha da yaklaşın, daha da! Zafer göz kırpmaktadır!

Fransızlar ön cepheye! Seyir için güvenli bir mıntıkayı temizleyebilmek için mayın arayıcıları öne!

Böylece Fransız Amiral Guepratte dört savaş gemisiyle -“Gaulois”, “Charlemagne”, “Bouvet” ve “Suffren”- ateş altındaki İngiliz zırhlılarının yolunu açar. Şimdi onlar 7.500 metre yakındadır. Bataryaların ve tabyaların üzerine yeni bir çelik fırtınası boşalır. Tabyalardaki kuvvetli patlamalar havayı sarsar. İnsanların bu cehenneme dayanması ve yaşaması mümkün gözükmemektedir. Bataryaları kaplayan gri buluttan kızıllıklar çıkmakta: Alman ve Türk topçular tekrar yerlerine geçer ve ateş ederler. Düşman çok erkenden zaferini ilan etmiştir. Daha zamanı değil, daha uzun bir süre zafer zamanı değil.

Yalnız toplar kum yığınları sebebiyle kuma ve yıkıntıların altına gömülmüştü ve mermilerden tasarruf yapılmalıydı, çünkü mühimmat çok azdı. Fakat Fransızlar şimdi güvenli bir hedef olabilecek derecede yakındaydı. Şimdi oldukça çabuk bir şekilde Fransız gemileri galibiyetten ne denli uzak olduklarını kendi vücutlarında hissetmek zorundaydı.

Büyük bir şaşkınlık ve huzursuzluk içinde Amiral de Robeck müttefiklerinin ağır durumunu gözlemler. Onlara destek olmak için bizzat kendisi yaklaşır ve ağır hasar görmüş Fransız donanmasını ateş hattından çekmeyi düşünür. O anda birdenbire güçlü bir patlama, savaş gürültüsünü bastırır. Direk yüksekliğindeki bir infilak bulutu hat gemisi “Bouvet”in üstünde yükselir. 35 cm’lik bir mermi gemide delik açar ve cephaneliklerden birini infilak ettirir. Pupa (kıç) yavaş yavaş çökmekte, batmakta, baş tarafı havaya doğru yükselmektedir. Kurtarma botları Türk atışlarının infilakından etrafa serpişen sular sebebiyle ölmekte olan devasa gemiye ulaşmaya boş yere çabalamaktadır.

Bir torpido botu ve arama botu büyük bir cesaretle tam yol ileri yaklaşmaktadır. Boşuna… Dalgalar “Bouvet”in üstünü örtmektedir. Onlar obüslerin atışlarından isabet alan “Bouvet”i derinlere doğru takip ederler.

Savaşçıların kuruyan gırtlaklarından büyük bir hurra! (Yaşa! Bravo!) çıkar.

Görünen o ki birkaç dakika içinde sanki düşman savaşı kesmek isteyecektir. Onların topları tekrar gürlemeye başlar. Savaş yeniden kudurmaktadır. Alman – Türk savunmacılar cevap vermekte gecikmez ve Fransız gemilerini ağır bir müşkülata uğratırlar. Bayrak gemisi “Suffren” ağır yara almıştır ve su üzerinde durmaya çabalamaktadır. “Gaulois” her an bir felakete sebebiyet vermek üzere olan mayın barajlarına çok yaklaşmıştır. Hamidiye’deki askerler neredeyse nefesini tutmuş beklemektedir. Onlar ilk mayın sırasının durumunu tam olarak bilmektedir. Geminin güvertesindeki yıkıntı yığınları açıkça görebilmektedir. Geminin kıç tarafında büyük bir delik, kalmıştır.

Orada artık “Gaulois”in kıçındaki bir su fıskiyesi mavi ilkbahar göğüne doğru yükselmektedir. Bir mayın infilak etmiştir. Dümen ve makineler susmuştur. Akıntıyla birlikte ölümcül bir yara alan gemi yavaş yavaş savaşan filoların arasından geçerek çıkışa yönelir. Şilepler “Gaulois”i korumaya alır ve üsse getirmeye çabalar. Bunu başarmalıdırlar, çünkü Tenedos’tan pek uzak olmayan bir yerde bu gemi karaya çıkartılmalıdır.

“Queen Elizabeth”in üstünde sinyaller gezmektedir. Amiral de Robeck, geri kalan Fransız gemilerinin nöbet değişmesi için son yedek filosunu çağırır. Filo tam yol Boğaz’a ilerlemektedir.

Şimdi zirvesine ulaşmış gözüken savaş, eksilmeyen bir şiddetle büyümeye devam etmektedir.

De Robeck bugün karanlık basıncaya kadar her ne pahasına olursa olsun kati neticeye ulaşmak istemektedir.

Artık saat öğleden sonra dörttür. Her defasında, güçlü topların atışları altında nihai başarı için mühim vazife ifa edecekleri umuduyla mayın arayıcılar öne sürülür. Elbette ki Mehrle’nin obüsleri ve küçük baraj bataryaları uyumamaktadır.

Denizde ve karada demir namluların naraları bir saniye bile susmaz ve çok güçlü bir gök gürlemesi gibi Gelibolu’nun Boğazlarında yuvarlanır durur. Tabyalarda ise cehennem kaynamaktadır.

Hamidiye Tabyası âdeta bir krater denizi olmuştur, mamafih onun topları bir mucize sayesinde şimdiye kadar zararsız ziyansız kalır. Fakat şimdi 30,5 cm'lik bir mermi bir topun üstüne düşer. Parçalanan kısımlar havaya doğru yüzlerce metre savrulur. Ondan sonra gelen bir isabet kaideyi (ayak) takip edip koruma duvarı diyebileceğimiz traversi delip geçer. Hafif yanmış saçlarla, yanık yaralarıyla kaplı olarak cephanelikteki askerlerin bakiyesi dışarı fırlar.

Sükûnet! Sükûneti Koruyun! Ateşe devam!

Topçu komutanı Papesch, ağır yara alarak olduğu yere düşer. Şimdi topun başında on iki yerine sadece üç kişi vardır. Etraftaki alaycı şarkılara, ıslıklara, çılgın patırtılara ve patlamalara kulaklar tıkanır. Teğmen Naz, yaralı bir şekilde yere yığılır, traversten kayar. Fişekçi Kümmerling yukarı zıplar, onun yerine geçer.

"Ateş edin, doldurun, ateş edin, her şeyi yapın, en son yapabileceğinizi de yapın!" Nefesler ağır ağır solunmakta, yorgun akciğerler kükürt ve kesif dumanla dolu havayı içine çekmekte zorlanmaktadır.

Düşmanın demir doluları (mermileri) giderek daha da azgınlaşmaktadır. Havaya yükselen kumlar topları örtmekte, insanın gözüne ağzına kaçmaktadır. Çabucak birkaç kova su kamaya ve namluya dökülür. Su hararetli namludan akarken cayırdamakta, cızırdamaktadır.

Tamam! Ateşe devam! Aman Allah'ım, bu cehennemde nefes alınıp verilemeyecek mi, bunun sonu kestirilemeyecek mi ki? Güneşin tepelerin arkalarından batması daha iki saat sürecek- güneşin tepelerin arkasından kaybolması iki saat…

Sessizce hedefe ulaşılmalı, sessizce ateş etmeli. Şimdi düşünmemeli.

Ve düşmanın orada olduğunu asla tahmin edemeyeceği mayın barajı Erenköy Körfezi'nde miydi? Gemiler daha önceden büyük bir kanaatkârlıkla bu körfezde tertip almışlardı. Gerçekten bu son kozun oynanmaması mı gerekirdi?

Ancak şimdi, şimdi "Irresistible" ve "Inflexible" doğrudan bu mayın tarlasına dümen kırar. Savunmacıların toz topraktan simsiyah olmuş yüzleri

aydınlanır, nefesler tutulur. Şimdi hemen işe koyulmalı. Bu arada “Inflexible”in yanında bir su sütunu şaha kalkar ve sivri bir alev göğe yükselir. Ağır yarayla yan yatan gemi kendi imkânlarıyla ateş hattından uzaklaşmayı ve daha güvenli sulara ulaşmayı başarır. Ancak şimdi de “Irresistible” kaderine koşmaktadır. Devasa gemi hareketsizce durur kalır. Sürekli sağ tarafına doğru yatmaktadır.

Hurra! Ateş! Ateş! Bu zaferdir!

Ölümle güreşen gemilerin mürettebatını kurtarmak için aceleyle torpido botları yaklaşmaktadır. Dardanos Bataryası’ndan vahşi bir ateş ve Mehrle’nin obüsleri bu araya dalmaktadır. Şimdi de “Ocean” hat gemisi ateş hattından arkadaşlarını uzaklaştırmak için yaklaşmaktadır. Ancak “Ocean” da kaderinden kaçamamakta, onu da bir mayın yakalamaktadır.

Gövdesindeki yarık, bu geminin de mevziini terk etmek zorunda kalacağı kadar büyüktür. Tayfalarca terk edilen ve ateş altında kalan gemi kontrolsüz bir vaziyette akıntıyla sürüklenir ve sonrada gece Truva açıklarında batar. “Irrestible”nin enkazı yavaş yavaş sürüklenerek gelir ve tekrar Dardanos sahasına girer. Batarya tekrar atışa başlar ve nihai olarak imha etmek için fasılasız bir şekilde sıkılan mermiler “Irrestible” ye yeni yaralar açar.

Tıpkı bir köpek sürüsü gibi diğer savaş gemileri oradan Dardanos’un üzerine saldırmaktadır. Savaş gümbürtüleri bir kez daha misli menendi olmayan bir şekilde şiddetlenmektedir. Bir çelik mermi, bataryanın üstüne düşer. Bunların sayısı takriben dört bin kadar devasa mermi olsa gerek. Cesur Türk komutanı Hasan Mevsuf Bey yere yığılır. Ve askerlerin her biri birbiri ardına birbirlerinin üstüne düşer. Dardanos’un üstündeki ateş giderek seyrekleşir, bataryalar tamamen susana kadar ateş fasılaları giderek daha da büyür. Artık bu efsanevi bataryada kimse yaşamamaktadır.

Yeni güç tabyalardaki savunmacıların gevşeyen kaslarını germektedir. Ateş, ateş! Silah başına, son gücünüzü kullanın! Namlulardan ateş fışkırıyor.

Zafer! Zafer!

Düşman ateşi daha da matlaşır, belirsizleşir. Galibiyetinden emin olan Amiral de Robeck geri çekilir. Geminin kıç kulelerinden sürekli ateş ederek filolar savaş alanını terk eder ve büyük bir umutla ve birkaç gemi eksikle Ege Denizi'ne doğru dümen kırarlar.

Savaş gürültüsü yavaş yavaş sönmekte, gece bastırmaktadır. Asya sahilinden pek de uzak olmayan bir yerde Dardanos civarında bir zamanların gururlu gemisi olan ama şimdi terk edilen "Irrestible" nin enkazı batmaktadır.

Hâlâ sürekli olarak tabyalarda ve bitişiğindeki köylerde şiddetlice süren yangınların yansımaları gecenin gökyüzünü aydınlatmaktadır.

Zafer için hayatlarını feda eden Alman ve Türk savaşçılar mezara taşınır.

Çanakkale muhafızlarının bu gece buldukları uyku kısa ve tedirgindir. Onlar sabahın ilk ışıklarıyla bataryaları atışa hazır hâle getirmek için tekrar ayaktadır. Büyük ihtimalle yeni bir saldırıyla ilgili bütün ihtimaller hesaba katılmalı ve orada gelen düşmanın karşısında muhafızları bulmalıdır.

Etraf yerin altının üstüne geldiği bir haldeydi. Bataryaların önünde ve arkasında içinde yer altı sularının biriktiği devasa kum çukurları açılmış ve kalça boyuna kadar derinliğe ulaşmıştı. Yarılan ladin ve zeytin ağaçları, tahrip binalar ve yıkılan minareler dehşetli ve acı savaşın şahididir. Boğazı'n her iki yakasında kurulu tabyaların hemen yanı başındaki mahzun ve heybetli iki kale olan Kilitbahir ve Kale-i Sultaniye sürekli mağrur, zararsız ve ziyansız bir şekilde savaşı seyretmektedir. II.Mehmet tarafından 15. yüzyılın ortasında inşa edilen kale, kireç taşından yapılan devasa boyuttaki duvarları, kuleleri, mazgal dişleri, mazgalları ve güçlü yapısıyla "Quenn Elizabeth" in 38'lik mermilerinden bile zarar görmedi. Onlar yüzyılların akışı içinde bütün depremlere ve saldırılara mukavemet etti. Dün de 800 kilo ağırlığındaki İngiliz mermileri duvarlara ve kulelere çarparak güçsüz bir şekilde sekmişti.

Tabyaların bataryaları da savaş gücünü muhafaza ederek kalabilmiştir ki bu netice üzerinde nihai tesiri olan bir durumdur.

Karadaki Top

Personel ve maddi kayıplar şaşılacak derecede azdır: 114 kişi -ki bunların arasında 22 tanesi Alman'dır-, öldü veya yaralandı. Mevcut toplam 176 toptan büyük – küçük kalibreli sadece dokuz tanesi kullanım dışı kalmıştı, çünkü mermi atışları top yatağının ya önüne ya da arkasına isabet etmişti.

Burada tekrar eski topçu atasözünün doğruluğu ortaya çıkmaktadır: "Karadaki bir top su üstünde duran toptan 10 misli daha sağlam durur!"

Obüsler Üsteğmen Mehrle'nin dâhiyane yönetiminde hiçbir kayıp vermedi. Onun ekipleri arasında sadece üç ölü ve on bir yaralı sayılabilir.

Yüzlerce Rum ve Ermeni işçi mermi hunisinin doldurulması ve yarılan toprağın düzeltilmesiyle meşgulken derhal bütün tabya ve bataryaların da savaşa hazır hâle geldiği bildirilir.

Varsın düşman şimdi gelsin. Düşman, şimdi muhafızları tekrar savaşa hazır hâlde bulacaktır.

Saatler gergin bir bekleme içinde geçmektedir-düşman gözükmüyor. Gelecek günlerde de Ege Denizi sakin ve sulh içinde kalacak ve İngiliz donanmasının havada uzanan hiçbir dumanı gökyüzünün ve denizin maviliğini bulandırmayacaktır.

Liman von Sanders

Muhafızlar kendi aralarında bir ferahlık hisseder, çünkü onların üstünde ağır bir endişe vardı: cephane eksikliği. Son mermiler atılmış olsaydı, bütün fedakârlıklar ve en büyük kahramanlıklar bir işe yarayacak mıydı?

Savaş 18 Mart'ta cephane stoklarının büyük bir kısmını yutmuştu ve bu boşluklar doldurulamıyordu. 5 adet 35,5 cm'lik topun her biri için sadece 50 adet mermi kullanıma hazırdı, 11 adet 24 cm'lik topun her birine sadece 45 atış düşüyordu. Tek başına gemilerin kalın zırhlarını delip geçebilen uzun menzilli infilak mermileri hemen hemen tüketilmişti. Obüsler ve engel bataryaları mühimmatının yarısını yakıp tüketmişti. Düşman armadasının böylesi bir hareketsizliği, böylesi bir ölüm kalım savaşı ve birbiri ardına patlayan toplar, son mermi namlusunu terk ettiğinde sükût edecek, susmak zorunda kalacaktı.

Ve Sonrası

Sonra mayın engellerini kim koruyacak, Marmara Denizi'ne ve bilahare İstanbul'a giden yolu düşmana karşı kim muhafaza edecek? Kim? Türk filosu mu? Elbette ki "Goben"in önderliğinde Marmara Denizi girişinde düşmana göğüs gerecek, galip gelecek, fakat o bunu yapamadı. O sadece kahramanca ölebildi.

Ancak yine de çelik zırhla kaplı devler gelmiyor, artık arslan inine girmeye hiç cesaret edemiyorlar. Amiral de Robeck, bu yegâne fırsattan faydalanmadan geçmiştir. Gözü pek kumandan, gemilerini tekrar büyük bir güçle harp talihinin terazisine atmaya karar veremez, çünkü güçlü dünya imparatorluğunun itibarı için ikinci bir hezimetin tersine olan inkişafı çok büyük olabilir. Mayınlar, mayınlar, her yerde önlerinde kurtuluş olmayan, hiçbir merhamet tanımayan bu aksi gülleler, mermiler...

Ve zafer ne kadar da yakındı, sanki dokunulacak kadar yakın! Böylece 18 Mart, Türk tarihine övünç günü olarak girer.

Her zaman için bu zafere sonsuz destek veren yönetici personelinden son topçusuna kadar Alman Çanakkale savaşçılarının bir övünç günü olacak.

Şimdi ne olacak? Düşman hangi kararları alacak? Kararın biri aşikârdır: Şayet denizler hâkimi İngiltere, güçlü donanmasının ikinci bir başarısızlığını hazmedemezse "denizlerin anahtarına" karşı bu seferden de tamamen vazgeçmesi imkânsız bir şeydir. Ve Rusya? Evet, Ruslar zorluyor, kendilerini müttefiklerinden ayıran kapıların parçalanmasını talep ediyorlar. Evet, harp araç ve gereçleri tükenme noktasına gelirse onlar milyonluk ordularını nasıl galibiyete götürebilirler? Sonuç itibariyle sopalarla ve taşlarla hiçbir savaş kazanılamaz.

Kesin olan bir şey vardı, İngiltere geriye kalan tek yolu da deneyecek bir orduyu Gelibolu'ya çıkartarak donanmanın desteğiyle tabyaları zorlayacak ve böylece donanmanın ifa edememiş olduğu hedefe yaya olarak ulaşacaktı.

İngilizlerin Gelibolu önlerindeki adalarda bir kara ordusu konuşlandırması, her gün sürekli yeni nakliye gemilerinin savaş malzemesi ve birlik getirmesi epeydir bilinmektedir.

Her gün, evet kazanılan her saat savunma tedbirlerini kuvvetlendirmek için çok değerlidir. Elbette ki geçen haftalarda çok şey yapılmıştır: Gelibolu sahili ve Asya kıyısı boyunca top çukurları uzanıp gitmektedir. Taburlar ve bölükler sahil açıklarında gücü ellerinde tutmaktadır. Kendilerine bizzat hareket kolaylığı sağlayan zor geçiş noktalarında nöbet beklemektedir.

Böylece Türk güçleri küçük kısımlara ayrıldı, hiçbir yerde, karaya ayak basan düşmanları kuvvetli bir karşı mücadeleyle denize dökmeye hazır olan birlikler yoktu.

Gelibolu'ya yapılacak bir kara çıkarması tehlikesi o kadar yakındı ki bu yakınlık yeşil masa etrafında müzakere etmek için bile vakit bırakmadı. Derhal harekete geçilmeliydi, büyük bir acele ve enerjiyle bir günü bile boş yere geçirmeksizin savunma tedbirleri alınmalıydı.

Önceleri beş tümenden oluşan 5. Osmanlı ordusu teşkil edildi ve bu ordunun başkomutanlığına askerî heyet başkanı Mareşal Liman von Sanders atandı. Eline Osmanlı İmparatorluğu'nun kaderi teslim edilen bu kişi bir Alman'dı.[7]

25 Mart 1915'te mareşal, Gelibolu'ya girer. Yükseklerden bütün araziyi inceler, savaş beklentisi olan bütün yerleri gözetler. Sağda Ege Denizi'nin dalgaları kayalıklara çarparak dağılmakta, solda ise Çanakkale Boğazı'nın suları o yöne doğru akmaktadır. Önlerinde ise yükseklikleri 340 metreye kadar yükselen Gelibolu Yarımadası'nın dağlık kısımları uzanmaktadır.

Yağmur binlerce yıldır hemen hemen tamamen bitkisiz olan dağlık yöreyi bambaşka bir şekle sokmuştur. Bardaktan boşanırcasına inen yağmur kütleleri humus tabakasını alıp götürmüş, kireç taşını yalçın kayalıklara ve dağ sırtı hâline dönüştürmüştür. Mareşal bir bakışta yüzlerce dağ geçidi ve Boğaz'ın, müdafilere hangi uygun himaye ve korumayı sunacağını bilir, ama o da bu ülkenin ne kadar az cadde ve yolunun buradan geçtiğini görür.

Kel, taşlı dolambaç kayalıklar arasında ara sıra gizlenmiş duran, yağmurun humus tabakasının sürükleyip götürdüğü nehir ağızlarında vadiler ve ovalar vardır.

Çöldeki vahalar gibi burada zeytin koruluklları ve çiçeklerle kaplı çayırlar selam vermektedir. Bu arada birkaç mütevazı küçük köy etrafa serpilmiştir. Orada güney ucun kuzey kıyısında Morto Körfezi ıssız ve dik sahilleriyle gayet belirgin bir şekilde tanınabilmektedir. “Bu körfez düşmana hangi korunaklı alanı sunabilir?” Sonra Gelibolu’nun güneybatı ucu düz, dalgalı platolar olarak uzanmaktadır. Bu bölüm bir düşman çıkarması için ne kadar uygundur! Tedricen yükselen arazi, dehşetli top ateşi altındaki gemiler tarafından alınabilir ve savunmacılara hemen hemen hatırı sayılır hiç bir koruma sağlamaz.

Bilahare mareşalin bakışları düz ve yumuşak (narin) tepeli arazileriyle hemen hemen Ren yöresini hatırlatan Çanakkale Boğazı’nın Küçük Asya kıyılarına doğru yönelir. Resmî yerleşim birimleri içtenlikle sizleri selamlar.

Liman von Sanders, bütün arazinin görünümünü adeta beynine yerleştirir. Omuzlarında büyük sorumluluğun ağır yükünü taşıyan bu adamın kafasında binlerce fikir sıkışmıştır.

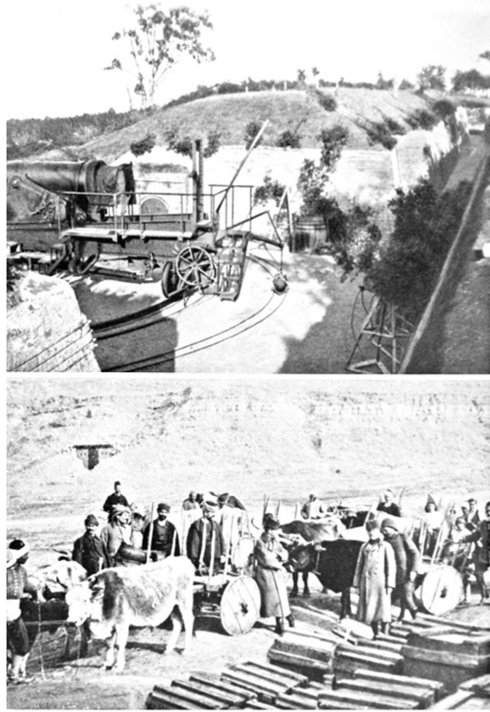
Karşı saftaki General Hamilton neye teşebbüs edecek, kara çıkarması nerede olacaktır? Bir veya birkaç yerde mi, Asya sahilinde mi, Gelibolu’da mı veya Bolayır sırtlarında mı?

Bir şey aşikârdır: General Hamilton bir veya birkaç şaşırtıcı, hızlı bir çıkarmayla hâkim tepeleri işgal etmeyi deneyecek, çünkü bu tepelerin hâkimiyeti galibiyetin anahtarını oluşturacak. Bu tepelerden, donanmanın yok etmeyi başaramadığı tabyalar sırtlardaki ağır bir kuşatma atışıyla ele geçirilebilir ve yok edilebilir.

Mareşalin kararı kesinleşir: Birlikler öylesine konuşlandırılıp gruplandırılmalıdır ki her zaman ve her tehlikeli yere yollanabilmeliler.

Mareşal Liman von Sanders

(Üstte) Hamidiye Tabyası'ndaki 24 cm'lik top. (Altta) Türk mühimmat nakliye kolu.

Liman von Sanders, büyük bir enerjiyle kendisine verilen vazifenin ifasına yönelir.

Bu gayretli adam, yorulmaksızın daima işinin başındadır ( ) Her yerde mareşalin iyi bir süvari olduğu ortaya çıkmaktadır. Otomobille veya atta, gemide veya yaya her siperi, her köşeyi teftiş etmekte, talimatlarının uygulanmasını bizzat incelemekte ve sürekli daha yüksek icraatlar

gerçekleştirmek için etrafını teşvik etmektedir. Esasen o artık hiç uyku düşünmez, çünkü her gece haritalara abanmış olarak görülür, söken şafak onu tekrar yeni bir teftişte hazır bulur.

Her gün düşman armadası ufukta görülebilir ve böyle kıt miktardaki yardım malzemeleriyle başarılı bir savunma icra etmek için yapılması gereken birçok şey vardır.

Yeni siperler, en çok tehlike arz eden noktalarda kazılır, makineli tüfekler ve küçük toplar düşmanın etrafını kavrayacak tarzda konuşlandırılır, çelik tel engeller kurulur, kumsala basınca patlayan mayınlar döşenir, sığ sulara; engelleyici, insanın ayağına dolaşan teller yerleştirilir. Bütün işçi taburları yol ve köprü yapımında görevlendirilir. Bu taburlar güvenilmezliklerinden ötürü sadece gayrimüslim tebaadan, -Türklere yönelik düşmanca zihniyetlerinden dolayı aktif orduya dâhil edilmeyen Rum, Ermeni ve Yahudilerden- oluşuyordu. Gün boyu hemen hemen çalışma mümkün olmadı, çünkü düşman pilotları sürekli gelecekteki savaş bölgesi üzerinde tur atmakta ve bombalarını bırakmakta ve İngiliz kruvazörleri kıyı boyunca ileri geri duman tüttürerek her küçük grup, hatta teker teker süvari veya yayalara ateş açmaktaydı.

Hummalı ve fasılasız bir şekilde ancak geceleri çalışılabiliyor. Tüm Gelibolu bir karınca kümesine benziyor.

Erzak ambarları oluşuyor, sahra fırınları kuruluyor, tam vaktinde mühimmat ve donanım unsurları temin ediliyor.

Alman idaresindeki Türklerin hazırlıklarının hangi mühim ilerlemeleri kat ettiği en belirgin şekilde Amiral de Robeck’in henüz intikal eden General Hamilton’a kendi düzenlemesiyle ulaştırdığı şu düşündürücü yazıdan anlaşılabilir. Bu yazıda şöyle denmektedir: “Gelibolu Yarımadası yıldırım hızıyla ele geçirilmektedir. Binlerce Türk bütün gece kunduz gibi siperlerde çalışıyor, kapalı tahkimat tesisleri ve dikenli teller döşüyorlar. Gerçi hâlâ tek biri dahi ortalıkta gözükmüyor, fakat her sabah onların gece faaliyetlerini ispatlayacak deliller ortaya çıkıyor. Tüm çıkartma alanlarına şimdi siper hatlarıyla hâkim olunuyor ve etkin biçimde ateş altında

tutuluyor… Almanlar açıkçası Türkleri ellerinin içine almışlar ve diğer bütün çalışmalar oldukça mükemmel bir şekilde yapılmaktadır.”

Bu arada Türk tümenleri de uzun süren pasifliklerinden silkinmiştir. Onlar haftalarca tek düze kıyı hizmetlerini ifa etmişler, haftalarca sadece siperlerde bulunmuşlar ve yürüyüş yeteneklerini tamamen yitirmişlerdi. Bu yürüyüş ve hareket kabiliyeti bir birliğin farklı, mekân olarak oldukça uzak ve tehlikeli noktalara yerleştirmesi için ilk şarttır.

Her gece arazi tatbikatları ve sıkı yürüyüşler gerçekleşmekteydi. Düşmanı yeni gruplanmalar hakkında tamamen yanıltmak için birlik kaydırmaları da gece yapılırdı. Hakiki mermilerle yapılan ve aylardan beri ara verilmiş eğitimi teşvik etmek için atış yerleri inşa edildi.

Türk askerleri coşkuyla görevini yerine getirmekteydi, çünkü ne mutlu ki onlar arasında bütün gücünü ne için harekete geçirdiğini bilmeyen kimse yoktu. Türk, özellikle Anadolu insanı, demirden oluşmuş gibi muhteşem bir askerdir. Anadolu dağlarındaki hayat şartlarının zorlukları; sağlıklı, sebatlı insanlarını bir nefer olgunluğuna eriştirir. Bu açıdan onlar misali görülmemiş bir iddiasızlık ve kanaatkârlık sahibidir. Gönüllü, sabırlı ve Avrupalılarca hemen hemen hiç anlaşılamayan insanlardır. Ölümü hiçe sayma olgunluğuna sahiptirler., Değişmez kadere olan kaya gibi sağlam inançlarıyla bu özellikleri taşımaktaydılar. Bu ölümü hiçe sayma olgusu, savaş meydanlarında ölen kahramanlara Cennet’i vaat eden dine dayanmaktadır. Bu muhteşem askerlerde eksik olan, birlik içinde, gayesini müdrik bir sevk ve idaredir. Onların itimada şayan bakabilecekleri ve yağmur çamur demeden peşinden gidebilecekleri amirlere ihtiyaçları vardır. Ve bu önderler şimdi oradaydı, sadece Alman ustalar değil, Türk subaylar da oradaydı.

Orduya yeni bir silah girdi- el bombası. Burada da Türk askeri anlayışlı (çabuk öğrenen) bir öğrenci olarak ortaya çıktı. Türk askeri derhal, varlığı, özgüveni ve savaş maneviyatını daha da yükseltecek olan bu tehlikeli savunma ve saldırı silahının bütün püf noktalarını öğrendi.

El bombaları! Aslına bakarsan bunlar da birdenbire nereden ortaya çıktı? Bu işte muhakkak ki Almanların parmağı vardır. Ve onların bunları yapıp yapmadıklarına gelince: İstanbul'dan bakıldığında, her yerde boş konserve kutularını toplayan Alman bahriyelerinin refakat ettiği yük arabalarının yürüyüşleri görüldü. Böylece bazı merak uyandıran sorular cevapsız kalmış oldu. Öyle ki bazı alaycı yaklaşımları hazmetmek zorunda kaldılar. Onlar konserve kutularının neden toplandığını gayet iyi biliyorlardı:

Bunlar belli ki Kaptan Piepers'in fabrikaları ve atölyeleri içindi ve orada bunlardan el bombaları meydana getirilecekti. Kesinlikle hiçbir cephede teneke konserve kutularından yapılmış el bombaları yoktu. Onun görüntüsü de ehemmiyetsizdi. Önemli olan infilak etmeleriydi ve onlar tenekeden el bombasını yaptılar!

Ordunun eğitimi her geçen gün sağlam bir şekilde ilerlemekteydi. Sadece fevkalade yoğun bir savaş gücünü geliştirecek yeteneğe sahip olacak bu ordunun biraz zamana ihtiyacı vardı.

Başkomutanlığın emriyle görevlendirilmesinden birkaç gün sonra Liman von Sanders Albay Kannengiesser'e açıkladı: "Ah, keşke İngilizler bana sadece 8 gün verse!" Mevzilerin inşası çalışmasıylave ordunun eğitimiyle çarçabuk 4 hafta geçiverdi. Şimdi 60.000 kişilik bu ordu düşmanı karşılamaya hazırdı, ancak görevliler gece gündüz boş yere denizi gözetlemekteydi.

Nisan başında komşu adalarda toplanan İngiliz – Fransız çıkarma ordusunun hâlihazırda Hint ve Avustralya birliklerinin bulunduğu Mısır'a kaydırıldığı haberi geldi. General Hamilton kalbi sızlayarak birliklerinin nakliyatına karar verdi, çünkü geciktirilen, her günün karaya çıkışı daha da güçleştireceğini ve daha çok kayba sebebiyet vereceğini gayet iyi biliyordu. Ancak küçük sebeplerin bazen büyük tesirleri olur. Her gün dünya imparatorluğunun üstünlüğünden mütevellit birliklerle nakliyatlar, atlar, cephaneler, savaş materyalleri ve iaşeler adalara ulaşmaktaydı. Fakat General Hamilton sevineceği yerde, kuduruyordu: Her vapur bordosunda ya birlik veya cephane, ya da belirli bir savaş materyali taşıyordu ve derhal

adaların mekân olarak oldukça dar dar limanlarında korkunç bir sandık, kasa ve denk (balya) karmaşıklığı hüküm sürüyordu.

Bu çaresiz karışıklık içinde kimse yönünü tayin edemiyordu, tam aksine her gün bu karışıklık daha da büyüyor ve keşmekeş hâline geliyordu. Nihayet her şeyi gemilere yükleyip, onları birliklerle beraber Mısır’a nakletmekten başka bir çare kalmadı.

Böylece Tanrı’nın takdiri ilahisi olarak Liman von Sanders’e savunmanın oluşturulması için dört hafta bahşedilmiş oldu. Düşmanın basın vasıtasıyla gönderip yaydığı bütün bu yanlış haberlerden etkilenmeksizin bu adam yanılmadan büyük bir gayretle ileri doğru yol aldı. Her ne kadar Atina, 200 nakliye gemisindeki bir ordusunu İzmir civarında karaya çıkarmak için İskenderiye ve Port Said de hazır bulunduğunu bildirse de, Roma’dan gelen haberlere göre, Karadeniz’in Rus limanlarında üç kolorduyu İstanbul Boğazı’na nakledecek 150 geminin bulunduğunu bilinse de, Liman von Sanders, düşmanın ne İzmir civarına ne de İstanbul Boğazı’na çıkacağını, bilakis Gelibolu’da karaya çıkmak zorunda kalacağını bilmektedir. Yarımadayı kendi birliklerinden tecrit ederek sakınması zor olacaktı. (Düşman, yarımadanın birlikleri tarafından tecrit edilmesinden kendisini zor sakınacak.) Bu da tam İngilizlerin işine gelebilecek bir durumdu. Onun ordusu konuşlandırıldığı gibi burada kalacak: Sahilin en önemli ve en tehlikeli noktalarında itina ile inşa edilen sahra mevzilerinde ileri sürülen bölükler, onların arkasında ilk atışı savuşturmak için taburlar, Mardos’un kuzeyinde merkezi darbeye hazır, dokuzuncu tümen ve yedinci tümenin bölümleri, Gelibolu da Saros Körfezi’ni ve Bolayır Boğazı’nı korumak için yedinci tümenin esas birlikleri tıpkı Kavak (?) civarındaki beşinci ve Asya tarafında üçüncü ve on birinci tümenler gibi hazırdı.

Düşman Gelirse Orduyu Hazır Bulacak

Birçok belirti fırtınanın en yakın zamanda kopacağına işaret etmekteydi: Tevekkeli İngiliz kruvazörlerinin nisanın ortasından beri yüksek bir aktivite geliştirmeleri ve -bordodaki- toplarını kâh burada kâh orada bataryaların ve mevzilerin üzerine ateşlemeleri sebepsiz değildi. Yine tevekkeli Fransız hat

gemisi “Henry IV” torpido botlarıyla birkaç günden beri Saroz Körfezi’nde boş yere dolaşmıyor ve orada torpido botları derinlik ölçümüne girişirken (iskandil atmak) sahil boyunca yavaş yavaş boş yere gitmiyordu. Sonra “Henry IV” ertesi gün bu ölçümleri tekrar yürütebilmek için akşamları sürekli küçük Saros adası civarında demir attı. Burada gerçekten bir karaya çıkış planlanmış olabilir mi, yoksa bu sadece bir şaşırtmaca manevrası mı? Bu her halükarda işe yaramayan gözlemciyi oynamak zorunda kalacak savunmacılar için hoş bir meşguliyet değildi, hatta onlar açıkça burada uygun bir savunma bataryasına sahip olsalar bile hepsi uzakta güney ucun önlerinde konuşlanmıştı. Sadece, katır sırtında taşınabilen küçük bir dağ bataryasıdır, onların sahip olduğu şey. Bir gece ansızın, hat gemisi her zaman olduğu gibi dinlenmek için demir attığında, bu küçük toplar birbiri ardı sıra deniz kıyısına yakın bir şekilde yuvarlandı. “Henry IV” ün bordasında her şey endişesiz bir uykuya dalmış gibi gözüküyordu. Bu arada gecenin derinliğinden bir yaylım ateşi koptu, bir daha, bir daha... Borda da ve güvertede küçük gülleler (mermiler) patlamakta. Savaş sinyalleri çınlamakta, alarm zilleri çalmakta bütün güvertede. Şimdi sahilde tekrar şimşekler çakmakta, ancak biraz daha uzakta ve biraz daha yüksekte, çünkü bu defa bunlar açıkça zararsız top atışlarıdır. “Henry IV” de atışlarını derhal oraya yöneltmekteydi. Sonra o demir aldı ve uzun süre gözden kayboldu. Çanakkale Boğazı’nda da bizzat düşman faaliyeti artmaktaydı: Ordu için çok ehemmiyetli olan deniz yolu nakliyesine zarar vermek gayesiyle denizaltılar sürekli Marmara Denizi’ne geçmeyi denemekteydi.

17 Nisan’da İngiliz denizaltısı “E-15” bunu tekrar denedi. Fakat seyrüsefer konusunda yanılmış olsa gerek, çünkü Erenköy Körfezi’nde denizaltı karaya oturdu ve derhal Türk bataryalarınca tahrip edildi, ateş altına alındı. 3 subay ve 21 görevli er tutuklandı, esir edildi. İki gün sonra başka bir denizaltı keza yine başarısız bir şekilde şansını denedi. Böylelikle olaysız hiçbir gün geçmedi.

Sürekli daha da yoğun bir şekilde güçlü bir filonun ve yeni organize edilmiş kara çıkarma birlikleri olan yüzlerce nakliye gemisinin adalar

civarında hazır bulunduğu haberleri alındı. Pilotlar her gün Gelibolu üzerinde daire çizmekteydi. Belirsizlik ve sessiz bir ısrar savaşa hazır Türk ordusu için kabul edilmesi zor bir durumdu.

Mareşal Liman von Sanders soğukkanlıydı. Dünya tarihiyle ilgili bu meydanda durarak bütün tecrübesini, bütün becerisini ve çelik gibi isteklerini harekete geçirdi. O, hayatının, gayretlerinin ve yorulmak bilmeyen barış çabalarının sonucunu almaya kararlıydı. O, bu sonuçların tamamının doğru çıkacağını biliyordu.

Alarm

Yeni bir 25 Nisan günü geceyle olan savaşına henüz başlamıştı. Doğu'daki açık hafif ışık pırıltıları gece karanlık gökyüzünde giderek daha da çok yayıldı ve parıldayan yıldızları zamanla solgun hâle getirdi. Koruma çukurlarında da hâlihazırda yeni hayat emareleri belirmeye başladı, çünkü Türk askeri erken kalkardı.

Onun günlük faaliyetleri Allah'ın ona seslenmesiyle (ezanla) başlar, onun son düşüncesi ise Allah'a aittir. Böylece görevliler yorulmaksızın uzakları gözetlerken, ateş çukurlarındaki askerler bugün de sabah ibadetini eda eder, yüzleri, kırmızılaşan doğuya yönelmiş olarak ve alınlarını sekiz defa yere temas ettirerek.[8]

Orada gece ile gündüz arası bir ışıkta gri gölgeler sanki hem sağda hem de solda hareket ediyormuş gibi görülürdü. Sanki hayelet gibi tehdit ederek, onlar geniş ön cephede sürünerek yaklaştı.. Giderek daha da çok ve daha da belirgin bir şekilde süratle geçip giden gecenin yokluğundan ortaya çıktılar.

Onlar geliyorlar! Onlar geliyorlar! Büyük gün geldi! Alarm sinyalleri Türk birliklerini çarpışmaya hazır olmaya çağırmaktaydı. Gelibolu'nun güney ucundan yukarı Saros Körfezi'ne kadar, Kumkale'den Çanakkale civarındaki tabyalara kadar sinirler ve kaslar gerilmişti. Sahiller sabah sisiyle kaplıydı, fakat sayısız savaş gemisinin toplarından çıkan güçlü ateş demetleri gidip gelmekteydi. Gelibolu'nun güney ucunda ve Asya tarafında bombalar patlamakta, infilak parçaları havaya doğru girdap oluşturup ağır bir şekilde yere çakılmaktaydı. Saros Körfezi'nde de gün ağarırken bir filo,

torpido botları ve nakliye gemileri görüldü, Bolayır istihkâmları ağır ateş altındaydı.

Güneş, Marmara adasının arkasındaki mermer kayalıkların arkasından doğarken, ilk ışıkları dağları ve Gelibolu’nun dik yamaçlarını yaldızlayıp süslerken, sahilde üstüne çelikten dolu yağmayan hiçbir nokta yoktu. Torpido botlarıyla çevrili güçlü donanma iki gruba ayrılmıştı. Biri durmadan Kumkale’ye yaklaşmaktayken, diğeri Gelibolu’nun kara ucunda yarım daire şeklinde konuşlandı.

Diğerleri henüz ilerleyiş hâlindeyken, ateş eden savaş gemilerinin hemen arkasında koruma kalkanı içinde kara indirme birlikleri olan nakliye gemilerinin bütün armadası demir attı.

Sahillerde hiçbir şey hareket etmemekte, gemilerden hiçbir patlama sesi gelmemekte, en keskin bir dürbünle dahi hiçbir canlı varlık keşfedilememekteydi. Sadece ateş çemberleri ve duman arazinin her yerinde yükseldi ve patlayan bombaların oluşturduğu sarı bir kükürt dumanı miskin miskin araziyi kapladı.

Zırhlı gemiler gittikçe yaklaşıyordu. “Namlulardan atabileceğinizi atın, elinizden ne geliyorsa yapın!” Savunma kıtaları sanki en derin barış ortamındaki bir atış talimindeymiş gibi çalışabildi. Bütün sahil, üzerinde parıldayan mavi ilkbahar gökyüzünün kubbe oluşturduğu fokurdayan, kaynayan kazana benzemekteydi.

Şimdi düşman, siper çukurlarını harabe yığınlarına dönüştürdüğünden ve savunma kıtalarını mahvettiğinden emindi. Hiçbir şey onu, pürüzsüz kayıpsız bir kara çıkarma faaliyetinden alıkoyamazdı. Nasıl bir yanılgı!

Henüz öyle değil, öyle olmasına daha çok zaman var! İnanılmaz bir mukavemetle Osmanlılar kayıplarına rağmen sebat gösterdi, bu ölümcül havaya katlandı. En ağır toplarla üzeri kapatılan çukurlarda, vatan toprağında nöbet tuttular. Sadece bir fikir onlara tesir edebilir, sinirlerini titretebilirdi: Düşman nerede karaya çıkacak? Önce nereye çıkacak? Her yerde onların gemileri bulunuyordu, hatta onlar Çanakkale Boğazı’na bile sızmıştı. Onlar geniş cephede sahili ateş çemberine almıştı.

Ancak şimdi sağ kanat nakliye gemilerinde hareket başladı. Burada, tıpkı Rus kruvazörü “Askold” gibi, Fransız Amiral Guepratte zırhlılarıyla duruyordu. Kotralar, motorlu botlar, mavnalar, büyük filikalar ve kürekli sandallar nakliye gemilerinin etrafını sardı ve hemen birliklerle tıka basa dolu ilk şilepler, ateş eden savaş gemilerin koruması altında Kumkale civarındaki Asya sahillerine yaklaştı.

Şimdi onlar pek yakındaydı, şilepler çark etmekte, subaylar ve askerler bata çıka sahile ulaşmak için yumuşak suya atlamaktaydı. Senegal zencileri ve Fransız yabancı lejyonerleri ilk kara çıkarma birliği olarak Türk topraklarına ayakbastı.

Hâlâ hiçbir şey kımıldamıyordu. Sadece Fransız topları, kendi birliklerini tehlikeye atmamak ve Türk savaşçılarının bir araya gelmesine mani olmak için memleketin derinliklerini topa tutuyordu. Amiral Guepratte bu işi mükemmel bir şekilde başardı. Onun hat gemilerinin metrelerce yüksekteki direkleri ilerideki düz araziye hâkim oluyor ve Truva Vadisi’nin derinliklerine kadar kuşatan ateş, birliklerinin her hareketini daha hayat bulmadan bertaraf edebiliyordu. Menderes üzerindeki tek köprü yıkılmış, şarapneller fasılasız bütün yöreye yayılmıştı.

Sahil koruma bölükleri Kumkale’nin güneyinde bulunan mezarlığı kontrolünde tutarken, sadece Teğmen Ali Efendi idaresindeki bir takım en mühim siperlerde bulunuyordu. Artık en ön sıradaki birliklerinden bölüğe ulaşacak imkân kalmamıştı. Yoğun şarapnel parçaları birlikleri son neferine kadar biçecekti. Fakat onların avcı hendekleri de şarapnel ateşiyle kaplanmaktaydı. Birçoğu isabet alarak yere düştü. Artık geri dönüş yoktu, o hâlde ileri!

“Dikkat!” diye tınlar genç teğmenin sesi. “Süngü tak!” Hendeklerden dışarı sıçrayarak küçük bir müfreze ileri doğru uzattıkları süngüleriyle sahilin yamaçlarından aşağı doğru fırtına gibi esti. Hareketleri öylesine bir fırtına gibiydi ki sadece pek az düşman mermisi onlara isabet edebilirdi.

Göğüs Göğse Harp

Onlar kaplanlar gibi şaşkın düşmanın üzerine atılıp göğüs göğse savaşta adeta gazaba geldiler.. Vahşi çığlıklar etrafı sarmakta, dipçikler kara derili paralı askerlerin üstüne yıldırım gibi inmekte, süngüler patlamakta, başçavuş Schirmer'in kılıcının hardal gibi biçtiği bir yerde aralıklarla gedikler (boşluklar) kalmaktadır. Sürekli yeni botlar yaklaşmakta, karaya takviye çıkarmaktadır. Kahramanlar birbiri ardına toprağa düşmekte ve de küçük birliklerin durumu giderek daha da umutsuz hâle gelmektedir. Teğmen Ali (?) Efendi bir mermi uzattı, onun asteğmenleri düştüler.

"Çekil!" diye bağırdı Başçavuş Schirmer. Bizzat askerlerinin birkaçıyla geri çekilmeyi düşünürken o da kahramanca öldü. Sadece 10 kişi Kumkale önlerindeki mezarlık alanında bulunan birliğine (bölüğüne) ulaşabildi.

Şu anda sürekli ilerleyerek Kumkale'yi işgal eden hâli hazırda sahildeki düşman birlikleri karınca gibi kaynaşmaktaydı.

Bir Türk taburu, doğu tepelerinde genişlemeyi ve geniş cephede düşman tarafından ele geçirilen köye sızmayı başardı. Gemi atışlarıyla tamamen hâkimiyet altına alınan alçak bir araziye gündüzün sızmak mümkün değildi. En azından düşmanı burada tutmak ve mezarlığı terk etmemek başarılabildi.

Bu arada Üsteğmen Mehrle, Yüzbaşı Ali Tevfik Efendi idaresindeki obüs bataryalarından birini destek olarak gönderdi. Üsteğmen "-Binhold-" de tepedeki toplarını ve hatta hemen savunma hatlarının arkasındakileri de koruma mevzilerine yerleştirdi. Onlar düşman gemilerinin şiddetli ateşini umursamadan öğleden hemen sonra toplarını, orada baskına hazır bekleyen, yoğun bir şekilde bir araya toplanan birliklerin ortasına, Kumkale'ye göndermeye başladı. Nihayet karanlık bastırdı ve şimdi Türkler için ilerleme vakti gelmişti.

Üçüncü tümen komutanı Albay Nicolai saldırı emri verdi.

Trampetler gecenin derinliklerine doğru saldırı sinyali vermeye başladı. Türk bataryalarının gürültüleri giderek şiddetleniyordu. Kılıçlarını kuşanan subaylar öndeydi, Albay Nicolai'nin birlikleri siperlerinden çıktı ve saldırıya geçti. Gemilerin güçlü projektörleri tüm araziyi gün gibi aydınlatmakta, toplar ve şarapneller çatırdamaktaydı. Projektörler el

yardımıyla sessizce ve süratle önlerinden geçip gidene kadar savunma hatları hareketsizce durdu. Sonra da köyden kendilerine doğru gelen, kurşun yağmuru altında bu durum devam etti. Atalarının vahşi savaşçı ruhu, bütün bir fanatizm ve Osmanlının içindeki derin kin uyanmıştı ve onlar kayıpları dikkate almadan öne atıldı. Köy düşmandan temizlenmeli, düşman Türk topraklarından denize dökülmeliydi.

Şimdi ilk piyade dalgaları köye doğru yaklaştı. Tümen üç koldan bütün yedekleriyle içeri girdi. Top gürültüleri susmuştu. Dost ve düşman top ateşini ayarlamalıydı, çünkü birlikler hiddetli bir şekilde göğüs göğse çarpışmaktaydı.

Caddelerde, barikatların üstünde çarpışılıyor, evlerin bütün pencerelerinden atış sesleri duyuluyor, el bombaları havada uçuşuyor, Senegal zencilerinin vahşi savaş uğultuları ve Türklerin Allah Allah nidaları havayı kaplıyordu. Dipçik sesleri vızıldıyor, süngüler kanlı görevlerine devam ediyor, bıçaklar adam adama yakın savaşta parıldıyordu. Cesaretle savunma yapan Fransa'nın paralı askerleri ev ev sökülüp atılmalıydı. Dipçikler kapıları dövmekte, çatırdama sesleri çıkarmakta, paramparça etmekteydi. Öfkeden yüzü gözü gerilen siyah adamlar içeri sızan Türklerin üzerine atıldı.

Savaş Çığlığı

Vahşi savaş çığlıkları, sert dövüşler, iniltiler ve kan. Her iki tarafta da bir lütuf, merhamet yok. Osmanlılar dar sokaklardan, kiriş arabalarının ve taşların oluşturduğu tarumar olmuş barikatları geçerek ileri doğru insan cesetlerinin üzerinden ve kan çukurlarından geçerek saldırıda bulundu. Yan sokaklarda savaş kol gezmekteydi. Top atışlarıyla tahrip edilen evlerin harabeleri üzerinde savaşılmaktaydı. Türk birliğinin tereddüde düştüğü ve ezici üstün güce karşı kahramanca savaştığı pazar yerinde savaş gürültüsü giderek daha da artmaktaydı. Düşman sürekli takviyeleri karaya çıkarıyordu, çünkü fasılasız bir şekilde yeni birlikler adeta meydana boşalmaktaydı. Türk birliğinin etrafındaki durum fena gözükmekteydi. Türkler adım adım üstün güçlerin önünden geri çekilmek zorundaydı ve

onlar şimdi evlerin harabelerine kadar geri püskürtülmüş olarak son kontrolsüz savaşın içinde bulunuyorlardı.

Artık düşmanların zafer naraları çınlıyordu, o arada, bu kritik anda aniden ara sokaklardan gelen tahripkâr bir yaylım ateşi, sıkışık düşman yığınlarının içine doğru korkunç bir gürültü, çatırtı koparmıştı. Yan taraftan yeni Türk birliklerince kuşatılan düşmanlar genel bir paniklemeye sebep verecek şaşkınlığa uğradı. Yüksek sesli Allah Allah nidalarıyla yeni bir Türk birliği saldırdı. Şimdi yeniden cesaretle meydanda feci bir şekilde sıkıştırılmış olan müfreze tekrar ilerlemekteydi.

Bu kat'i bir karardır.

Bozguna uğramış Senegal piyade erleri kendilerini kurtaracak olan sahile ulaşmaya çalışıyordu. Takriben 200 erin ricat hattı kesildi ve etrafı kuşatıldı. Onlar silahlarını attı ve ellerini yukarı kaldırdı.

Kumkale fethedildi!

Ancak hâlâ ara sıra evlerin temizlenmesinde tek tük silah atılmakta ve köylerin yıkıntılarının tasfiyesinde münferit atışlar olmakta. Sonra Kumkale'yi bir sessizlik kapladı.

Sadece yaralıların inlemeleri geceyi kaplamaktaydı. Meydan birlikler tarafından doldurulmuştu. Şu anda ise esirler uzaklaştırılmak için kafileler hâline getirilmekteydi. Bu arada gemilerin üzerinden tekrar alevler saçılmaktaydı. Projektörlerin, gözleri kamaştıran ışık huzmeleri acımasız savaşın alanlarını aydınlatmaktaydı. Top ve şarapnel parçaları yeniden, Kumkale'nin kalıntıları, galip birlikler ve esirler üzerinde vızıldayıp durmaktaydı. Burada bu korkunç ateşin altında durmaya imkân yoktu. Bütün birlikler boş yere kurban edilmemeliydi.

Geri!

Toplar çatırdayarak meydana düşmekte. Esir Senegal piyadelerinden henüz çelikten ölüme yakalanmayanlar bu genel hengâmede kendilerini kurtarmakta ve sahilde bekleyen botlara doğru koşmaktaydı. Birkaç dakika içinde meydan terk edilmişti. Sadece düşenlerin parçalanmış bedenleri

meydanı kaplamakta ve fasılasız bir şekilde top mermileri patlamaya devam etmekteydi.

Kumkale'nin hemen güneyinde galip üçüncü Türk tümeni toplandı. Onlar aralıksız 36 saat savaşmıştı. Burada arazi onlara düşman topları karşısında bazı korunma imkanları sunmaktaydı. Onlar burada biraz istirahat edebilir ve mevcut savaş için yeni güç toplayabilir, çünkü düşman henüz sahili terk etmemişti.

Sabah ağarmakta. Projektörlerin ışıkları hâlâ etrafı yoklamakta, yaylım ateşi üstüne yaylım ateşi Kumkale'nin yıkıntılarında delikler açmaktaydı.

Nihayet güneş doğduğunda, savunmacılar, nakliye gemilerinden sürekli karaya yeni birlikler çıkaran düşman şileplerini fark etti. Gece esnasında takviye edilen Türk bataryaları hemen etkili bir ateş açtı ve birlikler ateşleri sayesinde düşmanın daha geniş toprak kazanma teşebbüslerini akamete uğrattı.

Ancak düşman yine de inatla sahile sımsıkı sarıldı ve de Kumkale'nin bir kısmını yeniden işgal etti.

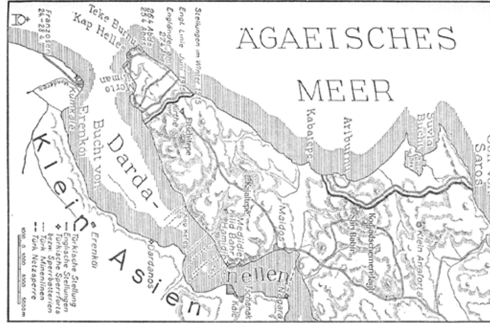
Hava kararır kararmaz Türkler yeniden ilerledi. Düşmanın mukavemet gücü, gün boyu maruz kaldığı Türk bataryalarının ateşinden dolayı esaslı bir şekilde azalmış gözükmekteydi. Köy en kısa sürede göğüs göğse savaşla düşmandan temizlendi. Bozguna uğramış bir telaş içinde karaya çıkan birlikler şimdi de galip Osmanlılar tarafından takip edilerek ve göz açtırmadan sahili terk etti. Kısa sürede bütün kara çıkarma botları arkalarında yüzlerce ölü ve yaralı bırakarak gecenin karanlığında kayboldu.

Şimdi tekrar zırhlı gemilerin bordasında ateş şimşekleri çakmaktaydı; top mermileri tekrar havada uğuldamaya başladı, mütegallipler huzur vermiyordu. Tümen bu ateş altında bir gün daha dayanmak ve sürekli düşmanın karaya birlik çıkarma teşebbüsünü tekrar tekrar püskürtmek zorundaydı.

Ancak 28 Nisan günü başladığında deniz ıpıssızdı. Güçlü savaş gemileri, nakliye gemileri ve bütün sayısız yardımcı gemiler ortadan kayboldu. Zafer! Zafer!

Bir coşku ve zafer sevinci dalgası üçüncü tümenin ağır kayıplar veren safları arasında uğuldayıp gidiyordu. İlk galibiyet bildirisi dünyaya iletildi:

“Kumkale yöresinde karaya çıkan düşman kendi savaş gemilerinin koruması altında tutunmak için zorlu bir gayret göstermesine rağmen, bizim birliklerimiz tarafından tamamen sürülüp atılmıştır. Şu anda da Boğaz’ın Asya sahilinde tek bir düşman bile bulunmamaktadır.

Gelibolu ve Çanakkale Boğazı

2 Editörün Notu: Neptün (Paseidon) Yunan mitolojisinde deniz tanrısı olarak kabul edilir ve rivayete göre üç çatallı bir asa taşır. Mitolojiye göre denizde fırtına veya şiddetli dalga meydana geldiğinde de Neptün’ün elindeki asayı fırlattığına inanılır.

3 Babafingo: Yelkenli gemilerde direklerin ve gabyanın üstünde bulunan en yüksek bölüm.

4 Editörün Notu: Müellifin Timurhisar olarak isimlendirdiği savaş gemisine Osmanlı’nın verdiği isim Demirhisar’dır.

5 Editör Notu: Müellifin sürekli olarak zaferi Almanlara mal etme çabasının bir başka misali de burada görülmektedir. Nusret Mayın Gemisi’nin Kumandanı Tophaneli Hakkı Bey ve Mayın Grup Komutanı Nazmi Bey’den hiç bahsedilmeden bütün muvaffakiyet geminin Alman mühendisine bağlanmaktadır. Sanırız gemileri teknik işlerden mesul mühendislerin değil komutanların idare ettikleri unutulmaktadır.

6 Bir Alman zırhlısı

7 Yazarın burada olduğu gibi bulduğu hemen hemen her fırsatta Alman vurgusu yapması manidardır.

8 Müellif namaz kılan askerlerin Doğu’ya yöneldiği hatası yapmaktadır ki ülkemizde kıble güneye yakındır.

GÜNEY UCUNDA

Amiral Guepratte gemilerini ve kara çıkarma birliklerini, en azından oraya yerleştirmek için Gelibolu'nun güney ucuna sevk etti, çünkü bu günlerde yarımadada çok mühim hadiseler olmuştu.

İngiltere'nin güçlü donanmasının ateşli bir birliği 25 Nisan seher vaktinde sahili kuşattığında biz savaş bölgesini terk etmiştik.

Seddülbahir Tabyası taş, çakıl ve kumdan oluşan şekilsiz bir enkaz hâline gelmişti. Hareketsiz ama metanetli bir şekilde sahil muhafazanın işgal birlikleri bu cehennem ateşine tahammül ediyordu. Böylesi yaklaşan boğuk sesli bazı devasa mermiler, sığınakları tarumar edip, bütün grupları kendisiyle birlikte havaya ve ölüme götürdü.

Hayatta kalanlar sebat göstermekteydi. Etrafta savrulan tozlar, helezonik kum yığınları ve kayalıklar, cayırdayarak vızıldayan çelik parçaları. Yoğun bir duman bütün görüş alanını kaplamış, gemiler de duman ve kükürt dumanına bürünmüştü.

Yeni bir meltem geldi ve bu sisli havayı dağıttı. Nakliye vapurları tekrar birkaç dakikalığına göründü. Bu nakliye vapurlarından, birliklerle tıka basa dolu mavnalar ve botlar ayrıldı, uzun römorkör kafileleri oluşturarak ayrılıp Seddülbahir ve Helles Burnu arasında sahile ulaşma gayreti içine girdiler.

En dış uçta Sir Hamilton öncelikle buradan saldırmak istedi!

Botlar gitgide daha da yaklaşmaktaydı. 88. Tugay'ın mensupları galibiyet inancıyla neşeli bir şekilde sığ sulara atladı ve düşe kalka karaya yöneldi. Onlara karşı hiçbir top atışı olmadı, hiçbir tüfek mermisi havada ıslık çalmadı. Sadece arka arazide onların hat gemilerinin top mermileri patlamaktaydı.

Ölüm sessizliği içindeki kıyı önlerinde durmaktaydı. Sadece bir Türk'ün bile bu ateş ve çelik cehenneminde sağ kalmış olması imkânsızdı. O hâlde ileri! Yakında Gelibolu ve sonra da Konstantinopol bizimdir!

Ancak birdenbire en ön sıradakiler sanki biçilmiş gibi büyük bir gürültüyle sapır sapır suya döküldü. Tökezleme telleri görevini yapmıştı. Fırtına gibi ileri atılan arkadaşları da hemen düşüyor ve karma karışık bağıran yığınlar sığ suda yuvarlanıp duruyordu. Şimdi kıyıda bir canlılık oluşmaktaydı. Türk makineli tüfeklerinin tak tak sesleri çınlamakta ve onların mermi demetleri çığlıklar atan insanların bir yumak hâlinde dehşet verici ölümlerine sebep olmaktaydı.

Yeni şilepler yaklaşmakta, manevra yapmakta ve kara çıkarma imkânlarının daha uygun görüldüğü yer olan daha sağ tarafa yaklaşmaktaydı. Hatta orada geniş bir kara çıkarması için kullanılan patika yolu vardı. Bu yol adeta nizami şekilde yaklaşmak için davetiye çıkarırcasına suyun içine doğru bir çıkıntı oluşturuyordu. Botlar oraya dümen kırıyor ve geniş kümeler hâlinde birlikler bu patika yola koyuluyordu.

Orada güçlü bir patlama, savaş gürültüsünü bastırmaktaydı: Bütün yol paramparça olmuş ve yüzlerce İngiliz askeriyle birlikte havaya uçmuştu.

Daha birkaç gün önce burada Binbaşı Effnert uzman elemanlarıyla birkaç torpido başlığını hareketli mayınlara dönüştürmüştü ve onların etkisi çok dehşetliydi.

Ancak sürekli yeni botlar yaklaşmaktaydı. Münferit gruplar birçok engelin üstesinden gelmeyi ve Türk ateşine rağmen tutunmayı başarmıştı. Yakındaki kurtarıcı kayalıklara ve tepe kıyılarına ulaşmak için kendilerini kumsala düz bir şekilde atarak, öne doğru kaymaktaydı. Sahil neredeyse cansız bedenlerle kaplanmıştı, fakat botlar sürekli yeni insan yüklerini (eşyalarını) sahile bırakmaktaydı. İngilizler kurşun yağmuru altında kahramanca ilerlemekteydi.

Onlara başka seçenek de kalmamıştı. Arkalarında deniz ve önlerinde de yegâne koruma sağlayan kayalıklar vardı. Böylece onlar ileri doğru hücum

etti ve tepelere tırmanmaya başladılar.

Kendi özel askerlerini tehlikeye sokmamak için onların gemilerinin ateşleri susmuştu. 26. Türk alayının burada bulunan unsurları bu anı bekliyordu. Onlar sığınaklarından fırlamış ve hepsinin önlerinde de Mekke hacılarının yeşil sarıklı, yaşlı, beyaz sakallı hocası vardı. Vahşi fanatizm tahrik edilmişti. Çok yönlü bir akustik içinde "Allah Allah" nidaları boğazlarda (vadilerde) yankılanmaktaydı. Saldırıya geçenler dalga dalga, durdurulamaz bir hâlde tepelerden inmekte ve korkunç bir göğüs göğse savaş başlamaktaydı. İngilizler kısa sürede bütün subaylarını kaybetti. Liderlerinden mahrum olarak hayatta kalanlar kumsala doğru kaçıp, kendilerini denize attılar ve yüzerek en yakın botlara ulaşmayı denediler. Yaylım ateşleri peşi peşine devam etmekteydi ve yüzenlerin sayısı giderek daha da azalıyordu.

Bu düşman başarılı bir şekilde denize dökülmüş olmalıydı. Fakat gemilerin ateşleri tekrar başlamıştı ve en ağır şarapnel ateşleri altında başarılı Türkler siperlerinde sütre aramak zorunda kalmıştı. Onların safları çok fire vermişti, hepsi yorgun ve savaştan dolayı bitkin hâldeydi. Ancak şimdi istirahat zamanı değildi. Seddülbahir'in birkaç km. batısında düşman Helles Burnu civarında karaya çıkmayı denedi. Ne mutlu ki zayıf Türk güçleri orada da ilk saldırıyı def etmeyi başardı ancak çok sayıdaki mavna ve bot, tekrar yeniden kara çıkarma denemesine hazır olan, nakliye gemilerinin etrafını çevirdi.

Seddülbahir muhafızlarının yarısı siperleri terk etti. İleri doğru koşar adımla top ateşi altında zor durumdaki arkadaşlarına ulaşmaya çalıştı.

Nihayet Helles Burnu'nun tepelerine ulaşılmıştı. Zayıf bulunan siperlerin noksanlarını tamamlamanın tam zamanıydı. Bu tepenin kenarı (kıyısı) kumsaldan takriben 100 adım yüksekti, sık çalılıklar ve fundalık yapı iyi bir sütre oluşturmaktaydı. Yokuş teras şeklinde dar kumsala doğru alçalmakta ve her yeri tökezleme telinden engeller kaplamıştı. Bütün kumsal tepelerden itibaren savunmacıların mermileriyle ateş altına alınabilmekteydi. Muhafızların geçici olarak henüz ulaşamadıkları kişiler – ki bunlar karaya

çıkan taburun bir bölümüydü – kumların üzerinden ilerlemeyi ve kendilerini kayalıkların korunaklı yerlerinde saklanmayı başarmışlardı. Burada sabırsızlıkla durmakta ve takviye beklemekteydiler.

“River Elnde”

Denizde şimdi yeniden, sahile yaklaşan botlar ve şilepler kaynamaya başladı. İlk botlar kıyıyla temas eder etmez fırtına koptu. Sanki bir çelik (mermi) hortumu, dehşetli bir demir dolu yağmuru, botların üzerini silip süpürerek geçmekteydi. Dublin piyade erlerinin kayıpları büyüktü ve de şileplerin tayfaları arasında bir hayli ölü vardı. Ancak çok az bir kesim kayalıklara ulaşmayı ve orada tutunmayı başaran savaş arkadaşlarına ulaşabilmişti.

Mamafih şimdi de köpüklü burun dalgalarıyla devasa bir kömür vapuru duman çıkararak yaklaşıyordu. O bütün gücüyle sahile doğru gidiyordu. Kısa bir süreliğine Türklerin ateşi kesildi, böylece onlar bir an şaşırıp kaldı. Gerçekte ise vapur asla durmayı düşünmüyordu, bilakis sahile ulaşmayı istiyordu. Böylece “River Elnde” birçok küçük vapur tarafından çevrilmiş olarak hızla kenara yaklaştı. Güvertesi ölü gibiydi, hiçbir insan fark edilemiyordu. Bir hayalet gemi gibi yaklaşmaktaydı. Şimdi “Elnde” sığ sulara ulaşmış ve büyük bir öfke ve vahşi bir hızla kumsalda dönmeye çalışan (kuma saplanan) pervane onu hezimete uğratmıştı.

Küçük vapurlar ve mavnalar ilerlemekte ve bahriyeli ekipleri “River Elnde”i bir çıkarma köprüsü vasıtasıyla sahile bağlamak için azami gayret göstermekteydi. Muhafızların mermileri içeri isabet etmekte kumluklar arasındaki akıntı her defasında mavnaları birbirinden koparmaktaydı. Denizciler arasındaki kayıplar korkunç derecede büyüktü, ancak sürekli yeni personel kayıpların (düşenlerin) yerlerini doldurmaktaydı. Onlar bunu başarmak zorundaydı çünkü bu köprü üzerinden karaya hareket etmek için “River Elnde”nin devasa gövdesinde 2.000 kadar Dublin ve Munster piyadeleri ve General Napier idaresindeki Hampshire Alayı’nın unsurları beklemekteydi. Nihayet mavnalar konuşlandırıldı ve gemiden gemiye tahta

perdeler yerleştirildi. Ancak hemen hemen bütün halk bu faaliyeti hayatıyla ödemek zorunda kaldı.

Karaya çıkış başladı. Geminin pruvasındaki (ön kısmı) iki büyük kapısından Munster piyadelerinin ilk bölükleri ileri atıldı. Türk mermileri acımasızca sık kitlelerin üzerine isabet etti. Sahile kadar olan mesafe her ne kadar kısa olsa da sadece pek azı önden ve her iki kayalıktan sıkılan mermi dolularının üstesinden gelebilmekteydi. Sağda ve solda tahta perdelere isabetle sekerek suya düşmekte, köprüye düşmekte, arkadaşları da onların üzerinden geçerek ilerlemekteydi. Fasılasız bir şekilde makineli tüfekler kitlelerin içlerine doğru ateşlenmekteydi. Bir kaçı suya atladı, yüzerek en yakın sahile ulaşmayı denedi. Ağır teçhizat ve akıntı onları derinliklere doğru çekti.

Munster piyadelerinin ilk bölüğü, ikincisi “River Elnde”den hücuma geçene kadar imha edildi. Ancak birdenbire akıntılar içindeki gemi köprüleri dayanamadı ve gevşedi. Sahilde en yakında bulunan mavnalar derin sulara gömüldü, tahta perdeler aşağı kaydı ve hücum edenlerin tamamı denize döküldü.

Türk ateşinin patırtılarına boğulanların yardım çığlıkları karışıyordu.

Ancak düşman planını ertelemek istemedi. Hiddetli, inatçı ve ölüm korkusu olmadan İngiliz denizciler öldürücü kurşun yağmuru altında tekrar işe koyuldu. Mavnalar tekrar konuşlandırıldı ve en ağır kayıplara rağmen üçüncü bölük karaya hücum etti. Hampshire Alayı’nın ekipleri bunu takip eder ve Tuğgeneral Napier onlarla birliktedir.

Birdenbire mavnalar ikinci defa gevşedi, dayanamadı, tekrar derin sulara gömüldü. Mavna “ River Elnde”den ve sahilden kopmuş gibi gözüküyordu, mermi yağmurundan korunmak için ölülerin üzerine kendilerini atmaktan başka çare kalmamıştı. Fakat şimdi de onlar tepelerden gelen Türk mermilerine yakalanıyor ve kayıplar pek ağır oluyordu. General Napier ve Hampshire’ın alay komutanı kahramanca öldü. Şimdi herkes bu cehennemin ortasında üçüncü defa güpegündüz köprüyü inşa etme fikrinden, nihai olarak vazgeçmek zorunda kaldı. Şimdiye kadar bin

civarında insanın tamamı gemiyi terk etmek zorunda kaldı, fakat hemen hemen ancak yarısı bile kayalıklara ulaşmayı veya beş adım yüksekliğindeki kumsalın arkasındaki sahile saklanmayı başaramadı. Mavnalar savaş gemilerinin yanlarına döndü. Bordoları ölü ve yaralılarla doluydu.

Yalnız bu kof vapurun (River Elnde) hantal gövdesi, kara çıkarma birliklerinin ikinci binini saklayarak hareketsiz hâlde durmaktaydı.

Burada olan şey, çok büyük bir kahramanlıkken, yine de bu boş yere kendini feda etmek olmuştur. Yönetimleri altındaki yıpranmış düşmanın geride kalanları kayalıkların arkasında sabırsızlıkla beklerken, Türk askerleri eskisi gibi tepelerdeki siperlerini kontrol altında tutar.

Bu düşmanı suya dökmek için buradaki Türk güçleri henüz çok zayıftır.

Zığındere

Devam eden müddet içinde Helles Burnu’nun arkasındaki dik şekilde sarp bir meyille inen tepelikler, denize çok sokulmaktaydı, daha çok sadece dar bir kum yolunu boş bırakacak şekilde yaklaşmaktaydı. Bu şekilde Teke Burnu ve Kumtepe üzerinden hemen hemen Zığındere’nin deniz ağzına kadar olan sahil uzanıp gitmekteydi.

Burada da İngilizler birliklerini karaya çıkarır. Türklerin zayıf savunma hatları bunu engelleyememektedir. Büyük bir denizcilik hüneriyle, serinkanlılıkla “Implacable” sahil yakınlarına doğru duman tüttürür (yönelir) ve bordadaki toplar korkunç bir ateşle kısa mesafeden Türk hatlarına ateş açar, öyle ki kimse sığınaklardan çıkmaya cesaret edemez. “Implacable”nın ateş saçan toplarıyla kaplı olarak Ronal piyadeleri ve botlardaki deniz tümeninin bir bölümü 200 metre uzunluğunda ve 8 metre genişliğindeki kumsallıkta karaya çıkar. Hemen hemen hiç kayıp vermeden karaya çıkan birlikler saldırı için ilerleyebilir. Sahilin tepelerini tırmanarak İngilizler düzlüğe ulaşır. Şimdi onlar galibiyete daha da emin olarak inanmakta ve önlerinde bulunan tepeye hücum için yerleşmektedir. “Implacable”nin topları susar. Tabur ileri doğru hücum eder. Ancak birdenbire karşılarında “Allah” nidaları yankılanır ve takılan süngülerle

cesur 26. Piyade Alayı’nın kahraman piyadeleri ilerlemeye başlar. Bu şiddetli ve tam bir katılımla sürdürülen karşı saldırı karşısında İngilizler tepelerin kenarlarına kadar çekilmek zorunda kalır.

“Implacable”nin topları yeniden gürlemekte, ancak Türkler sabır ve sebatla üzerlerine gelen çelik fırtınaya tahammül etmekte, geri çekilmemekte ve sarsılmamaktadır. Ancak ileri cephedeki kendi insanlarını tehlikeye atmamak için hemen hemen ateş hiç kesilmez, böylece 26’lık toplar tekrar büyük bir hararetle karşı hücuma geçer. Nihayet İngilizler tepelere ilerlemekten vazgeçer. Onlar tepelerin kenarlarından yuvarlanır ve kendilerini tahkim eder.

Bu arada Gelibolu’nun bütün savunması için fevkalade kritik bir durum ortaya çıkar: Kumtepe’nin takriben sadece bir kilometre kuzeyinde, hat gemisi “Goliath” ve “Dublin”, “Amethnft” ve “Saphir” kruvazörlerinin ateş koruması altında Zığındere ağzı yakınlarında Kral Own Scottisch öncüleri ve “ Plnmouth” deniz taburu karaya çıktı. Onlar ilk önce 60 metre yüksekliğinde sık fundalıklarla kaplı kayalıklarda tutunmayı başardı. Buradan Kumtepe civarındaki Ronal piyadeleriyle ittifak kurmayı amaçlamaktaydılar. Bunu başarır ve de İttifak güçleriyle ileri harekâta girişebilirlerse o zaman güney uçtaki Türkler arkadan vurulmuş olurdu. Taktik kuşatma ancak gece etkili olabilir ve belki de Alçıtepe işgal edilebilirdi. Ancak 340 metre yüksekliğindeki tepe düşman eline geçerse, bu aynı zamanda Çanakkale Boğazı için öldürücü bir darbe olur, çünkü bu tepeden Boğaz’ın tabyaları ağır toplarla kısa sürede mukavemet gösteremeden tahrip edilebilir ve İstanbul yolu ile Karadeniz’den müttefik Rusya’ya giden yol serbest kalabilirdi.

Galibiyet elle tutulacak kadar yakın gözükmekteydi.

Ancak düşman çok erken sevindi. Kumtepe istikametine yürümek için birlikler harekete geçer geçmez bu arada Türk birlikleri öne atıldı.

Diğer taraftan bunlar gerçekten her yerde ortaya çıkan, sahil korumada eğitimli Osmanlı 26. Alayı’n unsurlarıydı. Ölüm korkusunu hiçe sayarak ve inanılmaz bir sebatla savaşmaktaydılar. Hiçbir yardım umutları olmamasına

rağmen onlar bedenleriyle yolu kapatmışlardı ama sarsılıyorlardı. En zor durumdaki bu yardım ummadık ve beklenmedik bir anda öğlen vakti civarında geldi. Tümen Komutanı Albay Sami Bey, tehlikeyi önceden sezerek, 25. Alayın iki taburunu ve 9. Topçu alayının bataryalarını Yarbay Nail Bey idaresinde destek olarak gönderdi. Birlikler hızlı yürüyüşle yaklaştı ve sahra toplarının hedef şaşmaz atışlarıyla hücuma geçti.

İskoçlar

Tekrarlanan saldırıları bertaraf edebilmek için İskoçlar mümkün olduğu kadar çabuk siper kazdı. Durum gittikçe daha da karmaşık hâl aldı. Komutanları Albay Koe ölümcül bir yara almıştı. Karmaşık bir karşı hücumla İskoçlar boş yere kendilerini süngüyle donatmıştı. Kayıpları sürekli büyümekteydi. Akşama doğru İskoç öncü birliklerinin sadece yarısı geriye kalabilmişti. Onlar aralıksız süren savaşlardan öyle bitkin hâle gelmişlerdir ki artık genişleyen siperleri tutamamaktaydılar. Böylece onlar, küçük bir artçı birliğin kendini feda etmesiyle, şimdiye kadar olduğu gibi susmak zorunda kalan gemi toplarının koruması altında sahile doğru geri akın etti.

Sahilin yüksek tepelerine yeniden savaş gemilerinin mermileri dolu gibi yağdı. Bu engelleme ateşiyle arkasını emniyete alarak her iki taburdan kalanların gemiye bindirilmeleri başarıldı. Hâlâ gemilerden birkaç yaylım ateşi açıldı, sonra Zığındere ağzının kıyı boyunu terk etti ve hemen akşamın kızılca karanlığında gözden kayboldu.

Onlar süzülüp gitmek istediler. İnşallah öyle çabuk geri gelmezler. Türk savaşçıların arasında bir yürek serinliği, ferahlama oluşmuştu, çünkü büyük tehlike son dakikada bertaraf edilmişti. Mütegallipleri derin, rüyasız (hayalsiz) bir bitkinlik uykusu sarmıştı.

Morto Körfezi

Zığındere ağzı civarında sol kanattaki taktik kuşatma başarısız olmuştu. Fakat düşman aynı zamanda en azından bir kara çıkarmasının beklendiği sağ kanatta aynı tarz bir ileri taarruzu denedi. Çanakkale’nin hemen arkasındaki girişte Morto Körfezi vardır. Kayalar sarp ve dik bir şekilde

suya inmektedir. Onların arkasında Hisarlık Tepeleri yükselmektedir. Düşman sadece kıyı savunmasının ince bir halkasını işgal altında tutmaktadır.

Artık gün doğuşunda “Agamemnon”, “Vengeance” ve altı destroyer donanmadan ayrılıp Çanakkale Boğazı’na açıldı. Bir mermi sağanağı Hisarlık’ın tepelerine ve sığınaklara yağdı. Ancak Asya tarafındaki Mehrle’nin engel bataryaları uyumamaktaydı. Onlar (bataryalar) oradan bu gemilerin ateş saldırılarını sadece tam olarak gözetlemekle kalmıyor, aynı zamanda da bu gemilere mermileriyle karşılık veriyordu. Yaylım ateşi üstüne yaylım ateşi sürüyordu. Suya isabet eden mermilerin sebebiyle sular adeta bir fıskiye gibi yükseklere fışkırıyor ve düşmanı bir orman gibi, kuşatıyordu. Bordolardaki ve güvertedeki kısa süreli parlaklıklar gemilerin isabet aldığını gösteriyordu. Düşman filosu uzaklaşmak zorunda kaldı. Ancak onlar hemen yeniden müthiş bir hızla dümen kırarak kenara doğru yaklaştı. Mermi düellosu her iki tarafta da kudurmaya devam ediyordu.

İngilizler her defasında Mehrle’nin yaylım ateşiyle sıkışmış olarak geri çekilmek zorunda kaldı ama her defasında yeniden ilerledi. Açıkçası düşman burada Morto Körfezi’nde ne arıyordu? Yoksa buraya çıkmak için mi?

Onlar altı defa bu şekilde hücum etmişti ve şimdi de nakliye gemileri yaklaşmaktaydı. 12 bot onlardan ayrıldı ve dik sahile yöneldi. Bu arada Mehrle’nin bataryalarının mermileri uğuldayarak gitmekte ve birkaç botun enkazı havada uçuşmaktaydı. Diğerleri geri dönmek zorunda kaldı. Ancak İngilizler sürekli bir sebatla hedeflerini takip etti. Yeni botlar şanslarını denemekte, sahilde aynı zamanda birçok yere, yönelmekteydi. İntepe civarındaki Mehrle’nin topçu komutanları öncelikle nereye ateş edeceklerini pek bilemedi, öyle ki uzaklarda Gelibolu sahilinde botlar ve mavnalar karınca gibi kaynaşmaya başladı. Şimdi bu destroyerin birinde bir su sütunu yükseldi ve bir buçuk dakika içinde akıntılar destroyeri yuttu. Fakat düşman çekilmek istemedi.

Mehrle'nin bataryaları ateşi gittikçe azalttı, atış aralıkları giderek daha da büyüdü ve nihayet tamamen sustu. Mühimmat son mermisine kadar harcandı. Muhaliflerin Morto Körfezi'nde birliklerini karaya nasıl çıkardıklarını şimdi onlar (Türkler) âcizane seyretmek zorunda kaldı. Zayıf Türk gözetleme birlikleri bu çıkartmayı engelleyemedi, çünkü gemi toplarının müthiş ateşi onları sığınaklarında esir tutuyordu. Karaya çıkan İngiliz – Fransız taburu bir engelle karşılaşmadan dik sahile tırmanmayı ve fırtına gibi bir hareketle Hisarlık'ın en tepe noktasına kadar ilerlemeyi başardı. Top ateşi susmak zorundaydı. Türkler derhal sığınaklarından çıktı ve siperler işgal edildi. Tekrarlanan saldırılarda düşman, insan yığınlarının üzerinden geçerek Türklerin zayıf savunma hatlarını geçmeyi denedi.

Küçük gruplar sebatla dikenli tellerle korunan siperlere yapıştı.

Düşman yüksek düzlüklere ilerlemeyi ve orada dik bir şekilde yükselen Alçıtepe ile çevrili Kirte köyünü işgal etmeyi başaramadı. Düşman yükseklerde siper kazmak zorundaydı. Kahraman savunmacılar, Maydos'dan gelecek takviye birliklerinin acilen yolda olduklarını, fakat birliklerin yolsuz kayalıkları aşarak tırmanacağını ve bu derin boğazdan geçerek yürümek zorunda olduklarını bilmekte, çünkü bütün yollarda güçlü filoların mahveden engel ateşi bulunmaktaydı.

Böylece saatler geçebilir ve bunun anlamı son nefere kadar dayanmaktır. Düşman burada gedik açarsa o zaman her şey kaybedilmiş olur. Osmanlılar aslanlar gibi savaşmaktaydı. Bu arada Seddülbahir ve Helles Burnu'ndan gelen küçük müfrezeler Boğaz'ı savunanların boşluklarını doldurmaya çalışıyordu. Düşman bataryaları mevzilere karşı hücuma geçti. Türkler öylece dura kaldı. Akşam yaklaşmakta ve akşamla birlikte Maydos'tan beklenen takviyeler gelmekte.

"Allah'a hamdolsun!" nidaları tezahüratla onlara doğru yankılanmaktaydı. Şimdi General Hamilton tarafından sağ kanatta savunmacılara arkadan uygulanan kıskaç, tıpkı Zığındere ağzında olduğu gibi kırılıyordu.

İlk savaş günü sona erdi. Düşman dört mevzide güçlü savaş vasıtalarıyla büyük kayıpla da olsa Gelibolu'nun güney ucunda tutunmayı başardı. Ancak bu tutunmayı pek pahalıya ödedi: 9.000 savaşçıdan hemen hemen 3.000 tanesi ölmüştü. Hayatta kalanlar hiçbir yerde toprak kazanmayı başaramadı. Onlar her yerde dar sahil bandında tutundu, inatla mevzilerini savundu, çünkü onların arkalarında deniz vardı. Buradan da artık geri dönüş yoktu.

Kabatepe – Arıburnu

Güney ucundaki kara çıkartma savaşlarıyla aynı anda Arıburnu'nun daha kuzeyinde büyük hadiseler vuku buldu. Bu General Hamilton'un elinde bulundurduğu büyük bir kozdu. Türkler darbeyi durdurmak için üstün düşman güçlerine karşı her an her yerde hazır durumda değilken, birlikleri çıkartmaya müsait olan herhangi bir yerde karaya çıkarmak ise onun (Hamilton'un) takdirindeydi.

Kabatepe: Burası, güney ucundaki bütün savunma mevzilerini güçlü baskıyla yerinden oynatmak için General Hamilton'un büyük bir manivela (kaldıraç) uygulamak istediği noktadır.

Burası Güney Gelibolu'nun en dar yeridir ve tam 7 km'lik bir mesafeyle Maydos'tan ayrılır. Maydos ilk saldırıyla alınmış olursa, Çanakkale Boğazı tabyaları gerisin geriye kuşatılabilir ve bununla amaçlanan hedefe ulaşılmış olunurdu.

Sir Hamilton burada Kabatepe'de Türklere esaslı bir sürpriz yapabilmeyi ve gafil avlamayı ümit ediyordu. Savaş gemileri ve nakliye gemileri gecenin karanlığında sessizce yaklaştı. Gemilerden hiçbir mermi atılmamakta, hiçbir top gürültüsü Gelibolu boğazlarında yankılanmamakta, yaklaşan gemilerden sahile doğru kendilerini ele verecek hiçbir ışık görülmemekteydi. Ayın içine battığı deniz, sessiz ve sakin bir şekilde istirahat etmekteydi. Bu eylem için doğru bir andı. Avustralya ve Yeni Zelandalılar sessizce sahile yaklaşan botlara binerlerken, hiçbir emir duyulmamakta, hiçbir lüzumsuz söz sarf edilmemekteydi. Sadece çok uzaktan Gelibolu'nun güney ucundan tıpkı gece nöbetçilerinin kulaklarına

gelen çok uzak bir uğultu gibi, Gelibolu'nun güney ucundan top gürültüleri gelmekteydi. Yeni gün yükselmekteydi.

Şimdi botlar ard arda sahildeydi. Fakat beklenen düz kumsal nerede? Sadece çok az bir kumsal alan burada yüksek kayalıkların altına doğru uzanmaktaydı. Kuvvetli akıntı vasıtaları kuzeye doğru sürükleyip götürmüş ve botlar kendilerini Kabatepe civarı yerine Arıburnu önlerinde bulmuştu.

Bu çıkarma yerleri çok uygun olmasa bile, artık geri dönüş mümkün değildi. O hâlde ileri! Buradan da kayda değer bir mukavemet olmaksızın Maydos'a ulaşılabilir çünkü geri kalan tümenler kuzeyden çok uzaktan Bolayır'ı, savunmaya odaklanmışken, orada konuşlanan 9. Tümen hali hazırda güney ucuna doğru yürüyüş hâlindeydi.

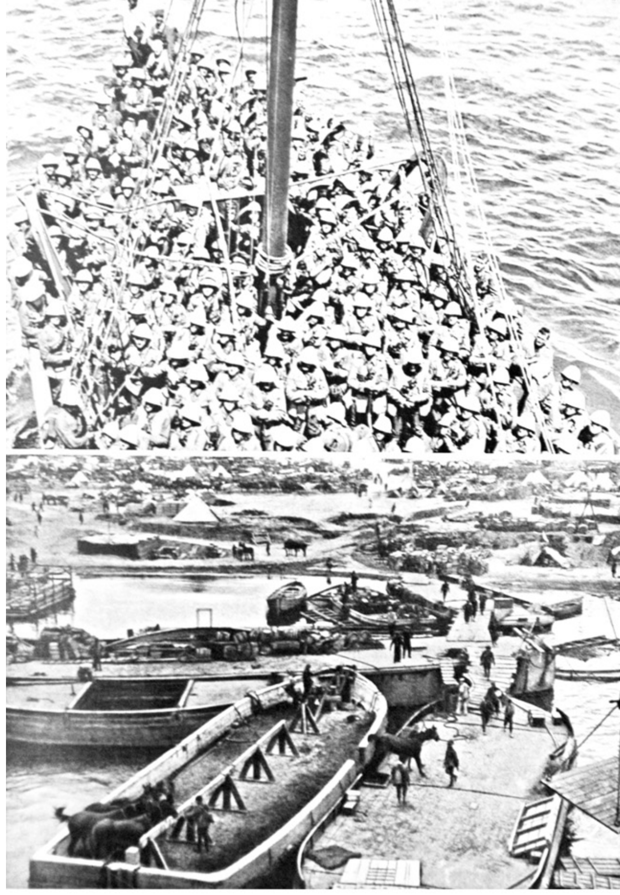
Bu arada öncü tabur, ağaran günün alacakaranlığında kıyı önlerinde peş peşe sıralanmış tam bir bot filosu müşahede etti. Mermiler Avustralyalılara karşı ıslık çalmakta, artık çok geç. 1500 asker hemen sığ sulara atladı ve karaya hücuma geçti. Kabatepe civarında konuşlu Türk topları sahile doğru hızlı bir ateş açtı ve de hemencecik mermilerin ve şarapnellerin mahvedici tesiriyle paramparça olmuş arazideki öncü Avustralyalılar uzaklaşıp gözden kayboldu. Avustralyalılar tarafından yoğun baskı altına alınan zayıf Türk taburu, paramparça olmuş dağlık arazilerin içlerine doğru geri çekildi. Şimdi pusuda bekleyen düşman filosunun daha uzun süre susmaya ihtiyacı yoktu. Onların tunçtan yapılmış topları açıldı ve ağır mermiler (obüsler) tepelerden aşarak ta uzaklara karanın içlerine kadar, bütün yarımadanın üzerinden geçerek Maydos'a kadar geçip gitti.

Savunmasız halkın uyanması korkunçtur. Şehrin her yerinde kuru gürültü çıkaran mermiler vızıldamakta, uğuldayarak evlerin yıkıntı ve harabelere karışan yığınaklarının içlerine doğru gitmekteydi. Etrafta inleme ve korku çığlıkları, parlayan alevler ve yakıcı bir duman, bu cehennemden kaçmak için sık kalabalıkların içinden geçerek dar sokaklara yuvarlanan panik atak olmuş insanlardan gelmekteydi. Maydos yakında sadece dumanı tüten bir enkaz yığını oluşturdu.

On iki büyük savaş gemisi bütün toplarıyla Maydos'u, tepelerdeki ve vadilerdeki yürüme yollarını ağır bir ateş altında tutarken, atış üstüne atışla bölgeyi darmadağın ederken ve namlulardan aralıksız gürlemeler olurken, kara çıkarması fasılasız devam etmekteydi. Takriben 30 nakliye gemisi yüklerini büyük bir gayretle gidip gelen büyük filikalara, mavnalara ve botlara aktardı. Kara çıkarma harekâtının başlangıcından itibaren yarım saat sonra 4.000 asker karaya çıktı, saat 7.30 da ise bu rakam 8.000'e ulaştı.

Böylece İngilizlerin tasarladıkları gibi çok kolay ve tehlikesiz bir şekilde bu çıkarma gerçekleşmedi, çünkü birdenbire mermiler homurdanarak vızıldayarak havanın derinliklerine uzanıp gitti ve birkaç devasa su sütunu gemilerin en yakınında yükseldi. Tekrar derin bir org sesi havaya doğru ıslık çalarak ve 28 cm'lik bir top "Triumph" da delik açtı. Bir sonraki yaylım ateşi daha da iyiydi, çünkü dört nakliye gemisi ve hat gemisi isabet almıştı.

Açıkçası bu dehşetli çelik mermiler nereden gelmekteydi? İngilizler bunu yakında öğrenebilirler, çünkü onlar gözcülerinin havadan bütün yöreyi görebildiği, savunma alanının oldukça uzağında havada sabit durabilen bir balonu salmışlardı. Böylece onlar hemen Maydos Körfezi yakınlarında demirli bulunan ve karadaki bir gözetleme noktasından gayet iyi sevk ve idare edilen tam isabetli 28 mm'lik toplarını yarımada üzerine gönderen yaşlı Türk gemisi "Turgut"u fark ettiler ve İngilizler bunu fark eder fark etmez, balonlardan sevk ve idare edilen gemileri eski muharibin (gemi) üstüne endirekt ateş açtı.

Düşman askerleri ve malzemeleri yığınlar hâlinde karaya çıkarıyor

İngiliz deniz tümeninin saldırısı

O, eski muharip gemi için şayet hayatta kalmak mühim ise, tehlikeli bölgeden uzaklaşmak için demir zinciri çözmek zorundaydı. Her ne kadar

yaşlanmış ve denizdeki yeteneğini kaybetmiş ise de buna rağmen yine de birazcık yaşamaya ihtiyaç duyar, çünkü karada, ağır şartlar altında bulunan silah arkadaşları onun yardımına ihtiyaç duyacaklardı.

Atış mevziine gitmek için gece bulunduğu Killa civarında demir atmış bulunduğu yerden ayrılırken "Turgut" bir kez daha bugün büyük bir tehlikeden sıyrılmıştı. O bunlarla meşgul olurken, Çanak civarındaki tabyalar ve devriye (nöbet) araçları hızlı bir ateş açtı ve bunun üzerine hemen önlerinden geçen bir torpido rampası fark edildi.

Bir Denizaltı

Doğrusu İngiliz denizaltı komutanlarının mayın engellerinin altından süzülerek geçme öngörüleri mutlu sonuca ulaştı. Onlar şimdi Marmara Denizi'ni güvensiz kılacaktı. Hiçbir nakliye vapuru, hiçbir şilep onların önünde güvenli olamayacaktı. Bu denizyolu ile savaşan birliklerin mühimmat ve iaşe teminini tehlikeye düşürecekti. Aşırı güçlü düşman, her yönden ve bütün vasıtalarla halifenin imparatorluğuna diz çöktürmeyi deneyecekti.

Arıburnu civarında Türklerin nüfuz yürütmekte müşkülatları vardı.

Her ne kadar 27. Piyade alayı ara ara yaklaşsa ve de hemen savaşa girse de Osmanlılar Avustralyalı ve Yeni Zelandalılarla güçlü bir şekilde ilerleyen General Birdwood'u durduramazdı. Kaldı ki arazinin her tarafı açıkça görülemiyordu. Dik, konimsi tepeler derin yarıklarla parçalanmıştı. Vadilerdeki sık çalılıklar düşman birliklerinin hareketlerini saklamaktaydı. Böylece savaş alanının yakınlarında Kocaçimen'in dağ silsilesi yükselmektedir. Bu dağ silsilesine hâkim olan bütün bölge üzerinde hükümran olur.

Bu durum Gelibolu için pek hayırlı görünmüyor!

Son Dakika Yardımı

Dağ aralarında küçük bölüklere ayrılan Osmanlılar giderek geri püskürtülmekte, kayıpları çoğalmakta ve mukavemet güçleri felç olmaktaydı. Onlar geri çekildi. Tehlikenin en yüksek olduğu bu anda

birdenbire bir tepenin üstünde adeta bir şimşek çakmış; mermiler, –zafer sarhoşluğuna kapılan– düşman üzerine düşüyordu. Geniş cephede yeni Türk birlikleri saldırmakta, geri çekilen öncü taburunu ileri doğru, arkasından sürüklemekteydi. En zor durumda ve son dakikada bir yardım geldi. Bu, bugünkü Türkiye'nin hükümranı olan, 19. Tümen'iyle yardıma koşan Yarbay Mustafa Kemal Bey'den başkası değildi.

Bu tümenin tam da 25 Nisan gecesi bu bölgede tatbikat yapması sadece bir tesadüfe bağlıydı. Sabah tan ağarırken Mustafa Kemal top gürlemelerini duyar, savaş gürültüsü ta uzaktan onun kulağına işler.

Jandarmalar soluk soluğa gelir ve önünü arkasını düşünmeden derler ki: "Onlar geliyorlar, İngilizler geliyorlar!"

Mustafa Kemal, derhal tehlikeyi sezer ve tereddüt etmeden davranır. Bataryalı bir alay bu mühim dağı işgal etmek için Kocaçimen'e gönderildi. Geri kalan birlikler Kabatepe – Arıburnu istikametinde ileri hücuma geçti. Mustafa Kemal, bizzat önde atıyla ilerledi. Yöre sürekli daha belirsiz hâle dönüşürken, savaş gürültüsü giderek büyümekte ve şiddetlenmekteydi. Şimdi o (M. Kemal) neyin söz konusu olduğunu, neyin tehlikede bulunduğunu gayet iyi bilmekteydi. O birliklerini dağ Boğazı'nın içlerine doğru hücuma geçirdi ve bizzat kendisi, ele geçirilmek için kanlı çarpışmaların cereyan ettiği sivri tepeye doğru dörtnala koştu. Orada bataryayı bizzat yerleştirdi ve mermiler (toplar) kanlı faaliyetini icra etti.

Bu gerçekten son dakikada olan bir yardımdı. Düşman da iki Hint bataryasını karaya çıkarmayı ve en ön hatlara yerleştirmeyi başarmıştı.

Botlar sürekli yeni takviyeler getirmekteydi ve saat 2.00'ye doğru Arıburnu civarında hemen hemen 12.000 asker Gelibolu toprağına ayak basmıştı.

Dağlar arasındaki boğazlarda yapılan muharebe sert ve acımasızdı. Bir süngü hücumu diğerini başlatmaktaydı. Kâh Avustralyalılar kınından çıkarılan silahlarla öne atılmakta, kâh Türkler... Böylece bu nihai (final) savaş, dağlar arasında ve parçalanmış arazide ileri geri varlığını hissettirmekteydi. Ne tek cepheli bir savunma hattı, ne de tek ağızdan bir

komut vardı. Türklerin hiçbir emre de ihtiyacı yoktu, çünkü her er söz konusu olanın ne olduğunu bilmekteydi. Savaşan gruplar acımasızca birbirleriyle vuruşuyordu. Çoğu zaman ön cephedeki birimler artık bir kurtuluşun olmadığı çıkmazlara düşmekte, makineli tüfekler de onları adeta biçmekteydi.

Sabahın erken saatinden itibaren savaş kudurmaya başladı. Bütün gün ta akşama kadar... Her iki taraftaki kayıplar ağırdı, bitkinlik büyüktü. Açlık ve susuzluk ıstırap vermekte, güçleri felce uğratmaktaydı. Hastane gemisine götürülmek üzere sayısız yaralı düşman, sahilde bekliyordu. İngilizlerde mühimmat eksikliği oluştu. Türkler tarafından güçlü bir şekilde köşeye sıkıştırılanlar geri çekilmek zorunda kalmıştı. Onların durumu her saat daha da kritik hâle gelmekteydi. Onlar, Türk tümeninin ateşi altında gemiye bindirme işlemini, ümitsiz bir başlangıcın sonu gibi görmeyi göz önüne almayabilirdi. Büyük bir gayretle Arıburnu civarında bir köprübaşı inşa ettiler. Donanmanın yeniden başlayan güçlü engel ateşi ve dinç bir şekilde karaya yeni çıkan güçler sayesinde Avustralyalılar ve Yeni Zelandalılar, kayalıklara tutunmayı ve köprübaşı mevziini muhafaza etmeyi başardı.

General Hamilton tarafından mahirane bir şekilde ve inceden inceye düşünülerek tatbik edilen büyük kıskaç, Mustafa Kemal’in zamanında müdahalesiyle parçalanmıştı. Onun, vaziyeti hızlı ve net bir şekildeki idrak etmesi, sorumluluğunu müdrik, kendine has hür davranışı ve ordularının ölümü hiçe sayan fanatik hücum ruhu, son dakikada mutlak ve tam bir galibiyeti Hamilton’un elinden aldı. Birliklerini sahil boyunca küçük küçük kısımlara ayırmama yönündeki Başkomutan Liman von Sanders’in akıllıca planı, bilhassa Maydos civarındaki 19. Tümen’in nihai darbe için Gelibolu’nun tehlikeye maruz kalmış yerlerine konuşlandırılma fikri, tam manasıyla başarılı olmuştu. Şimdi artık düşman, yarma harekâtı yapmayı ve geniş vadilerden geçerek Maydos’ a ve Çanak sırtlarına ulaşmayı, başaramayacaktı.

Kuşatma

Mareşal Liman von Sanders, umumi karargâhını Gelibolu şehrinde kurmuştu. İngilizlerin muharip güçleriyle güney ucunda karaya çıkmaya başladığı ve savaş gemilerinin nakliye gemileriyle rotasını Saros Körfezi'ne çevirdiği yönünde ilk haberler geldiğinde, Mareşal karargâhıyla Bolayır tepelerine yönelmişti. Burası, en tehlikeli yerdir, çünkü buraya sahip olunduğu takdirde bütün yarımada tecrit edilebilir (kesilebilinir). Bolayır istihkâmlarınca savunulan bu kara hattı sadece 5 km. genişliğindeydi. İngilizlerin güçlü donanmasının kısa sürede bu istihkâmları yerle bir edebileceğinden hiç şüphe yoktu. Bu sebeple de beşinci ve yedinci tümen de burada müdahaleye hazır durmaktaydı.

Mareşal, tepelerden bütün yöreye ve Saros Körfezi'ne kapsamlı bir bakış imkânına sahipti. Burada hâlihazırda yirmi savaş ve nakliye gemisi vardı. Bolayır istihkâmları, toz ve duman bulutu altında kaybolmuştu, çünkü savaş gemilerinin ağır ateşi onları hedef almıştı. Körfezdeki nakliye gemileri hareketsiz bir şekilde durmaktaydı, tehditkâr ve gizemli bir hâlde. Güvertelerin üstüne yerleştirilen çalılıklar sayesinde hiçbir meraklı bakış oraya nüfuz edemezdi. Sadece oldukça tuhaf bir şekilde bordoların duvarları suyun üstüne çıkmıştı.

Birlikler burada karaya çıkarılmalı mı, yoksa sadece sözde bir manevra mı söz konusu?

Türklerin varlığını devam ettirip ettirmemesi mareşale tesir eden yegâne sorunun doğru cevaplanmasına bağlıdır ve bunun da ötesinde, bu cevap müttefik güçlerinin bütün harp idaresi için büyük bir önem arz etmiş olmaktadır.

Güney cephesinden gelen haberler sadece kısıtlı, karmakarışık ve çelişkilidir, tıpkı bizzat oradaki durum gibi.

Haberleşme kanallarının ekseriyeti tahrip edilmişti, öyle ki haberler büyük bir gecikmeyle gelmekte ve bundan dolayı da yaşanan olayların gerisinde kalmaktaydı. Bosphorus'tan da alarm veren mesajlar gelmekteydi: Rus donanması orada görülmüş ve tabyaları bir saati aşkın bir süre uzak mesafeden başarısızca bombalamış. Böylece her yönden sürekli olarak

bütün görüntüyü muğlâk kılan haberler gelmekteydi. Asya tarafından ise hiçbir haber yoktu.

Doğrusu mareşal güney cephesinin güvenilir ellerde olduğunu bilmekteydi, çünkü o hemen sabah erkenden General Esad Paşa'yı emri devralmak için oraya göndermişti.

Fakat o aynı zamanda, tıpkı karaya çıkan birliklerin uzun sürecek olan hücumunda olduğu gibi İngiliz donanmasının çelikten mermi yağmuruna mukavemet edecek olan güney ucundaki muharip güçlerin çok zayıf olduğunu kesin olarak biliyordu. Düşmanın birçok noktada tutunmayı başarmış olması, karmakarışık ve tek tük haberlere rağmen şüphe götürmemekteydi. Akşama doğru ise Esad Paşa'nın evvelki yardım çağrısı geldi.

Ne yapılabilir? Hangi kararlar alınabilirdi? Durum uzun süreli bir tereddüde izin vermemekteydi. Güney ucun alt tarafında 9. ve 11. Tümenler yavaş yavaş ama emin bir şekilde kan kaybetmekteydi. Stoklar orada emre amade değildi. Üçüncü tümen Fransızların Kumkale civarında karaya çıkmasıyla Asya sahiline bağlanmıştı. Sadece Bolayır civarındaki 5. ve 7. Tümeni mareşal güney ucunda değerlendirebilirdi. Fakat düşman Bolayır civarında karaya çıkarsa ne olur? Evet, o zaman her şey kaybolur.

Akşam basmaktaydı. Mareşal ise ayrıca, botların sır dolu nakliye gemilerini nasıl kıskaca aldığını ve sonrasında 1.200 kişilik bahriyeli birliğiyle Saros adasında nasıl kaldığını gözlemlemekteydi.

Bu kara harekâtının başlangıcı mı yoksa sözde manevra mıydı?

Gece oldu. Gemilerin ateşleri hâlâ susmamıştı, hatta ateş daha da güçlenmişti. Bütün dağ boğazlarından ateş huzmeleri fışkırmakta ve Bolayır'ın kıstağında ateşlenen toplardan etrafa şimşekler çakmaktaydı.

Bu top gürültüsü altında, Saros Körfezi'ne bir karaya çıkış ihtimalinin oluşturduğu ağır tehdit altında bütün harbin en mühim ve en cesur kararı verildi:

"Beşinci ve Yedinci Tümen derhal güney ucuna gönderilecek!"

Piyadeler, Gelibolu şehrinde ve Şarköy'de hazır bekleyen nakliye vapurlarına bindirilirken, topçular ve süvariler de derhal yeni inşa edilen ve düşmanın görüş alanı dışında olan yollarda yürüyüşe geçti. Şimdi birdenbire ortaya çıkan denizaltı tehlikesi nedeniyle Maydos'a giden nakliye gemisi ancak gece bunu başarabilirdi ve birkaç gün talep etmek zorunda kaldı.

Liman von Sanders, karar aşamasındaki bu geceyi Bolayır tepelerinde geçirdi. Güneş doğduğunda, bütün yöre birliklerden arındırılmıştı. Sadece, düşman için aşikâr olan, birkaç silahsız işçi taburu çadırlarını dikmişti. Bu düşman hâlâ çelik zırhlı ve tehditkâr olarak Saros Körfezi'nde bulunmaktaydı, keza sır dolu muhteviyatıyla nakliye gemileri de hâlâ Saros Körfezi'ndeydi. Düşman şimdi mi karaya çıkacak? Şimdi, onu kimsenin engelleyemeyeceği zamanda!

Bunlar Alman komutanın yaşadığı en zor saatlerdir. O şimdi yegâne kozunu oynadı. Bu çok tehlikeli oyunu kazanacak mı? Bakışları nakliye gemilerinin bordasına takılı kaldı. Ancak bordoların üstünde hiçbir şey kımıldamıyordu. Düşman karaya çıkmıyordu. Eğer General Hamilton, karşı tarafın çok akıllıca tertiplediği sahte manevrayla aldatıldığını ve bütün Türk muharip güçlerinin hali hazırda güney ucuna gittiğini ya da yürüyüş hâlinde bulunduklarını bilmiş olsa hoşuna gitmeyecekti.

Mareşal Liman von Sanders, şimdi gönül rahatlığıyla gözetleme mevkiini terk edebilirdi. Hoşlarına gittiği müddetçe, boş İngiliz nakliye vapurları burada kalabilirdi. Kendisi acilen Gelibolu'nun güneyine yöneldi.

Burada bütün gece boyunca adeta aralıksız bir savaş kudurmuştu: Arıburnu ve Helles Burnu'nda, Seddülbahir'de ve Hisarlık'ın tepelerinde.

İşgal edilen dar sahil şeridini hiçbir kayıp vermeden ürkütücü hücumlarla genişletmek, İngilizler için bir hayat memat meselesi demekti. Sağlam bir yer edinmeden önce, düşmanı denize dökecek olan fanatik arzular sayesinde Türklerin karşı saldırısı yeniden başladı. Böylece bu tezat çabalar tıpkı yangın dalgaları gibi üst üste gelmekte ve bu mücadele sakınmadan devam etmekteydi.

Bütün gece boyunca, onların koruması altında, karaya birçok kara birlikleri çıkmış ve bunlar derhal savaşa müdahale etmişti. Türkler bu karaya çıkışları artık engelleyemiyordu. Böylece karaya oturan “River Elnde” de kalan birliklerin geri kalanları gemiyi terk etti. 29. Sahra tümeni, deniz tümeninin ve Fransızların şark birliklerinin unsurları aynen güney ucunda ve Zığındere ağzında karaya çıktı. Fakat Maydos’tan acil olarak yola çıkan Türk takviyelerinin küçük birimleri tedricen gecenin akışı içinde ulaşır ve hemen tehlikeli noktalara yerleştirilirdi. İnatçı bir sabırla 25. ve 27. Alayların gayet açıkça belirginleşen safları ara vermeksizin 24 saatten beri savaşmakta ve düşmanın daha da ilerlemesini engellemekteydi. Savaş gemilerinin projektörü hayalet gibi harp alanını aydınlatmakta ve cephe gerisindeki irtibat yolları mermilerle doldurulmaktaydı.

Hisarlık civarında durum kötü gözükmekteydi, çünkü karaya yeni çıkan birliklerin takviyesiyle, müttefik İngilizler ve Fransızlar Kirte köyü yakınına kadar olan Türk hatlarını geri püskürtmeyi başarmıştı. Hücum edenlerin arzuladıkları hedef olan Alçıtepe çok yakın bir mesafedeydi. Korkunç bir acıyla savaş burada adeta kudurmaktaydı.

Savunmacıların erleri korkunç derecede erimekte, ancak onlar, sadece bir adım geriye çekilmektense adam adama ölmeye çoktan kararlıydı.

Sabah yaklaşmakta ve sabahla birlikte yedinci tümenin en ön taburu da yaklaşmaktaydı. Siperler tekrar bu yeni birliklerle dolmakta ve mukavemet çetinleşmekteydi. Sürekli yeni takviyeler gelmekteydi. Güneşin doğmasından kısa bir süre önce tümen komutanı Remzi Bey’in yönetiminde yaklaşan iki tabur gelir gelmez düşmanın üzerine fırtına gibi çullandı. El bombaları en ön saflardan içeri doğru vızıldamakta, ilk siperler zor zapt edilmekteydi. Fırtına gibi esen Türklerin “Allah…” nidaları yüksek bir sesle sabahın ilk saatlerine doğru yankılanmaktaydı. Düşman, Hisarlık tepelerine geri sürülene kadar, siperler peş peşe düşmandan temizlenmekteydi. İlk kez burada Morto Körfezi’ndeki gemilerden yukarılara fırlatılan obüs mermilerinin yenilmez engel duvarları durduruldu.

Helles Burnu civarında yeni gelen birlikler 26. gün sabah erkenden ileri hücuma geçti. Hatta onlar, İngilizleri kanlı bir göğüs göğse çarpışmayla denize dökmeyi başardı. Buradaki sığ sularda savaş tekrar azmakta, süngüler ve bıçaklar kanlı vazifelerini icra etmekteydi. Elbette ki gemi toplarının sahile yeniden düşen mermi sağanaklarından önce birlikler geri çektirilmeliydi.

Güçlü donanma üç koldan güney ucunu bütün gün kuşatma altında tuttu ve azap veren toprağın her adımı onların ağır mermileriyle dövüldü. Yüzün üzerindeki nakliye gemisi şimdi toplandı kotralar, büyük filikalar, mavnalar ve botlar gemilerle sahil arasında hiç durmadan hareket etti.

Büyük kitleler hâlinde savaş malzemeleri, mühimmatlar ve erzaklar tıpkı yeni birlikler gibi karaya çıkarıldı.

Şimdi botlar da direkt olarak “River Elnde”e yanaşabilir. Birlikler pupadaki (kıçtaki) açıklıktan tırmanarak gemiye girer, korumalı bir tünelden geçer gibi geminin ön kısmına doğru yürür ve sonra da karaya doğru akın ederdi. Birkaç küçük buharlı bot kendini feda etti ve gövdeleriyle kara çıkarma köprüsünün önüne korunaklı duvar oluşturdu. Buna rağmen karaya çıkanların kayıpları Osmanlıların ateşi yüzünden eskisi gibi çok büyüktü.

Bilhassa İngilizlerin henüz toprak kazanamadığı Seddülbahir civarındaki ana kara çıkarma alanında bu kayıplar şiddetli bir şekilde gerçekleşmekteydi. Seddülbahir köyü sadece bir harabe yığını hâline gelmişti. Ancak İngiliz piyadeleri bu köye karşı saldırıya geçtiklerinde, duman tüten ve için için yanan yıkıntılar birden canlılık kazandı. Türk askerleri her yerde taş yığınlarını ve duvar kalıntılarını kendilerine siper yapmıştı. Fakat ağır kayıplardan sonra İngilizler, bir zamanlar canlı olan bu köyün kalıntılarını hararetli bir yakın savaşla kahraman savunmacıların ellerinden zorla almayı başardı. Fakat onlar bu galibiyete sevinemezler, çünkü bu köyün arkasında, mürettebatı şimdiye kadar bütün ateşlere mukavemet eden bir piyade tabyası inşa edilmişti. Savunmacıların bu mükemmel tabyası tamamen mahvedilmeden, İngilizler ilerleyemezdi. Donanmanın çelik mermileri çok güçlüydü.26. piyade alayının üçüncü

taburu bir hortum gibi tabyayı ve savunmacılarını fırtına gibi geçti. Gerçi İngiliz piyadeleri, bu tabyanın yıkıntılarını işgal etmek için tekrar ilerlediğinde, az sayıdaki hayatta kalanlar onlara süngüleriyle karşı koydu. Tabya düştü ve onunla birlikte onun son kahramanları da düştü.

Sabahın alacakaranlığından gecenin derinliklerine kadar güney uçtaki bu şiddetli muharebeler devam etti. Zayıf Türk hatları yavaş yavaş, fakat durmaksızın kan kaybetmekte, erimekteydi. Onların artık hiçbir vurma gücü yoktu ve tamamen obüs ateşiyle, neredeyse yerle bir edilen mevzilerinin savunmasıyla iktifa etmek zorunda kaldı. Akşama doğru ise İngilizler daha fazla toprak kazanmayı ve güney ucundaki birçok savaş gruplarını birleştirmeyi başardı. Hemen hemen fasılasız 36 saatlik bir savaşın içinde bulunan ve sürekli olarak donanmanın şiddetli ateşine maruz kalan 9. Tümenin savaş gücü kırılmıştı. Sadece 25. ve 26. Alaylar 2.000'in üzerinde insan kaybetti. Böylece ölesiye yorgun birlikler 12.000 düşmanın baskısından ötürü yavaş yavaş geri çekildi ve küçük ama çok önemli olan Tekke Burnu'ndan Hisarlık'a kadar olan güney parçası İngilizlere terk edildi.

İkinci gece de savunmacılara bir saat bile huzur bahşetmedi. İngilizler şimdi taciz edilmeden bütün savaş malzemeleriyle ilgili stoklarını, çelik plakaları, hazır tel örgüleri ve topları karaya ulaştırabilirken, projektörlerin göz kamaştıran ışık huzmeleri sürekli olarak yeni Türk mevzilerinin üzerinden süzülüp gitti. Gemi mermilerinin ıslık sesleri ve vızıldamaları sönmek istemedi ve kesintisiz bir şekilde onlar, yani mermiler istihkâm yapan birliklerin saflarına dalarak patladı.

Günün ilk ışıklarıyla savaş tekrar başladı. Düşmanın saldırısı çok güçlüydü. Sürekli yeni savaş dalgaları yayılmaktaydı. Gece yürüyüşünün meşakkatine rağmen, şimdi 5. ve 7. Tümenin adım adım meydana gelen birlikleri derhal savaşa sokuldu. Böylece Türkler 27. günün akşamına kadar mukavemet etti. Gemi topçularının sebebiyet verdiği kayıplar devasa boyuttaydı. Bu mevzilerin hiçbir yerinde cehennem mermileri tarafından ulaşılamayacak bir köşe yoktu.

Havada, yükseklerde sabit balonlar ve uçaklar salınmakta, her hareketi ve mevzii kontrol etmekte, top atışlarını sevk ve idare etmekteydi. Hatta görüş alanları şu anda altı nakliye gemisinin yeni intikal eden birliklerin tahliyesiyle ilgilendiği Maydos içlerine kadar uzanmaktaydı. Burada “Quenn Elizabeth”in 38’lik topları da homurdanmakta, yarımada üzerinden kayarak yaklaşmakta ve ziyadesiyle yüksek su sütunları, birliklerle tıka basa dolu vapurların korkutucu ölçüde yakınlarında havaya yükselmekteydi. Onlar tam zamanında demir atmayı ve kendilerini sağlama almayı başarmıştı. Sadece bir vapur isabet aldı ve hemen battı. Fakat ne yazık ki bu vapur, tahliyeyi henüz bitirmiş olan yegâne vapurdu.

Artık sorumsuzca büyük kayıplar vermeden yeni takviyeleri cepheye sürme imkânı yoktu; yeni mühimmat ve iaşeleri en ön hatlara ulaştırma imkânı da yoktu. Açlık ve susuzluktan bitkin Osmanlılar örneği görülmemiş bir kanaatkârlıkla dayanmaktaydı. Elbette ki düşman ateşinin etkisi, bilhassa da yan taarruzun ateşi öylesine yükselmekteydi ki, General Esad Paşa çok kan kaybeden birliklerini 27 Nisan akşamında geri çekmeye karar vermek zorunda kaldı. Onlar düşmandan ayrıldı ve dağ boğazlarını donanmanın mermilerinden kesinlikle koruyan ve de takviye, mühimmat ve iaşenin en az kayıpla nakliyesine imkân veren bir mevziiye, yani Kirte’nin 4 km. güneyine, taşındı.

Elbette ki burada da dama taşı gibi karmakarışık bir hâle getirilen ve savaştan dolayı da bitkin bir hâle düşmüş birlikler rahat yüzü görmeyeceklerdi. General Hamilton adeta onu sarsacak kadar savunmacıların mukavemet arzularına inanmakta, karaya çıkan güçleri çabucak bir araya getirip toparlamakta ve tekrar hücuma geçmekteydi. Onu, arzuladığı hedef olan Kirte’den sadece 4.000 metre ayırmaktaydı. Sadece 4.000 metre!

Belki de ilk hamlede yeni Türk mevzilerinin zapt edilmesi başarılır. Sonrasında da Alçıtepe kolayca alınır ve nihai zafer de yakın olur.

Fakat Türkler direnmekteydi. Nihayet Türklerin topçuları da azimkâr bir şekilde müdahale edecek durumdaydı. Düşmanın taarruz dalgaları üstün

gücüne rağmen paramparça olmakta ve kayıpları saatten saate artmaktaydı.

Alçıtepe Civarındaki Vuruşmalar

General Hamilton'un şimdiye kadar elde edilen sonuçlardan memnun kalacağı pek az sebebi vardı. O en kanlı kurbanlar arasında karaya çıkmayı, beş kilometre ilerlemeyi başardı, fakat zafer ödülü elde etmek için lazım olan Alçıtepe'yi kazanamadı, Türk hatlarını ezip geçmeyi başaramadı. Tam beş kilometre onu bu dağdan ayırmakta, her adımı büyük bir inatla savunulan beş kilometre… General Hamilton, tereddüt edilen her günün başarı imkânlarını azalttığının şuurundaydı. O, Türk takviyelerinin yakınlaştığı, konvoyların yüksüz ve ağırlıksız olduğunu, sadece tüfeklerin elde olduğu, tam vaktinde mevzide olmak için doğru dürüst bir yol olmaksızın parçalanmış dağ sırtlarını aşarak ve derin vadilerden geçerek yol aldığını bilmekteydi. Bu yarma harekâtını zorlamak için gecikmeden saldırı sürdürülmeliydi. Biraz önce Kumkale'den gelen Fransızların birinci tümeni karaya çıktı. Müteakiben talep edilen takviyeler – ki bunlar 42. mülki tümen ve bir İngiliz tugayı – ancak birkaç gün içinde Mısır'dan mevzilere (yöreye) gelebilecekti.

Kara çıkarma savaşları sona ermişti. İlk büyük meydan muharebesi Gelibolu topraklarında başladı.

28 Nisan sabahı erkenden Amiral de Robeck'in gemileri mermileriyle Türk mevzilere saldırdı. Bu fasılasız şiddetli ateş saatlerce yağmurdan boşanırcasına çatırdamaktaydı. Ancak Türk siperleri kusursuzca tahkim edilmiş ve bunlardan birçoğunu çelik mermiler tekrar yerle bir etmiştir. Öğlene doğru, güneş doğrudan savunmacıların yüzüne vururken düşman Kirte civarındaki hücum edilmesi öngörülen ilk ileri savunma hatlarını fark eder.

Şimdi artık üç gün üç gecedir dokuzuncu Türk tümeni aralıksız, hemen hemen bakımsız, stoksuz savaşmaktaydı. Erler bütün güçleriyle mukavemet etmekte, birbiri arkasına gelen saldırı dalgalarını püskürtmekteydi. Ancak sürekli yeni taarruz birlikleri ikame edilmekte, sabır ve cesaretle onlar ilerlemekteydi.

Zamanla Türklerin direnci felç oldu. Bu fasılasız mücadele insan gücüne galip geldi. Tümen komutanı Sami Bey içi sızlayarak ricat emri verdi. O son dakikaya kadar takviyelerin geleceğini umut etmiş, son dakikaya kadar İngilizlere Alçıtepe yolunu açan kararı vermekte tereddüt etmişti. Sayıları gittikçe azalan bu askerler adım adım vuruşarak geri çekildi. Düşman güçlü ve emin adımlarla arkalarından takip etti. Bütün cephenin ele geçirilmesine imkân verecek olan araziye sızma noktaları her defasında daha da içerilere derinleşiyordu. Sadece dakikalar söz konusuydu. Ancak birdenbire ses hercümerçleri ve Allah nidaları düşmanların üzerine doğru yayıldı. Yedinci tümen unsurları hızla koşar adım yaklaştı ve hemen gedikten daldı. Savaştan bitap düşenler yeni birliklerce coşturuldu ve aynen hücuma geçti.

Her şeyin tehlikede olduğu bu anda İngilizlerin ateşi zayıfladı giderek daha da düzensizleşti ve daha da zayıfladı. Düşmandaki mühimmatın bitmek üzere olduğu görülüyordu. Düşman, Türkler tarafından kuvvetlice sıkıştırılarak geri çekildi. Fakat düşman derhal çok şiddetli göğüs göğse savaşta yeniden karşı tarafı bir daha bırakmamacasına yerini aldı.

Bu arada Mehrle de bir obüs bataryasını yardıma gönderdi ve sol kanatta 11. ve 15. Tümen'in unsurları buluştu. Bu yeni birliklerin enerjik karşı saldırısı neticesinde General d'Amade komutasındaki tabur Hisarlık'ın tepelerine kadar geri püskürtüldü. Merkezdeki İngilizlerin durumu kritikleşti, çünkü onların kanadı Fransızlarla irtibatı kaybetti ve boşlukta kaldı. Onlar da geri çekilmek zorunda kaldı. Ancak hemen yeni ihtiyatlarla (yedeklerle) tekrar saldırıya geçtiler. Böylece savaş, neticede düşmanın büyük kayıplarla elde edebildiği birkaç yüz metrelik arazi karşılığında, akşama kadar kudurmaya devam etti.

Şayet Liman von Sanders, emri altındaki bütün birliklerini güney ucuna yollama konusundaki cesur kararları zamanında almamış olsaydı, bu Türk cephesinin durumu nasıl olurdu?

Bu büyük taarruzdan sonra, sadece 8 km'lik bir araya toplanmış savaş cephesindeki kanlı muharebelerden sonra, düşman gücünün sonuna geldi. Yeni takviyeler olmaksızın artık başka saldırılar düzenlenemezdi. Düşman

da Türk askerini değerinden küçük gördüğünü ve onun göğüs göğse savaşta kendisinden çok üstün olduğunu görmek zorunda kaldı.

Bu anmaya değer: 29 Nisan akşamında General Esad Paşa Arıburnu civarına, -oldukça tehlikeli- kuzey grubuna hareket ederken, 5. Tümen komutanı Yarbay von Sodenstern, güney grubunun komutasını üstlendi.

Yarbay von Sodenstern, birliklerinin derhal karşı hücuma başlaması gerektiğinden o kadar emindi ki arzu edilen başarı elde edilecekse mutlaka düşman tekrar denize geri dökülmeliydi. Ancak maalesef bütün yedekler gelmeden bir ilerleme düşünülemezdi. Birliklerin kaydırılması ancak gece olabilirdi, çünkü gün boyu gökyüzünde daire çizen pilotların bomba ve mermilerinin sebep olduğu kayıpların sorumluluğu üstlenilemezdi.

Böylece her iki tarafta da zorunlu olarak ateşkes gerçekleşti.

Ancak savaş gemilerinin ve kara bataryalarının ateşi susmak istemiyordu. Denizden adeta yarımada kıyısını kuşatan gemilerin ışık denizi, kıyılara doğru pırıl pırıl parıldamaktaydı. Gemilerin direklerinden projektörlerin ışık huzmeleri dökülmekte, sessizce ileri geri gelip gitmekte, fasılasız arayarak, adeta el yordamıyla dokunarak en dıştaki kara hattı ışık demetiyle gün ışığı gibi aydınlanmakta ve tıpkı bir limandaki gibi canlı bir hayat vuku bulmaktaydı. Gemilerde yakıcı bir alevlenme olmakta ve aralıksız olarak kâh burada, kâh orada mermiler kanla sulanmış topraklarda kıvılcım saçmaktaydı. Uzaklarda ise, hâlâ Maydos ve Çanak’ta tahribat yapan yangınların yansıması, etrafı aydınlatmaktaydı. “Queen Elizabeth”in 38’likleri oraları yıkıntı ve harabe hâline çevirdi. Şimdi Alçıtepe’de onların bütün dikkati hüküm sürmekte ve tarifi mümkün olmayan bir gürültüyle güçlü mermiler patlamaktaydı. Bunun yanı sıra, birkaç gün önce hâlâ Kirte köyünün bulunduğu yerde, sadece küller kor hâlinde yanmakta, son çırpınışlarla alevler tekrar ileri geri kıvılcım saçmaktaydı.

Her iki tarafta da aralıksız istihkâmlar yapıldı, taarruza bir an önce hazır olmaya yönelik bir gayret içindeki düşmanın bu mücadelesi aralıksız devam etti. En ön siperlerden tüfek ateşleri çatırdamakta, makineli tüfeklerin tak takları gecenin derinliklerinde yankılanmaktaydı. Kısa süreli bir sessizlik

olduğunda, yaralıların iniltileri ve cepheler arasındaki arazilerde kimsesizler ülkesinin can çekişenlerinin harharaları cepheyle siperler arasında yankılanmaktaydı. Bu şanssızları saklama imkânı yoktu, çünkü her teşebbüs, her hareket diğer taraflarca daha doğarken boğulmaktaydı.

Bu olaylarla dolu günler esnasında Arıburnu civarındaki kuzey cephedeki kanlı muharebeye bir saat bile ara verilmedi. En kritik anda Mustafa Kemal Paşa sayesinde durduruldu ve geri püskürtüldü, General Birdwood, 25 Nisan akşamı gemi atışlarının koruması altında tutunmayı ve kuvvetli bir köprübaşı oluşturmayı başardı. General Hamilton gemilerin tekrardan yüklenmesiyle ilgili hiçbir şey duymak istemiyordu. Onun kısa emri: “Siperlere girin ve dayanın.” oldu.

Türk takviyelerinin gelişini engellemek için bütün gece boyunca savaş gemilerinin top sesleri gürledi. Dar boğazlar ve parçalanmış arazi birliklere yeterince koruma sağlamaktaydı. Yeni yedekler aralıksız bir şekilde yaklaştı ve saldırıya hazır hâlde bir araya toplandı. Fakat düşman da bütün gece boyunca birliklerini karaya çıkarttı. Sürekli yeni birlikler Arıburnu’nun dik yamaçlarını tırmanmaktaydı.

Avustralyalılar için süregelen bir arazi kazanımı ve Mustafa Kemal Paşa’nın dar kıskacının kırılması, varlığını muhafaza etme meselesidir. Buna karşın Türkler için Arıburnu civarındaki kara mevzileri, Çanakkale boğazı tabyalarına yakınlığından dolayı stratejik açıdan çok tehlikeliydi, Türkler her ne kadar Kocaçimen Tepesi’nin hâkim noktalarını ellerinde bulundurmuş olsalar da.

Bu sebeple onların bütün gayreti bu kara çıkarma alanında Avustralyalıları da savaşa dâhil etmekti. Bu sebeple her iki taraf da ateşli bir heyecanla bu saldırıya hazırlanmaktaydı. Onlar, bu çarpışmanın tabii bir afetin kudretini andıracak bir güçle icra edileceğini biliyordu.

Sabaha karşı düşmanın topçu ateşi şiddetlendi. Ancak Avustralyalılar ve Yeni Zelandalılar bizzat saldırıya başlamadan, Mustafa Kemal’in 19. Tümeni’nin tamamı siperlere karşı saldırıya geçti. Bütün gün boyunca bu savaş göğüs göğse devam etti. İleri geri dalgalandı, toprağa çok kan aktı.

Gece bastığında ve savaş hengâmesi zamanla azaldığında, her iki tarafta hemen hemen hiç değişmeden derin bir bitkinlik içerisinde mevzilerinde karşı karşıya durmaktaydı.

Ancak yeni gün hemen hemen doğmuştu ki Türkler yeniden saldırdı. Gece ulaşan 5. Tümen'in taburları sayesinde takviye edilmiş düşmanı güçlenmiş ve savaşa hazır buldu. Büyük kayıplar altında düşman mevzilerine koşarak, ölümü hiçe sayan birlikler, sağ kanattaki mukavemeti kırmayı ve buradan Avustralyalıları sahile kadar geri püskürtmeyi başardı.

Ancak bitkinlik çok büyüktü ve bu araziye hâkim olabilmek için gemi toplarının namluları çok yakındı.

Mayısın sabah şafak vaktinde düşman bir kez daha yeni tahliye edilen takviyelerle, kuşatmanın demir halkasını kırma teşebbüsünde bulundu. Derhal faaliyete geçen Türk karşı ateşiyle bu teşebbüs bozuldu, birkaç siper alındı. Düşman sadece 800 – 1.200 metre derinliğe kadar köprübaşını tutmuştu.

Mustafa Kemal bütün birliklerini hücuma yönlendirdi. Sabah erkenden düşman dik tepeleri tırmandı, büyük kayıp verdi. 24 tabur öğleden sonra ateş içindeydi, ancak bütün Avusturalyalıları denize dökme gayretleri boşunaydı, çünkü yardıma çağrılan savaş gemilerinin ateş üstünlüğü çok büyüktü. Bu taburlar şimdi altı gündür savaşın içinde bulunuyordu. Saldırı ve karşı saldırılar değişip duruyordu.

Her iki taraf böylesi büyük kurbanlarla dolu saldırıların faydasızlığını müşahede etmek zorundaydı. Şimdi mevzi savaşı başladı. Savaşan erler kış soğuğunun ve karın hâlâ aynı mevzilerde kendi başlarına geleceğini sezemiyordu.

Denizaltı Tehlikesi

Bu arada üç gün güney cephesindeki ateşli saldırı hazırlıklarıyla geçti. Alçıtepe'nin güney yamacındaki gözetleme yerinden Yarbay V. Sodenstern bütün savaş alanını ihata edecek şekilde gözetliyordu. Onun görüş alanı, özlü ilkbahar yeşilliği içinde parıldayan tepelere kadar ve Albions'un

heybetli armadasıyla mavi denize ve devamla İmroz’un kayalıklarına kadar uzanmaktaydı.

Türklerin gündüz yapacakları ilerleyişte birçok kurban verip akamete uğrayacağı daha baştan belliydi. Zira kademeli şekilde yükselen bütün arazi düşman gemilerinin önlerinde bir harita gibi kaldığından arazideki hiçbir nokta gizli kalamıyordu.

Düşmanın uzun menzilli topları bütün araziye hâkimdi ve gündüz piyadelerin her hareketini daha başındayken boğmaktaydı. Keşke Türklerin elinde en azından büyük bir güvenle salınan devasa gemileri sırt üstü getirebilecek modern uzun namlulu bataryalar olsaydı, o zaman düşman pek hareket edemezdi. Onlar bunun yerine ancak sahile kadar uzanan eski moda küçük sahra bataryalarını kullanıyordu. Seddülbahir ve Tekke Burnu civarında onların patlayan mermilerinin gazlı dumanlı havası yükselmekte ve beyaz şarapnel bulutçukları ilkbahar semalarında asılı durmaktaydı. O yöne doğru yine aynı manzara, çünkü mühimmatla çok daha ekonomik (tasarruflu) bir çıkartma yapılmalıydı.

Bazen de hemen karanın alt tarafında bulunan nakliye gemileriyle birkaç küçük tekne arasında sular havaya fışkırmaktaydı. Bu tekneler ticari seyrü seferle denizi canlandırmaktaydı. Bu su fıskiyeleri (havaya yükselen sular), Asya sahilinden düşmanın ‘’huzurlu liman yaşantısı’’nı taciz etmeyi deneyen, yorulma bilmeyen savaşçı Mehrle’nin bataryalarından ileri gelmekteydi. Onun obüsleri başarılı isabetlerle İngilizlere rahatsızlık verirken, onlar birkaç kruvazörünü ve destroyerini, Türklere taarruz etmek için Çanakkale Boğazı’nın üzerine gönderdi.

Kendini tehlikeye atarak 28’lik toplarıyla yarımada üzerinden düşmanı vurmak için hemen hemen her gün Nagara civarındaki kıstakta (dar yerde) yaşlı ‘Turgut’ veya onun kardeş gemisi ‘Barbarossa’ görülmekteydi. Gemilerin denizaltı saldırılarına uğramadığı neredeyse hiç bir gün yoktu. Denizaltı torpidolarının duran veya yavaş bir seyirle denizin dar kısımlarında dolaşıp kol gezen gemilere isabet etmemesi anlaşılır gibi değildi. Bu kuvvetli deniz akıntısının torpido atışlarının isabetine halel

getirmesi mümkündü, her halükarda torpidolardan tam zamanında uzaklaşılabilinirdi. Buna rağmen bu çok cesurca bir teşebbüstü. Çünkü her dakika tayfalar uyanık olmalıydı, yoksa bu gemilerle tıpkı bir barut fıçısı gibi her an havaya uçabilirlerdi.

Düşman ise gözetleme balonlarını kullanarak ancak birkaç yaylım ateşinden sonra isabet ettirebildiği atışlarla cevap veriyordu. Sonra bu atış alanı hızlı bir şekilde terk edilmeliydi, çünkü bir dahaki yaylım ateşi çoktan gemide delik açmış olurdu. Ancak bu donanmanın tam manasıyla muharebeye sokulması boşuna değildi, çünkü Bolayır civarında bir nakliye gemisi batırılmış ve hat gemisi “Swiftsure” ağır yara almıştı.

Denizaltı tehlikesi her gün büyümekteydi. Denizaltı takibini başarıyla uygulamak için vasıtalar eksikti. Burada emre amade pek az torpido botu bulunmaktaydı. Nihayet 30 Nisan’da iyi bir av yakalandı. Küçük torpido botu “Sultan Hisar” başarılı avdan sonra İstanbul Boğazı’na doğru geri dönüş rotasında bulunmaktaydı. Orada sabahın puslu ortamında şüpheli bir araç görüldü. Derhal komutan kaptan Teğmen Ali Rıza hızla oraya yöneldi. Şüpheli araç ortadan kayboldu. Bir denizaltı! İnançlı bir sabırla ‘Sultan Hisar’ onun peşine düştü ve dalış yerinde azimle bir daire içinde dönüp durdu. Saat dokuza doğru da gerçekten derhal 3,7 cm’lik toplarıyla ateş altına alınan bir periskop göründü.

Periskop ortadan kayboldu, ancak kısa sürede tekrar gözüktü ve aynı zamanda bir torpido botu mutlu bir şekilde geri çekilen “Sultan Hisar”ın peşine düştü. İkinci bir torpido da hedefine isabet ettiremedi. Kedi – fare oyunu devam edip gidiyordu. Tekrar bir yarım saat daha geçti, bu anda denizaltı birdenbire tamamen yukarı çıktı ve küçük toplar tarafından hızlı bir ateşle üzerine mermi yağdırıldı. Geminin baş tarafına tam isabet! Hatta tüfek ateşiyle Türk bahriyeleri olağanüstü gayretle ona saldırdı.

Bot ortadan kayboldu. Büyük bir gerginlik içinde hemen hemen bir saat geçti. Bu arada düşman tekrar deniz üstünde gözüktü. Hararetli bir ateş altında “Sultan Hisar” pruvaya (ön kısma) hücuma yöneldi. Ancak garnizon kıtası –3 subay ve 29 asker– denizaltının batan kulesinden tırmandı ve

teslim oldu, çünkü isabetler sayesinde dalma yeteneği tamamen kaybolmuştu. Böylelikle küçük torpido botu ‘Sultan Hisar’ İngiliz deniz altısı ‘AE2’yi iki buçuk saatlik kovalamaca sonunda yakaladı ve Marmara Denizi’ndeki nakliye gemilerini büyük bir tehlikeden kurtardı.

Eğer nakliye gemileri gece gündüz yedekleri, mühimmatı ve iaşeyi Gelibolu’ya getiremezlerse savunma nasıl olurdu!

Düşmanı denize dökme teşebbüsü, ilk baştan akamete uğramış olursa saldırıyla daha uzun süre başarılı işler yapılamazdı. Mısır’dan talep edilen takviyeler hâlâ ulaşmadı, büyük bir hızla kazılan siperler düzensiz bir hâlde araziye yayılıp durmaktaydı. Ancak her günle birlikte mukavemet gücü artmaktaydı, çünkü düşman azimle geniş imkânlarını kullanarak, çelik plakalar, dikenli tel örgüler, kum torbaları ve betonları en ön hatlara sevk ediyordu. Düşmanın her iki yan kolu denize kadar uzanmaktaydı, bu açıdan hiç bir şekilde etrafından dolanmak mümkün değildi. Ancak cepheden hücum edilebilir, sadece adam adama süngü savaşı yarma harekâtını ve galibiyeti zorlayabilirdi.

Alman Bahriyeler

1 Mayıs’ta Yarbay V. Sodenstern saldırı emrini verdi. Karanlık basar basmaz birlikler alâmet-i farika olarak beyaz kol askılarıyla donatıldı ve çıkış mevkiine götürüldü. Saflarda sessiz bir sükûnet hüküm sürmekteydi, çünkü bütün başarı ani bir sürpriz baskına ve düşmanın şaşkınlığına bağlıydı. Gemicilerin topçu ateşi akşama doğru gözle görülür şekilde azaldı. Gerçekten de düşman mevcut saldırıdan habersiz görülmekteydi.

Saat 10.00’a doğru hararetli bir gerginlik içinde bekleyen birlikler ilerleme emri aldı. İlk hücum birlikleri sürünerek siperlerini terk etti, önde ise dikenli tellere açılan boşlukları makasla kesmek için istihkâmcılar bulunuyordu. Böylece onlar iyice yere bükük bir şekilde ileri doğru süründü. Projektörlerin telaşlı bir şekilde etrafı tarayan ışık demetleri onların üzerinden geçip gittiğinde adamlar burada yere kapandı, buz kesilmiş gibi kaldı, toprak rengi üniformalarının içinde toprakla yekvücut olacak biçimde yerden kalktı. Her şeyi açığa çıkaran ışık huzmesi etrafa

süzülürken Osmanlılar tekrar ileri doğru hareket etti, süngü tüfekte ve bıçak dişler arasında olacak şekilde. Ve onların arkasında, bu ince koruma kalkanı arkasında ileri atılarak ilk 9 tabur emre amade beklemekteydi.

Düşman sığınaklarında hâlâ tam bir sessizlik hüküm sürmekteydi. Dikenli teller çok yakındı. Ani yapılan baskın başarılmış gözükmekteydi. Makasların bir çıtırtısı duyuldu, teller birçok yerde yere düştü. Fransız görevlilerin alarm çağrıları gecenin derinliklerinde yayılmakta, münferit atışlar çatırdamaktaydı. Ancak Türkler çoktan en ön siperdeydi, onların süngüleri ve bıçakları parlamaktaydı.

Alarm sesleri, bağrışmalar, emirler ve makineli tüfeklerin atışları, merkezde öne sürülen taburun yankılanan “Allah…” nidaları. Sığınaklardan kuvvetli bir gürültü yankılanıyordu.

Savaş cephesinin her iki tarafında arka arazilerde mermiler patlamakta, toprak fıskiye gibi yükseklere çıkmakta, taşlar ve kaya kütleleri helezon çizerek havaya savrulmaktaydı. Merkezdeki savaş hengâmesi gittikçe uzaklaşıyordu. Yarma harekâtı başarılmış gözükmekteydi. Sol kanat da koşar adım ilerlemekteydi. Birlikler ölümü hiçe sayan bir cesaretle Hisarlığın tepelerine tırmandı, adeta makineli tüfeklerin mermi yağmurunun içine dalmaktaydı. Gemilerin projektörlerinden gün gibi aydınlanan kuvvetli tel engeller onların önünde durmaktaydı. Gemilerin topları atışa başladı, takviyelerin yolu kesildi. Hisarlık’ın tepeleri alınamazdı. Sağ kanatta da demir ve kurşun yağmuru altındaki saldırı yavaşladı. Geceki saldırı müthişti. Merkezdeki vuruşmalarda ise Fransızlar öldürücü göğüs göğse savaşta her zaman geri çekildi. Bu gece mücadelesi korkunçtu. Çok korkunç bir şekilde bağıran ve birbirleriyle vuruşan insan kitleleri, kâh savaş alanını tarayan projektörlerin ışık huzmeleriyle yakalanmakta, kâh karanlıkta batıp kaybolmaktaydı. Ancak şimdi de Morto Körfezi’nin tepelerine kadar düşman kanatlarının hücumuna uğrayan orta kesimler yakıcı ateş altına alınmıştı. Kurşun dolularını kahramanların saflarına fırlatan makineli tüfeklerin zararı korkunçtu. Uyanan günün alaca karanlığında Türkler geri çekilmek zorunda kaldı. En iyi müttefik sayılan

gece, acımasızca geri çekilen Türkleri öldüren gemi mermilerinin önünde artık hiçbir koruma sağlayamıyordu.

Ancak Türklerin saldırı ruhu ve saldırı arzuları kırılmamıştı. Henüz gece olmuştu ki Türkler tekrar saldırdı.

Bunlar, İngilizlerin çıkarma öncesi bahsettiği Türklerdi, onları bozguna uğratmak için sadece Gelibolu'ya çıkmaları gerekiyordu.

Gün doğar doğmaz gemilerin kurşun yağmurları altındaki bir ilerleme intiharla aynı demekti. Ele geçirilen mevzilerin büyük bir kısmı tekrar terk edilmek zorunda kalındı. Savaşçılar siper kazmak ve gün boyu hareketsiz şekilde beklemek zorundaydı. Artık hiçbir birlik kaydırtma mümkün değildi, hiçbir iaşe, hiçbir mühimmat ön hatlara ulaşamıyor, hiçbir yaralıya yardım götürülemiyordu. Her hayat sönüp gitmek zorundaydı, çünkü savaş gemileri kan emici bir ejderha gibi sahili kuşatmış, en küçük hareketi görür ve onu daha büyümeden boğar, öldürürdü. Böylece birlikler bu cadı kazanı içinde demir gibi sağlam sinirlerle mukavemet gösteriyor, dayanıyordu.

Yarbay V. Sodenstern hâlâ galibiyetten umutluydu ve bundan vazgeçmemişti. Onun sol kanadı Konstantinopol'den getirilen 15. Tümen'le kuvvetlendirilmişti ve saatler boyu gerekli olan yeni makineli tüfekler beklendi. Donanma şefinin makineli tüfeklerle destek yapma ricası hemen yerine getirildi. Zaman kaybetmeksizin, Türk üniformasını bile giymeye zaman bulamadan 44 Alman bahriyeli sekiz makineli tüfekle üsteğmenin komutası altında Goben ve Breslau gemilerine çıktı ve aceleyle cephaneye doğru ilerledi. Gerçi onlar kara savaşı için fazla eğitimli değildi, fakat makineli tüfek kullanmayı biliyorlardı. Onlar Alman denizciler olarak liyakat gösterdi. Düşman daha önceki saldırılarla sürekli yıpratılmış gözükmekteydi. Düşman huzur bulmamalıydı, onun mukavemet arzusu kırılmalıydı, çünkü ancak o zaman denize dökmek mümkün olabilirdi. Hemen hemen karanlık basmaktaydı, böylece en öndeki piyade hatlarına kadar ileri çekilen topçular engellerin üstüne ve en yakın siperlere fasılasız ateş açtı.

Dikenli teller isabetli ateş altında ağır zarar görmekteydi. Böylece bazı gedikler açıldı ve göğüs siperleri kısmen tahrip edildi. Diğer taraftan göğüs göğse savaşta bir tabur cepheyi yardı, gedik açtı. Sodenstern bütün birliklerini süratle toplayıp götürdü ve şahsi olarak şiddetli bir ateş altında, son taburunu hücuma geçirdi ki bu esnada 15. Tümen komutanı Albay Şükrü Bey de birlikleriyle Hisarlık'ın yenilmez gözüken mevzilerine hücum ediyordu. Deniz Üsteğmen Boltz raporunda Alman denizcilerin savaşa ilk müdahalesini açıkladı: "İleri yürüyüş hâlindeyken tıpkı canlı piyade ateşleri gibi, gemi toplarının gürültülerini işitiyorduk. Fakat Kerevizdere yolu devamlı düşman filosu topçularının ağır ateşi altında bulunuyordu, vadi bilhassa birliklerle, mühimmat araçlarıyla ve piyade mühimmatıyla dolu sandıkları taşıyan yük hayvanlarıyla doluydu. Her yerde vurulmuş araçlar ve yere düşmüş hayvanlar, yolun kayalıklarla bölündüğü yerlerde ancak gayretle bertaraf edilebilen bir engel oluşturmaktaydı. Buna rağmen birlikler sessizce örnek bir düzen içinde ileri doğru yürüdü.

Muharebe alanı tüyler ürpertici bir manzara arz etmekteydi. Tüm yarımadanın zirveleri, sayısız ışıklarının parıltıları içinde bulunan savaş ve nakliye gemilerinden oluşan bir çelenk tarafından kuşatılmıştı. Gemi topları güçlü projektörlerle desteklenerek Türk hatlarının üstüne korkunç bir ateş yağdırıyordu. Bu ateşe rağmen Türkler hemen düşmanı enerjik bir karşı hücumla ileri mevzilerinden attı.

Tüfeklerimi mevzie sokma, yerleştirme fikriyle hareket ederken birdenbire beklenmedik bir olay ortaya çıktı.

Yan vadiden ilerleyen, sadece bir çavuş tarafından idare edilen, bir Arap alayı bölüğü benim askerlerimi fark etmişti ve bizi İngiliz zannederek etrafımızı çevirdi. Alman denizcilerin üniformaları insanlar tarafından bilinmiyordu, Araplar söz konusu olduğu için onların az bir Türkçeyle anlaşmaları çok zor oluyordu.

Silah gücüyle kurtulma tehdidinde bulunduğumda, çavuş önünde tuttuğu silahla bana doğru geldi. Browning marka silahımı yukarı kaldırdım- işte o kritik bir andı, o anda Güney Grubu Erkan-ı Harbiye Subayı Binbaşı

Mühlmann'ın araya girmesiyle ve bizim Alman olduğumuzu ve kendimizin çözebileceği konusunda en kısa sürede bu insanları ikna etmesiyle, mesele halloldu.

Kaybolan dakikalar telafi edilmeliydi: Koşar adım ilerlendi, tüfekler yerlerine kondu ve hemen yavaşça geri çekilen düşman uygun hedef oldu.

Koşan bir yangın gibi Türk hattındaki Alman makineli tüfeklerinin faaliyete başladığı bilgisi yayıldı ve derhal genel taarruz yeniden başladı. Koşar adım tüfekler ön tarafa getirildi ve Kerevizdere'den itibaren düşmanı mevzilerinden çıkararak kumsala kadar geri püskürtme başarıldı; İngiliz savunma siperleri işgal edildi.

Nihayet ben hâlâ üç makineli tüfekle İngiliz mevzilerinde bulunuyordum ve çekilen düşmanı şiddetli ateş altına aldım. Tüfeklerimin ikisi isabet alarak kullanılamaz duruma geldi, geri kalan diğer üçü personel eksikliği sebebiyle birlikte götürülemedi.

Artık yarma harekâtı yapan hücum birlikleri sahildeki arzulanan hedefe -Seddülbahir kalıntılarına- yaklaşmaktaydı. Fransız tümen komutanlığının bir baskınla gafil avlanan subayları, bizzat hayatta kalmak için silaha sarılmak zorunda kaldı, artık güçlü şekilde yankılanan Allah nidaları deniz üzerinden gemilere doğru ilerledi, o anda mütegallibelerin üzerine mahvedici bir kurşun yağmuru boşalmakta ve onları seri hâlinde biçmekte, yere sermekteydi.

Birlik sürekli bir şekilde kuzeyden ve güneyden gelen yan kol ateşi altında eriyip gitmekteydi. Bunun üzerine ayrıca hava aydınlandığında denizden korkunç bir ateş başladı ve pilotlar da bombalarını havadan bıraktı. Artık hiçbir şeyin faydası yok, ele geçirilen arazi tekrar terk edilmeliydi. Ganimet olarak elde edilen makineli tüfekleri saklamak bile başarılamadı.

Birkaç bin ölü muharebe meydanını kaplamıştı. Misali görülmemiş bir kahramanlıkla üçüncü defa tatbik edilen gece saldırılarındaki büyük kan kaybı boşuna olmuştu. Sadece 15. Tümen'in kayıpları dört bin kişiyi

bulmaktaydı. Fakat düşmanın savaşçı sayısı da büyük ölçüde tırpanlanmıştı, bilhassa kayıplar Fransızlarda askerin yarıya yakınına ulaşmıştı.

Maltepe yöresinde dar bir boğazda umumi karargâh konuşlanmıştı. Küçük, alçak kulübeler kayalıklara dayanmaktaydı. Düz çatılar pilotların bakışlarından kaçırılmak için toprak, çimen ve çalılıklarla örtülmüştü. Bütün savunma hatları burada toplanmıştı, Mareşal Liman von Sanders bütün operasyonu buradan sevk ve idare ediyordu."

Cephe Savaşının Amacı

Son gecelerde Güney Grubu'nda meydana gelen olaylardan haberdar olan Mareşal, Yarbay von Sodenstern'e 4 Mayıs sabahı aşağıdaki emri verir: "Birliklerin faaliyetini tam olarak öğren, fakat gelecek günlerde asla hiçbir hücum arzulama, öncelikle mevziler kuvvetlendirilmeli, öncelikle siperler ve sığınaklar tamamlanmalıdır.''

İleri görüşlü Alman başkomutan yine ne kadar da haklı çıktı! O, düşmanın şimdi kendiliğinden hücuma geçeceğinden emindi. Bu arada, düşman saldırısına mukavemet edebilmek için sadece geçici olarak kurulan savunma hatlarının tam zamanında bitirilmesi ve kuvvetlendirilmesi gerekmekteydi.

Türk askerleri tüfeklerini ellerinden bıraktı, sivri uçlu kazmayı ve bel küreğini kaptı ve istihkâm yapmaya başladı. Bir metre bile derinliğinde olmayan bu çukurlardan iyi bir sütre imkânı bahşeden mevziler ortaya çıktı, irtibat yolları inşa ediliyor, savaş yüzünden tamamen hallaç pamuğu gibi dağılmış birlikler düzene sokulup, cephe arkasındaki iflah olmaz karışıklık bir ölçüde azaltılıyordu. Böyle fasılasız bir gayretle iki gün geçti. Birçok el iki gün içinde çok şey yapabilirdi. Konstantinopol'den bazı takviyeler de geldi, öyle ki 5 Mayıs akşamı takriben 20.000 insan düşmanın defedilmesi için hazır bekliyordu. Yarbay von Sodenstern, ağır bir diz yaralanması sonucu komutayı Albay Weber'e teslim etmek zorunda kaldı.[9]

Bu iki gün zarfında düşman topçusu Türk mevzilerini az da olsa taciz etti İngiliz-Fransız savunma siperlerinde de sessizlik hüküm sürmekteydi. Eğer General Hamilton'un durumu müsait olsaydı mutlaka büyük bir istekle

derhal saldırıya geçerdi. Son savaşlar gerçi onun birliklerini öylesine hırpalamış olmalı ki yeterli takviyeler olmaksızın esasen ilerleme bile düşünülemezdi. Yaralıların hastane gemisine tahliyesi saatlerdir devam ediyordu.

Böylece bu iki değerli gün geçti gitti, böylelikle Hamilton, Türklere kendilerinin faydalanamadan geçirdikleri bu zamanı hediye etmek zorunda kaldı.

Ancak 6 Mayıs'ta İngiliz ordu komutanı nihai darbeyi vurmaya hazırlanmaktaydı. Mısır'dan gelen takviyeler bölgeye ulaşmıştı, keza 2. Fransız Tümeni de karaya çıkarıldı. Büyük bir gizlilik içinde gece iki Avustralya tugayı Arıburnu cephesinden gizlice çekilmiş ve Seddülbahir'e kaydırılmıştı.

Hamilton, Alçıtepe'yi ele geçirmek için karaya çıkarılan 72 topun yanı sıra yaklaşık 50 bin askeri ve bazı gemilerin atış gücünü yoğunlaştırdı. Bu dağın eteklerine kadar ancak 4 bin metrelik mesafe vardı. Fakat öylesine küçümsenen Osmanlılar, Alman silah arkadaşlarıyla beraber, dört bin metrelik alanın ön kısmına, öncelikle infilak ettirilmesi gereken demir bir sürgü yerleştirdi.

6 Mayıs öğleden önce fırtına koptu. Korkunç bir öfkeyle topçular denizden ve karadan Türk mevzilerine ve arka arazilere bomba yağdırdı. Gelibolu şimdiye kadar böylesi bir cehennemî ateş görmedi, yaşamadı. Duman ve toz bulutları Türk mevzilerin üstünü kapladı. Bu cehennem bir saat devam etti, sonra ilk piyade bölükleri siperlerinden fırladı. Kâh burada, kâh orada düşman daldan dala konarcasına ilerledi, arazi katmanları arkasında tekrar kayboldu. Türk siperleri, hâlâ arka arazilere yağmur gibi boşalan, düşman atışlarından kurtulmuştu. Bunun için Türk topları seslerini yükseltti, makineli tüfekler çatırdamaya başladı. Fransızların kırmızı pantolonları ve kırmızı kepleri fevkalade mükemmel bir hedef sunmaktaydı. Fransızlar ölümü hiçe sayan bir cesaretle 50-60 kişilik kalabalık kafileler hâlinde ilerledi. Onlar kafileler hâlinde öldürüldü. Sayısı azalan, geri kalan kafileler geri çekildi, yeni yedekler ileri atıldı.

Bazı hücum müfrezeleri Türk siperlerine ulaşmayı başardıklarında, el bombaları onlara doğru uçuştu ve güçlü bir karşı saldırıyla Fransızlar geri püskürtüldü. İkindi vaktine kadar savaş şiddetle devam etti. Makineli tüfekler tamamen susmuş, yeni mühimmat kalmamıştı. Bu arada Alman denizciler de düşen Türk arkadaşlarının tüfeklerini aldı ve ateşe devam etti. Düşman, bir karış bir yer bile kazanamadan geri çekilmek zorunda kaldı.

Gelecek günün sabahında yeni piyade saldırılarıyla desteklenen filoların güçlü bombardımanı yeniden başladı. Kirte'ye doğru ilerleyen 87. ve 88. İngiliz tugayları korkunç kayıplara uğradı. Sağ kanatta savaşan Fransızlar büyük bir ateşle karşılaştı. Askerler bocalamaktaydı. Panik içinde tepelerden aşağı doğru koşarcasına gitmek için yavaş yavaş geri çekildiler. Mükemmel şekilde sevk ve idare edilen Türk bataryalarının mermileri geri çekilen kitlelerin ortasına düşmekteydi. Sürekli yeni dalgalar saldırıyı ileri taşımaktaydı. Türkler olağanüstü bir cesaretle ve azimli bir kararlılıkla savaşmaktaydı. Sadece bazı mevzilerde düşman ilerlemeyi başardı. Her çalılığın arkasında, her tepenin arkasında Türkler saklanmış durmaktaydı. Böylece düşman için savaşın bu günü de elle tutulur bir başarıya ulaşılamadan boşa geçti.

Bütün gece boyunca hararetli bir şekilde gelecek günün hazırlıkları yapıldı. Şimdi bütün Türk makineli tüfekleri, kahraman deniz Üsteğmen Boltz'un emrine verildi. Bu silahlarla Kerevizdere civarında yeni bir mevzie yerleşmeliydi. Boltz, böylece bir Türk komutan tarafından sevk ve idare edilerek, geceleri bilinmeyen arazilere kadar uzanıp gitti. Neredeyse kaderi arkasından yetişti, çünkü o bütün unsurları mevcut olan mevziler arasında bulunmaktaydı.

Her iki tarafın mermileri karşılıklı olarak patladığı için kımıldamak hemen hemen imkânsızdı. Nihayet düşman, yüksek sesli Allah nidalarıyla en azından Türk ateşini susturup en az kayıpla kendi mevzilerine çekilmeyi başarmıştı. Maalesef Boltz'a bir mermi isabet etmiş ve ayağından yaralanmıştı. O, komutayı, en sıcak ve en kritik savaş gününde, donanma kıdemli çavuşu Schubert'e devretti. Böylece askerleri kendisi olmasa da

tekrar çok dalgalı arazilere doğru ilerledi ve gün doğmadan önce, tam vaktinde emredilen mevzilere ulaşmayı ve tahkim etmeyi başardı.

8 Mayıs'ta savaş daha büyük bir hararetle patlak verdi. Nihai kararı zorlamak için Hamilton bütün yedekleri toparlayıp götürdü. Öğleden önce saat 09.00'dan öğleden sonra saat 16:00'e kadar Türk mevzileri donanmanın ateşine maruz kaldı. Karşı konulamaz kudretiyle tabii afeti hatırlatan ağır bir hava, çelik kusan namluların, çok dar bir alanda toplanan gücü karşısında neredeyse soluk kalmaktaydı. Ne Flamanların muharebe meydanlarında, ne de Verdun önlerinde, dünyanın tıpkı bu küçücük yerinde olduğu gibi, böylesi tam bir cehennemi ateş etkisi elde edilmemişti. Yedi saatlik bombardımandan sonra, İngilizler, artık Türk mevzilerinde canlı bir şeyin kımıldayamayacağından emindi. İngilizler, birkaç mevzii kısmen yerle bir olsa da, yatık uçlu yollu mermilerin dar sığınaklar üzerinde asla böyle mahvedici bir etki bırakamayacağını göz ardı etmekteydi. Doğrusu manevi tesir oldukça büyüktü, Türk askerleri "Allah'a hamdolsun." diyor sinirlerinin çok yıpranmamış olduğunu gösteriyordu. Onlar sonuna kadar sabretmeye hazırdı.

Düşman Türklerin önem verdiği kutsalları -Allah nidalarını- kendi menfaatine kullanmaktan çekinmemekteydi.

İngiliz askerleri siperlerini henüz terk etmişlerdi ki karşı tarafın siperlerinden, çalılıklardan ve dar vadilerden bir makineli tüfek ateşi yükseldi. Bu korkunç mermi yağmuru altında öncü birlikler tam manasıyla yok oldu. İlk hücum akim kalmıştı. Makineli tüfekler tesirini göstermişti, çünkü onların (tüfeklerin) mahvetme gücü her şeyden önce düşmanın bir bütün olarak muharebeye sokulmasıyla geçerli olabilirdi.

Kıdemli donanma üst çavuşu Schubert iki kez başından yaralandı. O, komutayı deniz kıdemli üst çavuşu Seckendorf'a devretmek zorunda kaldı. Böylece tekrar bir Alman denizci tam bir sorumluluk makamında bulunuyordu. Çok daha büyük bir güçle, ikinci hücum dalgası başladığında ise sevinçle ve göreve hazır olarak liderlik görevini yerine getirdi. Düşmanın da hakkını teslim etmek gerekir: O da büyük bir cesaretle ilerler,

ölümü hiçe sayar büyük kayıpları dikkate almaz. Bazı siperler hemen hemen kaybolmuştu, sağ kanattaki Türk hatları sendelemekteydi. Düşman toprak kazanmaktaydı. Durum kritikleşiyordu. Bir tepeden yaralı Üsteğmen Boltz bütün feci olayları takip etmişti, şimdi o daha uzun tutunamazdı. Topallayarak makineli tüfeklerin yanına gitti. Burada sol kanat, üstün güçlere hâlâ direnmekteydi. Düşman saldırısının üstüne gitmek için hemen süngüler takıldı, o sırada sağ kanat çöktü ve geri çekilirken de sol kanadı alıp götürdü. Ancak küçük Alman birliği sendelemedi. Geri çekilmeyi emniyet altına almak için bu birlik sendeleyemez. Böylece Alman askerler sadece kendi mevzilerinde kaldı ve son dakikaya kadar ateş etti. Kayıplar büyüktü ama asker sürekli saldıran düşmanın çok hızlı ilerlemesine mani oldu. Nihayet mevzi mukavemet edemez olduğunda ve Boltz geri çekilmek zorunda kaldığında bütün makineli tüfekleri alıp götürmek artık pek mümkün değildi.

Onlardan üç tanesi kapakların çekilip alınmasıyla kullanılamaz hâle getirildi ve terk edildi. 44 kişiden savaş kabiliyeti olan sadece yedi kişi, yani beş gün önce yardım çağrılarına uyarak gemilerini terk eden yedi Alman denizci, cehennemden kaçıp kurtulabildi.

Savaşa yeni dâhil olan Türk birlikleri derhal, bütün yedekleriyle ve yeniden başlayan yaylım ateşiyle yarma harekâtını zorlayan düşman saldırısına karşı koydu. Ancak akşama doğru cesur düşmanın gücü felç oldu. Düşman artık ilerleyemez bir haldeydi, bulunduğu yerde kaldı ve siper kazdı. Geceleyin Türkler karşı hücuma geçti ve kaybedilen arazilerin bir kısmı yeniden kazanıldı. Geri bırakılan makineli tüfekleri saklamak için bahriyeli sınıfının son askerleri derhal terk ettikleri mevzilerine koştu. Ancak orada artık kurtaracak hiçbir şey kalmamıştı. Bütün mevzi bir harabe yığını hâline gelmiş ve bu yıkıntılar altında makineli tüfekler gömülü kalmıştı. Yalnız bir tanesi çekilip alınabilirdi, fakat o da tahrip olmuştu ve kullanılamaz hâldeydi.

Avustralyalıların toplanma yeri. Avustralyalılar saldırı emri bekliyor.

Arı Burnu

Gerçi makineliler vazifelerini tam olarak yaptı, kritik saatlerde savaşın kaderini değiştirecek desteği verdiler.

Nihayet yeni gün, üç günlük kanlı çarpışmaların ortaya çıkardığı yeni vaziyete bir bakış imkânı kazandırabildi. Düşman ortalama olarak en fazla 500 metrelik bir alanı sayısız kurban ve mühimmat kaybederek kazanabildi.

Alçıtepe hâlâ 3 km. uzaktadır. Gerçi İngilizlerin baskın gücü tamamen kırılmıştı. Bu dağı hücumla zapt etme umudu geçici olarak terk edilmek zorundaydı. Bunun amacı savaşa derhal nihai bir yön verme umuduydu.

Üstünde şimdi haftalardan beri ölümün böylesine zengin hasat elde ettiği bu ıssız, parçalanmış arazideki toprağın sathındaki ve altındaki asker yığınları… Bu ağır, boğucu, yakıcı ve pırıl pırıl hava içindeki susuzluğun ıstırapları… Sürekli mavi gökyüzündeki acımasız yakıcı güneş sayesinde yavaş yavaş kavrulma… Kısa süreli girdapvari rüzgârın savurduğu kumun sebebiyet verdiği akciğer rahatsızlığı… Cinnete götüren haşarat ve sineklerin verdiği eziyet… Siperlerin önünde çürüyen cesetlerin saldığı pis koku… Bu, her gün yeni kurbanlar arayarak bin şekle giren, binlerce şeytani gülümsemeyle süzülen, havadan yırtıcı bir çatırtıyla hızla yaklaşan, yer altından ileri doğru savrularak sığınakları bütün sakinleriyle birlikte yutan, şarkı söyleyerek ve mezarlar üzerinde ıslık çalarak uçan, ölüm manasına geliyordu.

Bu Mevzi Savaşıdır

Düşman devasa gücüyle, çelik zırhlarıyla ve bolca bulunan modern yardımcı vasıtalarıyla deniz üzerinden, uzaklardan gelmişti. Düşman yedi iklim dört bucaktan meydana getirdiği kendi kurban birliklerini, şimdi bir depremle parçalanmış gibi, yarılmış, hiçbir hayat izi taşımayan Türk topraklarının üzerine gönderdi. O, (Hz.) Muhammed oğullarını (askerlerini) memleket toprağı diyebileceğimiz kendilerince kutsal olan yere inmeye zorlar. Gene (Hz.) Muhammed öğretileri gibi eski olan kutsal savaş burada teşvik edilmişti. Burada şimdi Türk toprakları üzerinde soydan soya miras kalan fanatizm adeta kol geziyordu. Her şeyi yiyip bitiren, dünya yangınını kuşatan sayısız siperlerin hiçbirinde, hiçbir yerde, onun kendini feda etmesinin ve teslimiyetinin gaye ve hedefi Anadolu’nun evladı olan bu saf

askerde olduğu gibi böylesine aşikâr bir hâlde değildi. Din ve savaş onun için burada tek bir kavram olup eriyip gitmişti.

Bu inançsız müstevlilerin köstebek çukuru labirentleri, denizden denize doğru yayılmakta ve onların arkasında Türk topraklarının küçük sivri bir parçası ve daha sonra onların geldikleri ve tekrar rücû edecekleri deniz. İşte bunlar demirden bir kuşatma içinde olan bu müstevlileri sahil kayalıklarında tutacaklardı. Bu alçak gönüllü, temiz yürekli ve kuvvetli iman sahibi çocukları çekilmeye (kaçmaya) götürebilecek dünyada hiçbir güç yoktur!

Mevzi savaşı başlıyor!

9 Yarbay von Sodenstern'in komutayı Weber'e teslim etmesinin sebebi diz yaralanması olarak değil, kendi başına yaptığı bir karşı taarruzun çok sayıda Mehmetçik'in şehit olmasına sebep olması ve başarısızlıkla neticelenmesinden kaynaklanmaktadır.

GOBEN UYANIYOR

Çanakkale Boğazı’nın kuşatılması amacıyla müttefik filolarının ve ordularının kanlı çarpışmaları esnasında, İstanbul Boğazı önlerinde huzurlu bir sükûnet hüküm sürmekteydi. Gerçi Rus donanması sürekli denizde, kâh burada kâh orada Anadolu’nun sahillerinde (görülmekte), sık sık limanları, Ereğli ve Zonguldak’ın maden ocaklarını bombalamakta, yalnız başına rotası istikametinde o tarafa giden kömür vapurlarını batırmakta ve toplarıyla Kafkas Cephesi’ndeki savaşa müdahale etmekteydi. “Goben” her yerde tam vaktinde hazır olamayabilirdi ve kömür yetersizliği kruvazör seferlerini büyük ölçüde sınırlandırmaktaydı.

Şayet müttefikler, Çanakkale Boğazı önlerinde Rus donanması tarafından İstanbul Boğazı önlerindeki yoğun katılımlarıyla desteklenmiş olsaydı, büyük bir manevi başarı problemsiz elde edilebilmiş olurdu.

Acaba İstanbul Boğazı önlerinde sürekli duyulan top gürültüleri, Konstantinopol halkı arasında nasıl bir heyecan uyandırıyor, epeydir sinirli ve gergin bir atmosferde çalışan Türk hükümeti için hangi zorlukları gösteriyordu.

Bununla beraber İstanbul Boğazı’nda sessizlik hâkimdi.

Orda sahilde toplanan birlikler boş yere kara çıkarma birlikli Rus donanmasının görünmesini bekledi. Odessa Limanı, askerlik hitabeti olan, cesur Tümgeneral Çhomenko’nun emri altında birleşen nakliye gemileriyle tıka basa doluydu.

Eğer gemiler birliklerle doldurulamaz ve limandan çıkış emri alamazlarsa, teşebbüs hevesi ve faaliyet hazırlığının amirale ne faydası dokunabilirdi. Birlikler bulundukları yerde sessiz ve hareketsiz duruyordu.

Bu nasıl mümkün olabilir? Dev Rusya'nın emre amade yeterli birlikleri yok mudur? Hayır, bu faaliyetsizliğin esas sebebi tekti ve açıkçası bu da sadece "Goben"in varlığında aranmalıdır.

Birlikleri donanmanın korunmasında sadece karaya çıkarmak yeterli değildi. Belki başarılı olunabilinirdi. Fakat bu birlikler günün birinde bütün savaş vasıtalarından mahrum bırakılmak ve hazin bir çöküşe maruz kalmak istemiyorlarsa, sürekli mühimmat ve iaşeyle beslenmeliydi. Fakat bu 5 eski Rus hat gemisi irtibat yolunu ve kara çıkarma yerini sürekli koruma altında tutacak durumda değildi. Onlar sadece, bu savaş gücü yüksek muharebe kruvazörünü yanlarına yaklaştırmamak için birlikte ortaya çıkabilirdi. Ancak "Goben"in esas itibariyle bir savaşa yanaşıp yanaşmayacağı şüpheliydi.

Donanma, Sivastopol'da kömürlüklerini yeni kömürlerle doldurmak için her halükarda her üç dört günde bir muharebe meydanını terk etmeye zorlanıyordu. Bu sürede kara çıkarma alanları ve karaya çıkan birliklerin mevzileri Türk donanma toplarının ellerindeydi. Sadece "Goben"in mahvedilmesiyle İstanbul Boğazı yolu açılabilirdi. Fakat hızlı gemi yakalanamıyor ve bu sebeple nakliye gemileri hareketsiz hâlde Odessa'da istirahat etmek zorunda kalıyordu.

Yalnız 28 Mart'ta Rus donanması İstanbul Boğazı girişinde her iki fener kulesini çok uzaktan bombardımana tutmuştu. 2 ve 3 Mayıs günü de Rus filosu hiç atış etmeden, hemen tekrar oradan uzaklaşırken İstanbul Boğazı önlerinde görülmüştü.

Gelibolu'da kanlı çarpışmalar tam sakinleşmişken kaçınılması mümkün olmayan mevzi savaşına dönüşürken, 9 Mayıs sabahı erkenden Rus donanması tekrar ortaya çıktı, bu defa da Ereğli civarındaki kömür sahilinde görüldü. Birkaç vapur, savunma için son derece mühim olan kömürleri almak için orada rıhtımda beklemekteydi. Aniden çalışmalara ara verilmek zorunda kalındı, çünkü ufukta giderek büyüyen ve daha da tehditkâr vaziyette kabaran bu duman bulutlarının ne anlama geleceği artık tecrübe ile bilinmekteydi. Sadece dağlara doğru mümkün mertebe hızlı bir kaçış

mermi yağmurundan (çelik gibi dolulardan) kurtarabilirdi. Yaylım ateşi üstüne yaylım ateşi açılmakta ve büyük bombardıman uçakları karaya doğru uçmaktaydı. Kömür kuyularının bulunduğu ta uzaklardaki dağlarda devasa toz bulutları havaya yükselmekte, taş toprak yığınları etrafa savrulmaktaydı. Rıhtımlar ve gemiler de ağır ateş altındaydı. Orada burada ateşler yükselmekte, Ereğli'nin üzerinde gazlı (sisli, dumanlı) bir hava bulunmaktaydı. Filo bir aşağı bir yukarı hareket etmekte ve yaylım ateşinin gürültüleri ta uzaklara, dağlara kadar yankılanmaktaydı.

Hali hazırda limanda üç gemi yok edildi ve batırıldı. Şimdi birkaç bot bir kara çıkarma birliğiyle limana yaklaştı. Sahil koruma onları geri püskürttü.

Ancak, kömür tesislerini ve mayınları tahrip etmek için daha büyük bir kara çıkarma harekâtına teşebbüs edileceği tehlikesi bütün savaşın sevk ve idaresi için hayati önem arz eden can damarını tehdit etmekteydi. Bu her şart altında engellenmeliydi. "Goben" derhal demir alma emrini aldı ve düşmana saldırmak için olağanüstü bir güçle Ereğli'ye doğru dümen kırdı. Öğleden sonra oraya vardığında artık Rus filosu namına hiçbir şey görülmüyordu. Fakat kruvazör denizdeydi. Belki de Rus filosu ertesi gün tekrar ortaya çıkacak ve sonra da kruvazörü yakalamak isteyecekti. Kruvazörün denizde olması iyiydi, çünkü onun varlığı yakında çok elzem olacaktı.

10 Mayıs sabahının ilk ışıklarıyla küçük torpido botu (Numune) İstanbul Boğazı'nın güvenliği için Karadeniz'e açıldı. Mükemmel bir ilkbahar sabahıydı. Yüzeyinin altında birçok tehlikeli Rus mayınının sabırsızlıkla pusuda beklediği su, sessizdi, istirahat etmekteydi. Gök kubbe berraktı, gittikçe genişleyen ufuk berraktı. Ancak ufuk şimdi bulanmaktaydı. Komutan deniz Üsteğmen Sommer'in dürbünü (çift camı) bu gri buharı keskin bir şekilde delmektedir. Hakikatte ise İstanbul Boğazı'na yaklaşan birçok geminin duman bulutlarıydı bunlar. "Goben" derhal Rus filosunun görünmesinden haberdar edildi.

İstanbul Boğazı'nın istihkâmlarını ateş altına almak için filo gönül huzuru içinde, sabah güneşiyle parlayan sulardan geçerek ilerledi ki bu

istihkâmlar bütün ağır toplarını epey zaman önce Çanakkale Boğazı’na teslim etmişti.

Ruslar, “Goben”in çok yakın bir yerde pusuda beklediğini, hatta şimdi köpüklü burun dalgalarıyla hızla yaklaşmakta olduğunu hissetmedi. İki büyük mayın arama gemisi arama cihazını attı, iki hat gemisi de onları takip etti. Küçük “Numune” vazifesinde sebat ediyor, mesafe 75 hektometreye inene kadar bekliyor ve sonra mayın arama gemilerini ateş altına alıyordu. Ancak o en kısa sürede hat gemilerinin yaylım ateşinden kaçıp gitmek zorunda kaldı. Geri kalan diğer 3 hat gemisi kruvazörler sayesinde denizde kendilerini emniyete alarak dururken, mayın arama gemileri de böylece yolu açtı. Hemen ilk mermiler top namlularını terk etmek zorunda kaldı. Patlama sesleri birazdan Konstantinopol’e ulaşacak ve ahaliyi haşin bir şekilde sabah uykusundan çekip alacaktı. Ancak “Goben” sapasağlam Haliç’te duruyordu ve bugün orada mesrur bir uyanış olmayacaktı.

Berrak ufkun üzerinde “Goben”in duman bulutları belirdi. Ruslar, bu karakteristik duman bulutlarını çok iyi tanıyordu. Şimdi İstanbul Boğazı’nın bombalanmasına son verilmişti.

Kaçınılmaz savaşta ana kuvvetlerle tam vaktinde birleşebilmeleri için her iki hat gemisi geri dönüş emrini aldığında hiçbir atış yapılmadı. Sadece 8 deniz mili bir hızla Amiral Eberhart 3 gemisiyle, uzun süredir ufukta teşhis edilebilen ve tam hız yaklaşan “Goben”e doğru ilerledi. Kuzey rotasıyla Ruslar savaş hattına doğru yayıldı. Aslında “Goben” de artık hedefine ulaşmıştı; şimdi ise hevesini kaybetmesi ve kısa sürede geri gelmemesi için düşmana mümkün olduğunca çok zarar verdirilmeliydi.

“Goben”, 160 hm uzaktaki amiral gemisine ateş açtığında saat 7:50’ydi.

Aynı anda Rusların etrafında da şimşekler çakmakta, ateşler parlamaktaydı. Bütün kulelerden gelen yaylım ateşleri Alman gemisinin üstünde toplanmaktaydı. Fıskiyeler etrafta helezonik şekilde yükselmekte ve güverteye boşalmakta, infilak parçaları çatırdayarak etrafa saçılmaktaydı. Ruslar iyi ateş ediyordu, büyük mesafelerde takdire değer atışlar yapılmaktaydı. Fakat Alman toplarının namlularından her 15

saniyede bir 28’lik mermiler fırlamakta ve boğuk bir homurtuyla vızıldayarak amiral gemisi “Jevstafi” üzerine yönelmekteydi. İlk yaylım ateşi çok kısa oldu. İkincisi ise aşırma atışı oldu. Ancak şimdi de hat gemisi sanki büyük bir güçle yana çekiliyormuş gibi sarsılmaya başladı. Beş gülle aynı anda peş peşe bordoya isabet etti, geminin üzerine güçlü su kitleleri boşaldı, birkaç saniyede onların altında kayboldu. Takip eden yaylım ateşi örtü gibi durmaktaydı. Önde, arkada ve her iki yanda fıskiyeler yukarı doğru savrulmaktaydı. Şimdi yaşlı “Jevstafi” için vahamet başlamıştı. O, daha önceden kendi bünyesinde hissetmek zorunda kaldığı için Alman güllelerinin infilak etkisinin ne kadar büyük olduğunu epeydir tecrübesiyle bilmekteydi.

Şimdi geri kalan her iki gemi ana kuvvetlerin arkasından yetişti ve savaşa dâhil oldu. Bu anda Amiral Eberhard rotanın on iki deniz miline yükseltilmesi emrini verdi. Bu onun şansıydı, çünkü en yakın yaylım ateşi doğrudan onun gemisinin kıç kısmının arkasından killi suya isabet etti. Bu rota yükselmesi olmasaydı mermiler çaresiz gemide delik açmış olurdu.

Bu arada devam eden çarpışmalardaki mesafe 145 hm’ye kadar düştü. Hat gemilerinin merkezi ateşi sürekli daha da büyük tehdit oluşturuyordu. Bu arada da “Goben” isabet aldı. 30,5 cm’lik bir top mermisi bordonun önüne isabet etti, ara güverteye kadar delip geçti ve büyük tahribata sebebiyet verdi. İkinci isabet suyun altındaki zırhlının alt kenarında infilak etmiş olmalı. İkinci 15cm’lik top atışı su geçirmez iç kesime ve de arka bordoya zarar verdiyse de geçici olarak devre dışı kalmıştır.

Ağ kutusu da isabet aldı ve ağ da aşağı doğru sarktı. Mucize eseri bu isabetler hiçbir ekip kaybı meydana getirmedi.

Nihai bir savaşa girişmek ve kendisini Rusların güçlü, iyi durumdaki ateşine daha uzun süre maruz bırakmak “Goben”in vazifesi değildi.

Bu geminin yerine getirmesi gereken vazife çok mühimdi ve onun Konstantinopol’deki aleni mevcudiyetinin ahlaki etkisi çok büyüktü.

Böylece, düşmanı mümkün mertebe İstanbul Boğazı’ndan uzağa çekmek için komutan deniz kaptan Ackermann tam sürat gitmeye ve mesafeyi

açmaya karar verdi. Topların gürültüleri susmuştu.

Fakat çok daha büyük bir tehlike “Goben”e, onu mahvetmek için fark ettirmeden sessizce yaklaşmaktaydı. Bir denizaltı tarafından fırlatılan iki torpido birdenbire geminin üstüne doğru geldi. Tam zamanında fark edilerek, sert bir dümen hareketiyle bu ölümcül canavardan kurtulmayı başardı. Torpidoların girdabı ta uzaklarda kaybolup gitti.

Rus donanmasının büyük bir kısmı zorlayarak yaklaşmayı denedi ve “Goben”e yöneldi. Ancak Ruslar derhal takip etmenin fayda vermediğini anladı ve geri dönüp gözden uzaklaştılar.

İstanbul Boğazı’nın bombalanma niyetini “Goben” tamamen engelledi. Böylece o, öğleden sonra Boğaz’a girdi. Şimdi Ruslar, “Goben” İstanbul Boğazı’nda nöbet tuttuğu müddetçe, birliklerini karaya çıkarmanın, tamamen imkânsız olduğundan bizzat emin oldu. Ve o bunu yaptı!

Fedakârlık yürüyüşü

Çanakkale Boğazı’nda durum çok az değişti. Her iki tarafta da büyük bir gayretle istihkâmlar yapıldı, sadece bir farkla ki Türklerde dört bir tarafta en sade ve en ilkel savaş materyalleri eksik iken, İngilizler bol keseden harcayabilmekte ve tasavvur edilebilen bütün vasıtalar bol miktarda onların emrine amade bulunmaktaydı. Ve sonra düşman filolarının korkunç ve hiç susmayan ateşi! Türk mevzilerinin her iki tarafında da gemiler bulunmaktaydı ve gün boyu gelen mevzi ateş yağmuru altında esasen hiçbir istihkâmın çalışması da mümkün değildi. Gece de sükûnet yoktu. Diğer gemiler yaklaşmakta, gece vardiyası gündüz vardiyasını devralmakta, projektörler aydınlatmakta, yaylım ateşleri süregelmekteydi. Denizlerin Efendileri kendilerini burada, büyük bir huzur içinde atış faaliyetlerine mani olabilecek her türlü tehlikenin dışında güven içinde hissediyordu.

Keşke böyle bir denizaltı olsaydı, daha doğrusu böyle küçük, minnacık bir deniz altının olması durumunda neler olmazdı ki! İşte o zaman kendine itibar kazandırmayı bilebilir ve denizi düşmandan temizleyebilirdi. Ancak orada hiçbir denizaltı yoktu. Fakat güçlü düşmana huzur vermemek ve emniyeti ellerinden almak için bir şeyler yapılmalıydı.

Üç küçük liman torpido botundan gecenin karanlığında yaban arısının yuvasına girme cesareti istenebilir miydi? Bu faydasız bir fedakârlık olurdu, çünkü onların sürati çok azdı ve namluda sadece bir torpido vardı.

Onlar, sürekli aşağı yukarı devriye gezen büyük düşman muhriplerinin kolay bir avı olurdu. Fakat orada hâlâ 620 ton istiap hacmi ve güvertesinde üç torpido namlusu olan Muavenet bulunmaktaydı. Ve güçlü, her daim müdahaleye hazır yarım filotilla şefi Kaptan Teğmen Firle Alman topçu ustalarıyla hâlâ oradaydı. Firle bir şeyi kendisine iki kez söyletmezdi. O hemen tehlikeli teşebbüsü denemeye hazırdı.

Artık kendi özel mayın engellerinin önünden geçip gitmek bile tehlikeli bir teşebbüstü, zira kimse kesin olarak en yüzeydeki mayınların nerede demirli olduğunu ve Çanakkale Boğazı’nın sahili boyunca güvenli sefer alanının genişliğinin ne kadar olduğunu söyleyemezdi. Burada işi şansa bırakmamalıydı.

Ertesi gece Firle, topçu bataryalarının bulunduğu Asya sahilindeki Erenköy’de hazır durmaktaydı. O, tecrübeli elleriyle botunu başarıya götürmek için bu cüretkâr darbe karşısında düşmanın alışkanlıklarını gözetlemek; gemilerin, devriye araçlarının ve ileri karakolların durumunu tasavvur etmek zorundaydı. Şu anda karşıda Morto Körfezi durmaktadır. İki hat gemisi orada demirlemiş projektörleriyle kara çıkarma yerlerini aydınlatmaktaydı. Bütün toplardan ateşli bir aydınlık yükselmekteydi. İngilizlerin ve Fransızların sığınaklarından zaman zaman aydınlatma roketleri atılmakta ve ışığıyla bütün yöreyi hatta Morto Körfezi’ni bile aydınlatmaktaydı. Bu çok da sevindirici bir şey değildi. Hisarlık tepesinden Asya sahiline kadar düzenli bir şekilde, altıdan sekize kadar bir dizi muhrip güvenliği görülmüş olmalıydı. Daha az memnuniyet vericisi ise o anda Firle de bizzat, kendisinin gözetleme yerinin, sağ kanadında hücum botunun körfezi terk ettiğini gördü.

Bu emniyet kuşağından geçerek yapılacak bir ileri sızma harekâtına imkân verebilecek sadece bir boşluk görünüyordu bu boşluk Avrupa

sahilinin alt tarafında bulunmaktaydı. Türk mevzilerini ağır bir şekilde sarsan yaylım ateşleri çatırdamaya devam etmekteydi.

Şimdi, bütün tedbirleri almak ve sonra da karaya çıkmakta zorlanan arkadaşlara yardım etmek için harp talihine meydan okuyacak eylemi gerçekleştirmek gerekti. Son umutsuzluktan doğan cüretkâr bir teşebbüs, kendini feda etme.

Akşamın gölgesi Çanakkale Boğazı'nın huzur içinde akan sularının üstüne çökmekteydi. 12 Mart'ın bu akşamında "Muavenet" limanı terk etti. Neredeyse şüpheli, ancak tam bir bağlılıkla Türk komutan Kaptan Teğmen Ahmet'in bakışları Firle ve onun iki subayının üzerine yoğunlaştı: Deniz Yarbay Sebelin ve Deniz Teğmen Andrea. Türk garnizon kıtaları haricinde bordoda 15 Alman denizci daha bulunmaktaydı ve bunlar kendi alanlarında uzman, uzak memleketlerindeki huzur dolu yıllarda yetişmiş olan askerlerdi. Şimdi onların bütün yeteneklerini ispatlama zamanı gelmişti. Umut edilen başarı onların harp yeteneğiyle değerlendirilebilirdi. Kendileri de başaracaklarına inanıyor ve silahlarına güveniyorlardı.

Sahilin sığ yerlerindeki şamandıraları tahmin etmek için görüş kabiliyeti yeterliydi. Böylece mayın engellerinin arasından Muavenet, sahile çok yakın bir şekilde hareket etti. Allah'a şükürler olsun ki, barikatlar kolayca geçildi. Maceraya atılmak için hava oldukça berraktı. Gece olmalıydı, karanlık, nüfuz edilemez gece. "Muavenet" sadece bu yegâne müttefiki karanlığa itimat edebilirdi.

Şimşek hızıyla kurbanına saldırmak için uzun, dar bir gölge gibi sessizce oraya doğru süzülmek zorundaydı.

Gizlice hedefe yakın bir yere demir atıldı. Görevliler bir hat gemisinin Çanakkale Boğazı'na hâlâ nasıl girdiğini ve gece vardiyasında Morto Körfezi'ne nasıl dümen kırdığını görebilmekteydi. Bu onların kurbanı mı olmalıydı?

Bulutlar, kaybolmakta olan gün ışığının son pırıltıları içinde oraya doğru gitmekteydiler. Zarif, gri bir sis perdesi suyun üzerinde süzülmekteydi.

Nihayet gece oldu, zifiri bir karanlık. Çünkü yeni aydan önceki gündü. Bulutların arasında ara sıra tek tük yıldızlar parıldamaktaydı.

Projektörler uzaklarda gece gökyüzünde süratle geziniyordu. Bu arada aydınlatma fişekleri arada bir yükselmekte, ışıklarıyla Türk mevzilerinin üzerine dökülmekte ve top gürültüleri vadilerden yuvarlanıp gitmekteydi. Hummalı bir bekleyişle saatler uçup gitti. Onlar, yani "Muavenet"deki görevliler hâlâ beklemek zorundaydı. Hâlâ vakit gelmemişti. Düşman tamamen bitkin hâle gelene kadar ateş etmeli ve teyakkuzu yok edilmeliydi. Her denizci, karanlığa bakmanın, gözleri ne kadar yorduğunu yeterince bilir. Evet, onlar; -hat gemilerindeki bütün bu gözetleme postaları ve muhripler, köprülerdekiler- yorgun olmalıydı.

Vakit gece yarısını geçmişti. Düşmanın yaylım ateşleri hâlâ patlamaya devam ediyordu. Muavenet çapasını zeminden söktü, pervaneler dönmeye başladı. Küçük bot gürültüsüz ve dikkatlice Avrupa sahilinin hemen alt tarafından, o yöne doğru süzüldü. Ateşçiler şimdiye kadar böyle yoğun bir dikkatle kazan hizmeti vermedi, böylesine bir dikkatle ateşi karıştırmadı, çünkü bacalardan gelen çok az bir kıvılcım onları ihbar edebilirdi. Namlu ustasından ateşçisine kadar herkes büyük bir sükûnet içinde çalışıyor, tıpkı bir tatbikattaymışçasına gözlerinde aydınlık bir heyecan parlıyordu.

Muavenet bir gölge gibi gecenin derinliklerinden geçerek kaderine doğru süzülüyordu. Bu anlaşılması imkânsız kader galibiyeti mi, yoksa hezimeti mi saklıyordu?

Top gürültüleri giderek daha da artmaktaydı. Orada ileride sağda bir geminin silueti vardı. İskele tarafında bir dizi İngiliz destroyeri enlemesine dizilmişti. Hemen hemen 600 – 800 metre uzaklıktaydılar. Yavaş bir seyirle gemiler karşı rotayla geçip gider, uzun, gri bir gölgenin önünden. Gece karanlıktı, dik kıyılar Muavenet'i koruyacak şekilde onun üzerine doğru meyillenmekteydi. İngiliz denizciler yorgun ve bitkindi, çünkü haftalardan beri monoton gözetleme vazifelerini ifa etmekteydiler. Burada ne olacaktı ki? Onları burada kim tehdit edebilirdi ki? Yoksa bu Türk donanması olmasın sakın?

Gece saat 01:00... Morto Körfezi çok yakın olsa gerek. Orada da karşımıza Eski Hisarlık Tepesi çıktı. Düşmanın top atışları Hisarlık Tepesi arkasında korkunç tahribatlar yapmaktaydı. Şimdi ilk mevzilere ulaşıldı. Sığınaklar, siperler burada sulara kadar ulaşmış gözüküyordu. Şiddetli makineli tüfek ateşleri karaya doğru atışa devam ediyor, serseri kurşunlar küçük botun üzerinde ıslık çalıyor, bazıları güverteye düşüyordu. Muavenet şimdi korunaklı kıyıyı terk etmek zorunda kaldı. Her şey hazırdı. Herkes istasyonlara! O anda sağda ön tarafta iki devasa gölge su yüzüne çıktı. Onlar öyle yakındalardı ki Muavenet atış mesafesi almak için istikametini değiştirmek zorunda kaldı.

Su Hattında Demirli Bulunan İki Hat Gemisi!

Buskohl, Stamm ve Eggers, bu hat gemilerinin üç namlu (top) ustası, şimdi zamanı... Ölüm getiren torpidolu toplar yavaşça sancak tarafına çark etti. Hemen hemen yüz metre önlerinde, her şeyden habersiz duran avları bulunuyordu. Muavenet'te ölüm sessizliği hâkimdi.

Hiçbir vantilatör homurdanmamakta, hiçbir komut, hiçbir faydasız söz sarf edilmemekteydi. Sadece pervanenin monoton çalışması işitilebilmekteydi. O anda birdenbire aydınlık bir şeyler parıldadı. Öndeki gemi yanıp-sönen bir fenerle tanıtım sinyali vermekteydi.

Bu çağrı, uzun, gizem dolu bir gölgeye doğru yönelmekteydi. “dtto’’-“dtto’’- “dtto’’, diye karşı tarafa doğru ses verildi.

Hay aksi şeytan! Hâlâ hiçbir kesin atış mümkün değil. Sadece iki dakika daha, iki dakika…

Demirden yapılmış gibi duran Firle, köprünün üstündeydi. Sadece sükûnet, sükûnet… Sadece zaman kazanmak, sadece iki dakika… Muavenet'te de bir ışık parladı, çaktı. İşaretçi sakince çağrıyı cevaplandırdı, aynen mors alfabesiyle “dtto’’ diye. Gerçi onun mors alfabesiyle verdiği cevap doğru değildi, fakat sonuç olarak onun da bir cevap vermesi gerekiyordu. İngilizler bir kez daha mağrur bir sabırla “’dtto’’larını tekrarlarlar, keza aynı şekilde Muavenet de...

Şimdi tam zamanı! Gemi şu anda üçüncü kez çağırır. “Dikkat’’! Firle’nin eli kornayı sıkıca kavrar. Sinyal sesi çınlamaktadır. Bunun üzerine hemen ikinci kez, sonra üçüncü kez.

Üç torpido arka arkaya şakırdayarak suya indi, kudurmuşçasına kurbanın üzerine koştu. Muavenet’te nefes alma unutulmuş, böylece bütün bakışlar var kuvvetiyle torpidoların solgun parıltılı güzergâhına yönelmişti. Torpidolar çok büyük bir hızla sakin suları yararak kendi yolunu açmıştı, birincisi köprüye, ikincisi bacanın tepesine ve sonuncusu da geminin kıçına isabet etti. Şimdi onlar, intikamcılar orada… Korkunç bir infilak havayı sarstı, gecenin derinliklerine doğru yuvarlanıp gitti. Kırmızı bir yangın alevi arka direğe doğru yükseldi, yoğun siyah bulutlar gemiyi kaplamıştı. Gemi yavaş yavaş sancak tarafına yattı. Yaşasın! Yaşasın! Sesleri boğuk gırtlaklardan çıkarak gecenin derinliklerine doğru yankılanıyordu, Alman yumrukları kasketlerini sallıyordu. İnanılmaz bir coşku dalgası Türk savaş gemilerinin arasından geçip gidiyordu.

Sancak Alabanda! Haricî Güçler Öne!

Düşmanın projektör konisi her an etrafı aydınlatabilir ve küçük gemiyi takip edebilirdi. Pervaneler büyük bir güçle âdeta suyu kamçılıyordu, sahilin koruması altındaki kahraman gemiyi ileri doğru hareket ettiriyordu.

Başka hiçbir şey olmuyor. Hiçbir şey kımıldamıyor. Hiçbir bağırma çağırma işitilmiyordu. İngilizler, korkudan taş kesilmiş olmalıydı. Sadece felaket bölgesinde çok sayıdaki aracın projektörleri durmak dinlenmek bilmeden ve sinirli bir şekilde ileri geri geçip gidiyordu.

Muavenet, tıpkı bir gölge gibi tekrar sahil boyunca ilerledi, geldiği yoldan geri döndü, kimseye görünmeden, kimse tarafından tanınmadan. Nöbetçi gemiler neredeydi, düşman destroyerleri neredeydi?

Gölgesini görmüş oldukları Goliath’takiler şimdi gemileriyle denizin dibindeydi. Evet, Goliath 13.150 ton ağırlığında ve 700 kişi kapasitesindeydi. O artık yoktu ve 570 kişi onunla beraber hayatını kaybetmişti.

Kaptan Teğmen Firle şanslı botunu geri çekti ve geceleyin 2.00'de Soğandere Körfezi'nde yeniden demir attı.

Donanma şefi bu gece endişeyle bekliyordu, kurmay karargâhındakiler ve Muavenet'in fedakârlığından haberdar olan tabyadakiler uyanık duruyordu. Ümitvar bir bekleyiş sürüyordu. Telsizciler istasyonlarında oturuyor ve dikkatlice gökyüzüne doğru kulak kesiliyordu.

Saatler geçip gitmekte. Hâlâ hiçbir havadis gelmiyor. Muavenet'ten hâlâ hiç bir hayat belirtisi gelmiyor mu?

Bu anda havada bir telsiz haberi yayıldı: "Morto Körfezi'nde bir İngiliz hat gemisi bir torpido isabetiyle batırılmıştır. Firle"

Allah'a şükürler olsun! Nihayet!

Bir İngiliz hat gemisi batırıldı ve Muavenet kaçıp uzaklaştı, sağ salim geri döndü! Çok söz etmemek bir denizci tarzıdır; donanma şefinin cevabi haberi sadece iki kelimeydi: "İyi oldu!"

Amiral Souchon aynı saatlerde olanları savaş günlüğüne kaydetmekteydi: "Filo şefinin mütalaası, mahareti ve cesareti için mükemmel bir ispat. Ona ve bütün Filotila'ya en üst tasviplerimi ifade etmekteyim ki bu filolita sonsuz bir gayret ve sebatkarane bir çalışmayla, Türk malzeme ve personeliyle böylesi bir başarıyı elde edebilmiştir."

Bu arada Muavenet gün doğumunda mayın engelleri oluşturmak için Soğandere Körfezi'nde gizlenmiş bulunmaktaydı. Ancak düşman destroyerlerinin şimdi vahşi bir köpek sürüsü gibi Çanakkale Boğazı'nda sahili ve körfezleri köşe bucak arayarak dolaştıkları gözleniyordu. Birkaç destroyerin iskele tarafında, Kefes Körfezi'nin Asya sahilinde etrafı yoklaması Muavenet'ten açıkça görülebilmekteydi. Gerçi Dardanos ve İntepe'deki bataryalar teyakkuzdaydı, bataryalar ateş açtı ve siyahî gemicileri ürküterek kovdu.

Evet, düşman karanlıkta ağır ağır yürümekteydi ve Goliath'in başına gelen talihsizlikten de haberdar değildi. Düşman ayrıca her şart altında bu konuda bilgisiz bırakılmak zorundaydı. Çok geç olmadan buradan kaçılmalıydı!

Mayın engelleri ilk kez başarılı bir şekilde geçilmişti, zifiri karanlık geceye rağmen şimdi de başarılmalıydı. Ve bot ikinci kez mutlu bir şekilde hain şeytani mermilerin önünden geçip gitti. Güneşin altın sarısı ilk ışıkları, Gelibolu'nun kayalıklarını ışıtırken Muavenet de o anda Çanak önlerinde iyiden iyiye gizlenmiş bir şekilde, demir atmıştı.

Küçük Muavenet'in cüretkâr işlerinin haberi yıldırım hızıyla sığınaklar ve siperler arasında yayıldı. Bu, haftalardan beri düşman top gürlemelerinin hemen hemen tamamen sustuğu ilk geceydi. Gelibolu'nun yorgun toprakları üzerinde sürekli sevinçli, coşkulu çağrışmalar tınlıyordu:

“Allah büyük, Almanlar büyük!’’

Gün ağardığında Morto Körfezi yalnızdı. İngiliz hat gemileri, Türk yan birliklerinin sol tarafını ağır bir baskı altında bırakacak, diğer demirleme alanlarına gitmişlerdi. Yeni yerlerde gemiler, ilk kez silah atışlarını tanzim etmek zorundaydı ve yine zamanla hedeflerini yoklamaları gerekiyordu.

Siperdekiler haftalardan beri çelik canavarların nasıl yaklaştıklarını hareketsizce seyretmek zorunda kaldı, mukavemet edemeden mahvedici ateşlere maruz kaldılar. Fakat savaşta hiçbir şey bu soğuk, kavranamaz ölüm karşısında acizliği kabul etmekten daha zor olamaz. Hiç karşı koyamadan sadece ölebileceğini bilecek bir şuurda olmak kadar kötü bir şey yoktur. Nihayet düşmana misilleme yapılabildi. Nihayet Türk askerleri bir karşı savunma olabildiğini, savaş gemilerinin istedikleri gibi ölüm yaymasının cezasız kalmayacağını yaşayarak gördü.

Onlar azmi yeniden keşfetti, yeniden dayanma gücü kazandı ve Muavenet'in kahramanlığının ölçülemez kıymetteki bu moral gücü bunun içinde saklıydı.

İKİ ORDU

Mevzi savaşı devam etmekteydi. Şimdi Büyük Savaş'ın bütün cephelerinde siper savaşları vardı, fakat Gelibolu'nun özel bir anlamı vardı. Avrupa'nın gerek batısında gerekse doğusunda, birkaç siperin düşmesi veya daha büyük alanların gönüllü olarak terk edilmesi pek önemsenmeyebilir. Oysa Gelibolu'da bu böyle değildi: Burada Türk hatlarının, hemen arkasında gayretli, zafer sözü vermiş bir hedef bulunmaktaydı. Bu sebeple burada mevzi savaşında hiçbir esneklik gösterilmezdi.

Her karış toprak son nefese kadar verilen kurbanlara rağmen savunulmak zorundaydı; belki de biraz daha ileri gidilirse daha uygun savunma imkânlarının ortaya çıkacağına bakılmaksızın her karış toprak son nefese kadar savunulmalıydı. İngilizler şimdi birinci muharebede karaya çıktıklarında başaramadıklarına, muazzam, ezici boyuttaki savaş malzemeleriyle yenidenulaşmayı denemekteydi. İngilizler, siperlerini geri kazanmaya çalışan Türkleri metre metre kıskaca almaktaydı. Siperler mümkün mertebe düşman siperlerinin yakınına kazılıyordu, çünkü ancak bu sayede top mermilerinden sakınabileceklerdi. Bu sebeple siperler çoğunlukla birbirlerinden sadece on metre, hatta bazen de ancak üç metre uzaklıktaydı.

Gelibolu'daki siper savaşının hiçbir sabit cephesi yoktu, bu sığınaklar denizden denize sürekli hareket eden ve ani hareketlerle koşuşturan bir yılan gibi uzanmaktaydı.

En ön hatta, fasılasız küçük bir savaş olurken, el bombaları havada uçuşur, keskin nişancılar her saniye ortaya çıkan düşmanın üstüne nişan alır ve her şeyin üzerinde mermilerin dehşetli melodisi tınlar, arka arazide ise fasılasız mevzi ve irtibat yolu inşasında çalışılırdı. Düz, hemen hemen

koruma imkânı vermeyen siperler yerine yeni, dar ve iki metre derinliğindeki siperler yapılmıştı. Siperler sık sık araziye inşa edilen makineli tüfek yataklarınca düşmanın yan tarafını kuşatacak şekilde, zikzak çizerek kavisli arazi üzerinden geçerek uzanmaktaydı. Bu yataklar içine kahraman Boltz'un Alman denizcileri yerleşti ve bütün savunmanın bel kemiğini oluşturdu. Bir siper sistemi diğerine uzanmakta, onların arasında tam bir lağım galerisi ve irtibat yollarından oluşan bir labirent uzanmakta ve öne doğru toprak altındaki dinleme yolları düşman mevzilerinin hemen yakınına kadar ulaşmaktaydı. Ön cephenin önündeki düz çukurluklarda bulunan meşe ve fundalıklar koruma alanı açmak için tamamen yakılıp, kül edildi. Seyrek dikenli teller gece çekilmekte ve sivri kazıklı kurt kapanıyla her yerde tehdit oluşturulmaktaydı. İrtibat yerleri derin çukurlara ve dar boğazlara yerleştirildi, yedekler ve erkânı harbiye için sığınaklar yapıldı. Sahra topçularının on bir bataryası Kirte civarında tornistan etti ve gayet iyi bir kamuflajla araziye yerleşti. Gözetleme yerlerinden düşman siperlerinin bulunduğu arazi güney ucuna kadar görülebilmekteydi.

Askerler yaklaşan atışları umursamadan tahkimat çalışmalarını sessiz ve umursamaz bir tarzla yürütmekteydi.

Mermiler yakınına düştüğünde, onlar patlayan toz ve çelik bulutlarıyla neredeyse hiç ilgilenmez, istihkâm kazmaya devam ederdi.

Her köşe bucakta materyal eksikliği hissedilir olduğu için bütün bu savunma sistemlerini ikmal etmek gerçekten de çok zordu. Bombalara karşı emniyetli siperlerin yapımı için gerekli beton yerine, çok daha kalitesiz malzeme, tahrip olmuş köylerden toplandı. Ağaç malzeme de Küçük Asya'dan temin edilmek zorunda kalındı. Sadece en ön hatları boydan boya geçen engeller yapmak için bile dikenli teller kâfi gelmiyordu. Bu engeller sık sık ağaç dallarıyla oluşturulmak zorunda kalınıyordu.

Mevzi savaşlarının başlangıcında Türkler düşmanın güçlü topçusuna karşı ağır mukabelede bulunamadı, ancak, sürekli atış alanlarında gözüken ve dolaylı atışlarıyla Arıburnu civarındaki savaşlara müdahale eden iki eski hat gemisi "Turgut" ve "Barbaros"un gemiden yapılan top atışları istisna.

Buna felaket boyutundaki mühimmat noksanlığı da eklenmeli. Özellikle kendi bataryaları susmaya mahkûmken, sürekli kuvvetli bir düşman ateşi altında bulunmaya sadece Türk askerinin tükenmek bilmeyen sinir yapısı tahammül edebiliyordu.

Bu inanılmaz olaylar o kadar sık oluyordu ki siperlerdeki arkadaşlarına en azından top gürültüleri vasıtasıyla bir topçu desteği vermek için topçular tereddütlü vaziyette manevra mühimmatı temin ediyordu. Düşmanın üstünlüğü karşısında güçsüzlüğün sebebiyet verdiği büyük bir trajedi yaşanıyordu. Öfkeden sıkılan yumruklarla kendilerine muhteşem hedefler sunulan topçular her gün buna şahitlik etmek zorunda kalıyor ama ateş edemiyordu. İngilizler bu cephane eksikliğini gayet iyi bilmekteydi ve böylece onların (İngilizlerin) sahildeki bütün ordugâh yaşantısı açık ve rahatsız edilmeden devam etmekteydi.

Düşman kahvesini demlerken, her yerde küçük duman bulutçukları sabahın berrak göğüne yükselmekteydi. Türk askerlerinin her gün onların etrafında gezindikleri veya ata bindikleri görülmekteydi. Bu ne işe yarar ki Konstantinopol'deki depolar boş… Cephedeki büyük stoklar en vahim zaman dilimleri için ihtiyat olarak kalmalıydı.

Ancak zaman içinde enerjik kaptan Z. S. Pieper bu hususa da çare bulmayı başardı. Konstantinopol civarında, uygun makinelerin, ham malzemelerin ve kalifiye işçilerin teminindeki devasa güçlüklere rağmen üretimi her hafta artan ve iyileşen bir top mühimmat fabrikası vücuda gelmişti. Yardımcı işletmelerle birlikte fabrikaların sayısı yirmi yediye yükseldi. Fakat bu fabrikalar kav ve barutun yanı sıra 23 değişik mermi türü imal etmek zorundaydı. Kaptan Z. S. Pieper ve onun Alman ustalarının ne tür zorlukların üstesinden geldiği pek anlatılamazdı. Elbette ki onlar bütün güçlüklerin üstesinden geldi, üretimi dört katına kadar arttırdı ve bu sayede hezimet karşısında cepheyi muhafaza ettiler.

Amiraller V. Usedom ve Merten de yorulmamış faal haldeydi. Herhangi bir şekilde elzem olmayan bütün obüsler ve havanlar Çanakkale Boğazı tabyaları tarafından teslim edildi. Mandalar, yürüyen top kundakları üzerine

oturtulan topları dik yamaçlardan yukarı çekmek için zahmetli bir gayretin içine girmek zorunda kaldı. Sonsuz meşakkat altında zamanın seyri içerisinde cepheye 33 sabit top yerleştirmeyi başardılar. Hatta Konstantinopol'deki ordu müzesi kapılarını açtı. Eski, yüzyıllık havanlar ortaya çıkarıldı ve en ön hatlarda bomba topu olarak yerleştirildi.

Ancak kısa sürede onların faydadan çok zarar getirdiği tespit edildi, zira her atışta ortaya çıkan kalın beyaz duman bulutu, düşman ateşini üzerlerine çekmekteydi. Böylece havanlar müzeye geri döndü.

Filo şefi Amiral Souchon da gemilerin mühimmatlı birkaç uzun mesafeli topunu vermek zorunda kaldı. Gemiler, Asya sahillerinin tepelerinde bulunan Erenköy'den pek de uzak olmayan bir yerde tertip oldu ve oradan da düşman tarafından işgal edilen güney tepesini, düşman gemilerini ve ordugâh alanlarını etkin bir ateş altına alabildi. Goben'in sadece 15 cm'lik bir topu hedefine ulaşamadı, çünkü Çanakkale Boğazı'nı geçerken vapur Marmara Adası civarında bir denizaltıya kurban gitti.

Donanmanın ve tabyaların yardımları çok değerliydi, ancak İngilizlerin ateş gücüyle karşılaştırılması dahi mümkün değildi.

Teçhizat ve iaşedeki böylesi zor bir duruma savaş vasıtalarındaki yetersizlik de katılmaktaydı. Buna rağmen yeni yapılan fabrikalar gece gündüz ordunun ihtiyacı için çalışıyordu, Levazım Tuğgeneral İsmail Hakkı Paşa'nın teşkilat dehasına ve 5. Ordu'nun Levazım Albayı Burchardi'nin bütün gayretlerine rağmen üretim gerçek ihtiyaca adım uyduramıyordu. Hammadde eksikliği çok belirgindi. Orduların teçhizatı haftadan haftaya daha da eksilmekteydi. Bunlar, mükemmel kanaatkâr askerlerin vücutlarından sarkan bez parçalarıydı, sicimler deri kemer yerine kullanılmak zorundaydı ve çizme yerine çoğunlukla ayaklara sarılan deriler ve ayak giysisi olarak da bez parçaları hizmet vermekteydi. Bu adaletsiz mücadelenin seyri içinde kışın yedekler esasen hiçbir üniforma olmadan cepheye gitmek zorunda kaldı.

Türkler alacalı bulacalı yerli giysileriyle siperlerde duruyor ve memleketleri için öylesine kahramanca mücadele ediyordu. Sırtta gömlek,

ayakta da ayakkabı olmadan savaşmak, güneşin hararetine kışın soğuğuna sebat etmek ne kadar da zordu. Mevzilerin ikmalinde kullanılan kum torbalarının askerler tarafından giysi amaçlı kullanılması ne kadar da hayret verici değil mi?

En azından bir miktar gıdanın emniyet altına alınabilmiş olması da bir şanstı. Her ne kadar Osmanlı, kanaatkâr ve tevazu sahibi ise de ebediyen boş mideyle elbette savaşılamazdı. Çöl benzeri bir yöre orduyu kuşatmıştı. Hemen hemen her şey, sürekli denizaltı tehlikesi altındaki uzak suyollarındaki operasyon bölgesinin yakınına getirilmek zorundaydı. Sayısız deve kervanları ve siyah mandalar tarafından ağır aksak çekilen yuvarlak tekerlekli kağnı arabaları, hali hazırda şarkta yüzyıllardan beri kullanıldığı gibi yüklerini, cephenin yeni oluşan irtibat yollarından sevk ediyordu. Orduların artan takviyelerine rağmen elzem olan malzeme gittikçe artan ihtiyaca sürekli cevap veremiyordu. Nihayet, ihtiyaç duyulan ama büyük gayretlere rağmen üstesinden gelmenin mümkün olmadığı günlük takriben 400 ton malzemeye ihtiyaç vardı. Giderek daha da sıklaşarak azalan porsiyonlar ve ekmek hisseleri daha da azaltılmak zorunda kalındı, ancak askerler sessizce sabrediyordu; cılızlaşan vücutları gerekli mukavemet gücünü ortaya koyamasa da sebat ediyorlardı. Onlar sebat ederler. Bu, arka bölgedeki su kaynaklarının Türkleri taze sularla bol miktarda besleyebilmesi, gökyüzünün (Allah C.C)'ın bir tür hediyesi gibiydi. Türk küçüklükten beri bol miktarda su içmeye alışmıştı.

O bütün eziyetlere sabırla katlanabilirdi, sadece susuzluğa katlanamazdı. Buna karşın düşman cephesinde durum bambaşka gözüküyordu. Modern kuşatma sanatının bütün vasıtalarıyla mücehhez olan düşman, gemi toplarının ateşi altında mevzilerini sükûnetle ikmal edebilmekteydi. Bombalara karşı güvenlikli beton sığınaklar meydana getirilmekte, dikenli tel mânialları sığınakların önlerinde sıralar hâlinde uzanmakta, ağır toplar karaya taşınmakta ve cinslerine uygun olarak yerleştirilmekteydi. Mühimmat ve iaşe boldu, sürekli temiz çamaşır ve kıyafet... Türklerden

sadece bir konuda daha zor durumdaydılar: Düşmanın suyu yoktu ve güneşin acımasız yakıcı ışınları altında korkunç bir susuzluk çekiyorlardı.

Suyun ta uzaklardan vapurla getirilmesi ve uzun borular vasıtasıyla karaya pompalanması gerekiyordu. Asker sadece bir matara dolusu ılık, kötü suya sahipti ve onunla bütün gün kıt kanaat idare etmek zorundaydı.

Böylece işgalciler şiddetli bir siper savaşıyla karşı karşıya kalmışlardı. Bütün savaş malzemelerinin ezici üstünlüğüne karşı Türk askeri metanetli bir sabır ve büyük bir fedakârlıkla savaşmak zorundaydı. O, bu cehennemde sarsılmadan sebat etmekteydi. Onun için nöbet değişimi ve dinlenme yoktu. Buna karşın düşman sadece üç gün en ön saflarda savaşmak zorundaydı, sonra onun nöbeti değiştirilir ve nihayet tekrar istirahat amacıyla adalara nakledilmek için birkaç gün yedekte kalırdı.

Cephedeki farklı durumların tasviri, daha sonra olacak hadiseleri daha iyi anlayıp değerlendirmemiz için mühimdir.

Bu arada vuku bulan, cephedeki küçük bir olay Türk askerini başarıya götüren o ruh haliyle ilgili bize fikir vermektedir:

Bir sabah, toz toprak içinde, ölesiye yorgun altı Türk askeri tam teçhizatlı olarak Mareşal Liman von Sanders'in önüne geldi.

Onlar, alaylarının savaşa katılmadığı yukarı Saros Körfezi'nden firar etmiş, ulaşılamaz arazilere tırmanmıştı ve şimdi de cepheye katılmak istiyordu. Onların ricası yerine getirildi.

Hayatta kalanlardan biri ebeveynine bu mektubu göndermiş olmalıydı:

"Pek muhterem Babacığım! Sevgili Anneciğim!

Kastamonulu Mehmet Mustafa Çavuş, bizim memleketten olduğu için sizlere bu mektubu yazmaktadır. O, sağlıklı olduğumu ve yaşadığımı ve Büyük Allah'a duacı olduğumu, benim pek muhterem ebeveynim, ağabeylerim, kız kardeşlerim olan sizlerin ve bütün köyümüzün sağlıklı olduğunu, hastalık ve açlıktan sizleri korumasını dilediğimi yazmalı.

Sizin son yazınızı Dersaadet'te almıştım ve büyük bir gururla kardeşlerim olan iki oğlunuzun daha askerde olduğunu öğrendim.

İlkbahar geldiğinde biz İstanbul'u terk ettik ve kutsal savaşa katıldık ve deniz kıyısında bulunan Gelibolu şehrine geldik.

Geceleri çadırımızdayken, birkaç büyük gemiyle dışarıda denizde bulunan düşman toplarının ateşini görüyorduk, güneş de açsa gece de olsa, daima top gürlemelerini ve tüfek ateşlerini işitiyorduk ve kalbimiz çok üzgündü. Fakat subaylarımız bize, savaşan kardeşlerimize destek vermek için savaş meydanının arka saflarında olmamız gerektiğini söylediler. Fakat biz kavgayı ve savaşı rüyamızda görmekteydik.

Sıcak bir yaz gecesindeydi, bir atlı çadırımızın etrafında dolaşıyordu. O bize bizim kardeşlerimizin ününden bahsetti ve oradaki adı Seddülbahir olan bir saray civarındaki sıcak savaşlardan bahsetti. Ve o bizimkilerin galibiyetinden bahsediyordu ve o gittiğinde uyuyamamıştık.

Ve şimdi çok saygıdeğer babam mektubu yazan Mehmet Çavuş sıçrar ve bağırır:

"Onlar orada, dışarıda Allah'ın yüce lütfünü kazanırken, annem beni burada çadırda ölmem için doğurmadı. Sizlerden kim bir nefer ise beni takip etsin.'' Fakat bizim çevremizde yaraları bağlamayı doktordan öğrenmiş olan bir nefer vardı. Onun silahı yoktu. O silah yerine beyaz bezler ve sağlık şişeleri olan bir çanta taşıyordu ve o bilge bir adamdı. Size yazdığım geceden birkaç gün sonra o elindeki numuneyle çarpışmada İngilizlerin safına düştü. Adı Ahmed'di ve diyordu ki; 'Mehmet Çavuş sen ve diğerleri subaylarımızdan emir almadan nasıl gidebilirsin? O zeki ve bilge bir adamdı. 'Hadi gel' dedi Mehmet Çavuş, bizim subaylardan değil ama en yüksek liderimiz olan Alman Liman Paşa'dan izin almak isteriz.'

Bu arada o da razı oldu ve daha sabah ağarmadan bizler silah ve örtülerimizle yüklü olarak, şiddetlendikçe şiddetlenen top gürültülerini işittiğimiz tarafa doğru yürüdük. Ve böylece bir yolun yan tarafında saatlerce yürüdük ve akşam olduğunda bir çeşmeye geldik ve orada uyuduk. Sabah olduğunda, birçok insan develeriyle, atlarıyla ve yük hayvanlarıyla geldi ve birisi bize Liman Paşa'nın çadırına giden yolu gösterdi. Yürüyüş dünden daha zordu ve bizim hiç ekmeğimiz ve zeytinimiz yoktu.

Bize karşı bir baba gibi iyi olan Paşa’yı bulduk ve o bize yemek yedirdi ve dedi ki: ‘Subaylarınızın izni olmadan birliklerinizi terk ettiğiniz için kusur işlediniz, fakat sizin kardeşleriniz savaşırken, sizler faydasız olmak istemediğiniz için de mükemmel bir savaşçı gibi davrandınız.

Bu gece benim çadırımın civarında kalırsanız yarın sizleri düşmana karşı gönderirim.’’

Böylece biz bir alaya geldik ve kardeşlerimizin birçoğu Konya’dan idi. İri ve güçlü insanlardı ve bizim dilimizi konuşsalar da onları güçlükle anlayabiliyorduk. Fakat onlar ihtiyaç duyduğumuz her şeyi verdi ve bize demir tellerin çekili olduğu siperleri gösterdiler, fakat düşmanı görme arzumuz gerçekleşmedi. Şimdi merak ettiğimiz gibi kısa bir şimşek bize Halifemizin ülkesini onun müsaadesi olmadan çiğneme cesareti gösteren bu alçak insanların orada –hemen önümüzdeki siperlerde– yığıldığını gösteriyordu.

Sonra, tüfeklerimizin gürültüsünden yerin titrediği o gece geldi ve bizimle az önce dua eden mübarek hocamız tıpkı çevik bir delikanlı gibi ilk defa, beyaz saçları ve de yüzü geçkin yaşıyla, siperinden fırladı. Bizler ileri doğru atılıp dipçiklerimizi salladık ve önümüzde gözüken her şey, merhametsizce öldürüldü.

Muhterem babacığım ve sevgili anneciğim, hassaten iyi olduğumu bilmenizi isterim. Kardeşlerimin birçoğuyla birkaç gündür büyük bir salonda bulunuyorum ve bize anne, bacı gibi ihtimam gösteren beyaz giysiler içindeki ‘hanımlar’ yataklarımız arasında aşağı yukarı gezinmekte ve bizim her arzumuzu yerine getirmektedir.

Kısa sürede tekrar sizinle beraber olacağım ve hasatlarınızı taşımada sizlere yardım edeceğim, zira yaşlı doktor, sol elimde iki parmağım eksik olduğu için bu yıl tekrar savaşmamı istemiyor.

Ellerinizden öper, erkek ve kız kardeşlerim gibi size de selam ederim. Sadık oğlunuz İsmail.

(Bu mektup, Hans Kannengiesser Paşa’nın “Gallipoli” kitabından alınmıştır, Schlieffen Yayınevi, Berlin)

Beyaz Bayrak

Böylece mayıs, şiddetli mevzi savaşlarıyla geçti. Ara sıra İngilizler ve Fransızlar yedeklerini savaşa sürdü ve saldırdı. Onlar bazen de Türkler tarafından dipçik dipçiğe savaşta tekrar fethedilen en ön saflara sızmayı başardı. Sekiz kilometrelik bütün cephe sarsıldı ve titredi. Savaşın karamsar melodisi hiç susmuyordu, ancak düşman Alçıtepe'den şimdiye kadarkinden daha uzaktı.

Arıburnu civarında da durum farklı görünmüyordu. Sadece mayısın ortasından itibaren Avustralyalılar ve Yeni Zelandalılar burada gözle görülür bir şekilde sakin davranıyordu. Acaba bu onların zayıflığının bir işareti miydi? Gerçi kısa süre önce savaş bakanı Enver Paşa burada cepheyi teftiş etmiş ve güçlü birliklerin müdahalesiyle düşmanı bu kara mevzilerini tahliyeye zorlama konusunda ikna olmuştu.

İki yeni tümen Konstantinopol'den geldi. 19 Mayıs gecesi dağ geçitlerindeki dört tümen muhaliflerin üst üste bulunan üç mevzisine baskında hazır bulunacaktı.

Burada Türklerin topları tıpkı güney cephesindeki gibi oldukça yetersizdi ve mevzileri hücuma elverişli hâle getirmek doğrusu cephane de kâfi gelmiyordu. Gece zifiri karanlıktı; sadece savaş gemilerindeki projektörlerin ışık huzmeleri titreşerek arazinin üzerine doğru yayılıyordu.

Hücuma kendini kilitlemiş 42 bin asker sabahın seherinde ileri harekâta geçti. Mevzileri zapt etmek için kalabalık kitleler hâlinde dar cepheye saldırdılar.

Birlikler toplanmadan evvel pilotlar vasıtasıyla tam vaktinde ikaz edilen düşman teyakkuzdaydı. Öldürücü top ve makineli tüfek ateşi ölümü hiçe sayarak saldıran Türklerin üzerine yöneldi.

Birçok mevzide, ilk siperlerin zapt edilmesi başarıldı. Süngüler ve dipçiler parlamaktaydı. Korkunç top mermileriyle biçilip yere serilen yiğitlerin yerine sürekli yeni askerler geçmekteydi. Kanlı saldırı bütün hızıyla devam etmekte, gün doğmaktaydı. Savaş acımasız ve

merhametsizce kudurup gitmekteydi. Kayıplar korkunçtu. Mevziilerin önünde ve içinde bütün arazi ölü ve yaralıyla doluydu.

Akşam olunca geri çekilme emri verilmek zorunda kalındı. Tümenlerin kayıpları beyhudeydi. Mevziler alınamıyordu.

Düşman sadece bin metre derinliğindeki bir arazi hattını işgal etmişti. Bin metre ve onun arkasında da deniz... Türkler için elbette ki büyük kayıplara ve ölümü küçümseyen cesarete rağmen düşmanı denize dökmek mümkün değildi. Bu köprübaşı, güney cephesi sırtları ve Çanakkale Boğazı tabyaları için daimi bir tehlike meydana getirmekteydi. Böylece Türkler öncelikle bu konuda tevekkül etmek ve mevzilerini savunarak düşmanın ilerlemesini ertelemek zorundaydı. İçler acısı mevzi savaşı burada da ilerlemesini sürdürmekteydi.

Atışlar tekrar ulumakta, el bombaları mevziden mevziiye uçuşmaktaydı. Mevziler arasındaki binlerce silahsız ölü vadileri doldurmaktaydı.

Aşırı sıcak vardı ve bir süre sonra bu dehşetli ölüm sahasında, çürümenin de kendini gösterdiği bu yerde soluk almak korkunç bir ıstırap vermeye başladı. Savaşta çok cesur olan Avustralyalılar artık buna daha fazla tahammül edemedi. Karanlık yağmurlu bir günün sabahında onlar beyaz bayrak açtı. General Birdwood bir parlamenter vasıtasıyla ölülerini ebedi istirahatgâhlarına tevdi edebilmeleri için ateşkes ricasında bulundu. Esad Paşa buna razı oldu ve hemen İngiliz Erkan-ı Harbiye Şefi Sir Skeen üç subayla mezarı terk etti. Türk Erkân-ı Harbiyesi’nden subaylar hemen hemen bir buçuk kilometre uzunluğundaki cephe boyunca defin sınırlarını tespit etmek için onlara doğru geldi.

Mevzilerin üzerinde korkutucu bir sessizlik hüküm sürüyordu ve parlamenterlere yöneltilen bakış korkunçtu. Gayri iradi olarak Albay Skeen’in ağzından şu sözler kaçtı: “Baylar, medeniyetin bizi götürdüğü yere gidiniz! Ben buradaki bu mezarlar arasında diplomatlarımızı, bakanlarımızı ve gazetecilerimizi görmek istiyorum sadece kısa bir süre için.”

Silahlar on saat sustu. Tespit edilen zaman dilimi içinde defin işini tamamlamak için düşman on saat boyunca büyük bir hırsla çalışmaktaydı.

Öğleden sonra saat tam 4.30'da bu iş tamamlandı. Birlikler mezarlarında kaybolup gitti. Sadece sekiz subay, Türklerin ve İngilizlerin elinde saatlerce kanla sulanmış topraklarda siperler arasında durmaktaydı. Saat: 4.45… Süre bitti. İngilizler ellerini düşmanlarına (Türklere) uzattı. Bu kısa tokalaşma, düşmanların birbirlerine olan saygılarının, karşılıklı görev ifasının ve cesaret örneğinin bir ifadesiydi. Sonra onlar mevzilerine döndü. Arıburnu cephesinde ölüm sessizliği vardı, ıstırap verici bir sessizlik.

Dakikalar akıp gitmekte

Saat beşi bir saniye geçmekteydi ki bir Türk bataryasının ilk atışının sebebiyet verdiği gürültü, engebeli arazinin derinliklerine doğru yayıldı.

Üç gün sonraki gece, İngilizler ve Fransızlar büyük takviye güçleriyle güney cephesinden hücuma geçti, ancak Alman makineli tüfekleri tam zamanında General Weber Paşa'nın uyguladığı karşı saldırıyla düşmanı geri çekilmeye zorladı. Birçok İngiliz makineli tüfeği mühimmatıyla birlikte ganimet olarak ele geçirildi ve takriben dört bin ölü, hatlar arasında kaldı. Her zaman olduğu gibi şimdi de ulaşılamaz uzaklıkta bulunan yüzer tabyaların ağır ateşi, başarıdan faydalanmayı engellemekteydi.

Evet, Türkler de uzun süre, sınırlı savaş malzemeleriyle düşmanı denize dökmeyi asla başaramayacakları hususunda tevekkül etmişlerdi. Esasen cepheyi koruyabildiklerinde ve düşman eline düşen siperler karşı saldırıyla tekrar geri kazanıldığında, onlar mutlu olmak zorundaydı. En ön hatlarda makineli tüfekli Alman denizciler savaşmamış olsaydı bütün bu cephelerin hâli ne olurdu. Onlara daima en önemli, fakat aynı zamanda da en tehlikeli, ileri (öncü) kalelerde (burçlarda) rastlanabilirdi, etraflarındaki cehennemlere ve büyük kayıplara rağmen sendelemez ve geri çekilmezlerdi. Düşmanın kitlesel silahlarını kahramanca dağıtan bu kahraman insanlara (Almanlara) ne kadar şükran duysak azdır.[10] Bu mavi ceketliler bir zaman gelip de gemilerini terk etmek ve sığınaklardaki kanlı mevzi savaşlarında yararlılık göstermek zorunda kalacaklarını hayal bile edemezdi.

Albay Kannengiesser bu neferler hakkında şunları yazar: “Fakat bu doğrudan yardımı bize bahriyenin makineli tüfek müfrezesi sağlıyordu. İlk savaşlarda dokuzuncu tümende kara çıkarma birliğine sahip olan, kendini ispat etmiş, cesur Yarbay Z. S. Boltz’a sahip olmak benim için bir şanstı.

En ön hat, orada kurulu bulunan sekiz makineli tüfekle önemli bir yer elde etmişti. Bu muhteşem Alman bahriyeli sınıfını orada önde bilmek benim için büyük bir teselliydi. Onlar sayesinde ben de en ön hatlardaki durum hakkında şüphe götürmez malumatlar alabiliyordum. Teğmen Z. S. V. Thomsen ve v. Rabenau haricinde, ekipten Deniz Gedikli Üstçavuşu Niemand, Schafföner ve kıdemli Deniz Eri Peters şükranla andığım kişilerdi.

Normalde kuru, can sıkıcı, fakat doğrusu sürekli temiz en ön Türk hatlarındaki Alman birliklerine yaklaşıldığında insana memleket atmosferi gibi geliyordu. Uzaktan “Bismarck durağı” yazısı okunuyordu bir tahtada; bir erat koğuşunun astsubay odasındaki gibi resimler ve hatıra kartpostallar vardı bunun içinde.

Esas mesele olan makineli tüfekler, şımarık yetiştirilmiş çocuklar gibi ihtimam altına alınmıştı. Tüfekler tertemiz yağlanmış. İnce kum taneciklerine karşı itina ile örtülmüş, fişek şeridi müsadere edilmiş olarak ani bir kullanıma hazır hâlde orada duruyordu. Benim sorularıma, vazife duygusu ve erkek sağlamlığından (dayanıklılığından) kaynaklanan, fakat aynı zamanda da yeni denizci şakaları ve Alman duyarlılığıyla mana ışıkları saçan taze, neşeli, özlü cevaplar geliyordu.

En ön sığınaklardaki bu Alman hücresi, arazideki birliğin birbirine kenetlenişi gibi etkiliydi ve herkese, Almanlar gibi Türklere de moral desteği veriyordu. Keşke böyle daha çok hücrelerimiz olsaydı!”

Kaptan Hersing

Bir denizci şimdi bütün ruhuyla kendi unsuruna bağlıdır: denize. Gelibolu’nun siperlerine yönelen denizcilerin bakışlarının tekrar önlerinde yayılan derin mavi denize ilişik kalması şayan-ı hayret bir durum mudur? Savaşsız geçen her saatte, fasılasız olarak düşman seri ateşinin müsaade

ettiği her istirahatta onlar ta uzakları, dışarıları gözetliyordu. Fakat kara çıkarma yerlerindeki çok yönlü faaliyetler, savaş ve nakliye gemileri esas ilgi alanları sayılıyordu. Onlar da en kısa sürede düşmanın gemi güvenliğini gözle görülür şekilde artırdıklarını, güçlendirdiklerini müşahede etti. Karakol gemileri ve destroyerler hat gemilerinin etrafında dolaşmaktaydı. Bunlar, esasen bildikleri gibi sadece torpidolara karşı koruma hizmeti sağlayan ağlar gerdiler. Hatta bizzat ağ gönderlerinde gözetleme görevlilerinin oturdukları görülmekteydi. Bütün bunlar ne anlama gelmekteydi? Gerçekten düşmanı böyle aniden kendinden emin bir haldeyken, korkutup ürküten bir denizaltı tehlikesi mümkün müydü? Gerçekten bir Alman denizaltısının geldiğini haber mi almışlardı? O zamanlar henüz imkânsız görünen bir cesaretle, bir denizaltının yalnız başına memleketinden destek almadan ve Avrupa’dan dolanarak gelmesi mümkün müydü?

Onları kuşatan gemilerin demir halkalarından ateş demetleri çaktığında, patlama üzerine patlama olduğunda, Lyddit- mermilerinin sarı dumanları ve havaya fışkıran kalın toz bulutları nefes almayı ıstırap hâline getirdiğinde ve yanlardan gelen şarapneller siper boyunca geçip gittiğinde, Türkler böyle bir Alman denizaltısını ne kadar çok özlemişti. Önünde hiçbir kurtuluşun olmadığı zırhlı devin atışlarıyla oluşan bu cehennemde onlar da (Türkler ve Almanlar) bir gün ölmek zorunda kalacaktı.

Hiçbir insan buna sürekli katlanamazdı, bu insan gücünün üstünde bir şeydi. Sadece bir solukluk dinlenme, sadece kısa bir süreliğine çelik mermilerle yarılan çıplak yarımada etrafındaki cehennemi demir halkalardan (ateş kusan toplardan) kurtulmak, sadece bir kez hava alabilme ve sebat edebilmek için yeni bir sinir takviyesi.

Kurtuluş yok mu? Evet, bir Alman denizaltısı yaklaşmakta... Kaptan Teğmen Hersing U21 ile denize dümen kırdı, gök ve deniz arasında büyük bir yalnızlık içinde süzülüp, düşmanın demir halkasını parçalamak için uzak hedefine doğru şaşırmadan gayret sarf ederek gitti.

Yorulmaz savaşçı, ileri görüşlü, dahi lider ve organizatör Mareşal Liman von Sanders daha mart ayında uzaktaki memleketine, denizaltılara acil yardım çağrıları göndermişti. O “U 21”in 25 Nisan’da Wilhelmshafen (W. limanından)’dan ayrıldığını, aynı gün düşmanlar Gelibolu sahili boyunca birliklerini sevk ettiğinde, o yöne doğru dümen kırdığını biliyordu.

İngilizler de bundan kuşkulanmıştır, zira bir Alman denizaltısı iki defa Akdeniz’de görülmüştü. Maalesef! Elbette bot’un hangi hedefe doğru yöneldiğini tahmin etmek zor olmazdı. Gemilerin başına buyruk güvenliği ellerinden alınmıştı. İngilizler hâlâ görevlerinde kalıyor, ateşe devam ediyor, yok oluşun ölüm dansına ara vermiyordu. Gerçi onlar diken üstündeydi, huzurdan mahrumdu. Tevekkeli İngiliz elçi Atina’da Yunan gazetelerine Alman denizaltıları hakkındaki haberler için boş yere yüksek miktarda para ödülü sözü vermemişti ki bu haberler onların yok olmasına sebebiyet verecekti.

Şimdi Gelibolu siperlerindeki Alman denizciler biliyorlardı ki kurtuluş vaadinde bulunan bir intikamcı yaklaşıyordu.

Şimdi yeniden cehennemde sabretme gücü buldular, yeni umut onların ruhunu canlandırdı. Her yeni günde topçu dürbünleri denizin mavi aynası üzerinden süzülüp gitmekte; erlerin bakışları uzaklara doğru, beklenti dolu, arayış içinde, umutla akıp gitmekteydi.

U21 pek gerilere giderek İngiliz adalarının kuzeyine doğru yol aldı. Sürekli teyakkuz halindeydi, düşman abluka zincirlerini kırmaya düşman veya tarafsız olup olmadığına bakmaksızın karşı karşıya geldiği bütün araçlardan tam zamanında kaçmaya çalışıyordu. Kar tozakları hızla denizin üzerinden geçip gitmekteydi. Sis bulutları onları çözmekte, ayırmaktaydı. Sonra tekrar kar, uğuldayan bir fırtına, kuduran vahşi deniz. Bir karış ilerisi bile görülemiyor. Kalın buz tabakaları yalpalayarak, bata çıka dalgalar arasında yol alan U 21’i istila etmekteydi.

Şimdi o düşmanın öncü kuvvetlerinin ortasında olmalıydı, ancak bu havada hiçbir şey görülemiyordu. Bu arada hava açıldı. Sadece kısa bir süre için sis örtüsü kalktı, kar fırtınası sona erdi. Botun hemen arkasında

düşmanın öncü kuvvetleri bulunmaktaydı. Sağda bir vapur, solda bir vapur… Onda stop sinyalleri yükseliyor; vapur düdüğü salınan deniz üzerinde boğuk boğuk uğulduyordu.

Hemen ilk atış yapılmalıydı. Şimdi çabucak dalmalıydı, düşman mermilerinin takip edemeyeceği derinliklere doğru. Ancak gene büyük bir sis kütlesi botu yuttu. Hayalet geçti gitti.

Hersing sürekli güneye dümen kırıyor, İngiltere ve İrlanda sahillerinden geçerek, fırtınaların kamçıladığı Biskana Körfezi’nden geçip gidiyordu. Hava gittikçe daha da sevimli hâle geliyor, gök ve deniz gittikçe daha da mavileşiyordu.

İspanya sahillerine ulaşılmıştı. İki mayıs akşamı U 21 hemen, deniz Binbaşısı A.D.V. Krohn idaresinde akaryakıt ve stoklarla hazırlıklı bekleyen Karanlıkburun’a doğru yol aldı. Bu arada da bir gemi silueti hemen sahilin arkasında görüldü.

Tanıma sinyalleri derhal kesin bilgi verdi: Bu “Marzala” vapuru. Gecenin koruyuculuğunda U21, sahilin hemen altında, geminin yanına uzunlamasına kondu. Akaryakıt ve erzak alımı başladı. Daha önceden Arasa Körfezi önlerinde akşamın kızıllığında yeni bir buluşma noktası sözü verildikten sonra, yaklaşan gün, botu tekrar yukarıya denizin üstüne çıkardı.

Hersing yavaş bir rotayla güneye doğru ilerledi. Bordoda sevindirici bir maneviyat hâkimdi. Bir gece daha akaryakıt tankları tıka basa dolduruldu, sonra da arkadaşlarının ve müttefiklerinin, bir çelik cehenneminde yavaş fakat kesinkes kırılıp yok olduğu yer olan uzak hedeflere doğru ilerleyebildi. Onlar bunu yapmak zorundaydı ve yapacaklardı da.

Evet, yeni alınan akaryakıt derhal denenmeliydi. Ani bir dehşet, erlerin uzuvlarını felç etti. Bu gerçekten mümkün müydü? Buna inanmak istemiyorlardı, inanmıyorlardı; akaryakıt yanmıyordu. Akaryakıt motorlar için kullanışsızdı. Tekrardan dizel basınçlı havayla harekete geçirildi ve ancak yine aynı netice: akaryakıt yanmıyordu. Akaryakıt hâlâ mevcut eski bir yakıtla karıştırıldı. Yine yanmıyordu.

Şimdi ne olacaktı? Geri dönüp, taviz mi verilmeli, arkadaşları Gelibolu’ya bırakıp ölüme mi terk etmeliydi? Asla!

Akaryakıt mevcudiyeti hâlâ 26 tondu. Botun sık ve uzun dalışlarla zorlanmaması durumunda, yapılacak azami ölçüdeki bir tasarrufla Cattari’ya kadar yetebilirdi. Hersing geri dönemezdi, güneye doğru, Cebelitarık Körfezi’ne devam etti. Bu cesur kararın fevkalade askerî önemi vardı.

Deniz Önyüzbaşısı Hersing geri dönüşe karar vermiş olsaydı, sadece bir gecikme vuku bulmuş olmayacak, aynı zamanda da bütün teşebbüs lüzumsuz hâle gelecekti. Türkler, İngilizlerin saldırısına karşı koyamamış; cephe, gemi toplarının ateşi altında yıkılmış olacaktı. Müttefik güçler savaşı sürdürebilmek için hiç beklenmedik sürprizlerle mücadele etmek zorunda kalacaktı.

U21 güneye doğru dümen kırdı. Günler geçmekteydi. Kendilerinden özenle kaçınılması gereken vapurların duman bulutları arasında görülmekteydi. Kıymetli zamanlar kaybolup gitmekte ve böylece bot gece yerine ancak sabah gün ağarırken Septe Boğazı önlerinde durmaktaydı. Geminin iskele tarafında hâlihazırda Cebelitarık Boğazı’nın top gibi tıka basa doldurulmuş üç köşeli, yüksek kayalıkları su yüzüne çıkmaktaydı. Sancak (geminin sağ tarafı) mavi vişneçürüğü rengindeki dumanlar içinde Afrika sahiline doğru yol aldı.

Akaryakıt eksikliği gelecek geceye kadarki bir beklemeye müsaade etmemekteydi. İspanyol Marokkosu’nun hemen ardındaki kumullarda bot ileri doğru sessizce gelmekte, düşman destroyerlerinin öncü birliği giderek yaklaşmaktaydı. Onlar burun dalgalarıyla aşağı yukarı yol almaktaydı. Ancak Hersing gizlice, dalmak zorunda kalmaksızın, maharetle sıyrılıp geçti.

Rota sürekli Akdeniz’e yönelmekte, Sicilya sahilleri mavi seyelanlardan çıkıp yükselmekteydi. Sahiller efsanevi bir çiçek ihtişamıyla kaplanmıştı. Palmiyeler sallanmaktaydı. Ancak hemen bulutlar geldi. Hava kapandı.

Yağmur tanecikleri şakırdamakta, görüş açısı kaybolmaktaydı. Sonra önde mavnalar oluşmakta ve orada...

“Çabuk dalınız!”

Dört Fransız destroyeri hemen botun önünde, iki bin metre uzaklıkta bile değil! Su, tankın içine doğru şırıldamakta, elektrikli motorlar pervaneleri döndürmekte ve artık bot derin kürekçilere itaat etmekteydi. Nefessiz bir gerilim içerisinde bakışlar derinlik ölçen alete odaklandı: 10 mt-12mt-14mt-16mt.

Bu arada bir destroyer denizaltının üstünden hızla geçip gitti. Takırdayan pervane gürültüsü yavaş yavaş sönmekte, ancak hemen yeniden işitilebilmekte, tekrar yeniden sönmektedir.

Hiç şüphesiz düşman denizaltıyı keşfetti, yüzeyde vahşicesine avlandı ve özgüvenle gökyüzüne bir ikaz gönderdi. Pervane gürültüsü susmuştu. Hersing etrafı gözetlemek için dikkatlice periskopunu çıkardı. Çabuk derine! Bir destroyer hemen botun bitişiğinde!

Burada suyu yarıp geçebilmek imkânsızdı. Takipçilerden kaçmak için Malta üzerinden büyük bir dolambaçlı yol yapılmak zorundaydı. Ve yakıt? Yetecek mi? Herkes endişeli, asık suratlar…

Şimdi U21, Otranto Körfezi’ne yaklaşmaktaydı. Kısa sürede Adriyatik’e ulaşıldı. Ancak Fransız Destroyerleri tekrar gözüktü, bot tekrar dalmak zorunda kaldı. Avlanmak saatlerce sürdü, zor, endişeli saatler... Sonra yarma harekâtı başarıldı.

U21, 13 Mayıs’ta Cattari’ye ulaştığında yakıt hemen hemen bitmişti. Botta da hemen hemen yarım ton yoktu bile. Ve buna rağmen başarılmıştı.

Sessizlik sadece birkaç gün sürdü. Motorlar revizyondan geçirilir geçirilmez ve yakıt tankları doldurulur doldurulmaz U21 Konstantinopol’e doğru yol aldı.

Yunan gemileri etrafta dolaşmaya başladı. Ege Denizi’nin güzel adaları botun etrafını kuşatmıştı. Parlayan mavi gökyüzü, ayna gibi dümdüz deniz... Ancak, derin bir huzur varmış gibi görünse de erler daima uyanık olmak zorundaydı.

24 Mayıs'ta, öğlen vakti ilk düşman öncü birlikleri gözüktü. U21 derhal su seviyesinin altında kayboldu. Hemen Dedeağaç'ın güneyinde, denizden takriben 5 mil uzakta kaygısız bir şekilde demir atan bir savaş gemisi keşfedildi.

Şimdi Rus kruvazörü "Askold"e ait olabilecek beş uzun baca görülebilmekteydi. İşte birinci kurban… Birinci atış garantiydi. Bir saldırıyı dikkate almamak büyük bir özgüven ister. Deniz Önyüzbaşısı Hersing müdahale etmezdi. Bu torpido atışı çok korkutamasa da Gelibolu önlerindeki İngiliz donanmasını en üst alarm durumuna geçirmeye yetecek ve bu korkusuzca yapılan teşebbüsün başarısı söz konusu olacaktı. Sadece kısmî başarılar elde edilmemeli, bilakis düşman kararlı bir şekilde vurulmalıydı.

U21 bütün gün pusuda bekledi. Gece çöker çökmez ortaya çıktı ve ilk öncü birlikler arasından başarılı bir şekilde geçildi. Ve akabinde bot güneye, Gelibolu'ya doğru yol aldı. 2. öncü birlikler de geçilmeliydi. Çok yavaş bir rotayla bot 400 m. derinlikte ileri doğru dümen kırdı. Uyku erleri sarmaktaydı, gelecek sabahta, nihai bir karara varılmak zorundaydı.

İlk hafif puslu ışık denizin bütün yüzeyini yalayarak geçerken, Her-sing yöreyi gözetlemek için dürbününü çıkardı. Nihayet hedefine varmıştı, Gelibolu sahili önündeydi. Ancak kaygısızca uyuyan bir düşman yerine,onları en yüksek alarm durumunda hazır buldu. Fransız destroyerlerinin Akdeniz'de mevcudiyetlerini gösterdiğinden hiç şüphe yoktu. Su yüzeyi büyük bir süratle şuraya buraya giden küçük vapurlar, gemiler ve destroyerlerle kaplanmıştı. Tam bir yaban arısı yuvası… Hersing tereddüt etmeden ileri doğru dümen kırdı. Bu derinlikte ona köpek sürüleri hiçbir şey yapamazdı ve bunların arasından sıyrılıp çıkmalıydı.

Dakikalar sonsuza doğru yavaş yavaş akıp gitmekteydi. Dürbünler dikkatlice birkaç saniyeliğine tekrar yerinden çıkarıldı.

Saat 5.30 Helles Burnu civarında pruvada üç hat gemisi görüldü. Gemiler koruma ağı olmaksızın demir atmış, sayısız araç tarafından çevrilmişti. Saldıran bir denizaltı için en kötü düşman, ayna gibi dümdüz bir denizdir.

Maalesef o günde deniz öyleydi. Ancak buna cesaret edilmeliydi. Sadece bir hastane gemisi çok yakında bulunuyordu. İnşallah orada her şey uyumaktadır. Az önce U21 çok yakında bulunan hat gemisini takibe başladı ve oradaki hastane gemisi, büyük bir çeviklikle bota doğru yöneldi. Tekrar derinlere dalmak zorunda kaldı.

Pervanesinin dönüşü açıkça sürekli işitilmekte, ancak Hersing şaşmadan rotasına sürmekteydi. Periskop gayet dikkatli bir şekilde tekrar dışa doğru çekildi. Şu anda hat gemisi elle dokunacak kadar yakındaydı. Torpido birazdan süratle kurbanın üzerine hücum edecekti, ancak gemi nöbette olduğu için periskopu fark etmiş görünüyordu, çünkü demir atmadan önce gemiye manevra yaptırıp bota, boğaza doğru döndü. Ancak Hersing avını kaçırmak istemiyordu. Periskopunu tekrar çıkardı. O sırada da devasa zırhlının ön kulesinde şimşekler çaktı ve ağır top darbeleri, patlama altında sarsılan botun etrafına kadar denizi kabarttı. Saldırı ertelenmeliydi.

25 m. derinlikte U21 sahil boyunca gelecek saldırıda daha şanslı olma umuduyla ilerledi. İki uzun saat geçti. Takip eden destroyerin pervane gürültüsü sustu. Hersing tekrar 10 m. derinliğe çıktı ve periskop göründü. Karanın hemen altında sefer hâlinde bulunan hat gemisi gözükür gözükmez hemen saldırıya geçti.

O arada U21’n kıç kısmının arkasında “Queen” sınıfı bir gemi belirdi ve habersizce yanından geçip gitti. Denizaltıyla bu geminin arasında en fazla 1.000 m. vardı. Arka topların birinden bir torpido fırladı, ancak gemi muazzam makine gücüyle uzaklaştı ve bir atış yağmuru, az önce torpido atışlarının yüzeyde gözüken hava kabarcıklarının olduğu yere düştü. Saldırı gene boşa gitmişti.

Neferlerin sinirleri parçalanacak derecede gerilmişti. Büyük bir çelik tabutun içine kapatılmış gibi yüzeyde önlerinde geçip gideni göremeden beklemekteydiler. Sadece aşağı yukarı kayan periskopun hafif gürültüsü sessizliği delip geçiyordu. Ara sıra da körü körüne itaat ettikleri komutanlarının kısa, keskin emirleri sessizliği kesintiye uğratıyordu. Bazen onların botu, çepeçevre suda infilak eden mermilerden dolayı titremekteydi.

Bundan da saldırının başarısızlığa uğradığını anlıyorlardı. Bu denizaltı yolculuğunun saatlerini kimse saymadı. Hava giderek daha da dumanlaşmakta ve oksijeni daha da azalmaktaydı. Akciğerler ağır ve hızlı bir şekilde çalışmaktaydı. U21 yoluna devam etti, rotasını Kabatepe'ye çevirdi. Çok uzaktan gelirmişçesine top gürültülerinin boğuk sesleri erlerin kulaklarını çınlatmaktaydı. Bu arada gemiler tekrar Arıburnu siperlerine sanki ölüm ve yıkım kusacak gibi görünmekteydi. Saat on ikiye doğru top atışları sustu. Herhalde düşman öğle molası yapmak istiyordu.

Şimdi Hersing sahilin hemen alt tarafında bir hat gemisini fark etti. Bu Triumph'tu. Bu gemi uzaktan Doğu Asya'dan gelmişti. Aylar önce onun ağır gülleleri kahramanca savunulan Tsingtau mevziilerini paramparça etmişti. O şimdi buradaydı ve her gün çevik güllelerini Türk siperlerine göndermekteydi. U21 giderek yaklaşmaktaydı.

"Triumph" ileri geri gidip geliyordu. Bir destroyer fevkalade üstün bir güçle onu yakaladı. Taarruzun başarı ihtimali az gözükmekteydi, buna karşın gemiye bindirerek batırma tehlikesi ise büyüktü. Deniz Ön Yüzbaşı Hersing yine de buna cesaret etti. Büyük bir öfkeyle yaklaşan destroyer, onu birkaç kere daha derinlere, batmaya zorladı ve botun (denizaltının) üzerinden hızla geçip gitti. Pervaneler sebebiyle alt üst olan su, botu aşağı yukarı savurdu. Erler birbirlerine sımsıkı sarılmak, kenetlenmek zorundaydı. Su bombaları birazdan infilak edebilirdi, ancak hiçbir şey olmadı. Pervanelerin gürültüsü gittikçe azaldı. Periskop yerinden hareket etti. Bir saniye bile kaybedilmedi, çünkü devin su altından çıkan çelik gövdesi sadece öne doğru 300 m'lik bir çıkıntı yapmaktaydı.

"Pruva Torpidoları Atılsın"

Bir ağ makasıyla mücehhez olan çelik mermiler şimşek hızıyla kurbanın üstüne yönelmekteydi. Hersing bütün topların botuna yöneldiğini görebiliyordu, vakit kaybetmeden derinlerde kaybolup gitti. Çatırdayan yaylım ateşleri… Korkunç sarsıntılar… Bot, bir ceviz kabuğu gibi etrafa savruldu. Sonra gürültülü bir infilak erlere doğru yöneldi ve küçük botu

dolduran bir hurra sesi, çarpmamak için ölümcül bir yara almış devin altından geçip gitti.

Arıburnu siperlerindeki savaş gürültüleri bir darbeyle susmuştu. Dost ve düşman göğüs siperlerine atladı ve denize baktılar. Türk siperleri kendilerine eziyet veren gemilerden birinin battığını görünce, tarifi mümkün olmayan bir tezahürat yankılandı. Nihayet bir intikamcı geldi. Nihayet onlar tekrar nefes alabileceklerdi!

“Allah büyük!...” sesleri düşmana kadar gidiyordu. Türkler sevinçten havalara uçuyordu.

Özellikle Triumph, Türklerin mukavemetini bilhassa zorlaştırmıştı. O programlı bir biçimde her gün gözükür, her sabah, her öğle ve her akşam topları gürlerdi. Türkler şimdi devin, yani geminin gözleri önünde hareketsizce batışını seyrediyordu. Diğer büyük gemiler bozguna uğramışçasına araziyi tahliye ederken, destroyerler, balıkçı gemileri ve botlar kurtulmak için acele ediyordu. Triumph yavaşça yana yattı. Boru sinyalleri de tınlamakta ve yüksek sesli komutlar duyulmaktaydı. Bordoda her şey birbirine karıştı, eşyalar bordonun üstünde uçuştu. Bacalar ve direkler suyun içindeyken, makineler hâlâ çalışmaktaydı. Bir pervane vahşi bir şekilde havaya kalktı, şiddetle dönmeye devam etti. Sonra gemi alabora oldu. Yüzen insanların etrafında kanlı cesetler ve bunları kurtarmaya çalışan botlar vapurlar vardı. Bir çeyrek saat sonra ölmekte olan dev, tekrar yukarı yöneldi. Geminin arka kısmı dik olarak sudan çıktı ve Triumph ön kısmı ileri çıkaraktan 3 subay ve onunla birlikte 70 kişiyi derinliklere alarak temelli kaybolup gitti.

Bu arada deniz Ön Yüzbaşı Hersing, korumadan uzak, erişilemez derinliklerde, açık denizlere dümen kırdı. Tekrar yüzeye çıkma imkânı bulamadan, hemen hemen 29 saat aralıksız su altında sabretmek zorunda kaldı. Olabilecek yeni bir savaş için tükenmiş pilleri derhal dolduruldu.

Şimdi ise Hersing daha önce, istemeden tahrip etmekten vazgeçmek zorunda kaldığı “Askold’’u kendisine hedef almak istiyordu. Ancak uzun

yolculuk yapmaya gerek yoktu, çünkü Askold şu an için ortada görünmüyordu, kaybolmuştu.

27 Mayıs’ın sabah kızıllığında Gelibolu’ya geri dönüldü. Hafif bir gündoğusu esmekteydi ve küçük dalgalar denizi sallamaktaydı. Denizaltı saldırısı için en güzel hava buydu.

Sabah ağarırken U21 hazırdı. Kabatepe civarında deniz ulvi bir yalnızlık içindeydi. Hiç bir savaş gemisi, hiç bir araç görülemiyordu. 10 m. derinlikteki Hersing güney tarafına dümen kırdı. Bir sürü küçük tekne ve vapur sürekli hareket hâlinde bulunan çıkartma yerinin önünde tutuluyordu. Orada ne oluyordu? Niçin bu masraf ve telaş? U21 aşağı yukarı gidip gelmekteydi. Periskop ara sıra görünmekte ve dikkatlice etrafını gözetlemekte, bakınmakta... Hiçbir yerde bir hat gemisi keşfedilemedi. Artık Hersing başka bir faaliyet sahası aramak üzereydi, bu arada dev bir zırhlının direğini keşfetti ki bu bir sürü nöbetçi aracın oluşturduğu tam bir avcı zinciriyle gizlenmişti. Torpidonun arasından geçebileceği bir boşluk araması boşunaydı. Her defasında bot bir yaban arısı yuvasının yanından süzülüp gitti. İki vapur arasındaki boşluk nereyse 20 metre kadardı. Belki şimdi başarırdı.

Mesafe 700 m. Hersing, denizaltısıyla sessiz bir şekilde tam olarak hedefe yöneldi. Elektrikli mors maniplesine (elektrik düğmesine) dokunmasıyla torpido dışarı fırladı. Birkaç saniye sonra korkunç bir infilak havayı sarstı, değişik sesler içerisinde Gelibolu’nun vadilerinde yuvarlanıp durdu, İngilizleri sığınaklarında avlayarak mezara gönderdi. Makineli tüfek yuvalarındaki Alman denizciler ve Türk arkadaşları yüksek sesle tezahüratta bulunuyordu. Bu, insanı sıkboğaz eden kuşatmadan bir kurtuluştu. Demir kuşatma yarılmıştı. Türkler haftalarca umut etti, sebat gösterdi ve bu anı iple çekti.

Anadolu’nun yiğitleri bir çocuk masumiyetiyle devasa boyuttaki ateş ve duman bulutuna ve panik içinde çil yavrusu gibi dağılan küçük araçlara bakıp durdu. “Majestic” gittikçe daha kuvvetli bir şekilde yana yattı ve

alabora oldu. Henüz beş dakika geçmişti ki sadece geminin baş tarafında küçük bir çıkıntı görülebildi.

“Allah büyük, ...” sesleri berrak sabah havasında boğazı yırtarcasına yankılanıyordu.

Artık İngilizler, haftalarca süren ateş sayesinde Türklerin moralinin, mukavemet gücünün kırılmış olduğuna inanmaktaydı. Şimdi onlar delicesine bir cesaretle, korku ve dehşete kapılmış bütün gemilerinin, adalardaki gizli köşelere nasıl saklandığına şahit olmak zorunda kaldı. Deniz Gelibolu civarında güçlü bir süpürgeyle süpürülmüş gibi tertemizdi.

Artık ateş ve çelik mermiler kusan gemiler, her gece Türk mevzilerini gün gibi aydınlatan projektörler; yeni birlikleri, cephaneleri ve iaşeleri karaya taşıyan nakliye gemileri yoktu. İngiliz siperlerinde derin bir ümitsizlik, Türklerde ise belirgin bir coşku vardı. Galibiyet inancı tekrar geri geldi.

U21 iki gün mavi denizin sonsuzluğunda kayboldu kaldı, sonra tekrar sessizce yeni kurbanlar arayarak sahile ulaştı. Ancak bütün aramalar nafileydi. Deniz ölü gibiydi. Düşman adalardaki kuytu köşelerden bulunup çıkartılmalıydı. 29 Mayıs’ta Hersing, İmroz adasında demir atmış bir hat gemisi keşfetti ve derhal botunu hücuma geçirdi. O, artık hemen giriş önlerindedir. Ancak birdenbire bordonun duvarlarında acayip bir tahriş ve çatırdama fark edildi, sonra ani bir hareket ve bot çalışmamaktadır. U21’deki erler bunun ne manaya geldiğini çok iyi bilmekteydi.

Onlar botlarının bir ağa takıldığını, parmak kalınlığındaki çelik ağlarla kuşatıldığını ve denizin yüzeyindeki şamandıraların şimdi bir dans gösterisi yaptığını biliyordu.

“Tam gaz geri!”

Pervaneler, vahşice suları kamçılamakta, çelik ağlar kurbanlarını yakalamaktaydı. O yerinden kımıldamadı.

“Tam gaz geri ileri!”

Her saniye nöbetçi araçlar su bombalarını infilak ettiriyordu. Bot kapana düşmüş bir hayvan gibi sürekli engellere doğru ilerliyordu. O anda ani bir

hareket, bir nefes alma, rahatlama… Bot ağı parçaladı. Bu defa da işler yolunda gitti, fakat ikinci bir defa aslanın inine girmeye cesaret edecek hava dağılıp gitmişti. Kalın halatın uçları pervanelere ne kadar da kolay dolanmış olacaktı veya karakol gemileri ağa yakalanmış botu ne kadar da kolay görebilir, keşfedebilirdi. Bu da onların sonu olmuş olurdu.

Bot, Çanakkale Boğazı önlerindeki av sahasında iki gün daha dolaşıp kol gezdi, ancak periskopun önüne kayda değer hiçbir hedefi gelmedi. Sadece, büyük bir gayretle denizaltıyı arayan balıkçı vapurlarına ve destroyerlere rastladı.

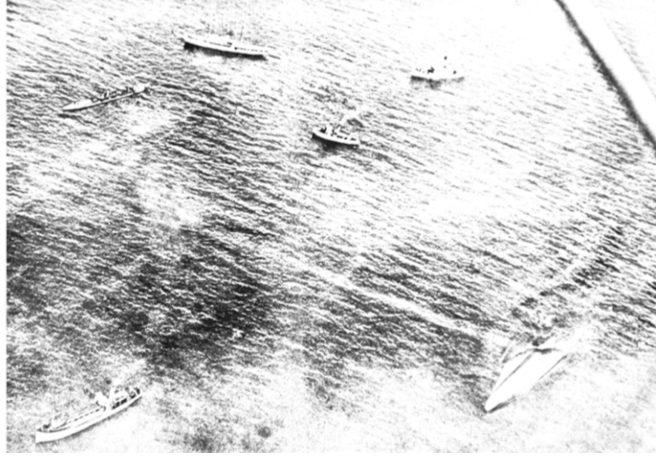
Burada boş yere zaman harcanıyordu. İngiliz hat gemileri ve kruvazörlerinin bu felç yapan korkularından kurtulmaları ve tekrar kuytu köşelerden çıkmaları belli ki daha zaman alacaktı. Nihayet U21'in mürettebatı da haftalar süren yolculuktan ve birçok meşakkatten sonra bir istirahat molasını hak etmişti. Bu sebeple Hersing, haziranda Bodrum'a gitmeye karar verdi. Sadece bir gece istirahat vardı, sonra U21 tekrar Ege Denizi rotasındaydı. Gelibolu civarındaki deniz, düşmandan arınmış durumdaydı. Böylece galip bot Çanakkale Boğazı'na girdi ve 5 Temmuz'da, halk tarafından coşkuyla karşılanarak Haliç'e demir attı.

Deniz Önyüzbaşı Hersing

"U21" "Majestic"i bombalıyor

Bir Alman uçağı tarafından çekilen fotoğraf.

İnsafsız Küçük Savaş

Hersing, o anda yaptığı hesaplamalarıyla, Türklerin mukavemet isteğinin yeterince zayıflatıldığını ve mevzilerin haftalarca süren ateş sayesinde hücum için elverişli hâle geldiğini sanan, General Hamilton'un planını suya düşürmüş ve bu sayfayı kapatmıştı. Hamilton hâlâ, güçlü bir saldırıyla mevzi savaşına bir son verme umudundan vazgeçmemiş ve ağır kayıplar altında da olsa Alçıtepe'yi hücumla zapt etme umudunu kaybetmemişti. O, sebatla bu hedefi takip etti. Türkler, ağır top atışlarıyla mukavemet için yeni güç kazanmadan önce, derhal harekete geçilmeliydi. Hamilton, gelecekte hat gemileriyle sağlanan bir destekten vazgeçmek zorunda olduğunu açıkça biliyordu. O hâlde saldırmak, hemen saldırmak! Evet, o çoktan karaya yeterince topçu sevk etmişti. Birkaç kruvazör ve destroyer, küçük gemiler tarafından korunarak nihayet buna cesaret etti.

Üç gün boyunca İngiliz mevzilerinde korkutucu bir sükûnet hüküm sürüyordu, fırtına öncesi sessizlik... Düşman büyük bir hararetle saldırıya

hazırlanmaktaydı.

4 Haziran'da deniz tekrar canlandı. Kruvazör ve torpido botları ortaya çıktı. Saat 11'e doğru birdenbire fasılasız şiddetli bir ateş başladı. Bütün gemi toplarından ve kara bataryalarından en ön siperlere öldürücü bir ateş yağıyordu.

Onların etrafı bir anda toz, demir ve duman bulutuyla kaplandı.

34.000 müttefik bu siperlerin yıkıntıları üzerine saldırmaya hazırdı. Birdenbire bir darbe yemişcesine top atışlarının sesi kesildi. Türkler sıçramaya hazır bir şekilde, tahrip olmuş en ön siperlerin arkasındaki sığınaklarında beklemekteydi. O arada tıpkı topraktan bitercesine düşmanın ilk hatları hücuma geçmeye başladı.

Yabancı bir lejyoner olan İsviçreli Ferdinand Kugler, savaş günlüğünde bu saldırıyı çok etkileyici bir şekilde anlatmaktadır: " Biz barut dumanından dolayı hemen hemen sis altında kalmıştık. Bizim arkamızda topçuların çatırtıları ve gürlemeleri duyulmaktaydı; üzerimizde düşman atışları vızıldamakta, ıslık çalmakta, infilak etmekte, zaman zaman sığınaklarımızda patlamalar olmakta, öldürmekte veya yaralamakta; o anda birisi vahşi bir hayvan gibi bağırıyor; orada birisi yerde can çekişiyordu. Yer sanki yerinden oynarcasına zangır zangır titriyor gibiydi; havada ise uğultu ve vızıltılar duyuluyordu. Bütün cehennem ipini koparmış gibi gözüküyordu. Ve biz, sararmış solmuş yüzlerle mazgallarda duruyorduk, ter; simsiyah olmuş yüzümüzden akıyordu.

Nihayet sanki bir kurtuluş gibi hücum işareti verildi, klakson çok yüksek bir tonla sinyalini haykırıyor, subaylar kılıçları, palaları çekip alıyor ve bizim engellerimiz içindeki geçitlerden yukarı doğru ölüme karşı yürünüyordu. Düşman ateşi korkunç bir şekilde bizim safları biçti geçti, buna rağmen biz sadece küçük sıçrayışlarla ilerliyorduk. İki kişi kalıncaya kadar bütün subaylarımız, en çok da astsubaylar öldü; kendimi zincire vurulmuş çılgın insanların bulunduğu durumda gibi hissediyordum, onlar perişan bir hâlde öylesine bağırıyorlardı ki bu meyanda şarapnellerin kulağı

sağır eden patlamaları, keskin bir ses çıkaran tüfek ateşleri yegâne haykırış gibi geliyordu.

Birdenbire keskin, mütereddit bir sinyal, bu kudurmuşluğu bastırdı: Geri çekil! Türkler üstün silahlarla bir karşı saldırı hazırlığındaydı ve bizim hemen hemen tamamen mahvolan saflarımız, saklananlar hariç, saldırıya mukavemet edemezdi. Yavaş yavaş, mütemadiyen ateş ederek, sürünerek geri çekiliyorduk, yaralılarımız da bizimle beraber geri çekiliyordu. Ve biz orada tekrar sipere döndük, ilk başta yola çıkanların üçte biri bile kalmamıştı.

İstirahat yok, artık Türkler sık saflar hâlinde saldırıyordu. Biz, yukarı doğru pişmiş kelle gibi sırıtan, mitralyözlerimizden arda kalan 4 kişiye bakıyorduk. Düşmanın seksen metre kadar yaklaşmasına izin verdiler. Sonra çatırdı koptu ve Türkler, ekin biçen adamın önündeki bir saman çöpünden daha hızlı bir şekilde yere yığıldı. Ani bir hareketle sarsılarak ellerini öne attılar, havada cümleler oluşturarak sanki dehşetli bir kukla tiyatrosundaymışcasına. Birisi birazcık başını kaldırıp hareket ettirdiğinde, o hemen mermilerimiz tarafından yere yıkılıyordu.”

Bütün cephede en ön mevzilerde savaş kudurmuşçasına sürüyordu. Burada İngilizler ve Fransızlar boş yere yer ile yeksan olmuş siperlere karşı hücum ediyordu. Çünkü Alman makineli tüfekleri onları adeta biçmekte, tırpanlamaktaydı. Orada Türk taburu süngüyle karşı saldırıya geçti. Birçok mıntıkada düşmanlar, vahşi bir fanatizm ve mütereddit bir azgınlıkla göğüs göğse çarpışarak, hareketsiz hâle getirildi. Dipçikler şiddetle yere çakılmakta, süngüler itip kakmakta, el bombaları kana susamış kan içen toprakta yuvarlanıp giden ve savaşan insanların ortasında uçuşmakta, Arapların kamaları ve Gurkaların Kirileri (bir çeşit süngü) parıldamakta, boğmaya çalışan eller, gırtlakları tutmaktaydı. Ölüm yüz çeşit şekle girerek savaş meydanının üzerine çökmekte, hava vahşi ve boğuk çığlıklarla dolmakta, yaralıların korkunç iniltileri ortalığı kaplamaktaydı. İnsan kümeleri, sahile vurup dağılan dalgalar gibi ileri geri hareket etmekte, ileri geri yuvarlanmakta ve geri çekilmekteydi.

Vakit öğlen sonrasına yakındı. Savaş acımasızca kudurmaya devam etmekteydi. Hamilton aldığı kararı zorla yeniden uygulatmak istedi, buna mecburdu da... Zığındere’nin merkezinde ve sol kanadında, düşman en ön siperleri tutmayı ve orada siper kazmayı başarmıştı. Zığındere’nin öbür tarafı olan sağ kanatta da makineli tüfekler saldırıyı durdurma şansını elde etti. Şimdi burada da makineli tüfek tıkırtıları susmuştu. Hiç iyi bir şey hissetmeyerek Üsteğmen Z. S. Boltz aceleyle yaklaştı. O, siperlerin Türkler tarafından tahliye edildiğini dehşet içinde tespit etmişti, çünkü onların bütün desteği olan makineli tüfekler çalışmıyordu. Şükür ki bir tanesi halen zarar görmemişti, fakat Alman denizciler bunun yanında ölmüş olarak yatıyorlardı. Kaderin cilvesine bakın ki düşman şu anda toplanmak için saldırıya ara verdi. O, boş ellerle bu önemli mevziiyi işgal edebilirdi. Ancak bir saniye bile yitirilemezdi. Artık yeni takviyeler de yaklaşmaktaydı. Deniz gedikli Çavuşu Schafföner makineli tüfeğini kaptı ve bir kurşun yağmuru düşman saflarını sildi süpürdü. Boltz hemen ikinci bir makineli tüfek temin etti ve Türk yedekleri tekrar siperleri doldurdu. İngilizler dördüncü defa hücuma geçti ve saldırı dördüncü defa bu mevzilerin önünde son buldu. Mevziler Türk tarafında kaldı.

Ancak, Zığındere sahilinin solundaki en ön hatları tekrar geri kazanma teşebbüsleri başarısızlıkla sonuçlandı. Sürekli yeni yedekler öne çıkmakta, umutsuzca ve bitkin bir hâlde savaşmaktaydı, ancak düşmanın asgari toprak kazanımı bile feci sonuçlara sebebiyet verebilirdi.

Burada Teğmen Z. S. von Rabenau askerleriyle galip gelene kadar savaştı. Onlar burç şeklinde ileri doğru çıkıntılı bir mevzide merkezi bir yere makineli tüfeklerini monte etmişlerdi. Mermilerinin mahvedici gücü, saldıran İngilizlerin saflarını silip süpürüyordu. İngilizlerin bütün cephe hücumları duraklıyordu. Rabenau ne kendi yaralarına aldırıyordu ne de askerlerini hedef alan ölüme dikkat ediyordu. Kimse sağa sola bakmıyordu. Sadece ateş ediyorlar, ateş ediyorlardı. İngilizler, Türklerin yan siperlerden çekildiğini, oraya sızdığını ve mevzilerini kuşattığını fark etmiyordu. Türkler nöbette kaldı ve geri çekilmedi. Ancak düşman geriden

saldırmaktaydı. Tabancaları çıkartın, yumruklarla saldırın. Sadece kısa süreli bir çarpışmanın ardından küçük müfreze yenildi. Ağır yaralı Rabenau ileri taşındı ve cesur kıdemli Deniz Eri Peters'in de aralarında bulunduğu hayatta kalan birkaç kişi, esaretlerinde de onunla birlikte olmak zorunda kaldı.

Böylece cephe mıntıkasının temel direği olan küçük burç düştü. Şimdi Türk taburları mevzilerini geri kazanmak için tekrar ileri saldırıya geçmek zorunda kaldı ve çok kan kaybetti. Gece olmaktaydı. Yeni yedek askerler cepheye ulaşmakta ve derhal görevlendirilmekteydi. Kanlı mücadelelerden sonra kaybedilen siperlerin bir kısmı tekrar geri alındı. Zamanla muharebe gürültüleri de sustu. Makineli tüfek ateşi takırtısını halen ara sıra gecenin derinliğinde sürdürmekteydi. Sonra sessizlik oluştu. Sadece mevziler arasında bulunan ağır yaralıların inlemesi ve sızlaması duyulabiliyordu. Kimse onlara yardım edemiyordu.

Dost ve düşman güçlerinin son kertesindeydi. İngilizler ve Fransızlar hareketsiz bir şekilde siperlerinde oturmaktaydı. Diğer taraftan düşman, kendi kısmi başarılarından ve Türklerin geçici zayıflığından azami derecede faydalanacak zamanı kollamaktaydı.

Türk birliklerinde iflah olmaz bir karışıklık hüküm sürmekteydi. 9. Tümenden sadece hüzünlü bir bakiye kalmıştı ve çeşitli tümenlerin muvazzaf yedekleri karma karışık bir haldeydi. Ancak düşman saldırmadı, ne bu gece ne de takip eden günde.

Böylece General Weber birlikleri düzenlemek ve tek bir emir komuta zinciri kurmak için zaman kazandı.

Liman von Sanders, kaybedilen mevzilerin ne pahasına olursa olsun yeniden ele geçirilmesini emretti.

Bu meyanda beş yeni tabur onun emrine amade kılındı ve Albay Kannengiesser'e emir iletildi. 6 Haziran gece karanlık basmakta. Gece yarısından sonra, Kirte harabeleri civarına ilk birlikler ulaştı. Saat 3.30 da hücum taburları toplandı ve dikkatlice ilerledi. Düşman bu ani ve aceleci

hücumla tamamen şaşkına dönmüş ve gafil avlanmıştı. Tabii ki yorulma nedir bilmeyen Boltz, makineli tüfekleriyle tekrar oradaydı.

Mücadele kısa sürdü. Kaybedilen siperler birbiri ardı sıra zapt edildi ve en kısa sürede eski mevzi tekrar tamamen Türklerin eline geçti. 17 İngiliz makineli tüfeği ve birçok savaş malzemesi ganimet olarak alındı. General Hamilton'un umudu azalmıştı, Alçıtepe'de galibiyet bayrağının dalgalandığını görme hayali artık daha da zayıftı.

Mevzi Savaşı Devam Etmekteydi

Üsteğmen Z. S. Boltz ve onun sayıları iyice azalmış sadık birliği istirahat hâlindeydi. Onların son günlerde ve gecelerde başardıkları insanüstüydü. Bu arada iki Türk askeri bir Alman denizciyi onlara getirdi.

Evet, elbette ki bu onların iyi dostu ve silah arkadaşı Peters'ti, gedikli Denizci Eri Peters… O âdeta açlıktan ölmüş bitmiş gözüküyordu ve yorgunluktan neredeyse ayakları üstünde duramıyordu, dili damağına yapışmıştı. Neredeyse susuzluktan ölmüş gibiydi. Çabucak su getirildi. Sonra Peters bir ölü gibi uyudu, bütün gün uyudu. Ancak akşam konuşabildi, başından geçenleri ancak akşam anlatabildi. O, nasıl savaştığını, kendisine nasıl muamele edildiğini ve etraflarının nasıl çevrildiğini, İngilizlerin onun teğmenini ve kendisini nasıl götürdüklerini anlattı. Birçok siper ve irtibat yolundan geçerek iki güçlü İngiliz onu sürekli kalacağı esarete götürmüştü. Fakat o esarete gitmek istemedi, arkadaşlarıyla kalmak ve savaşmak istedi. Nöbetçi onun yanından uzaklaşır uzaklaşmaz sağlam bir denizci yumruğuyla ikincisini de yere yıktı ve kaçtı ve biraz önce götürüldüğü yoldan çabucak geri döndü. Kimse onu durduramadı. O kaybedilen Türk siperlerine daldı ancak orada bulunan İngilizler o anki telaşla onunla ilgilenmedi. Peters bu siperlerden tekrar dışarı çıktı ve koşarak ilerledi. Fakat bu defa da Türk mevzilerinden gelen mermiler şimdi ona doğru adeta ıslık çalmaktaydı. Peters, mevziler arasındaki derin, huniye benzer bir yerde kendine bir korunak aramak zorunda kaldı. Peters şimdi buradaydı ve bu gönülsüz hapishaneyi terk edemiyordu. Başını dışarı çıkarır çıkarmaz mermiler her iki yönden ıslık çalmaya başladı. Güneş

acımasızca yakmaktaydı. Susuzluk acıları dayanılmaz kılmakta, açlık rahatsızlık vermekteydi. O iki gün iki gece burada kaldı, kurtuluş için zayıf bir ümit ışığı da giderek sönmekteydi. Hararet artık dayanılamaz seviyedeydi. Su, su… Ancak onun başı üzerinde sadece mermiler uğuldamakta. Kuvvet uçup gitmişti.

İkinci gece bitmek üzereydi. O rüya mı görmekteydi yoksa bütün bunlar hezeyan mıydı? Uzaktan gelen savaş gürültüsü kulağını zorlamaktaydı. “Allah…” nidaları giderek daha da yaklaşmakta ve kuvvetlenmekteydi ve sonra Peter de artık olduğu yerden dışarı çıktı, o şimdi ileri atılan silah arkadaşlarının tam ortasındaydı. Ve şimdi o tekrar arkadaşlarının ve Üsteğmeni Boltz’un yanında esarette erimek yerine savaşmaya devam edecekti.

“Evet, ben sadece görevimi yaptım, sayın üsteğmen.’’ Bu basit sözlerle gedikli Denizci Eri Peters raporunu bitirir.

En kısa sürede tekrar en ön mevzideki arkadaşlarının yanına gelmiştir. Evet, şimdi yeterince makineli tüfek vardı. Birçok İngiliz makineli tüfeği ve buna ilaveten mühimmat... Şayet İngiliz mühimmatı yetmezse, o zaman başka bir plan tatbik edilir ve sonra tüfekler tekrar takırdamaya devam eder.

Müttefiklerin başarısız son yarma harekâtından sonra ordular tekrar yeryüzünden çekildi, sığınaklarına ve çukurlarına girip sindiler. Sadece en ön siperlerde daimi bir savaş vardı. Düşmanın her zayıf yönünden hemen faydalanılıyordu. El bombaları vızıldıyor, tüfeklerin yaylım ateşleri takırdıyordu. Topların gürlemeleri hiç susmuyordu ne gündüz ne de gece… Ara ara düşman, karşı saldırıyla yeniden sürülüp atılacağı küçük siperleri ele geçirmeyi başarıyordu. Lakin düşman hiçbir yerde bir karış bile ilerleyemedi. Sadece toprak insan kanına doymaktaydı.

Gelibolu’daki mevzi savaşı: Ne bu taraf ne de öbür taraf için en küçük bir başarı ihtimalinin bile olmadığı kaçınılmaz küçük savaş…

Güneş, yakıcı devasa bir top gibi her gün bulutsuz gökyüzündeki yörüngesine çekiliyordu.

Bunaltıcı, tahammül edilemez bir sıcaklık, pırıl pırıl hareketsiz bir hava… Gelibolu üzerinde kısa süreli bir bora hızla geçip gittiğinde ince kum yukarı doğru helezon oluşturmakta, insanın gözüne, burnuna ve ağzına dolmakta, akciğerlerine sızmakta, savunma silahlarına nüfuz etmekteydi.

Mevziler arasında ölenlerin iskeletleri kurumakta ve sararmaktaydı. Havayı berbat eden çürümüş insan kokusu nefes almayı güçleştirmekte ve neredeyse tahammül sınırlarını aşmaktaydı. Yeryüzünün hiçbir noktasında, bu küçük üçgende olduğu kadar çok sinek ve sivrisinek yoktur. Onların milyonlarcası havada vızıldamakta, sığınakları, barınakları mesken edinmekteydi. Birkaç sineğin olmadığı bir dilim ekmeği ve bir kaşık çorbayı ağza koymak hemen hemen imkânsızdı. Bir konserve kutusu açılır açılmaz sinekler çoktan içinde biter, her bir parça et derhal sineklerle simsiyah olurdu. En kötüsü de savaşçıların taze yaralarıydı. Bu meşakkatin düşman tarafında daha ağır bir şekilde yaşanması onlar için az da olsa bir teselli kaynağıydı. Gelibolu üstündeki savaş gürültüsü geceleri nadiren susmaktaydı. Sonra vadilerden, gerçi şu anda acıkma ihtiyacı duymaması gereken çakalların, iğrenç uğultuları gelmekteydi.

Geceleyin ganimet arayarak etrafta dolanan sadece çakallar değildi. Türk askerleri de ganimet hedeflemekteydi. Ancak her alanda eksikleri vardı: Kıyafette, donanımda, iaşede ve Türklerin hemen hemen yokluğuna katlanamayacağı tütünde noksan vardı. Düşmanlarda ise bütün bunlar bol bol mevcuttu. Akşamları giderek daha çok gönüllünün devriye görevine başvurması şayan-ı hayret bir durumdu. Onlar beş on kişilik birlikler hâlinde ilerleyip küçük savaşı yumruk savaşına çeviriyordu. Geceler karanlıktı ve sık sık denizden gelen sis tabakası mevzilerin üzerine çöküyordu.

Devriyeler dikkatlice siperlerinden çıktı, çalılık ve fundalıklardan gizlice geçerek, sürünerek ve kıvrılarak dikenli telleri geçti. Onların gerçek koruması, maharet ve dikkatti, yegâne silahları ise bıçak ve yumruk… Onlar biliyorlardı ki bu bir hayat memat meselesiydi. Çatırdayan kuru bir

dal, kayalıklardan kopup gelen ve baş aşağı yuvarlanan bir taş, onların sonunu getirebilirdi.

Oldukça yavaş bir hâlde ilerlediler. Her defasında dakikalarca yere yatarak beklediler ve gecenin derinliklerini dinlediler. Onlar, bu saatlerde siperlerin çok daha tenha olduğunu, düşmanın sıcaktan ve savaştan gevşediğini, derinden derine bir uyku bastırdığını bilmekteydi. Sadece öndeki gözetleme mevzilerindeki nöbetçiler uyanık beklemekteydi. Askerler gizlice giderek daha da yaklaştı. Soluk soluğa bir dinleme, hararetli bir telaş. Hafif sesler kulağı tırmalamaktaydı. Birazdan tamamdır. Dikkat... Siyah bir çizgi belirir onların önlerinde. Bu hendektir, siperdir. Dakikalarca nefeslerin tutulduğu bir gerilim... Bir sıçrama ile yırtıcı hayvan misali iki kişi her iki nöbetçinin üzerine saldırdı. Zalimane bir çığlık, kısa bir hırlama, sonra sessizlik oluştu. Konserveler; tütün, çikolata, arazi telefonu, silahlar, mühimmatlar, hatta bir adet ayaklı periskop ganimeti oluşturmaktaydı. Siperin kenarından nesneler birbiri ardına gitmekteydi.

Yiğit erler genellikle böylesi bir gözetleme yerinde kalmaya devam ediyor veya dinleme görevlilerinin nöbet değişimi yaklaşana kadar bir lağım galerisine saklanıyorlardı. Tekrar kısa ve sessiz bir mücadele ve düşman siperlerinin yakınlarına giden yol serbestti, boştu. Gözetimsiz bir makineli tüfeği, mühimmatı ve savaş materyali ile beraber kaç defa ganimet olarak alınmıştı, kaç defa bu korkusuz erler cüretkârlıklarını çoğu kez hayatlarıyla ödemek zorunda kaldı.

Gelibolu’da Mevzi Savaşı!

Türklerin mukavemeti her hafta sertleşmekteydi. Sadece mevziler sürekli olarak daha iyi ikmal edilmekle kalmıyor, mühimmat da daha bolca ulaşıyordu. Deniz Önyüzbaşısı Bieper ve onun Alman ustaları boş yere gece gündüz tetikte değildi. Bundan böyle düşmanın en dış güney ucundaki kamp yaşamı artık eskisi gibi açık seçik göz önünde devam edemezdi, çünkü Türk topçularının da artık her gün bunlar için birkaç obüs mermisi vardı. İntepe civarındaki Asya sahillerinde konuşlandırılan gemi toplarının da artık sürekli susmalarına gerek yoktu. Onların obüs mermileri, sığ

sularda kendilerine, gemileri batırarak mendirekli bir liman inşa eden, düşmanın kara çıkarma mıntıkasına kadar ulaşmaktaydı. Nakliye gemileri sık sık mermilere yakalanırdı ve mermiler sık sık karaya çıkan birliklerin arasında, tam orta yerinde patlardı ve stokların tahliyesini çok daha az sevilen bir meşgaleye dönüştürürdü.

Şimdi Türkler yeni bir silaha sahipti. Uzaktan uçaklar geldi. Alman savaş uçakları, yabancı ülkelerin üzerinden uçurarak buraya doğru yöneldi. Demir haçlı ilk uçak onların mevzileri üzerinde tur attığında, sığınaklarda tarifsiz bir tezahürat hüküm sürüyordu. Hâlihazırda Yüzbaşı Serno idaresinde tayyareci bölüğü de vardı. Şimdiye kadar ceza görmeden Türk siperlerinin üzerinde ve arka arazilerde dönüp dolaşan, gövdesinin altında gümüşi renkli parıldayan bombaları taşıyan ve bunları Türk askerlerinin kafasına atan, düşman pilotlarının inanılmaz cesaretleri sona erdirildi. Üsteğmen Buddeke tek başına yedi İngiliz uçağını düşürdü. Şimdi mevziler üzerinde sürekli hava savaşları vuku bulmaktaydı ve hararetli bir coşkuyla Anadolu’nun evlatları mavi gökyüzünde nefes kesen düelloyu takip etmekteydi.

Bu Alman pilotlar yorulma bilmez gözükmekteydi. Her türlü hava şartlarında, gece ve gündüz motorlar çalışmakta, bombalar ise düşmanın mühimmat depolarının üstüne, nakliye gemilerinin üstüne veya karaya inen takviyelerin içine doğru düşmekteydi.

Mânia (Engel)

Tabiî ki Hersing de U21 ile sürekli Konstantinopol’de defne ağaçlarının altında dinlenmiyor, bilakis çok defa Gelibolu civarında ve Ege Denizi’nde dolaşmaktaydı. Ancak o son derece dikkatli olmak zorundaydı, çünkü her yerde ona, İngilizlerin ağ ve mayınlarıyla sinsi bir pusu kurulmuştu. Denizaltı korkusu hâlâ sürekli olarak İngilizler üzerinde kötürüm edici bir tesire sahipti. Küçük koruma konvoylarının oluşturduğu tam bir avcı sürüsü tarafından kuşatılmalarına rağmen, ara sıra savaş gemileri toplarıyla kara savaşına müdahale etseler de savaş gemilerinin ateşi öfke dolu ve tereddütlüydü. Siperlerdeki birlikler mutluydu. Alman denizaltısının mevcudiyeti, onları devasa bir zırhlının çelik cehenneminden kurtarıyordu.

Aralıksız mevzi savaşlarına, güneşin yakıcı hararetine ve birçok mahrumiyete rağmen, onlar şimdi tekrar mukavemet edebilmekteydi.

İmroz'la Gelibolu arasındaki nakliye gemileri trafiği şimdi daha ziyade geceleri olmakta ve nakliye gemileri gün boyu sahilde itinalı bir şekilde emniyet altına alınmaktaydı. Hersing sonuca ulaşamıyor.

Ancak 4 Temmuz'da, botunu büyük bir başarıyla getirmeyi başardı. Tekke Burnu civarında o iki kırmızı bacalı büyük nakliye gemisini, iki hastane gemisini ve dört küçük nakliye gemisini destroyerler ve balıkçı vapurlarıyla çevrilmiş gördü. Deniz dümdüzdü ve birçok keskin cam parçası denizin yüzeyinde bir şeyler ararcasına geziniyordu. Geminin önündeki torpido 800 metrede toptan ayrıldı. Güvenlik kuvvetleri köpek sürüsü gibi bota hücum etti. Hersing derine dalmak zorunda kaldı. O, U21'in balıkların yanına gönderdiği Fransız vapuru "Chartago" olduğunu ancak daha sonra anlayabildi.

Neredeyse denizaltı iki gün sonra bir İngiliz mayınına kurban gidecekti. Tekke Burnu-İmroz hattında Hersing huzurlu bir şekilde yan yana duran iki balıkçı vapuru gördü. Onlar burada ne arıyordu? Bu çok şüpheli görülüyordu.

Bir denizaltı ağını mı yoksa bir mayın tarlasını mı bekliyorlardı? Vapurun biri ayaklı topu fark ettiği vakit, alarm bayrağını çekti ve hızlı bir rotayla bota doğru dümen kırdı. U21 derine daldı. 20 metre, 22 metre – orada hemen denizaltının arkasında şiddetli bir infilak oldu. Hemen hemen bütün lambalar söndü, suyun seviyesindeki camlar parçalandı, kulede ve merkezde birçok komando malzemesi iflas etti. Ancak botun bünyesi su almıyordu. Hiçbir yerde su sızıntısı tespit edilemedi. Sadece dalış tankları zarar görmüş gözüküyordu. U21'deki erlerin bir kere daha şansları vardı.

U21 uzun süre için bir tersanede saklanmak zorunda kalsa bile, yine de İngilizlerin rahat bir nefes almak için çok fazla bir sebepleri yoktu, çünkü bu arada Konstantinopol'e bir sürü Alman denizaltısı yanaşmıştı. Denizaltılar trenle Almanya'dan Pola'ya (Polonya'ya) parçalanmış bir

şekilde getirilip, orada tekrar birleştiriliyordu. Bazı Alman denizaltılarının hiç saldırı silahı yoktu.

Bunun için makineli tüfekler, hassas mekanik ürünler, kimyasallar ve savaşı idame ettirebilmek için elzem eşyalar tıka basa dolduruldu, bunlar savaş bölgesinde su altından geçirilerek, fark ettirilmeden getirildi ve tezahüratla Konstantinopol’e kabul edildi.

Savaş yeteneği olan denizaltılar da bu yolla oraya ulaştı. Gerçi onlar U21 gibi öylesine büyük değildi, ancak daha büyük haçlı seferlerine teşebbüs edebilmek için yeterince deniz yeteneğine sahipti. Düşman kâh burada kâh orada bir periskop veya bir hareketli torpido pisti (yatağı) keşfetti. Yalnız, gemiler gizli köşelerinde kendilerini daha güvende hissetmekteydi. İngilizler her yerde tehlike hisseder ve su üstünde salınan her boş konserve kutusunda bir periskop gördüklerine inanırdı. Denizaltı paniği düşmanı sarmıştı.

Düşman da yeni mukavemet araçlarıyla bu tehlikeyi defetmek için bütün gücüyle çalışıyordu. Onun ağ ve mayın engelleri her yerde fırsat kolluyordu. Küçük, çevik savaş gemileri oraya ulaştı. Onlar su yüzeyinde oldukça yatık vaziyette duruyorlardı ve bu sebeple torpidolar onlara hemen hemen ulaşamıyordu. Ağır kalibreli toplar bu gemilerin güvertesinde bulunmaktaydı. Kısa süre sonra büyük gemiler de denizaltı saldırılarına karşı özellikle korunarak ve teçhiz edilerek, tekrar gizlendikleri köşelerinden çıktı. Dehşetli körfezde top gürültüsü tekrar yükseldi, çelik mermiler tekrar Türk tabyalarının üstüne yağdı. Ancak birkaç haftalık bir istirahat, sığınakları inşa etmek ve arka alanlardaki dar geçitlerde yedekler için kapalı mevziler yapmaya yetmişti.

General Hamilton, mevzi savaşının kendisi için sonun başlangıcı anlamına geldiğini gayet iyi bilmekteydi. Şayet o, - cepheyi yarıp geçme- hedefinden vazgeçerse, o zaman bütün muharebe sadece hedefsiz bir katliam olurdu. Alçıtepe elle dokunulacak kadar yakındı. Fakat Almanlar tarafından sevk ve idare edilen kurnaz Türkler sarsılmaz durumlarını korudu. Hamilton bu birlikteliği parçalamak zorundaydı.

İstenen yeni birlikler gelir gelmez, Hamilton onları tekrar Türk mevzilerine karşı saldırıya gönderdi. 4 Haziran'dan 7 Haziran'a kadar süren muharebe nasıl sonuç alınmadan cereyan etmişse, aynen büyük hücumlarda 21 ve 28 Haziran'da da tıpkı 12 Temmuz'da olduğu gibi kanlı bir şekilde neticelendi.

İngiliz toplarının karadan ve denizden bütün Türk savunma hatlarını dövmesinin ve bütün hayatı yok ettiğine inanmasının ona ne faydası vardı. Hücum birlikleri siperlerini terk eder terk etmez Türk bataryaları atışa başlıyor, yan mevzilerden de makineli tüfek takırtıları geliyordu. Neredeyse yerle bir edilen en ön siperlerde yeniden bir canlanma oluştu. Aceleyle barınaklarından çıkan yedekler, saldırganlara el bombaları ve takılı süngüleriyle saldırdı. Vahşi yakın savaşlar, ıstırap verici göğüs göğse savaşlar, kaçınılmaz muharebeler ve kan deryası… Birkaç zapt edilmiş siper için verilen bütün bu kurbanlar, birçok kan, buna değer miydi? Şayet Türk cephesinden bir parça azalırsa, bunun neye yararı olur; birkaç metre toprak kazanımının ne faydası olur?

Ve mevzi savaşlarındaki cephe yeniden hareketsiz kaldı. Her iki cephede, muhaliflerin şimdiye kadar devasa boyuttaki maddi harcamalarına rağmen, sarsılmadan mukavemet edilebiliniyorsa, o zaman Liman von Sanders'in üstüne kendi ordusunun ve Çanakkale'nin geleceği dair ağır bir yük yüklenmiş olurdu. Şimdiye kadar kan deryaları akıp gitti ve daha birçok kan akıp gidecek ve sonunu kestirmek mümkün değildi. Düşman karaya çıktığında ordusu 60 bin kişiydi. Fakat 60 bini de kayboldu veya öldü. Bu korkunç boşluğu doldurmak için imparatorluğun her tarafından sürekli yeni tümenler getirilmek zorunda kalındı. Bazı büyük savaş günlerinde onlar sahip olduklarının yarıdan fazlasını kaybetti. 14 tümen şimdi Gelibolu'nun sınırlı mekânında toplandı, 450 bin asker, Osmanlı imparatorluğunun gençliği…

Bu devasa ordu, şayet, Balkan Savaşı'nda olduğu gibi, en fena düşman olan açlık ve salgın hastalığa kurban edilmeyecekse, beslenmeli ve bakılmalıdır.

Bu, mareşalin en büyük endişesiydi. Gıda maddelerinin ikmali kara yoluyla mümkün değildi. Her gün elzem olan 4-5 yüz ton iaşeyi kağnılarla ve deve sırtında getirmek öyle çok da kolay yapılabilecek bir şey değildi. Bu ikmal sadece deniz yoluyla mümkündü. Elde mevcut olanlar zamanla tükendi ve Türk ordusu eliyle getirdiğini ağzına götürme misali, günü gününe yaşamaktaydı. Sevk bir defa gecikince, asker beklemek ve acıkmak zorunda kalıyordu. Fakat sevkiyat sık sık duraksamakta, zira düşman denizaltıları misli bulunmayan bazı kayıplara sebebiyet vermekteydi.

Düşman denizaltıları çoğu defa, şiddetli karşı mukavemete rağmen Marmara Denizi’ne sızmayı başardı. Bir denizaltı isabet almadan Marmara Denizi’ne ulaştığında, orada iki üç hafta elinden gelen kötülüğü eder. Vapurlar, römorkör kafileleri ve hatta münferit yelkenliler saldırıya uğrar. Böyle bir zamanda, bu ordu için iaşe temin etmek çok zahmetli bir işti. Hatta “E 11” Konstantinopol’e kadar girdi ve torpidolarını limanda bulunan gemilerin üstüne yolladı. Bir mavna havaya uçtu, Alman vapuru ‘’Stambul’’ yara aldı ve torpido rıhtım duvarına isabet ederek liman halkını büyük bir heyecana sevk etti.

Orduyu bu felaketten korumak için bir şeyler yapılmalıydı. Düşman denizaltılarının Boğazlara sızmasına tamamen mani olunmalıydı.

Her yere çelik ağlar döşemek İngilizlere kolay gelmekteydi. Çanakkale Boğazı da böyle bir ağ engeliyle kapatılabilirdi. Fakat bunun için elzem olan çapalar, zincirler, şamandıralar ve bütün bunlardan önemlisi halatlar nereden temin edilecekti. Türkler, hiçbir şeylerinin olmadığını ve tersanelerinin boş olduğunu iddia etmekteydi. Ancak Almanlar bununla yetinmek istemedi. Onlar asla olur olmaz patırtıya pabuç bırakmazdı. Bir yol bulunmalı, ordu bu felaketten korunmalıydı.

Deniz Önyüzbaşı v. Zippenskirch tersanede ve liman tesislerinin diğer köşelerinde etrafı kollamaktaydı. Umulmadık miktarda çapa, zincir, şamandıra ve diğer elzem malzemeler orada gün ışığına çıkarıldı. Her köşede çoğunlukla onlarca yıldan beri yıkıntılar altında kalmış az kullanılmış şeyler bulunmaktaydı. Bu arada Deniz Önyüzbaşı d.R.Hoefer

enine boyuna araziyi gezdi. Ziyaret etmediği hiçbir maden ocağı, hiçbir işletme kalmadı. Çürüğe çıkartılan büyük miktarda halat bulunduğu yerden çıkartıldı ve malzeme tersanedeki büyükçe bir alana yığıldı. Kısa süre sonra Türk denizcileri, çelik halatları işlemeyi ve 4x4 file ilmiğiyle (ağ gözüyle) ağ imal etmeyi öğrendi. 60 metre uzunluğunda ve 30 metre derinliğinde böylesi bir ağ… Kuvvetli akıntıda ağın yukarı çıkmasını engellemek için alt köşelere taş gibi top gülleleri raptedildi. Bu taş rgülleler (mermiler) çok eski zamanlardan beri tersanenin her tarafında bulunmaktaydı.

Bu arada deniz Binbaşısı Loren yorulmaksızın iş başındaydı, Nagara civarında Çanakkale Boğazı'nın en dar yerinde, ağların asılması gereken şamandıraları demirlemekle meşguldü. Bu, kuvvetli akıntı karşısında oldukça zor, büyük denizcilik kabiliyeti gerektiren bir görevdi.

Tabiî ki engel inşası uzun süre düşman pilotlarının casus gözlerinden saklı kalamazdı. Şimdi her zaman 3-4 uçaklık filoları gözüküyor ve bu filolar aşağıyı bombalayarak engelleri tahrip etmeye çalışıyor ve çalışmaların devamını engellemeyi deniyordu. Ancak savunma bataryaları onları daha yükseklerde durmaya zorladı ve onların bombaları bu sebeple hedefi isabet ettiremedi. Bazı günlerde de mermiler vızıldamakta, savaş gemilerinden Gelibolu üzerine hiçbir şeyi nazar-ı itibara almadan, çalışan ekiplerin üzerine gülle atmaktaydı. Ancak ağ engellerini tamamlayabilmek için büyük bir gayretle çalışıldı ve Temmuz sonunda eser tamamlandı. 1550 metre uzunluğunda bir ağ Çanakkale Boğazı'nda enlemesine demirledi. Ancak kısa bir süre sonra, denizaltıların bu ağın altından geçtikleri ortaya çıktı. Ağlar tedricen 70 metrelik derinliğe yerleştirildi.

Oradaki limanda bulunan gemileri torpido isabetlerinden korumak için Akbaş önlerinde de Liman von Sanders'in isteği üzerine bir koruma engeli ikmal edildi. Burada 5. Ordu için belirlenen hemen hemen bütün nakliyat boşaltıldı. İmkânsız gözüken bir görev Alman enerjisi ve icat gücüyle yerine getirilmişti. Yalnız umut edilir ki bu ağ engellerinin tam anlamıyla değeri ortaya çıksın.

Bunaltıcı Sıcak

Bu arada Gelibolu’daki mevzi savaşı kudurarak devam etmekte, güneşin dimdik düşen ışıkları merhametsizce yakmaktaydı. Hiçbir yerde ne bir ağaç, ne de insanı koruyabilecek bir gölge vardı.

Düşmanın içinde salgın hastalık ortaya çıkmıştı. Ancak Türkler de hastalık ve zayıflık yüzünden oluşan büyük kayıplardan müştekiydi. Mamafih Türk cephesi demir gibi sağlam durmaktaydı.

Şimdi Hamilton böyle hedefine ulaşamayacağını nihayet görmek zorunda kaldı. O, üç ay bütün güçlerini seferber ederek savaşı sürdürdü ve bu üç ay içinde cephenin ortasında sadece 1.000 (bin) metre ilerleyebildi. Şayet Türkler kaybedilen siperleri arkada tekrar inşa ederlerse, bin metre kanla sulanmış toprak ne anlam ifade eder? Cephe aynen güçlü kalır, keza mevzilerin derinlikleri de mukavemet de aynı kalır.

Hamilton, bu salyangoz temposuyla Alçı Tepe hedefine ulaşmanın ne kadar süreceğini ve insan hayatı konusunda hangi fedakârlıklara katlanılması gerektiğini parmaklarıyla hesaplayabilirdi. Nihayetinde “Hangi taş pekse başını ona vur.” mantığı kabul edilemez. Yeni birlikleri taşıyan birçok nakliye gemisi daha şimdiden Akdeniz’de kıyısı bulunan ülkelerden geçerek yol almaktaydı. Hamilton, onları tekrar bu büyüleyici üçgen arazide mi boşaltmalı veya anlamsızca, kesin bir ölüm olan cehenneme mi taşımalıdır? Hamilton kafa yormakta, Churchill, Kitchener ve diğerleri de yeşil masa etrafında tıpkı Hamilton gibi düşünmekteydi.

Bir şeyler olmalı, kayda değer bir başarı elde edilmeliydi. Sadece İngiltere’nin telakkisi tehlikede değil, aynı zamanda birleşik Rusya’nın da acil yardıma ihtiyacı vardı, çünkü onun devasa cephesinin çökme tehlikesi dev adımlarla yaklaşmaktaydı, tıpkı sakınılamaz bir tabii afet gibi.

Tarnow civarında Maraşel Wackensen, Rus cephesini yardı, keza Alman birlikleri Kurland’da ilerlemekteydi. Ve Polonya’da Vistül nehri kıyısında istihkâmlar birbiri ardına düştü. Rus topları her gün ancak iki veya üç atış yapabilmekteydi. Piyadenin hiçbir tüfeği yoktu ve çok kan kaybetmişti. Komutanların, askerlerin üçte birinin tüfeksiz olduğu muharebelere sevk ve idare amaçlı gönderilmesi, şimdilerde ne kadar da çok olmaktaydı. Onlar

boş ellerle düşman ateşi altındaki arkadaşlarının tüfekleriyle silahlanmak için o askerlerin ölmesini beklemek zorundaydı. Akdeniz limanlarında savaş malzemeleriyle yüklü gemiler bulunmakta ve onlar kendilerine Hamilton'un Çanakkale yolunu açmasını beklemekteydi. Rusya'nın yardım çağrıları giderek daha yüksek sesle, ama daha da umutsuzlaşarak ifade ediliyordu.

Esasen bu yardım çağrıları, müttefiklerinin sürekli büyüyen bir çöküş tehlikesi, İngilizleri derhal enerjik bir eyleme zorluyordu. Ancak bir defa daha, şimdiye kadar hızlı bir karar alınması gereken durumlarda olduğu gibi, çok zaman kaybedildi. Yeşil masa etrafındakiler bir ortak karara ulaşmadan önce altı hafta boyunca görüşme üzerine görüşme yaptı.

Bu arada Rusya boş yere yardım bekliyordu. İngiliz birlikleri Gelibolu cehenneminde eriyip kırılırken, Hamilton da çıkacak bir karar bekledi durdu.

Olaylara gebe bir hava, Gelibolu üzerinde boğucu, endişe verici, neredeyse tahammül edilemez bir hal almıştı. Bu hava kısa sürede boşalmalıydı. Şayialar etrafta dolaşmakta, tabii ki bunlar Türk başkumandanlığına da ulaşmaktaydı. Liman von Sanders için bu şayialar safsataydı. Onun için sadece bir şey mühimdi: En güvenilir kaynaklardan gelecek yeni kara birliklerinin İmroz'a ulaştığı haberi…

Düşmanın yeni ordusunu yarımadanın neresinde karaya çıkaracağı hususundaki bulmaca tarzı sorular yeniden başladı. Bütün bir adanın tamamını kuşatmak için düşmanın, Saros Körfezi'nde Bolayır yakınlarında teşebbüse geçip geçmeyeceği veya Suvla Körfezi'nde-Kocaçimen'in hâkim tepeleriyle ve Sarıbayır'ın zafer vaat eden masiflerinin bir hedef olarak-, veya güney cephesinin hemen arkasındaki Kaya Tepe'de bu cepheyi arkadan kuşatıp kuşatmayacağı ve buraya yayılıp yayılmayacağı düşündürüyordu. Evet, aynı şekilde Asya tarafındaki bir kara çıkartma harekâtı da tamamen göz ardı edilemezdi. Nihayet şimdiye kadar olduğu gibi güney cephesine yapılacak yeni bir saldırı da reddedilemez, yeni ordunun yardımıyla mevzilere saldırabilir ve Alçıtepe dahi fethedebilirdi.

Nisanda, ilk çıkarma öncesinde olduğu gibi, Mareşal de şimdi bütün uzak görüşlülüğünü, bütün stratejik imkânlarını teraziye koymak değerlendirmek zorunda kaldı. Bütün bu aşılamaz engelleri aşmak, bütün tedbirleri, karşı pozisyonları ve birlik kaydırmalarını tam zamanında icra etmek için bu değerlendirmeleri yaptı. Her şey düşmanın yeni büyük saldırısını defedebilmek ve saldırıya karşı koyabilmek içindi. Demir yumruklu dev bir hayalet gibi yeni tehlike Gelibolu üzerinde kol geziyordu. Bu yumruk darbesi nerde inecekti?

Mareşal günlerce gece yarılarına kadar kurmay haritası üzerinde eğilip durdu. Her imkân tartıldı, değerlendirildi, hiçbir şey göz ardı edilmedi. Sonra kararını verdi: 20 bin kişi Saroz Körfezi'ne, 20 bini de Asya sahiline; dokuzuncu tümen yeni komutanları- Albay Kannengiesser'le birlikte- Kaya Tepe'ye- Arıburnu ile Seddülbahir arasında karaya çıkışları önleyebilmek amacıyla yerleştirildi, bir yedek tümen ve geri kalan diğer 80 bin asker de mevcut savaş cephelerinin içine veya doğrudan arkasına konuşlandırıldı.

Temmuzun sonunda Alman keşif uçakları, adalarda birlik sayısının günden güne çoğaldığı haberlerini getirdi. Gemiler uzun süreden sonra tekrar Saroz Körfezi'nde ortaya çıktı. Kabatepe önlerinde denizde hareketli bir faaliyet hüküm sürmekteydi. Gemiler gidip gelmekteydi. Düşman topçusunun ateşi giderek artan bir şekilde her iki cephede de çoğalmaktaydı. Gelibolu üzerinde bunaltıcı bir fırtına havası vardı. Başkomutanlıkta büyük bir gerilim hüküm sürmekte, sinirli bir hava içinde birlikler mevzilerinde beklemekteydi. Bu belirsizlik dayanılmazdı ve sonsuz bir ıstırap vermekteydi. Her gün, evet, her saat bu tehditkâr hava patlak verebilirdi. Türk ordusu hazırdı!

Bıçak Sırtında

Kaya Tepe'den etrafa baktığımızda ta uzaklara Ege Denizi'ne kadar görebilmekteyiz. Dürbünle İmroz adası ve onun büyük körfezi limanıyla birlikte açıkça görülebilmektedir.

Bugün, 6 Ağustos'ta orada özellikle bir canlılık gözüküyordu. Toplanan savaş gemilerinin ve nakliye gemilerinin sayısı bugüne kadar asla bu kadar

büyük olmadı. Kalın duman bulutları sayısız bacalardan bulutsuz gökyüzüne yükselmekteydi. Düşman şimdi nihayet kesin darbeyi vurmaya istekli gözüküyordu. Kruvazörler, küçük savaş gemileri ve destroyerler limandan ayrıldı. Üzerinde topların konuşlandığı yüzen bir çelik kaleyi andıran bu armada, çok sayıda daha küçük, daha hızlı gemilerle ve balıkçı vapurlarıyla çevrili olarak yaklaşmaktaydı.

Cephelerde alarm hazırlığı, yedeklerde alarm hazırlığı, Bigalı civarındaki başkomutanlığın kerpiç kulübesinde çok büyük gerginlik vardı. Nihayet bugün, nüfuz edilemez sır perdesi aralanmalıydı. Her şey telefon hatlarına bağlıydı. Güneş başucuna yaklaşmaktaydı. O arada güney grubunun ilk haberleri ulaştı: Düşman karadan ve denizden en ön hatları ağır bombardıman altında tutmaktaydı.

Vakit öğleden sonraydı. Topçu ateşi devam etmekteydi. -Savaş gemileri ve nakliye gemileri Saroz Körfezi'ne dümen kırdı. Güney grubu: Saat 4.00, piyadeler kitleler hâlinde saldırmakta.

Kuzey Grubu saat 4.30... Aralıksız şiddetli ateş başladı. Bir saat sonra piyade ilerliyordu. Sol kanat tehlikede.

Kirte önlerinde şiddetli göğüs göğse savaş. –Sağ kanatta en ön siperler düşman tarafından işgal edildi. Şafak atmakta.

Kuzey Grubundan kara haber: Sağ kanattaki en ön mevziler kaybedildi– karşı saldırılar başladı.

Saroz Körfezi: Savaş gemileri, nakliye gemileri. –Gönüllü Yunan kolordusu karaya çıktı–. Hafif Türk süvari birliği ilerlemekte.

Asya sahilinde: Şüpheli gemi hareketleri. Düşman henüz karaya çıkmıyor. Gelibolu cephelerinde şiddetli savaşlar.

Saroz Körfezi: Yunan gönüllü kolordusu botlarına sürüldü. Geride 21 ölü bıraktı.

Böylece başkumandanlıktaki haberler aralıksız birbirini takip edip gitti. Liman von Sanders öyle pek kolay yanılmaz. O, şimdiye kadar cephelerde ki kanlı saldırıların sadece dikkat dağıtılmasına ve yedeklerin birleştirilmesine yönelik olduğundan, Saroz Körfezi'ndeki karaya çıkma

teşebbüsünün ve Kumkale civarındaki gemi hareketlerinin sadece göstermelik bir manevra olduğundan, emindi.

Düşman hâlâ bu perdeyi kaldırmadı.

Gece olur. Şiddetli ve çok kayıp verilen savaşlar devam etmektedir. Ancak şimdi başkomutanlıktaki herkes kulak kesildi. Esad Paşa, Arıburnu'ndan bildiriyordu: Kuvvetli düşman kafileleri kuzey istikametinde deniz kıyısı boyunca ilerlemektedir.

Albay Kannengiesser 9. Tümen'le hemen kuzeye sevk edildi.

Gece yarısına doğru yeni haber: Nakliye gemileri Arıburnu'nun kuzeyinde. Suvla Körfezi'ne çıkarma başladı.

Bunlar dikkate değer iki hakikatti. Nihayet perde düştü (engel aşıldı), artık harekete geçilmeliydi. Bir dakika bile kaybedilmeden derhal harekete geçilmeliydi, çünkü büyük bir tehlike tehdit ederek gelişmekteydi.

Bir husus Türk başkomutanlığından gizlenmişti ve bu ağır sonuçlar doğurabilirdi, son gecelerde Arıburnu civarındaki İngilizler tam bir sessizlik içinde en karanlık saatlerde takviyelerini karaya çıkarmış ve ne gözetleme erleri ne de keşif uçaklarınca fark edilemeyecek bir şekilde gizlenmişti. Böylece şimdi 37 bin er ve 72 top General Birdwood'un emrindeydi. O yüzden, kuzey grubu civarındaki hararetli saldırılar ve de sahil boyunca yürüyüşe geçirmek için bağımsız tümenler(Birdwood'un emrindeydi). Onlar nereye gitmek istedilerse, gecenin koruması altında hangi hedefe ulaşmaya gayret gösterdilerse bu açıkça belliydi: Kuzey Grubunun mevzilerinin etrafından dolaşarak Kocaçimen Dağı ve Sarı Bayır kayalıklarını işgal etmekti amaçları.

Kim öncelikle bu hâkim tepelere sahip olur ve onları tutarsa, galibiyetin anahtarını da eline almış olurdu.

Bu tepeler için mücadele başladı.

Henüz orada,düşman kafilelerini durdurabilecek kimse yoktu. Silsile hâlindeki tepeler birliklerden tecrit edilmişti. Yalnız Agildere vadisindeki zayıf Türk muhafazası ve yarıklar ihtiva eden, zor aşılabilen ön arazi. Fakat tepelerde, tepelerde kimse yok! Düşman bunu kesinlikle biliyordu, çünkü

onların pilotları bunu haber vermişti. Onlar iki kol (kafile) hâlinde ileri sızmaya devam etti, Avustralyalılar, Yeni Zelandalılar ve Hintliler. Sabahın şafak vaktinde onlar tepelerde olmak istiyordu. Burada Gelibolu'nun, Boğazların ve Konstantinopol'ün kaderi kararlaştırılıyordu.

Güney ve kuzey gruplarının cephelerinde, bütün yedeklerin de dâhil edilmek zorunda kalındığı ve hiçbir alayın kaçınamadığı ağır savaşlar patlak verdi. Yalnız Albay Kannengiesser 9. Tümeniyle İngilizler gibi aynı hedefe ulaşmaya gayret göstermekteydi. Parçalanmış arazilerden geçen yol eziyetli, zahmetliydi. Arkasında bıraktığı bütün araziler ağır topçu ateşi altında bulunan Arıburnu cephesinin önünden geçip gitti, o cesetlerin üzerinden geçerek. Alaylar hızlı adımlarla gecenin derinliklerine doğru yürüyüşe geçti, ter banyosu içinde ve soluk soluğa. Onlar gün doğana kadar bunu başarabilecekler mi? Albay Kannengiesser bastonuyla alelacele onların önünden gitti. Mermiler etrafta vızıldamakta, şarapnel mermileri bardaktan boşanırcasına dökülmekte, atlar ürkmekteydi.

Sadece İleri, İleri!

Hâlâ savaş tecrübesi olan birisi halkıyla birlikte gecenin derinliğine koşmakta, düşmanla bahse girmekteydi: Üsteğmen Z. S. Boltz ve onun denizcileri... Onun üç subay, 150 asker ve 12 makineli tüfekten oluşan birliği daha yeni Gelibolu'ya varmıştı. Kısa bir eğitimden sonra tekrar Güney Grubu'ndaki savaşa dâhil edilmek zorunda kalacaklardı.

Bu arada düşman kafilelerinin yürüyüşle ilgili alarm haberleri Sarı Bayır'ın kayalıklarına ulaştı ve birim derhal yeni cepheye doğru yola düştü. Keşke orada olsalar! Yol uzak ve meşakkatliydi. Mavi ceketliler tehlikenin ne olduğunu biliyorlardı. Sadece ileri, ileri!

Çok karışık duygularla Albay Kannengiesser emre itaat etti ve Kaya Tepe önlerindeki mevzileri terk etti. Sadece bir alay sahil koruma olarak orada kaldı ve bu alay, orada bir kara çıkarma harekâtı yapılırsa, mevzii uzun müddet tutamazdı. İki ay içinde o, gemi toplarının ateşi altında, Kuzey ve Güney Grupları arasındaki bu savunma tabyasını oluşturdu. Bu gece

kesinlikle bir kara çıkarması beklemekteydi. Fakat bir asker itaat etmek zorundaydı. Ve gecenin içine doğru ilerledi.

7 Ağustos sabahı şafak sökmekte, ortalık ağarmaktaydı. Derin bir vadiden atıyla geçen Albay Kannengiesser, karargâh erkânıyla birlikte ilerledi. Güneş yükseldi. Orada önlerinde, Koca Çimen Dağı'nın son kolu olan Conkbayırı'nın dik yamaçları bulunmaktaydı. Dürbünler dağ sırtının üzerine kadar uzanabilmekteydi. Hiçbir düşman görülemiyordu. Atlardan inildi ve tepelere tırmanıldı. Güneş acımasızca yakmaktaydı. Fundalıklara ve çimen demetlerine tutunarak askerler dik tepelere tırmandı. Şimdi yukardaydılar. Arayış içindeki bakışları parçalanmış tepelik araziden ta uzaklara doğru yönelmekteydi. Allah'a şükürler olsun ki düşmana ait hiçbir şey görülemiyordu. Fakat bütün yöre uçurumlar, vadiler ve boğazlardan müteşekkildi. Düşman kafileleri kendilerini koruyarak çok yaklaşmış olabilir ve öncüler her an ortaya çıkabilirdi. 9. Tümen henüz görünürde yoktu. Böylece tümen komutanı tümeni olmadan, tek başına bıçak kemiğe dayanana kadar savunmaya değer tepenin üzerinde durdu. Burada münferit küçük birimler nöbetçi bırakıldı.

Kısa bir süre sonra orada bulunan küçük bir Türk bataryası, takriben yirmi piyade eri bulundukları yerden çıktı. Olacaklardan habersiz askerler ordugâh kurmuştu. Evet, ilk savunmacılar orada olabilirdi. Ne de olsa hiç yoktan iyiydi.

Birdenbire karşıda bulunan dağ yamacında canlılık oluştu. Bir vadiden gelen Gurkalar ortaya çıktı ve yukarı yavaş yavaş tırmandı. Sayıları giderek çoğalmaktaydı. Zayıf Türk savunma hatlarının yaklaşık 500 metre uzağındaydılar. Tüfekler takırdamaya başladı ve mermiler düşmana doğru ıslık çalmaya başladı.

"Lanet olsun!" Evet, Türkler işgal edilmemesi gereken dağ sırtlarında! Düşman derhal kendini yere attı, dalgalı arazide kayboldu, kımıldamadı ve karşı saldırıya geçmedi. Uzun sürmedi, toplandı ve yıldırım gibi saldırdı. Sadece yirmi savunmacı tepedeydi, yirmi er… Fakat 9. Tümen nerede kaldı? Kannengiesser'in umut dolu bakışları sürekli uzaklarda gezinmekte.

O birdenbire, geriye doğru baktığında, büyük ihtimal talimden gelen ve vadiye yürüyen bir birlik müşahede etti. Türk askerleri! Yabancı bir alayın iki tam bölüğü! Önemli değil. Koşar adım ileri!

İngilizler hâlâ hücum etmedi, artık kolay kolay saldıramazdı, çünkü birlikler cebri yürüyüşle yolsuz araziden geçerek tamamen tükenmişti. Altı saat içinde onlar yolu işgal etmek ve gün ağarırken de istila edilmiş tepeleri ele geçirmek zorundaydı. Şimdi sabahın yedisi ve hâlâ hedefe ulaşılamadı. Onlar devam edemedi, tepelerin alt tarafında nefeslenmek zorunda kaldı. Böyle yolsuz topraklarla, bütün dik sarp arazi yapılarıyla, dağ sırtlarıyla, vadilerle ve döküntülerle Gelibolu'nun yaratılmış olması ne güzel bir şans, zira aksi takdirde felaketler gelip kapıya dayanırdı.

Her dakika kıymetliydi, her dakika Türk birliklerinin öncüsü ortaya çıkabilirdi. Bu arada süvariler dörtnala koşarak geldi, atlardan indi, dağın yamacına tırmandı. 25. ve 64. Piyade alaylarının komutanları en öndeki taburun kısa sürede ulaşacağını bildirdi! Allah'a şükürler olsun! Daha şimdiden tam bir saat kazanıldı. Biraz daha çok, daha çok zamana ihtiyaç vardı!

Ancak şimdi de birdenbire makineli tüfek mermileri takırdayarak dar dağ sırtlarının üzerine doğru ıslık çalmaya başladı. Yakın bir dağ tepesinde Gurkalar yerleşmiş olmalıydı, çünkü oradan çatırtı patırtı sesleri geliyordu. Albay Kannengiesser, yegâne bataryasına doğru acele etti. Mermiler onun etrafında ıslık çalmaktaydı. Makineli tüfek susturulmalıydı. Her iki sol topu makineli tüfeğin üstüne doğrultun! Ateş!

Sonra Albay Kannengiesser aceleyle devam etti, sol kanada gitmek istedi. Mermiler hâlâ ıslık çalmaktaydı. Komutan tehlikeyi, siperi düşünmüyordu, buna vakit yoktu. Onun askerleri büyük bir dehşet içinde onun nasıl yere düştüğünü ve hareketsizce yığılıp kaldığını seyretti. Derhal iki subay yaralıyı ateş alanından taşımak için oraya doğru fırladı. Bu kahraman, yorulmak nedir bilmeyen askerin üniforması kana bulandı; bir mermi göğsünü delip geçmişti.

Albay Kannengiesser umutsuzdu. Şeytanın aksiliğine bakın ki en kritik saatlerde bir mermi onu yere sermişti, tümeni terk etmeli mi? Olağanüstü bir azim ve iradeyle komutan son emirlerini verdi ve daha sonra erkânı harbiye subayı Binbaşı Hulusi Bey'e komutayı teslim etti. Güç bela sarıp sarmalayarak askerleri onu kana bulanmış bir sedye üzerinde daha ileriye Konstantinopol'e nakletmek amacıyla dik uçurumdan aşağı doğru taşıdı.

Aklı hâlâ küçük birliğinde kalmıştı. O, saldırının kısa sürede yapılması gerektiğini biliyordu ve bilahare vadide tümeninin öncüleri onu karşıladığında gönlü ne kadar da hafifleyecek, rahatlayacaktı. Ancak onların hâlâ aşmaları gereken epey bir yol vardı. Bunu tam zamanında başarabilecekler miydi?

Komutan başka bir birliğin tehlikeli tepelere doğru acele ettiğini sezemezdi. Arıburnu'nun en dış sağ kanadında Albay Mustafa Kemal idaresindeki 19. Tümen savaşmaktaydı. Sabahın erken saatlerinde Mustafa Kemal'e kendi mıntıkasının yakınında bulunan tepeleri tehdit eden büyük bir tehlike haberi ulaştı. Onun tümeni Avustralyalılarla çok şiddetli bir savaş hâlindeydi. Güçlü saldırıları püskürttüler, sürekli yeni hücum kafileleri bu tarafa doğru yüklenmekteydi. Ancak, çarçabuk bir kararla bu enerjik, zeki ve gayesini müdrik lider Mustafa Kemal içinde bulunduğu zor duruma rağmen, bir buçuk taburuna acilen kuzeyde bulunan tepe hatlarını işgal etme emri verdi. Onlar koşar adım öne doğru ilerledi.

Düşman dağlık sırtlara hücum için küçük savunma birliği yerleştirdiğinde saat 9.00 olmuştu. İngilizler yığınlar hâlinde yamacı tırmanırken ve savunmacıların durumu sürekli daha da kritikleşirken, Mustafa Kemal'in askerleri diğer taraftan yukarı doğru tırmandı. Yukarıda ise neredeyse savaş kudurmakta ve savaş hengâmeleri onları büyük bir telaşa sevk etmekteydi. Savunmacıların durumu giderek daha da ümitsizleşmekteydi. Dokuzuncu tümen hâlâ gelemedi. Bu arada onların arkasında "Allah" nidaları yankılanmakta ve Mustafa Kemal'in Türk birlikleri hücuma kalkışmaktaydı. Düşman saldırısı durdu, kısa sürede düşman geri çekilmek zorunda kaldı. Bu çok zor durumda gelen bir yardımdı.

Gelecek saldırı başlamadan önce çok zaman kazanıldı. Bu arada dokuzuncu tümenin ilk taburları da ulaştı.

Gelibolu'daki bu savaşta her defasında olduğu gibi düşman için galibiyet elle tutulacak kadar yakındı ve bir kişinin azmi tam vaktinde bunu engellemeyi başarmıştı. Düşmanın savunma birlikleri bu defa daha büyüktü. Sürekli yeni hücum birlikleri kapalı, dağ vadilerinde toplanmakta ve ileri hareket etmekteydi. Yüksek dağ sırtları gemilerin ağır topçu ateşi altındaydı.

Boltz, makineli tüfekleriyle, hararetli bir savaşın hüküm sürdüğü tepelere ulaştığında, vakit öğleyi geçmişti. O, sekiz makineli tüfekle sağ kanada doğru acele ettiğinde, Deniz Teğmen D.R.Hildebrant dört makineli tüfeğini merkeze, ön hatlara yerleştirdi. Büyük bir telaşla açılan siperler yarım metre derinliğinde bile değildi. Buralarda korkunç savaşlar olmuş olmalıydı. Türk savunmacılar bunaltıcı sıcaklık sebebiyle neredeyse susuzluktan ölmek üzereydi ve savaş gemilerinden aralıksız yapılan top atışlarının kahreden gülleleriyle, siperlerde büyük kitleler hâlinde bulunan yaralıların inlemesiyle, tamamen katılaşmışlardı. Şimdi yeni saldırı dalgası, kendinden emin bir şekilde, yamaçlara doğru yöneldi. Bu arada Alman makineli tüfek sesleri takırdamakta, çevrelerine ölüm ve felaket salyaları akıtmaktaydı. Yeni cesaret ve taze güç savaş kudretini kaybetmiş Türk askerlerini yeniden canlandırdı.

Böylece savaş burada, Koca Çimen Dağı'nın tepelerinde şiddetlendi, Arıburnu civarında acı bir şekilde alevlendi, Alçı Tepe civarındaki güney ucunda da kudurdu. İngilizler kati neticeyi zorla almak istiyordu.

Bu kritik saatlerde ordu başkomutanlığı (umumi karargâh) acilen hat gemilerinden, dolaylı ateşle destek rica etmekteydi.

Herkes tecrübeyle, "Turgut" veya "Barbaros"un ağır güllelerinin dağları ve vadileri aşarak düşman üstüne ulaşır ulaşmaz düşman gemi topçularının ateşinin derhal hafiflediğini ve bunun da askerin maneviyatını ve mukavemet isteğini güçlendirdiğini biliyordu. Ancak yine de filo şefi bu ricayı yerine getirmekte zorlandı. Amiralin savaş günlüğünde şu satırlar

bulundu: “İhbar edilen denizaltıların sebep olduğu tehlikeli duruma rağmen baskıya dayanamıyorum. Barbaros, limandan çıkma ve sabah erkenden günün doğmasıyla ateşe başlama emrini alır.”

On gün önce ağ engeli tamamlanmıştı ve buna rağmen hâlâ Marmara Denizi’nde kalmaya devam eden denizaltılar ellerinden gelen kötülüğü yapmaktaydı. Ancak dün “Peil” destroyeri denizaltı avı esnasında torpillendi ve büyük bir gayretle komutan gemisini yakın sahile geçirmeyi başardı. Şimdi birkaç destroyer Peil’in güvenli bir şekilde saklanmasıyla meşguldü, bir diğeri denizaltı avındaydı ve diğerleriyse kömür vapurlarının korunması için Karadeniz’de bulunmaktaydı.

Böylece de yaşlı “Barbaros Hayreddin” güvenlik olmadan tek başına Marmara Denizi’nde girdi. Ordu için bir sürü mühimmat ve makineli tüfek bordo da bulunmaktaydı. Büyük cundada ikinci Amiral Komodor Arif Bey’in Pilandırası (üç köşeli flama) dalgalanmaktaydı. Bu emekli asker, Barbaros’un etrafını saran pusu tehlikesinin büyüklüğünü gayet iyi bilmekteydi. O birçok denizaltı saldırısı yaşadı, birçok torpidodan son anda kurtuldu. Karanlık gece koruyucu paltosunu onun üzerine serer, sonra sabah ağarır, hafif bir meltem denizi hafifçe dalgalandırırdı. Gemi zikzaklar yaparak Bolayır’ı geçer, büyük bir dikkatle birçok gözün bakışları suya yoğunlaşırdı.

Evet, her an bir periskop ortaya çıkabilirdi. Birdenbire su, geminin sancak tarafında köpürdü ve bir torpido yörüngesi son derece büyük bir hızla yaklaştı. Hızlı kürek çekişleriyle komutan, ölüm getiren torpidodan kaçıp kurtulmayı denedi. Savunma topları gürlemeye başladı.

Çok geç!

Boğuk bir çarpma, ağır bir infilak, ön bacanın boyunda devasa bir su sütunu, ateş ve duman. Gemi kuvvetli bir şekilde sancak tarafına doğru yattı, çünkü en öndeki kazan dairesine giden su geçirmez bölüm kırılmış ve büyük bölüm suyla dolmuştu. Son bir gayretle sadık gemi sahile ulaşmayı denedi. Ancak bu yan yatış giderek artmakta ve daha da umutsuz hâle

gelmekteydi. En ağır maddeler gürültüyle güverteye doğru yuvarlanmaktaydı.

“Bütün erler gemiden dışarı!’’

Tam bir sükûnet içinde, en ufak bir panik yaşamadan ekip güverteye çıktı ve can yeleklerini giydi. Fakat şimdi bile, bu son dakikada 10,5 santimlik batarya hizmet erleri topların başındaydı.

Kısa süre sonra gemi alabora oldu. Pervaneler son bir güçle döndü. Sonra acımasız deniz onu yuttu. Küçük Alman tayfası mucize eseri tek bir er kaybetmezken, iki yüz elli üç Türk denizcisi ve bir subay derinliklere gömüldü.

Bu gemi, önce ilk Alman hat gemisi tümeninin sancak gemisi olarak, “Prens Friedrich Wilhelm” adı altında, 22 yıl sadakatle hizmet etti ve sonra “Barboros Hayreddin” olarak Türklere satıldı. O kaderini yaşadı.

Mustafa Kemal

Bu arada Gelibolu’daki savaş kudurarak devam ediyordu. Şafak vaktinden itibaren Sarı Bayır’ın yüksek yerleri sürekli artan bir topçu ateşi altında bulunuyordu. Hava ve yer titriyor, sarsılıyordu. Böylesi bir fasılasız ateş her daim yeni bir saldırının habercisi olmuştu.

Henüz daha geceyken Boltz’e Deniz Teğmen Hildebrant’ın derhal gelmesi konusunda ricasını içeren bir pusula ulaştı. Pusulada; Türk Alay komutanının bütün maiyetiyle ölmüş olduğu ve düşmanın yeni bir saldırıya başlamak üzere olduğu bildiriliyordu.

Boltz, oraya ulaştığında, düşmanlar hâlihazırdaki bu kanlı mücadelede çok asabileşmişlerdi. İngilizler artık dağ sırtlarında duruyordu. Onlar neredeyse yerle bir olmuş siperlere girmiş ve büyük kayıplara rağmen ölümü hiçe sayan Türkler İngilizleri göğüs göğse çarpışarak dışarı atmayı başarmıştı. Boltz, boş yere makineli tüfeklerinin takırdamasını bekledi, tüfekler susmuştu. Sonra,Teğmen Hildebrant ve on bir sadık erini, döküntüler ve cesetler arasında buldu. Sadece beş er bu cehennemden kurtulmayı başarmıştı.

Kısa bir toparlanmadan sonra düşman tekrar saldırdı. Üç kol hâlinde birlikler saldırıya geçti, sağ kol hedef olarak Conkbayırı Tepesi'ni ve diğer ikisi Koca Çimen Dağı'nı hedef aldı. 25 İngiliz taburu 17 Türk Taburuna karşı savaşıyordu. Türklerin safları neredeyse daha şimdiden, mermi-gülle sağanağıyla parçalanarak büyük oranda seyreltilmişti. Düşman tekrar dağ sırtındaydı. Zafer ya da hezimet gene bıçak sırtındaydı. Türk savaşçılarının güçleri tükenmekteydi. Onlar geri çekildiler. 4. ve 9. Tümeninin yedekleri muhteşem bir karşı saldırıyla ilerledi, ancak bütün olağanüstü cesaret boşunaydı:

Hâkim olunan tepelerin bu bölümü düşman elinde kaldı. Bu düşünce, savaş gücünü kaybetmiş kahraman birlikler üzerinde çok ağır bir yük oluşturdu. Gecenin bu endişe verici saatleri kurşun gibi ağır bir şekilde akıp gitmekteydi. Gülleler vızıldamaya devam etmekte, demirden dolular aralıksız olarak kalan tepelerin üstüne boşalmakta, üstün körü kazılan siperlerde mukavemet eden Türklerin saflarında büyük gedikler açmaktaydı.

9 Ağustos, gün doğuyor. Savaş, adam adama, göğüs göğse kızgın bir harp olarak ilerlemekteydi. Dağ yamaçlarının diğer kısımları kaybedildi. Bu son mudur, bu Gelibolu mu, her şey kaybedildi mi?

İngilizler çoktan zafer ilan etmişti, onlar artık zaferin anahtarını sıkı sıkıya ellerinde tuttuklarına inanmaktaydı. Önlerinde Çanakkale Boğazı durmakta, onların altında Alçıtepe'ye giden yollar, diğer siperlerin arkasına giden yollar, yine Maydos, Çanak ve bütün Gelibolu bulunmaktaydı! İngiliz ve Hint taburları, ileri tepelere doğru saldırıya geçti, yine geri çekilen Türklerin arkasından zafer sarhoşluğu içinde ve kazanacağından emin bir şekilde saldırdı. Bu arada derinden bir homurdanma sesi geldi, uğursuz, meşum bir uğultu havayı deldi geçti. Korkunç bir çatırdamayla ağır gülleler İngilizlerin saflarının arasına düştü, İngiliz gülleleri, kendi gemilerinden, çok geç ateş edilmişti! Yüzlerce insan kana bulandı. Kısa süre önce zafer sarhoşluğu içindeki düşmanı vahşi bir panik sardı.

Kendi toplarının ateşi içinde bulunma, kendi gülleleriyle parçalanma düşüncesinden daha ağır bir şey tahayyül edilemezdi. Her saniye gemilerin bordasından yeni bir ağır top atışı olabilirdi. Şimdiye kadar kahramanca mücadele eden düşman, karmakarışık, başsız ve isteksiz hâlde geri çekildi. Türkler bu durumu fark eder etmez kaçan düşmanın arkasından saldırdı. Kısa süre sonra Türkler artık tekrardan daha önce terk etmek zorunda kaldıkları tepelerdeydi.

Onlar (İngilizler) bu durumu hemen hemen hiç kabul edemiyordu, çünkü savaşın kaderi hiç beklenmedik bir anda değişmişti. Düşman bizzat kendi mermileriyle sürülerek ayrılıp gitti.

Ancak tehlike henüz atlatılmış sayılmazdı. Dağ yamaçlarının bir kısmı hâlâ düşman elinde bulunuyordu, düşman hâlâ Conkbayırı'nın zirvesindeydi ve burada bütün karşı saldırılara göğüs germişti! Düşman buradan sürülüp atılmalıydı, bu boğucu, ölüm getiren saldırılardan kurtulmalıydı. Her ne pahasına olursa olsun başarılmalı, yapılabilecek her fedakârlık ne olursa olsun yapılmalıydı!

Sadece emretmeyen, aynı zamanda da bütün şahsiyetini ve hayatını savaşa sokan bir adam olan Mustafa Kemal geldi. Onun raporlarından birinde şöyle diyordu: "Bu arada bir tabur ekibinin 261 no'lu tepeden kaçtığını gördüm. Bizzat ben ekibin önüne gittim ve onlara sordum: "Niçin kaçıyorsunuz? Düşmandan kaçılmaz!" "Cephanemiz bitti'', "O zaman süngülerinizi takınız!" diye karşılık verdim ve sonra onları koşar adım sevk ettim. Bu bizim için kazanılan bir andı."

İlk siper tamamen cesetlerle doluydu ve onun önünde iki Alman makineli tüfeği duruyordu ve onların üzerine düşmüş Alman denizciler. Onlar son fişeğine kadar ateş etmiş ve sonra da ölmüşlerdi.

Onlar birliklerimiz için mükemmel bir örnekti.

Mustafa Kemal, kabiliyetiyle bugün (1937) Türkiye'nin tarihine önderlik eden insandı.

10 Ağustos sabahının şafak vaktinde düşmanı Conkbayırı'ndan atmak için hücum taburları ilerledi. Mahvedici bir ateş, zirveden onlara doğru

adeta bardaktan boşanırcasına yağmakta ve birbirini takip eden bir dalga bu ateş içinde yok olup gitti. Türkler sarsıldı ve geri çekildi.

Ne pahasına olursa olsun Conkbayırı geri alınmak zorundaydı, çünkü düşman Conkbayırı'nın tepesinden Anafartalar mevzisinin yan taraflarını ateş altına alabilmekteydi.

Bunun üzerine Mustafa Kemal birliklerin önüne geçti ve bizzat birlikleri tepelere hücum için götürdü. Bir mermi onun ceketini delip geçti, kalbinin hemen altındaki saatine de ikincisi saplandı. Bu savaş çok korkunçtu. Düşman topçuları susmak zorunda kaldı; kendi topçuları da sustu. Öğlen oldu, öğleden sonra geçti ve Türk birlikleri üç ayrı tümen hâlinde hâlâ hayatları pahasına memleketleri için savaşıyordu. Akşam yaklaşınca düşman mukavemeti kırıldı. Düşman çekiliyor, tepeden aşağı geri çekiliyor, arkalarından ise Türkler onları takip ediyordu.

Şimdi yeniden toplar gürlemeye başladı, muhalifler arasına ateşten ve çelikten aşılmaz bir duvar ördü, dehşetli bir öfkeyle Türk saflarının içine daldı. Türkler geri çekilmek zorunda kaldı. Tepeler yeniden düşmana geçti, sadece düşmana... 48 saat boyunca düşman galibiyeti elinde tuttu. Türk tümenlerinin bu son ümitsiz saldırısı düşmanı son saatte yeniden yakaladı.

Hâkim olunan tepelerdeki bu son mücadelenin ne kadar emsalsiz olduğu bizzat Hamilton'un kendi yazdığı raporlarından birinde şöyle belirtilmekteydi:

"9 Ağustos'u 10 Ağustos'a bağlayan gece esnasında Yeni Zelandalılar ve yeni ordu birlikleri Conkbayırı'ndan atıldı. Üç gün üç gece boyunca Türkler hiç dinlenmeden çarpıştı. Yorgunluktan yarı ölü haldeydiler. Onları geri çekmek elzem oldu. Cesaretle tuttukları Conkbayırı, 13. Tümenin iki taburuna teslim edildi ki bu iki tabur da 10. Hampshire Alayı vasıtasıyla çiftlik civarındaki birliklerle irtibat hâlindeydi. İlk tabur tam vaktinde geldi ve siperleri işgal etti. Hatta karanlıkta bile komutan bu siperlerin ne kadar tehlikeli hâlde bulunduklarını teşhis etti ve derhal gözetleme görevlilerini mevzilemeye ve mevzileri imkânlara göre kuvvetlendirmeye başladı.

Bu iş için ona fazla bir zaman kalmadı. İkinci tabur arazilerdeki zorluklar sebebiyle engellendi.

Siperin kenarına ancak saat dörtte ulaşıldı ve sonra yanlışlıkla kapalı olduğu zannedilen bir mevzinin içine girildi.

Gün doğumunda Türkler, Conkbayırı Tepesi’ndeki çizgiden, sayıca zayıflatılmış ama ruhça zayıf olmayan, bu iki tabura karşı büyük bir saldırı başlattı. Saat 05.30’da topçu hazırlıklarından sonra, tam bir tümenden oluşan, çok büyük bir Türk birliği saldırıda bulundu. Kuzey Lancashire erleri Türklerin ezici gücünün ağırlığıyla zayıf siperlerinde ezildi, buna mukabil Wiltshire erleri umumiyetle mahvedildi.

Türklerin büyük bölümü dağ yamacına saldırdı, hattımızın sağ yan tarafını aşağı döndürdü, Hampshire birliklerinin ve geri çekilmek zorunda kalan ve ancak büyük kayıplarla muharebeden çıkabilen General Baldwin’in saflarını kuşattı. Şimdi sıra bizdeydi. Savaş gemileri, Yeni Zelandalı ve Avustralyalı topçular, Hint dağ topçu tugayı ve 69. Kraliyet sahra topçuları saldırma fırsatı yakaladı. Birbiri ardı sıra sık Türk hatları tepenin sathı mailine ulaştığında, aralarında gedikler açıldı ve onlar tekrar bu gedikleri kapamak için uğraşırken, üzerlerine demirden yağmur yağıyordu. Ve Türkler hâkim olunan tepelerin yeniden alınmasını sadece bu mevkide pahalıya ödemek zorunda kalmadı.

Aynı zamanda kuvvetli düşman güçleri çiftliğe doğru, tepedeki dört günlük mücadelenin zirve noktası olarak telakki edilen, ölümcül savaşların gerginliğinin arttığı bizim kuzeydoğu destek noktamıza doğru sürüldü.

Hatlarımızın bir kısmına nüfuz edildi ve İngiliz birlikleri tamamen tepeden aşağı sürüldü. Askerler (İngilizler ve diğerleri) tepenin eteğinde su ve kumanya nakliyatını gözetim altında bulunduran Kurmay Albay Street vasıtasıyla tekrar toplandı. Bir tek söz söylemeden, tereddüt etmeden askerler tekrar, yeniden savaş saflarına katıldılar. İçlerinde generallerin saflar içinde savaştığı, erlerin silahlarını fırlatıp attığı ve birbirlerinin boğazlarına sarıldığı anda geri takip başladı.

Böylesi bir acı savaş zor tarif edilebilirdi. Türkler her defasında tekrar tekrar geldi. Allah'ın adını zikrederek muhteşem savaşıyorlardı. Bizim askerimiz mağrur ölüm sayesinde milletinin eski geleneklerini idame ettirirken dayanıyor ve mukavemet ediyordu. Onlar durdukları sıralarda, saflarda öldüler.

Burada generaller Canlen, Baldwin ve Cooper ve diğer cesur savaşçılar büyük bir ün elde etti. Bu kanlı savaş meydanında, ilk başarısını Lady Smith civarında kazanan, Tuğgeneral Baldwin düştü, öldü. Orada onu müteakiben Tuğgeneral Cooper ve diğer birçok subay öldü.

Akşam civarında General Birdwood'un savaşçılarının toplam kaybı, çok sayıda subay da dâhil olmak üzere, 12.000'i bulmuştu. 13. Tümen deki 10.500 kişiden 6.000'i yok olup gitmişti. Baldwin bütün maiyetiyle kaybolup gitmiş, 13 komutanın 10'u ölmüştü. Warwicks'ler ve Worcesters'lar tamı tamına bütün subaylarını kaybetmişlerdi.Sarıbayır ve Kocaçimen'in tepelerindeki rekabet ve savaş sona erdi. Son anda Türk askerlerinin fevkalade üstün sevk ve idaresi ve savaşa tam bir iştirakle düşmanın elinden zafer ödülü alındı. Kısa süre sonra da burada diğer bütün saldırılara karşı koyma imkânı veren büyük güçlü bir siper sistemi meydana getirilecekti. Çıplak tepelere beklenmedik bir saldırıda başarılı olamayan İngilizler, doğrusu daha sonra da hiç başarılı olamazdı. Onlar bir daha asla bu kanla sulanmış tepelerin yamaçlarında duramayacaklardı. Çanakkale Boğazı'nın demir süngüsünü parçalamak için onların birlikleri asla bir daha bu yamaçlardan aşağı inemeyeceklerdi. Bu yeni cephe de mevzi savaşında söndü, taş kesildi.

Son Büyük Düello

Ancak Sir Hamilton, hâlâ elinde bir koz tutmaktaydı, gerçekten de doğru oynandığında galibiyet vaat eden son kozunu oynuyordu: Suvla Körfezi'nde 7 Ağustos gecesi karaya çıkan yeni bir ordu…

Kara çıkartma haberi Mareşali korkunç endişelere sevk etti. Bu kara çıkarması onun için beklenmedik bir hadise değildi, fakat kendisi oradaki savunmanın durumunu çok iyi biliyordu. Daha önceden kuru bir tuz denizi

olan Suvla Körfezi önlerinde, yavaş yavaş sık çalılıklarla kaplı tepelere uzanan ve nihayet Anafartalar Tepesi'nin ve birkaç vadinin kuşattığı geniş bir plato uzanmaktaydı. Bu heybetli bölgeyi savunmak ve düşmanın Türk ordusunu arkadan kuşatmasını engellemek için yeni güçler elzemdi. Oysa orada kimse yoktu. Tabii ki mareşal mevkiin izahından sonra Saros Körfezi'nde bulunan 7. ve 12. Tümenlere derhal Anafartalar tepelerine acil yürüyüş emri verdi.

Bütün 11. Tümen küçük Asya sahilinden yürüyüşe geçirildi. Güney Grubu hemen hemen bütün yedeklerden mahrum bırakıldı ve gelmekte olan tehlikeyi doğru algılaması sebebiyle orayı komuta eden General Vehib Paşa, bazı birlikleri kendi isteğiyle aktardı.

Gelibolu'nun her yerinden, herhangi bir şekilde bir araya gelmeleri zaruri olmayan insanlar bir araya getirildi, yaşam ve ölüm rekabeti yeniden başladı. Neredeyse ümitsiz bir rekabet, çünkü düşman ordusunun bir bölümü hemen vadide toplanmıştı, sadece ellerini yukarıya kaldırıp uzatmaları yeterliydi ve tepeler onlarındı. Binbaşı Willmer'in emrinde bulunan, sayısı iki bini bile bulmayan Türk savaşçıları bu ezici güçle karşı karşıyaydı. İki jandarma taburu, 33. Piyade Alayı'nın bir taburu, bir süvari bölüğü ve dört batarya... Hepsi bu kadar... Zaten mareşal nihayetinde sahip olduğundan daha fazlasını veremezdi.

Tabii ki Binbaşı Willmer küçük birliğiyle, nakliye gemilerinin, savaş gemilerinin himayesinde birliklerin dağlık yarımadaya çıkartma yapmalarını seyretmedi. Kapkaranlık geceye rağmen bazı mavnalar Türk mermilerinin kurbanı oldu, havada uçuşan bazı ayaklı mayınlar düşman saflarının tamamını havaya uçurdu. İki bölük saatlerce yarımadanın solundaki Lala Baba'yı elinde tuttu ve şafak vaktine kadar sağ kanattaki Türkler, platodan tek başına çıkıntı yapan Softatepe'yi savundu.

Willmers, İngilizlerin takip edemeyeceği şekilde adım adım tepelik alanlara geri çekildi. Bu genç ordu gerçekten acelesi yokmuş gibi gözüküyordu, henüz istenen seviyeye gelmemişlerdi. Willmers'in küçük birliği bir damlanın denizde kaybolması misali hemen tepelere saldırmak

yerine ordu vadide hiçbir şey yapmadan durdu. Saatler geçip gitti. Orda başkumandanlıktaki gerilim neredeyse tahammül edilemez durumdaydı, çünkü her dakika, telefonların kulak tırmalayan her çalışında, düşmanın hâkim tepeleri eline geçireceği kara haberi beklenmekteydi. Ancak Türk tümenleri yine de kızgın güneş altında Gelibolu'nun dalgalı arazilerine hızlı bir şekilde ilerliyordu; cebri yürüyüşe ve fedakârlığa rağmen, ilk öncülerin varması saatler aldı. Saatler sonsuz bir ıstırap verecek şekilde akıp gitmekteydi. Düşman kımıldamadı. Gece geçip gitti. Uykusuz bir gece... Hâlâ hiçbir şey yok! İngilizlere ne oluyor ki? Kabul etmesi zor, ama hâlâ yerlerinden kımıldamıyorlar. Zafer kapısı hâlâ kapanmamış, evet hatta sonuna kadar açık duruyordu ve düşman bunu aşmak istemiyordu.

Liman von Sanders, yakın geleceğe daima daha da umutsuz bakıyordu. Onun birlikleri her an oraya varabilirdi. Niçin hâlâ bir haber yok? Onlar şimdi nerede olabilir? Düşman her saat ileri yürüyüşe başlayabilir. Düşman ilerlemek zorunda… Bunun için o karaya çıktı.- hâlâ bir haber yok, hâlâ kesin bir şey yok.- Gün aydınlandı. Bu arada nihayet büyük bir özlemle beklenen Albay Seyfi Bey'in haberi ulaştı: On Altıncı Kolordu zorlu bir yürüyüşten sonra Anafartalar tepesine ulaştı.

Mareşal daha uzun süre sabredemedi. Bütün harbin kararının şimdi verilmesi gerektiğini çok iyi bilmekteydi. Vazife onu; her şeyin bıçak sırtında olduğu bir yere çağırmaktaydı. Hızlı atı onu çabucak yürüyüş arazisine taşıdı. Mareşal boş yere birliklerini aramaktaydı. Anafartalar ıssız bir şekilde tenha arazilere doğru uzanıyordu. Yalnız 7. Tümen'in kurmay subayı hazır bulunmuştu ve birliklerin boğucu sıcak sebebiyle çok gerilerde kaldığını bildirdi! Böylece Liman von Sanders şimdi tek başına geniş arazilerdeydi. Onun bakışları önünde geniş platolar uzanmakta ve bu platoda düşman ordugâh kurmaktaydı. Yirmi bin er, yirmi bin taze taptaze asker... Yemek ateşlerinin dumanı konik bir şekilde bulutsuz gökyüzüne yükseliyor, bütün guruplarda askerler etrafta dolaşıyor, boş boş geziyor, sigara içiyor ve sohbet ediyordu. Ancak çok azı siperlerin kazılmasıyla meşguldü. Yüzlerce çıplak insan mavi suların içinde koşuşturuyor, serin bir

banyoyla adeta yeniden canlanmaya çalışıyorlardı. Suvla Körfezi'nde yoğun bir faaliyet hüküm sürmekteydi. Savaş gemileri, nakliye gemileri, yardımcı araçlar körfezi kaplamıştı. Bu gemilerin birinde şimdi General Stopford oturmaktaydı, kara çıkışını sanki bir masal gibi başarmış olması, onu oldukça bahtiyar etmişti. Doğrusu topçu sınıfı hâlâ karaya çıkabilmiş değildi. Evet, bu o kadar da mühim değildi! Önce bütün yol eşyaları ve kumanyalar sandalla karaya çıkarılmak zorundaydı, özellikle de içme suları, çünkü bu ağustos sıcağı tahammül edilemezdi ve onun mükemmel askerleri susuzluk çekmekteydi. Ondan sonra sıra toplara geldi ve sonra da o öncülük edecekti.

Şayanı hayret, Liman von Sanders, şüpheli gözlerle bakışları önünde cereyan eden huzurlu kamp (ordugâh) yaşamını gözlemlemekteydi. Akıl ermez bir durum! Onun muhalifi olan yaşlı General Stopford top gürlemelerini duymuyor, çatırdayan mermilerin yoğun duman bulutlarının cephenin önünde çok yakın bir yerde bulunan Sarı Bayır tepelerini nasıl örttüğünü görmüyor muydu, evet Stopford, şimdi orada kanlı bir ölüm kalım savaşı olacağını bilmiyor muydu ki? Onun askerleri banyo yapıyor! Bir Alman subay için kabul edilemez bir durum!

Türk taburları henüz ortada yoktu. Liman von Sanders beyhude yere, yaklaştığına delalet eden toz bulutları aramaktaydı. Keşke onun tümenleri burada olsaydı. O, ilerleme için bütün kuvvetlerini bir araya toplamadan önce, şimdi saldırmak, onun gemi toplarının koruması altında rahatça kamp yapan düşmanı çiğneyip geçmek, denize dökmek için saldırı zamanıydı. Daha ne kadar hareketsiz bekleyecek ki? Keşif uçakları, Türk taburlarının soluk soluğa Gelibolu'nun boğaz ve vadilerinden geçerek ilerlediğini, onların hepsinin Anafartalar istikametine doğru gittiklerini çoktan bildirmiş olmalıydı. Düşman, mareşale ve onun yaklaşan tümenine neredeyse 24 saat kazandırdı. Rahat bir ordugâh yaşamı hakkında hüküm vermek, diğer 12 saati bahşedecekmiş gibi gözüküyordu. Türk birlikleri bunu başaracaklar mı? Bu durumda, tepelerde durarak, sükûneti muhafaza etmek için

Mareşalin kuvvetli isteğinin olması lazımdı. Ateşli bir bekleyiş içinde bütün sinirler gergindi.

Gölgeler giderek daha da uzamakta ve zayıflamakta, sonra güneş Saros Körfezi’nin öbür tarafında kan kırmızısı bir hâlde batmaktaydı. Şimdi nihayet Türk tümenleri yaklaşmaktaydı. Nihayet! Ancak onlar sıcaktan, susuzluktan ve aşırı yorgunluktan öylesine bitap düşmüşlerdi ki ön görülen acil gece hücumu kesinlikle düşünülemezdi.

Her şeye rağmen Türkler geldi ve artık istirahat edip güç toplayabilirlerdi. Belki de General Stapford, Türklere bir 12 saat daha verecekti. O, bu saatleri hediye etti, dolu dolu 48 saat!

General Hamilton demir süpürgelerle (gemilerle) işe karışmamış olsaydı, belki o, Stopford da daha başka ihsanda bulunmuş olacaktı. Şimdi Türklerin de artık buna pek ihtiyacı yoktu. Evet, onlar oradaydı ve tepeleri işgal ediyordu.

Hamilton, İmroz’daki ana karargâhında boş yere Suvla Körfezi’nden gelecek haberleri bekledi. Karaya çıkış sağ salim gerçekleştirildi. O bunu biliyordu. Fakat ya tepeler? Galibiyet bahşedilen tepelerin işgal haberi nerede kaldı ki? Sonra bu durum Hamilton’u daha uzun süre İmroz’da tutamadı. Vicdan muhasebesi yapmak zorundaydı.

Liman von Sanders’in yalnız başına bu tepelerde durduğu bir anda Hamilton’un da içinde bulunduğu gemi kıvrak bir hareketle yönünü Suvla Körfezi’ne çevirdi. Stapford kendisini sevinç ve memnuniyetle selamladı: “Her şey yolunda ve iyi gidiyor!”

Huzurlu kamp (ordugâh) hayatı bir film şeridi gibi gözlerinin önünden geçip gittiğinde, Hamilton birkaç saniye içinde bütün keyfiyeti kavradı. Birlikler niçin burada duruyordu? Ne? Onların suları mı yoktu? İşgal etmek zorunda bulundukları tepelerde yeterince kaynak suyu vardı! Sonra artık Hamilton karadaydı. General Stopford, valizlerini toparlayabilirdi, çünkü bu emri onlara o vermişti!

Hamilton derhal General Hammersleh’e, bugün akşama kadar bir tugayla küçük Anafartalar’ın kuzeyindeki tepelere saldırı emri verdi. Bu tümen

komutanı birliklerinin durumu hakkında gerçekten de eksik bilgilendirilmiş olmalıydı, çünkü o kendi içgüdüsüyle önünde uzanıp duran iki mühim dağ tepesini işgal etmiş olan birlikleri yersiz ve zamansız biçimde saldırı için belirlemişti. Emir emirdi. Mevziler boşaltıldı. Bu arada gece olmuştu. Saldırı emri geri alınmalıydı. Bunlar Liman von Sanders'e bahşedilen diğer 12 saatti.

Şimdi de General Hammersleh onlara bu emri vermişti. Mareşal daha geceden Mustafa Kemal'i yanına çağırdı ve Albay Fehmi Bey yerine komutanlığı ona verdi.

9 Ağustos sabahı olduğunda, her iki ordu da savaşa hazır hâlde karşı karşıya bulunuyordu. Her iki tarafta da saldırı sinyalleri tınlıyor ve saldırı birlikleri ilerliyordu. Bu birliklerin ilk çarpışmaları müthiş ve korkunçtu. Her iki ordu komutanının son büyük düellosu başlamıştı. Anafartalar Muharebesi başlamaktaydı.

Hızlı bir şekilde koşup gelen Türk birlikleri henüz mevzilerini ikmal etme zamanı bulamamıştı. Bu yüzden bir hareket harbi gelişmekteydi. Türkler her yerde, tepelik alanlara tırmanan İngilizlere karşı, göğsünü siper etmekteydi. İngilizler boş yere, General Hammersley'in düşüncesiz emirleriyle dün akşam boşalttıkları Yusuftepe'yi geri almaya uğraşıyordu. Orada şimdi kahraman savaşçılarıyla Albay Selahaddin Bey oturmakta ve düşman boşuna saldırmaktaydı. Küçük Anafartalar önlerindeki Baka Baba Tepesi istikametinde de 32. İngiliz Tugayı ilerleyemedi. 11. Tümen'in bütün saldırıları aynen akamete uğradı. Tepelik alandaki savaş, bir aşağı bir yukarı, Kadri Bey'in kahraman jandarma taburuyla Kireçtepe'yi savunduğu deniz kıyısına kadar ulaştı.

Her iki savaş önderi, Liman von Sanders ve Hamilton bütün şahsî tesirlerini teraziye koydular. Her iki muhalifin güç oranı aynıydı ve kimin daha büyük savaş kudreti ve daha sağlam sinirleri varsa, belirleyici bir başarı elde edebilirdi. Yavaş ama emin adımlarla Türkler muhaliflerini geri püskürttü ve akşam yaklaştığında İngilizler neredeyse ilk mevzilerine geri

püskürtülmüştü. Bir gün önce, onlar şimdi büyük kanlı kayıplara rağmen ele geçiremedikleri bütün bu mevzileri, mukavemetsiz işgal edebilirlerdi.

10 Ağustos sabahı erkenden yeni bir hiddetle savaş tekrar kızıştı. Bu arada İngilizler, şimdi Türk hatlarına karşı hücuma geçecek 3 tümen karaya çıkarttı. Türkler karanlık geceyi siper kazmak için kullanmış ve ayrıca takviye de almıştı. Böylece gayet hazırlıklı olarak düşmana göğüs gerebileceklerdi. Yalnız Yusuftepe ve İsmailtepe ilk saldırıda kaybedildi, ancak kısa sürede tepeler tekrar geri alındı. İkinci savaş gününün akşamında gayet azalmış olan İngiliz safları tekrar ilk mevzilerine geri çekilmek zorunda kaldı. Türk tümenleri eskisi gibi bütün tepeleri sıkı bir şekilde elinde tutuyordu.

Mareşal şimdi gözü gönlü açılarak ferahlayabilirdi, çünkü şimdi galibiyet ödüllü bu yarışı onun kazanacağından hiçbir şüphe yoktu.

Sir Hamilton'un ruh hali pekiyi değildi. Onun as komutanları tamamen pes etti, kozlarını elden kaçırdı. O, bu acımasız, anlamsız, umutsuz mevzi savaşının buraya doğru geldiğini gördü. Bu sebeple General Hamilton kurmay haritası üzerine eğilmiş hâlde oturmakta ve galibiyeti son dakikada da olsa kendisine çekecek bir çıkış yolu, aramaktaydı.

Orada sol kanadın en dışında Kireçtepe yükselmekteydi. Hamilton, bu bölgenin Türkler tarafından ancak zayıf güçlerle işgal edilebildiğini biliyordu. Burada o, filoların güçlü desteğini hesaba katabilirdi, o burada esas çarpışmayı başlatmak zorundaydı.

Eğer Hamilton, Kireçtepe'yi işgal etmeyi başarırsa, o zaman buradan bütün Türk ordusuna kuş bakışı bakabilir ve geniş bir vadiden geçip, Çanakkale Boğazı'na kadar gidilebilirdi. Fakat bu da son şansıydı, en son şans...

İngilizler bu hücuma hararetli bir şekilde hazırlanmakta ve yeni takviyeler getirmekteydi. 54. Teritoryal (mülki) tümen karaya çıkar çıkmaz daha kapsamlı iki tugayla birlikte 15 Ağustos'ta sağ kanada karşı ilerledi.

Bu arada Liman von Sanders, gelmekte olan tehlikeyi tam zamanında teşhis edebildiğinden, sahil korumanın bütün ulaşılabilen birimlerini ve

5.tümenin unsurlarını Binbaşı Willmer komutasında oraya gönderdi. Fakat bu birlik düşmanın üstün gücü karşısında ne kadar da küçüktü ve savunulacak bölge de ne kadar genişti! Gerçi Asya sahilinden gelen taburlar hızla yaklaşmaktaydı ama bu taburların zamanında yetişip yetişemeyeceği şüpheliydi.

İngiliz destroyerlerinin gülleleri kanatlardan arazi üzerine hızla gitmekteydi ve İngiliz bataryalarının baskısı güçlüydü. Willmer bölüğüyle umutsuzca savaşmakta, Sabri Bey ve jandarmaları kahramanca dövüşmekteydi. Türkler, adım adım geri çekilmekteydi. Onların zayıf hatlarının delinip geçilmesi ve ellerindeki Kireçtepe'nin düşman eline düşme tehlikesi giderek büyümekteydi. Gerçekten de galibiyet terazisi cephenin bu en dış köşesinde son saniyede düşman lehine mi olmalıydı?

En azından dört makineli tüfekle Alman denizcilerin tam zamanında gelmeleri bir şanstı, çünkü aksi hâlde savunmacıların (Türklerin) sallanan, zayıf hatları çoktan paramparça olacaktı. Ne yedeklerle ne de zamanında gelebilecek yardımla ilgili hiç bir umut yoktu. Jandarma taburunun tamamına yakını imha olmuştu, onun komutanı Albay Kadri Bey de şehitliği tatmıştı.

Düşman giderek daha çok toprak kazanmaktaydı. Şayet Asya sahilinden gelen tabur kısa sürede yerinde olmazsa, işte o zaman felaket neredeyse kaçınılmaz olur. Mareşalin bakışları sürekli gerilere yönelmekte… Onlar gelmeyecekler mi ki?

Onlar gelmek zorunda, evet hemen şimdi gelmek zorunda, çünkü aksi takdirde çok geç olacak.

İşte oradalar! Mareşal, mükemmel askerlerin farkına vardı. Daha hızlı ilerleyebilmek için bütün yüklerini (sırt çantası vs.) atmışlardı. Sadece tüfekleri ellerindeydi, böylece ileri doğru saldırdılar, arkadaşlarına yardım edebilmek için tepelere doğru ilerlediler. Bu en acil durumdaki yardımdı, en son anda gelen yardım! Düşmanın daha ileri nüfuz etmesi durduruldu ve 16 Ağustos'un akşamında arazinin bir bölümü geri alındı. Kahramanca savaşan birlikler Kireçtepe'yi ellerinde tutuyordu.

Şayet şimdi birkaç gün istirahat olursa, o zamanda yeni saldırıları hesaba katmak gerekebilir. Sir Hamilton, birliklerinin yerini beğenmiyordu. Büyük ve güçlü bir çabayla, birliklerinin mevzilerini sürekli topçu ateşi altında bulunan cehennemden çıkarmak için elinden gelen deneyecekti. O emre amade bütün güçleri toparladı: Güney cephesinden Gelibolu'ya ilk çıkarmada kendini ispatlamış 29. Sahra Tümeni'ni, Mısır'dan Deomanry Tümenini; Arıburnu cephesinden ise orada vazgeçilemez olan birlikleri...

Böylece korkunç bir çelik yağmurunun Türk mevzileri üzerinde boşaldığı 21 Ağustos'ta 6 İngiliz tümeni saldırıya hazır bulunuyordu. Tümenler hücuma başladığında sis bulutları bütün araziye yayılmıştı. Onların saflarındaki Türk güllelerinin etkisi korkunçtu. Bütün Anafartalar cephesinde gecenin geç vakitlerine kadar savaş kudurdukça kuduruyordu. İngilizler inatla yeniden saldırıyordu. Son askere kadar her şey en öndeki Türk hatlarındaydı.

Türk güllelerinden tutuşan çalılıklar birçok yerde yanmaktaydı. Büyüyen alevlerden ve onları boğan dumandan kaçıp kurtulmak için sık düşman kitleleri arazi kıvrımlarında bir araya toplanmaktaydı. Ancak burada da onları makineli tüfek mermileri yakalamakta ve adeta biçip geçmekteydi. Bazı mevzilerde İngilizler Türk hatlarına sızmayı başardı ve buradaki adam adama mücadele tarif edilemezdi. Türkler sayıca az olmalarına rağmen sarsılmadı. Düşman hiçbir yerde, tepelerde sağlam tutunmayı başaramadı. Yavaş yavaş savaş gürültüsü kesildi.

Bu Hamilton'un son büyük saldırısıydı. Anafartalar cephesindeki bu savaşlarda 45 bin askerini kurban vermek zorunda kaldı, hem de hedefine ulaşamadan. Bütün tepelerde Türk bayrakları dalgalanıyordu ve ordu Anafartalar Savaşı'yla ebedi bir zafer elde etmiş oldu.

Toprağın Altında

Şimdi burada da mevzi savaşı başlıyor.

22 tümen, yani bütün Türk savunma gücünün yarısından daha fazlası, şimdi Gelibolu'da bulunuyordu. Şimdi 16 km uzatılmış cepheyi tutmak için bütün bu birlikler en ön cephelerde veya hemen arkasında toplanmıştı.

Düşmanın yeni büyük saldırılar için kuvvetini toparlayamadığı haftalar geçip gitmekteydi. Yalnız toplar asla susmuyordu ve siperlerde düşmanlar sürekli pusuda bekliyor, el bombalarını savurmak için her zayıflıktan ve dikkatsizlikten faydalanıyordu. Türkler de İngilizler gibi onları mevzilerinden atamayacaklarını çok iyi bilmekteydi. Bu sebeple onlar bunu hiç denemiyordu. Fakat bunun için şimdiye kadar Gelibolu'da olmayan, yeni bir savaş sevk ve idaresi ortaya çıkmaktaydı, mayın savaşıydı bu. Savaş tecrübesi olan 200 asker sivil olarak tebdili kıyafet edip Almanya'dan peyder pey gelip ulaşmıştı ve şimdi de yer altı çalışması söz konusu idi.

Tabii ki düşman da aynısını yapıyordu. Siperler çoğunlukla ancak birkaç metre birbirinden uzaktaydı. Gece topçu ateşi sona erdiğinde, sessizlik içinde yer altından endişe verici gürültüler ve takırdılar siperdekilerin kulağına gelmekteydi. Bu daha çok yer altındaki bir müsabaka gibiydi, yaşam ve ölüm üzerine kurulu bir müsabaka... İngilizler bir lağım galerisini öne sürdü, Türk ve Alman öncüler de en kısa zamanda aynısını yaptı. Muhaliflerin siperlerinden birinin altına ulaşılabildiğinde, oradaki siperde bulunanlar kayboluyordu. Gök gürültüsüyle mayınlar havada uçuştu ve her taraf ıssız birer enkaz tarlasına dönüştü. Sonra derhal ön safların yeniden şekillendirilmesiyle ilgili vahşi bir savaş cereyan etti. Türklerin hepsi birer barut fıçısının üzerinde oturmasına rağmen, şayanı dikkat bir sükûnetle öne sürülen mevzilerde direndi. Onların sınırsız kadercilik inancı, yazılı olan kadere olan inançlarına sıkı sıkıya bağlı olmaları kendilerine güç vermekteydi. Maalesef Alman öncüleri alışık olmadıkları iklim karşısında pek az mukavemet gösterebildi ve kısa sürede sayıları kırk askere kadar indi. Ancak bunlar kahraman Türk arkadaşları içinde kabiliyetli öğrenciler buldu ve dehşetli mayın savaşının korkusu da ta Gelibolu cephesine kadar hüküm sürdü.

Sonbahar geldi. Mavi gökyüzünün güneşi pek nadir parlamaktaydı. Ağır, hüzünlü bulutlar Gelibolu üzerinde kol geziyordu.

Gökyüzü günlerce kapılarını açık tuttu; bütün çağlayanlar vadilere ve boğazlara aktı, tabii ki siperlere de. Bu sel gibi yağan yağmur, ustalıkla ve

büyük bir gayretle kurulan mevzileri kolayca silip süpürdü yahut yıkıntılarla doldurdu. Bütün caddeler ve yollar kısa sürede dibi görülmez bir bataklığa dönüştü ve siperlerdekiler de suyun içinde durarak nöbetlerine devam etmek zorunda kaldı. Zaten güç bela olan iaşe temini de hemen hemen hiç mümkün olmuyordu. Birlikler ağır bir ıstırap çekmek zorundaydı ve mahrumiyet büyüktü, ancak cephe sarsılmadan korunuyordu.

Düşmanın durumu daha da içler acısıydı, çünkü tufan düşmanın derin mevzilerine boşaldı ve bilhassa da Suvla Körfezi önlerindeki vadilere. Siperler suyla doldu ve hemen hemen 300 er feci bir şekilde boğuldu. Düşman için birliklerinin gıda maddelerinden ve mühimmattan oluşan iaşe temini sürekli daha da zorlaşıyordu. Fırtınaların dövdüğü denizin dalgaları serpintiler bırakarak sahile vurup dağılmaktaydı ve sık sık karayla olan irtibat kesilmek zorunda kalıyordu.

Bu endişe Sir Hamilton'un omuzlarına ağır bir yük yüklemekteydi. Ne olmalıydı? Anafartalar savaşından sonra hemen talep edilen yüz bin kişilik takviye onaylanmadı. Hamilton'un birlikleri her yerde sebatla sımsıkı birbirlerine sarılmıştı, fakat bilhassa onları, yeni yedek tümenleri olmadan, başarıya götüremeyecekti, ne şimdi ne de gelecek yıl. İmroz'daki bu enerjik asker Hamilton, hareketsizce durmak ve birliklerinin havanın insafsızlığıyla nasıl zayıfladığını ve tırpanlandığını acizce seyretmek zorunda kaldı. Eğer kendisine gerçekleştirme konusunda hareket serbestliği verilmeyecekse bütün bu öylesine iyi düşünülüp taşınılan ve hazırlanan planların ne faydası olacaktı?

Hedefinden ne kadar da uzaklaşmıştı! Alçıtepe, Sarı Bayır ve Anafartalar Tepeleri ne kadarda uzak ve erişilemez durumdaydı! Birlikleri bu mevzilerinde sebat gösterirlerse, o müsterih olmalıydı. Sir Hamilton, geriye baktığında Gelibolu'daki bütün operasyonlarının kendi hatasından kaynaklanmadığını veya asla birliklerinin cesaret eksikliğinden ve savaşa hazırlıksızlığından olmadığını, bilakis sadece birliklerin geç taarruzundan kaynaklandığını, büyük bir ıstırapla tespit etmek zorunda kaldı. Niçin ilk karaya çıkış haftalarca gecikmişti ve niçin büyük taarruzlar haftalarca,

aylarca ertelenmek zorunda kalındı? Yegâne ve tek sebep ise, askeri tedbirler hakkında sadece generallerin değil, bilakis Londra'daki savaş konseyinin karar vermek zorunda olmasıydı. Yeşil masadaki bu konseye çok mühim kişiler dâhil olsalar da bakanlar ve politikacılar, ama bunlar askerî konularda az malumata sahipti. Oturumlar, fikirler, ifadeler ve yeniden oturumlar, günleri ve haftaları kovalayıp giderken, seferlerin bütün başarısı sadece enerjik ve hızlı bir saldırıya bağlıydı. Şayet kaptan köprüsünde bir kişi değil, bilakis rastgele toplanmış bir topluluk karar vermek zorunda kalırsa, fırtınadaki bir gemiyi hangi kader bekler ki? Bu gemi bilahare batmaya mahkûm olur, karaya oturur.

Gelibolu'nun Tahliyesi mi?

Adamlar şimdi yeşil masanın etrafına tekrar oturdu ve bundan böyle ne olması gerektiği konusunda kafa yordu. Bütün seferin görevi? Rusya'nın feragati?

Gelibolu'nun tahliyesi… Kimse bu zor konuda bir kelimeyi telaffuz etme cesareti gösteremedi. Müzakereler, mütalaalar ve oturumlar yeniden çok kıymetli vakitleri yalayıp yutmaktaydı. Bu arada Fransa, kendi isteğiyle taşları yeniden yerine oturtmayı deneyecek bir plan üzerinde durdu. Mareşal Joffre, altı Fransız tümenini emre amade kılmak istedi. Bu tümenlerin, bu güzergâh üzerindeki istihkâmları fethetmek ve Çanakkale Boğazı'nın kilidini açmak için Asya sahilinde karaya çıkarılmaları gerekmekteydi. Aynı zamanda İngilizler Gelibolu üzerine büyük bir saldırı yaparak Türk birliklerini orada bağlamak zorundaydı. Ekim başında birliklerin gemiye binmeleri gerçekleşmeliydi.

Ancak eylül sonunda, İtilaf güçlerinin bütün planlarını bozacak bir olay oldu: Bulgaristan seferberlik ilan etti ve müttefiklerin safında yer aldı. Bir darbeyle bütün keyfiyet değişti. Bulgaristan'ın Sırplara karşı ilerleyeceği belliydi. Aynı zamanda müttefiklerin de keza Sırplara karşı devamlı ertelenen saldırılara başlayacağından en ufak bir şüphe bulunmamaktaydı. Bu kıskaçta Sırplar parçalanırsa, işte o zaman Berlin-Konstantinopol yolu açılırdı. Sonra kısa sürede her türlü savaş malzemesi, cephane ve her şeyden

önce de bol miktarda top Türk ordusunun emrine amade kılınırdı. Sonra Gelibolu'daki kara çıkarma ordusu için son saat de geldi çattı, sonra bu büyük macera korkunç bir felaketle sona ermek zorunda kaldı. Sırplar acilen yardım rica etti. Yunanistan ittifak sorumluluğundan imtina etti. Fransa İngiltere'den Sırplara destek vermek için Selanik'e ortak bir çıkarma talep etti. İngiltere tereddüt etti. Bu arada Mareşal Joffre, şahsen Londra'ya gitti, bütün şahsi ağırlığını ortaya koydu, hatta geri çekilmekle tehdit etti.

Artık İngiliz kabinesi razı oldu. Böylece Çanakkale Boğazı seferlerinin kaderi de kararlaştırıldı ve Rusya'ya ödün verildi. Tabii ki Mareşal Liman von Sanders bütün bu olaylardan haberdar olamazdı. O, zaten yapması gerekeni biliyor, dizginleri sıkı sıkıya elinde tutuyor, verimsiz müzakerelerle hiçbir vakti heba etmeye ihtiyaç duymuyordu. O yorulmadan daima faaldir. Mareşalin cephe mıntıkalarını teftiş etmediği ve bu sayede düşmanı denize dökecek büyük bir saldırının hazırlığını kontrol etmediği hiç bir gün geçmedi. Kısa sürede "Liman Paşa"yı görmemiş olan hiçbir subay veya asker kalmayacaktı. O, aynı zamanda hem sevilen hem de korkulan birisiydi. Saldırı birlikleri olarak eğitmek üzere en iyi tümenler kademeli olarak cepheden çekildi. Ağır yarası daha iyileşmeden Albay Kannengiesser de tekrar cepheye koştu. Ona mareşal tarafından Anafartalar cephesinde 16. Kolordu komutanlığının komutası verildi. Bütün saldırı planları en ince tefarruatına kadar değerlendirildi ve bütün tedbirler alındı.

Mackensen'in Balkanlardaki zafer geçidi artık başladı ve Bulgarlar da ileri harekete geçti. Tutulan nefeslerle ve müthiş bir sevinçle Gelibolu savaşçıları bu operasyonun ilerlemesini takip etti, zira Sırbistan üzerindeki galibiyet onlara da Gelibolu galibiyetini vaat etmekteydi ki bu Konstantinopol'e giden serbest bir yol, dolayısıyla da Türkiye'nin hürriyeti anlamına geliyordu. Ancak düşman denizaltıları Marmara Denizi'ndeki nakliye gemilerine sürekli zorluk çıkarıyor ve onlar da sürekli teyakkuzda olmak zorunda kalıyorlardı. Perdeleri henüz deniz tabanına kadar uzanamayan ağ engellerine rağmen, onlar her defasında yarıp geçmeyi başarıyordu.

Bu arada tamamlanan ikinci bir ağ engeli de bunu engelleyemedi. Ağlara yakalanma tehlikesine rağmen denizaltılar dikkate değer bir sabır ve cesaretle ilerledi. Sonra şiddetli bir savaş suyun altında gerçekleşti. Denizaltıların çoğu ağları parçalamayı başardı. Sonra bütün ağ parçalarını da sürükleyerek Marmara Denizi’ne yöneldiler, su yüzüne çıktıklarında da ağlardan kurtulmayı başardılar. Türk torpido botları ve Alman denizaltıları sürekli ordunun ikmal ve iaşesini tehlikeye düşüren bu şiddetli düşmanı yakalamaya çalışıyordu. Buna rağmen bazı vapurlar kıymetli yükleriyle kaybolup gitti ve “Yarhisar” torpido botu da aynı kaderi paylaştı. İngiliz denizaltı silahı burada görevini tam yaparak bazı başarılar elde etti. Büyük kayıplara rağmen denizaltılar tekrar yarma harekâtına cesaret ederek Çanakkale Boğazı’na girdi. Buradaki 15 İngiliz denizaltısından 8 tanesi geri dönmedi ve genellikle bütün personeliyle battı. Böylece “E7” 4 Eylül’de ağa takıldı ve boş yere kurtulmayı denedi. Kısa süre sonra‘’UB14’’ün kıdemli bomcacısı Denizci Herzig görevdeydi. O, bir demet infilak fişeğini 40 metre derinlikteki botun gövdesine kadar ulaştırdı ve infilak ettirdi. Su alacak şekilde vurulan bot mamafih su yüzüne çıkabildi. Mürettebat büyük bir telaşla güverteye akın etti ve gemi batmadan önce kurtarıldı.

Bir ay sonra Fransız denizaltısı “Turguoise (Turkuaz)” Marmara Denizi’nden dönüşünde ağ engelleri yakınında sığ bir yere oturdu. Bot yukarı çıkmak zorundaydı ve şimdi kuvvetli bir akıntıyla büsbütün karaya oturdu. Makineli tüfek ateşiyle hırpalanmış ve birkaç mermiyle kulesinden isabet almış olan denizaltı teslim olmak zorunda kaldı.

Bütün mürettebat esir edildi. Bilahare Türk filosuna katılan “Turquoise” u alıp götürmeyi başardılar. Fransızlar önemli dokümanları yok etmeye zaman bulamamıştı. Böylece onlardan Marmara Denizi’nde operasyon yapan düşman denizaltılarının buluşma noktası tespit edilebildi.

Bu başsızlık doğrusu altı gün sonra İngiliz denizaltısı ‘’E20’’nin başına dert olacaktı. O kaygısız bir şekilde su yüzüne çıkmış batan güneşin son ışıkları altında belirlenen buluşma noktasında bekliyordu.

U14 dikkatlice yaklaştı. Bir torpido attı, korkunç bir çatırdama, bir duman ve su sütunu yükseldi. O çöktüğünde “E20” kaybolmuştu. Su yüzündeki üç subay ve altı er, Alman denizaltısı tarafından kurtarıldı. Bunlar mürettebatların tamamen veya kısmen kurtarılabildiği yegâne durumlardı.

Böylece bu şiddetli denizaltı savaşı ilerledi gitti, çünkü İngilizler, şu anda Türk cephesindeki sevkiyatı durdurmanın tek yolunun bu savaş olduğunu gayet iyi bilmekteydi.

Bu arada Gelibolu’da kış kendini iyiden iyiye göstermişti. Sert rüzgârlar uğultuyla ve süratle vadilerden geçip gidiyordu. Gelibolu’nun hemen hemen şimdiye kadar hiç görmediği bir şekilde yağmur, yerini kar fırtınasına bıraktı. Türk birlikleri ağır bir ıstırap çekiyordu, çünkü onlar sıcak bir giysiye muhtaçtı. Bu arada Konstantinopol’de cephe için harp tekâlifi usulüyle müsadere edilen sivil eşya ve ayakkabıdan çok az faydalanıldı. Rüzgâr, buz gibi ıslak elbiselerden geçerek insanın iliklerine kadar işlerken dağlardaki bir nöbetçiye yazlık bir giysi ve en güzel rugan iskarpinlerin ne faydası olacaktı? Kürklü paltolar elzemdi ve bunlar da genellikle yoktu.

Böylece bazı nöbetçiler nöbet değişiminde donmuş olarak bulundu. Fakat cephe pes etmiyordu.

Bütün gözler Mareşal Mackensen’in durmadan ilerlediği Sırbistan’a yönelmişti. En yakın zamanda Konstantinopol’e giden serbest yolun zapt edilmiş olacağı ve düşmanın denize döküleceği saat gelmek zorundaydı. Bu düşünce, bu galibiyet inancı Gelibolu savaşçılarına dayanma ve bütün mahrumiyetlere tahammül gücü vermekteydi.

Nihayet Almanya’dan hareket ederek yenilen Sırbistan’dan geçip Türkiye’ye gelen ilk nakliye treninin günü geldi çattı. Cephede öylesine büyük bir tezahürat vardı ki… Kısa süre sonra da ağır toplar, mors bataryaları, savaş malzemeleri ve cephane ulaştı. Şimdi topçuların artık her mermide, güllede cimrilik yapmalarına ihtiyaç yoktu. Nihayet bunu

düşmana pahalıya ödetti. Aralık başında da yavaş yavaş akdedilen ilk Avusturya Macaristan birlikteliği motorlu mors bataryalarıyla gerçekleşti.

Liman von Sanders maiyetiyle hararetli bir çalışma içindeydi, yine hararetli bir şekilde savaş tecrübesi olan ordusu son nihai muharebe için hazırlamaktaydı.

Böylece ümitvar ve galibiyetten emin olan Türk karargâhındaki ruh hali, düşmanın cesaretini kırmış ve ona bezginlik vermişti. Onların pilotları her gün Türklerin yeni topçular teşkil ettiği haberiyle geri gelmekteydi. Siperlerdeki her bir asker, bu maceranın kısa süre sonra bir trajediyle bitmek zorunda kalacağını hissediyordu. Onlar, Alman subayların komutası altındaki sürekli artan Türk topçusunun kendilerine ateş ede ede mevzilerinden çıkartıp atacağı zamanın yaklaştığını görüyordu ve sonra da orada bir felaket oldu. Yeni tümenler savaşa sokulmazsa fazla dayanamazlardı. Ne yazık ki yeni birlikler gelmedi. Buna karşılık onlar daha kısa süre önce iki tümeni yeni Selanik cephesine vermek zorunda kaldı.

İngilizlerin önünde sahip olmak için yedi ay boyunca kanlı ve beyhude yere mücadele ettikleri tepeler, arkalarında ise köpükten taç giymiş deniz dalgaları bulunuyor ve kendileri ise şu anda ıssız ve parçalanmış bir arazinin dar bir hattına sarılmış duruyordu. Kara çıkartma birlikleri kendilerini bu tuzağa yakalanmış gibi hissediyor ve tarihin bu en büyük macerasının mutlu bir şekilde son bulacağına olan umutları giderek kayboluyordu.

Aynı zamanda Londra’da da sorumlu kişiler bundan böyle ne olması gerektiği hususunda kılı kırk yararcasına zihin jimnastiği yapıyordu. Onların milli gururu kayıtsız şartsız tahliyeye karşı çıkıyordu. Henüz birkaç ay öncesine kadar saygısızca ve hafife alarak baktıkları Türk ordusu ve onun Alman idaresi karşısında teslim olmaya yönelik böyle acı bir kararı almada müessir olamıyorlardı. Bu sebeple birçok kez yapılan müzakereler ve oturumlar neticesiz bir şekilde geçip gitmekteydi. Bu hususta mevcut şartlar altında sadece bir karar verilebilirdi: Tahliye...

Zeki ve azimkâr General Kicthener, kendiliğinden ekim ortalarında General Hamilton'a Gelibolu'nun muhtemel bir tahliyesi hâlinde hangi kayıplara maruz kalacakları sorusunu yöneltmişti. Ordu komutanı yüksek sesle "Ordunun ve malzemenin yarısı…" cevabını verdi. Onun için tahliye tamamen akla gelmeyecek bir şeydi. Liyakatli General Hamilton azledildi ve tamamen zıt bakış açısına sahip olan General Monro onun yerine geçirildi. Ancak o da tahliyedeki kayıpları çok yüksek olarak değerlendirdi.

Berrak bir resim ortaya koymak için Kitchener kasım başında şahsen Gelibolu'ya geldi. Belki de hâlâ, gururlu dünya imparatorluğuna acı reçeteyi vermek yerine, taze kuvvetlerin de katıldığı kara ve denizde ortak bir saldırıyla galibiyeti zorlamak mümkündü.

Fakat şimdi o kendi gözleriyle siperlerdeki askerlerinin dizlerine kadar suyun içinde durduklarını gördü. Yine bir kale gibi İngiliz cephesini kuşatan tepelerdeki Türk mevzilerini gördü, yüzlerce dürbünün her hareketi nasıl gözetlediğini ve derin arazinin her köşesine nasıl baktığını hissetti, Türkler harekete geçtiklerinde mevcut Alman bataryalarıyla bir yaylım ateşi açma durumunda olurlarsa ne olması gerektiğini tam olarak tasavvur edebilmekteydi. Ve deniz çepeçevre alevlerle sarılmıştı.

Kitchener derinden etkilenerek Gelibolu cehennemini terk etti. Haftalardan beri cephelerden gönderdiği raporunda şu yazılıydı: "Gelibolu'da yeni (değişen) bir şey yok!"

Kitchener de kısmi bir tahliyeden yanaydı. Ancak kabinede eskisi gibi kararsızlık hüküm sürmekteydi. Ancak ağır baskı altında bulunan Rus ordusu bütün umutlarını silah desteği konusuna indirgemişti. Rusya bütün vasıtalarla müttefiklerinin nihai kararını erteletmeye çaba gösterdi ve son anda tekrar rota değiştirmeyi denedi. Şimdiye kadar bizzat Gelibolu'yla ilgili hiçbir desteği olamamıştı, bu yüzden de henüz hiçbir askeri İstanbul Boğazı'nda karaya çıkmamıştı. Nakliye filosu hareketsizce aylarca Odessa'da yattı, hem de yeni inşa edilmiş birçok kurşungeçirmez mavnalarıyla birlikte, çünkü Goben iki mayınla gövdesinden yara almasına rağmen hayalet gibi hâlâ Karadeniz'de dolaşmaktaydı. Acilen parça

yapıştırılarak tamir edilen bu gemi, boğaza dalmaya hazır hâle geldi ve Rus donanmasının ve denizaltılarının şimdiye kadarki bütün tuzaklarından sağ salim kaçmayı başardı.

Buna rağmen Rusya şimdi bu tehlikeli teşebbüsü üstlenmek istedi ve İtilaf Devletleri vasıtasıyla icra edilen Gelibolu seferlerinin görevini son anda akamete uğratmak için ordusunu İstanbul Boğazı'na çıkarmaya hazır olduğunu açıkladı.

Orada boş bir tarlada birlikler resmigeçit için beklerken demir gibi soğuk bir rüzgâr eserek karları Nikolayev'in ıssız caddelerine sürüp götürüyordu. Onlar doğrudan cepheden gelmişti, bazı ağır savaşları yaşamışlardı. Gürcü haçları birçok askerin göğsünü süslemekteydi. Bu tümen şimdi yeni bir seferi açmak zorundaydı ve Odessa'da bulunan nakliye gemilerini filolarıyla gizleme yaparak, İstanbul Boğazı'na götürmek orada karaya çıkarmak zorundaydı.

Bizzat çar bu tümenin resmigeçidini iptal ederek, onu büyük bir muharebeye sokmak için teşvik etmeye çalışıyordu. Uzun süreli "hurra" sesleri buz gibi berrak havada yayılmakta, giderek daha da kuvvetlenmekte hükümdarın yaklaşmasını bildirerek artmaktaydı. Çar yavaş yavaş maiyetiyle cepheyi teftiş için yol aldı ve sonra ileri yürüyüş başladı. Eskisi gibi at sırtında değildi, çünkü onun yanında basit bir asker kıyafeti içinde Veliaht Aleksey duruyordu. İki madalya zarif delikanlının göğsünü süslüyordu.

Uzun düz hatlarda alaylar ileri yürüyüşe geçti, sonra makineli tüfekler ve topçular onları takip etti.

Bu ölüm mahkûmlarının resmigeçidi geçip bitti. Filo komutanı Amiral Eberhard son bir söyleşiden sonra çarın salonlu vagonunu terk ettiğinde hava çoktan kararıyordu. Tren yavaş yavaş harekete geçti. Kısa süre sonra akşam kızıllığında gözden kaybolup gitti.

İstanbul Boğazı'na aktif bir müdahale kararı çok sonra geldi. Nakliye gemileri limanda kaldı, kazanlarda hiçbir buhar kaynamıyordu, hiçbir birlik güverteleri canlandıramıyordu.

İngiltere, Gelibolu’nun tahliyesine karar verdi. Rusya kaderine terk edildi, bundan böyle, hiç bir halkın başına gelmemiş olan, önü alınamayan, en dehşetli trajediye, yani -Bolşevizm’e- karşı çareler aradı.

Tabii ki Türk karargâhına mevcut tahliye hakkında haberler ve söylentiler ulaştı. Nakliye gemileri hali hazırda uzun, karanlık kış gecelerinin korumasında birlikleri gemiye almak ve onları Selanik cephesine nakletmek zorundaydı. Savaşta söylentilere inanmak oldukça tehlikelidir. Birliklerin dikkatini dağıtmak için uydurulan bir yalan haber, burada ne kadar da kolay söz konusu olabilirdi. Gerçekler, yani sadece kesin deliller ölçü olmalıydı.

Bu yüzden Türkler bütün vasıtalarla kendilerini kesin bilgiyle teçhiz etmeyi denedi. Bütün gözlem noktalarından ayaklı periskoplar ve dürbünler düşman arazisini yokluyordu. Ancak şüpheli hiçbir şey algılanamadı, geceki tahliye çalışmalarına delil olabilecek hiçbir şey görülemedi. Haftalardan beri olduğu gibi tıpkı aynı manzara: Monitörler ve torpido botları denizde teyakkuzdaydı ve bordodaki toplarını beriye ateşlemekteydi. Nakliye gemileri karanın alt tarafında durmakta, çevik botlar bir aşağı bir yukarı ateş etmekte, birçok asker mavnaların boşaltılmasıyla meşgul olmakta, küçük müfrezeler geri arazilerde ortaya çıkmakta, hasta araçları bir aşağı bir yukarı gidip gelmekte birçok yüksek ateşin dumanı göğe yükselmekteydi.

Suvla Körfezi’nde savaş ve nakliye gemileri torpido ağlarının korumasında gevşek kumullarda salınmaktaydı. Ateş eden top sayısının azaldığı zannedilse de ateş gücü hemen hemen hiç azalmadı. Ama bu daha önce de böyle olmuştu.

Karanlığın bastırmasıyla top gürültüleri fark edilir derecede azaldı ve gece yarısında tamamen sustu. Bu, düşman için haftalardan beri alışılagelmiş bir hâldi.

Asya sahilinde gözetleme görevlileri takviye edildi. Oradan yarımadanın güney ucu Seddülbahir önlerindeki kumsal en iyi şekilde görülebiliyordu. Şüpheli hiçbir şeye rastlanmadı.

Kuvvetli mukavemete rağmen pilotlar sürekli düşman mevzileri üzerinde dolaşmakta, platodaki bütün teferruatları tespit etmek için derinlemesine aşağı doğru dalış yapmaktaydı.

Her gece gizli keşif kolları ve dinleme postaları göreve çıkmakta, en ön siperlere kadar ulaşmaktaydı. Fakat onlar da sadece aynı şeyi bildirebildi: Siperler tıka basa dolu, ateş ışığı en arka mevzilerden itibaren aydınlatmakta, her yerde mutat siper gürültüleri var.

Güney cephesinde, Arıburnu ve Anafartalar’da da durum böyleydi. Nihai büyük savaşın son hazırlıklarını yapmak için Türk ordusu hummalı bir çalışma içine girdi. Yeni gelen ağır topları dik tepelere çıkarmak için yüzlerce yumruk işe koyuldu. Mühimmat mevcudiyeti giderek büyümekteydi. Yakında tamamdır.

Düşman Çekiliyor

19 Aralık önceki günlerden hemen hemen pek farklı değildi. Topçuların aynı zayıf ateşleri, siperlerden gelen tüfek atışlarının alışıla gelmiş takırtıları. Gece yarısına doğru çarpışma gürültüsü kesildi. Sadece ara sıra bir el bombası çatırdamakta veya bir tüfek mermisi sessizliğe doğru vızıldayıp gitmekteydi. Bulutlar yoluna devam etmekte, sadece nadiren bulutlar arasındaki ay ışığı görünmekte ve Gelibolu’nun parçalı arazisine sönük gümüşi ışıklarını dökmekteydi. Düşman siperlerinde sükûnet hâkimdi. Türklerde ise sessizlik hüküm sürmekteydi.

Sadece gizli keşif kolu sürekli geceye sızmakta ve postalar karanlıkta gözcülük yapmaktaydı.

Yirmi beşinci piyade alayının komutanı uyuyamadı. Onun gözlem yeri kendisine Suvla Körfezi’ni ve sahilini en iyi görecek bir bakış açısını sunmaktaydı. Sönük ay ışığında akşam mevcut olmayan çok sayıda nakliye ve savaş gemisini gördüğünü zannetmekteydi. Yeni karaya çıkış, yaklaşan saldırı veya tahliyenin başlangıcı mıydı bunlar? Keşke bu açıkça tespit edilebilse… Ancak en keskin dürbünler bile yetersiz kalmaktaydı. Mavnaların yüklü mü boş mu gemilere geri döndüğü kestirilemiyordu.

Sis yükselmekte, nüfuz edilemez perdesini arazi ve deniz üzerine sermekte, olan bitenlerin kapsamlı bir şekilde gözetlenmesine imkân vermemekteydi. Ancak birdenbire ateş şiddetlendi, biri tuz gölü kıyısında bir diğeri de Azmak Deresi’nin ağzında cereyan ediyordu. Çünkü ateşin aydınlığı sise rağmen açıkça görülebilmekteydi.

Orada neler oluyor? Tümenler alarma geçirildi, bütün yedekler vazifelendirildi, kuvvetli subay keşif kolları düşmanının en ön saflarına sürüldü.

Saat neredeyse sabahın 3:30’u. Korkunç bir patlama havayı sarsmaktaydı. Bu büyük bir saldırının başlangıcı mıydı? Ancak bu sadece büyük bir mayın infilakı gibi gözükmekteydi. Sonra tekrar sessizlik oldu. Şimdi de her iki yan cephedeki makineli tüfekler takırdamaktaydı. Çarpışma gürültüleri yükselmekteydi. Keşif kolları düşmanın en ön sırasına çarpmış olmalıydı. Sadece Anafartalar cephesinin ortasında sükûnet hüküm sürmekteydi, korkutucu bir sessizlik. Orada Teğmen Mehmet Efendi askerleriyle ilerlemişti. Dikkatlice ilk sipere yaklaştılar. Siper terk edilmişti. Onlar aceleyle ikinci sipere doğru ilerledi. –ancak ikinci siper de boştu.

Şimdi artık hiç şüphe yok. İngilizler, Anafartalar ve Arıburnu önlerindeki mevzilerini terk ediyordu.

Düşman gücünü kaybediyor!

Ateşin gücü sürekli yenilenerek giderek artmaktaydı, bir hayalet gibi sisin arasından geçerek yükselmekteydi. Ancak bunlar sadece yok edilmesi gereken, tutuşturulan stoklar olabilirdi. Gemilere ulaşmadan önce, çekilen düşmanı ele geçirmek için şimdi ileri harekâta başlandı. Bütün bataryalar ateş açtı, granatalar kara mevzilerine ve sahil hattına, yukarı doğru savruldu.

Türkler şimdi yavaş yavaş ilerlemekteydi. Her yerde enine boyuna dikenli teller, dik yamaçlar, karanlıkta ve siste ne bir yol ne bir patika... Cesetler, iskeletler. Ayaklı mayınlar havaya uçmakta. Parçalanmış insanlar, karışıklıklar, tıkanıklıklar. Düzlükte dolambaç gibi siperler, dar geçişli dikenli teller. Yükselen yangın, kumsal yolunu göstermeyecek olsaydı, o

zaman yol hemen hemen hiç bulunamazdı. Sağ kanatta, Kireçtepe'de, hâlâ makineli tüfek tıkırtıları gelmekteydi. Sonra birdenbire çarpışma gürültüleri kesildi. Bunlar sonuna kadar sebat eden, geride kalan az sayıdaki er olmalıydı. Bilahare onların makineli tüfekleri, kum torbaları ve taşlarla örtülü derin çukurlarda bulundu. Beyaz tebeşir çizgileri, son düşmanları engelsiz bir şekilde orada bekleyen botlara ulaştıran sahil yoluna işaret etmekteydi.

Geniş cephede ilerleyen Türk hatları giderek sahile yaklaştı. İnsanı siperlere girmeye zorlayan, ileri yürüyüşü engelleyen gemi toplarının kuvvetli ateşi araziye yönelmişti. Gün, kasvetli, gri ve sisli bir şekilde yükselmekteydi. Hâlâ düşmanla ilgili hiçbir şey görülemiyordu. Nihayet sahil… Orada, denize doğru genişçe bir çıkıntı yapan Suvla Körfezi'nin uç kısmında son botlar kalktı, arkasından atılan mermilerin erişemeyeceği bir şekilde denize doğru dümen kırdı.

Gün ağarırken artık düşmana ait hiçbir şey görülemiyordu. Deniz boştu. Ne nakliye gemileri ne de filonun tehditkâr çelik gövdesi dalgaların üstünde salınmaktaydı. Hemen kaybolmuşlardı. Sadece kumsalda terk edilmiş botlar ve birkaç küçük vapur vardı.

İngiltere Teslim Oldu! Hürriyet, Nihayet hürriyet!

Artık ne dar bir siper, ne düşman, ne bir mermi vızıltısı, ne de çatırdayan obüs mermisi. Sadece yerin altında ölüm pusuda beklemekteydi ve hâlâ birçok kötü niyetli mayın tarlası cepheye gizlenmiş bulunmaktaydı. Ancak aç kalan Türkler buna daha fazla dayanamadı. Onlar sık bir avcı zinciri hâlinde düşmandan tarafından boşaltılan araziye nüfuz etti. Mayınlar ara sıra havaya uçuyordu. Bu onları rahatsız etmiyordu. Bütün bu beklenmedik zenginliklerden dolayı gariban adamların gözleri fal taşı gibi açılmıştı: Konserveler, kekler, marmelatlar, peksimetler, çikolatalar arazide siperlerde darmadağınık bir şekilde durmaktaydı. Ve hele ordugâh ve depolar... Çoğu şey orada ateşe verilmesi sebebiyle yok edilmişti, buna rağmen savaş ganimeti büyük boyuttaydı. Mükemmel, çoğu kez de eski bir bez parçasına bürünmüş asker bugün ele geçirilen bütün bu savaş malzemeleriyle pek az

ilgilendi, bütün toplar, cephane, çadırlar, telefon telleri ve dikenli teller, kum torbaları, dar hatlı demir yolu malzemeleri ve istihkâmcı malzemeleri. Muhteşem İngiliz ayakkabılar, malzemeler, paltolar, battaniyeler, plastik malzeme ve özellikle de şekerlemeler onların ilgisini çekiyordu.

Bu yiğit tabiat çocuklarına izin verildi. Onlar çok mahrumiyet içinde, sabırlı bir metanetle bugün bol keseden yemeyi zaten fazlasıyla hak etmişlerdi. Onlar aylarca yemek tencerelerinde sadece bulgur ve fasulye gördüler.

Bütün yağlı domuz parçaları... En güzel yağlı domuz parçalarından bir hayli var burada. Doğrusu askerlerin bunlara ilgisi yoktu, fakat daha ziyade az sayıdaki Alman savaşçılar onlarla ilgilendi. Kısa süre sonra bu, pek nadir bulunan bu yüzden de sürekli talep edilen bu yük, güney Grubu Almanlarına hediye olarak 2 arabayla yola çıktı.

Evet, orada hâlâ düşman duruyor, orada toplar gürlemeye devam ediyordu, orada cephe hâlâ acı bir mevzi savaşı içinde sarsılmaktaydı. Doğrusu İngilizlerin güney cephesini de terk edeceklerinden hiçbir şüphe yoktu, ancak şimdi hiçbir yerde hâlâ bir tahliyenin belirtileri tespit edilemiyordu.

Mareşal, uzun gece ve sis yardımıyla desteklenen düşmanın, Arıburnu ve Anafarta civarında zarar görmeden kolaycacık kaçmayı başarması hususunda pek de mutlu değildi. Şayet güney ucunun tahliyesi düşünülüyorsa, İngilizler burada, Seddülbahir civarında öyle pek de kolay bu işten yakasını sıyıramayacaklardı.

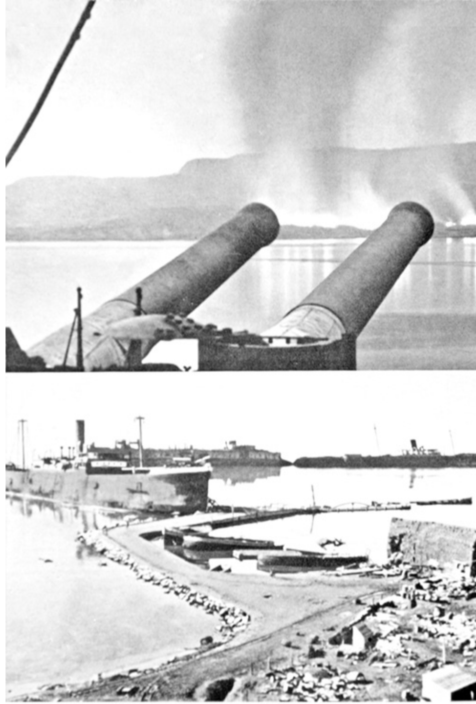
Albion’un Seddülbahir’i bırakmamak için büyük gayret sarf etmesini gerektirecek bir çok sebebi vardı. İkinci bir Cebelitarık olarak burada, boğazların çıkışına vâkıf ve deniz trafiğinin kontrol edilebileceği yeni bir destek noktası meydana gelebilirdi.

Bu planı gerçekleştirebilmek için düşman şimdi Alçıtepeye de sahip olmak zorundaydı, çünkü aksi takdirde şimdiki konumunu devamlı muhafaza edemezdi. Fakat onun elinde Alçıtepe yoktu ve ona sahip de olmayacaktı. Yani bu şekilde er veya geç bir tahliye hesaplanmalıydı.

Şimdi doğru anı kaçırmamak için gözü kulağı dört açmalıydı. Şayet düşman birliklerinin bir kısmını önceden alıp götürmüş ve cephe de bu yüzden askersiz kalmışsa, o zaman hücum anı gelip çatmış olurdu. Sonrasında ise mevzileri yandan toparlama ve kara çıkarma birliklerinin bir bölümünü esir alma başarılabilirdi.

Türk nakliye gemileri Gelibolu yolunda

Türk nakliye gemileri Gelibolu yolunda

Büyük bir enerji ve asla yorulmayan bir güçle Liman von Sanders bu hedef için bu son büyük galibiyet için bütün gayretiyle çabalıyordu. Büyük bir telaşla, diğer cephelerde bol miktarda bulunan ganimetten faydalanarak savaş malzemeleri tedarik edildi. Orada boşta kalan ağır toplar, yine vadiler vasıtasıyla son cepheye, son savaş faaliyetine katıldı. Dört tümen cepheyi işgalde tutuyor, sekiz tümen de cephe arkasında saldırıya hazır bekliyordu. Her gece keşif kolu çıkmaktaydı. Tüm tümenlerden en iyi keşif yapanlar bir araya toplanmıştı.

Geceler Aralıkta uzun ve kasvetlidir. Düşmanın, cephe gerisinde arzusuna göre rahatça hareket edebileceği 12 saat, hemen hemen bütün gece, onun emrine amadeydi. Sürekli bir hava keşfi gün boyu gerekli emareleri verebilmekteydi. Gerçi düşman teyakkuzdaydı. Az sayıdaki Alman uçağı karşısında savaş alanına tamamen hâkim olan 80 düşman uçağı bulunuyordu. Pek nadiren de olsa Alman pilotlar düşmanın birkaç dakikalık boşluğundan faydalanmayı ve şimşek hızıyla keşif yapmayı başardı. Ancak tahliyeye yönelik hiçbir işaret yoktu.

Kumkale civarına yeni bataryalar yerleştirilmiş ve bol miktarda Alman obüs mermileriyle donatılmıştı. Karanlık her ne kadar görmeyi zorlaştırsa da onlar aralıksız bir şekilde Seddülbahir civarındaki kumsalı gece boyu ağır bir ateş yağmuruna tuttu. Aralık’ın son günleri geçip gitti. 1916 yılı girdi. Gelibolu savaşçıları sadece tek bir istekle yanıp tutuşmaktaydı: Bir an önce düşmanı denize dökmeyi başarmak… Ancak hâlâ uygulamaya geçmiş bir tahliye belirtisi yoktu. Düşman cephesinin hâlâ zayıflamadan orada bulunup bulunmadığını Mareşal kesinlikle bilmek zorundaydı.

7 Ocak için en dış sağ kanada saldırı emri verildi. Türk topçusunun güçlü bir yaylım ateşi başladı. Bu, savaşın başlangıcından beri Gelibolu üzerine yapılabilen ilk gerçek yaylım ateşiydi. Türkler aylarca buna tahammül etmek zorunda kalmıştı. Şimdi Türkler de nihayet düşmana üstün gelmenin tadını çıkarabilmekteydi. Sonra da kısa sürede güçlü savunma ateşinde saldırı geri püskürtüldü. Göründüğü kadarıyla İngiliz gücü hâlâ

zayıflamadan mevzileri işgal altında tutabiliyordu. Ve tahliye hakkında etrafta dolaşan birçok söylentiler, haberler…

8 Ocak'ta da olağanüstü hiçbir şey tespit edilemedi. Gece yavaş yavaş kendini göstermekteydi. Her zaman olduğu gibi bu vakitlerde savaş gürültüsü azalırdı ve gece yarısına doğru top gürültüleri susardı. Her yerde sessizlik ve sükûnet hâkimdi. Esmekte olan sert bir güney rüzgârı Gelibolu üzerinde gezinmekte ve günlerce bir ayna gibi hareketsizce istirahat eden denizin dalgalarını uyandırmaktaydı.

Türkler örtünün altında yatanı bilmedikleri, perdeyi aralayamadıkları sürece, gönül huzuruyla hak ettikleri uykuya dalamazdı. Çünkü Gelibolu topraklarında hâlâ 17 bin düşman bulunmaktaydı. Onların hepsi de en ön cephedeydi ve arkalarında artık hiçbir şey yoktu. Ne bir insan, ne bir hayvan ve ne de bir top... Karanlık basar basmaz bu son birlikler teker teker birbirini kovalayan dalgalar hâlinde geri çekildi. Ne bir söz, ne bir gürültü, ne de silah şakırtısı yoktu. Onlar sessizce birbirleriyle bağlantılı siperlerden kayaların ve taşların üzerinden ilerledi, çünkü onların çizmeleri bezle kaplıydı ve kum torbaları toprağı örtüyordu. Türklere mutat akşam yaşantısını veya faaliyetini yapıyormuş gibi göstermek veya keşif kolunu bertaraf etmek için sadece az sayıda asker hâlâ en ön saflarda kalmıştı. Gece yarısından kısa bir süre sonra haftalardan beri olduğu gibi siper gürültüsü sustu. Şimdi son İngilizler de kaçıp gitti.

Türk birlikleri saat 4.00'e doğru birçok patlama sebebiyle pek de yumuşak olmayan bir şekilde uykularından koparıldı. Büyük alevler ta uzaklarda yükselmekte ve onların yansıması gece gökyüzünde görünmekteydi. İleri! İleri! Düşman çekiliyor!

Her yerde dikenli teller. Derin siperler. İspanyol süvarisiyle (kirpi engeli) ile kapatılan delikler.

Havaya uçan ayaklı mayınlar. Zifiri karanlık gece… İflah olmaz karışıklıklar. Düşman filoları tarafından yerlerde sürüklenen toplar... Obüs mermileri uğultu çıkarmakta ve patlamaktaydı.

Haydi ileri, düşmanı ancak yakalarsınız! Nihayet kumsala ulaşıldı. Ancak botlar son İngilizleri de alarak yükselen denizde salınıp durmaktaydı, yükselen günün sönük ışıklarında neredeyse pek seçilemiyorlardı. Kısa sürede gemi toplarının gürlemesi de sustu. Alman denizaltıları kaç aydan beri zulüm kusan, korku salan, devasa zırhlıları hızlı bir şekilde geri çekilmeye zorladı.

Kış güneşi ilk ışınlarını Gelibolu'nun dağlarının ve mavi denizin üzerine gönderdiğinde, düşman çoktan kaybolup gitmişti. Sadece bazı destroyerler hâlâ denizden geçmekte ve ara sıra toplarını karaya doğru ateşlemekteydi.

Gelibolu Cehennemi Söndü Zafer! Zafer!

Gelibolu hür! Karadeniz'in kapısı kilitli kalacak!

Dünyanın hiçbir yerinde böylesine küçücük bir toprak için böylesine savaşılmamıştı. Toprak asla böylesine bir kan seline maruz kalmamıştı. Toplam yirmi km.lik kısa cephe mıntıkasında 539 bin İngiliz ve Fransız, 310 bin Türk ve az miktarda Almanla dokuz ay boyunca zafer için mücadele ettiler. 35.700 düşman ve 55.000 Türk, zemini kapladı.

Toplam ölü, yaralı ve kayıp miktarı: Türk tarafında 166 bin kişi, düşman tarafında ise 144 bin İngiliz ve Fransız; tabii ki bunlara hastalık sonucu ortaya çıkan büyük orandaki kayıplar dâhil değildi.

Düşman ayrılmıştı. Türk bayrakları sadece tepelerde değil, düşmanın bir zamanlar ayak bastığı Gelibolu toprağındaki Seddülbahir yıkıntıları üzerinde de dalgalanıyordu. Hisarcık tepelerinden Saros körfezi kıyısındaki Kireç Tepe'ye kadar siper labirentleri ve topçu mevzileri acımasız savaşın sessiz şahitleri olarak uzayıp gidiyordu. Bakışlar nereye yönelse dikenli teller, dikenli teller, sonsuz tel labirentleri, infilak etmiş toplar, etrafta bulunan silahlar ve teçhizat malzemeleri, parçalanmış araçlar ve düşman tarafından son saniyede vurulmuş veya zehirlenmiş bir dizi ölmüş at...

Havada, yükseklerde hâlâ son düşman olan bir İngiliz pilotu dolaşmaktaydı. Bir Alman uçağı helezonik bir uçuşla yükseldi ve ikili savaş başladı. Tutulan nefeslerle, başarılı Gelibolu savaşçıları bu düelloyu, bu son kavgayı takip ediyordu. Şimdi İngiliz uçağı sendelemekte, kılavuzsuz bir

şekilde ileri geri yaralı bir kuş misali pır pır etmekteydi. Ondan bir beden ayrıldı ve derinliklere doğru fırladı gitti, dalgaların içine battı.

Son savaş da sona erdi.

Kış güneşinin altın ışıkları üzerine boşalan Gelibolu huzurlu bir sükûnet içindeydi. Artık hiçbir top gürlemesi, hiçbir gülle uğultusu, hiçbir mermi vızıldaması yoktu. Sadece deniz dalgaları kumsala vurmakta ve Gelibolu civarındaki taş ve kayalıklara çarparak dağılmaktaydı. Herkesin düşündüğü, kafa yorduğu bu topraklar üzerine şimdi hafif bir ilkbahar esintisi çöktü. Kâh vadiler tekrar yeşillenecek, kâh dokuz ay boyunca, yeryüzündeki cehennem olan kasvetli yerler, bir çiçek demetine dönüşecekti.

Derin yaralar kapanacak, harabeler üzerinde yeni yerler ortaya çıkacak ve insanlar sevinçle, barışsever çalışmalarının peşinden gidecekler.

Güneş kan kırmızısı haliyle Saroz Körfezi'nin öbür yanı olan Trakya'nın dağlarına yöneldi. Türkler tam bir vecd ile akşam namazını kıldı.

Onlar daima başlarını yukarıdan aşağıya eğerek, uğuruna ölüm kalım savaşı verdikleri kutsal vatan toprağına dokunurlar, yüzlerini vatan toprağına sürerler.

"Allah büyüktür!"

Vakur bir sükûnet, sonsuz bir barış Gelibolu'nun üzerinde bulunmaktaydı.

İki on yıldan daha fazla bir zaman geçmişti. Bu arada Alman gazetelerinde kısa bir not vardı:

"Tarabya'daki Alman büyükelçiliğinin bahçesindeki kahramanlar mezarlığında Alman kolonilerinin büyük bir katılımıyla elli iki Alman Çanakkale savaşçısının kemikleri gömüldü ki bu kemikler önceki hafta o zamanki savaş bölgesinden toplanıp getirilmişti."

Uğruna savaştıkları ve öldükleri memleketten uzakta, lakin şimdi Alman toprağında huzur içinde yatmaktaydılar.

10 Editörün Notu: Müellifin kendi milletine kendilerini övdüğü bu tür cümlelere kitap içinde sıkça rastlamak mümkündür ki bu yargıların pek çoğu tarihî hakikatlerle uyuşmamaktadır.